Protocoll,

hållna

hos

Högloflige Ridderskapet och Adeln,

vid

Urtima Riksdagen i Stockholm,

Åren 1817 och 1818.

Sjunde Bandet.

Andra Afdelningen.

STOCKHOLM,
tryckta hos Olof Grahn, 1822.

Måndagen den 15 Junii.

Plenum kl. 10 förmiddagen.

Upplästes till justering och godkändes följande från ExpeditionsUtskottet insände Förslag till Riksens Ständers underdåniga skrifvelser till Kongl. Maj:t:

1) Angående styrelsen öfver Hospitalen och Lazaretten i Riket, samt förvaltningen af de dertill anslagne medel.

2) I anledning af Riksens Ständers Revisorers anmärkningar vid redovisningen för Tullverkets medel.

3) Om förfarandet med Bergsmans hemman vid bristande Tackjernsblåsning, och om inrättande af en Bergslag i Norrbottens Län.

4) Om medel till öfverflödets hämmande.

Upplästes och lades på bordet följande från nedannämnde Utskott inkomne Memorial och Utlåtanden:

Från Constitutions-Utskottet:

Af den 10 dennes, I anledning af Ridderskapets och Adelns samt BorgareStåndets återremisser å Utskottets förslag i Representationsfrågan.

Från StatsUtskottet:

Af den 10 dennes:

1) Angående Stats-regleringen i allmänhet, samt med förslag till RiksStat för 1819 och följande åren intill nästa Riksdag.

2) Öfver väckt motion angående utväxling i Landsorterne af nya smärre Banco- och Riksgäldssedlar.

3) Öfver gjorde anmärkningar vid Utskottets Utlåtande, angående ersättningen åt Deputerade af RiksStånden, som komma att afresa till Norrige, för att bivista Hans Maj:t Konungens höga Kröning derstädes.

4) Öfver gjorde anmärkningar vid Utskottets Betänkande, angående Riks-Hufvudboks-slutet.

Från Stats- och BevillningsUtskotten:

Af den 10 dennes: angående slutlig åtgärd af det förstärkta StatsUtskottet, vid frågan rö-

rande en stadgad afgift till veneriska smittans hämmande.

Från Allmänna Besvärs- och Ekonomie-Utskottet:

Af den 13 dennes:

1) Öfver gjorde anmärkningar vid Utskottets Betänkande, om försutne Bergsmansprivilegiers ersättning, och inrättande af en ny Bergslag i Norrbottens Län.

2) I anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottets Betänkande, rörande väckte motioner om en friare handel med Svenska Skogsproducter.

Då nu föredrogos följande från de öfrige Respective RiksStånden ankomne Protocolls-Utdrag, nemligen:

Från PresteStåndet:

Af den 5 dennes, innefattande åtskillige af Preste-Ståndet beslutne rättelser uti LagUtskottets förnyade Utlåtande, rörande det af Kongl. Maj:t till Riksens Ständers antagande i Nåder framställde Förslag till en ny ConcursLag.

Från BorgareStåndet:

Af den 9 dennes, innehållande de af Stån-

det vid LagUtskottets förnyade Utlåtande, rörande Förslag till en ny ConcursLag, gjorde rättelser.

Från BondeStåndet:

1) *Af den 29 sistlidne Maji*, innefattande ett tillägg uti ExpeditionsUtskottets förslag till Riksens Ständers underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t, angående Båtsmanslndelningen i Blekinge.

2) *Af den 8 dennes*, innehållande ett tillägg till StatsUtskottets förnyade Betänkande, angående Skånska Roteringen; uti hvilka rättelser och tillägg Ridderskapet och Adeln blifvit inbjudit, att sig med de öfrige RiksStånden förena; fann Ridderskapet och Adeln, uppå särskilte af *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* derom framställde propositioner, för godt, att vid sine i berörde frågor redan fattade beslut, utan all förändring förblifva.

Föredrogs så väl den i ConstitutionsUtskottets den 15 sistlidne Maij meddeldte, samt den 23 i samma månad på bordet lagde, Utlåtande, gjorde hemställan, att under erkännande af BondeStåndets uti 24 §. RiksdagsOrdningen förvarade rätt, att, med undantag af Secreteraren, hvilken af Konungen utnämnes, efter eget val tillsätta sin CancellieBetjening vid

Riksdagarne, BondeStåndet måtte, genom Riksens Ständers samfälta bemedling till denna rätts obehindrade utöfvande i framtiden förhjelpas; som ock BondeStåndets uti ProtocollsUtdrag af den 27 sistlidne Maji till berörde hemställan lemnade bifall.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken hemställde, huruvida Ridderskapet och Adeln ansåg detta ämne fordra någon åtgärd.

Ropades *Nej*.

Föredrogs Högvördige PresteStåndets ProtocollsUtdrag af den 8 dennes, innefattande åtskillige af PresteStåndet beslutade rättelser uti BevillningsUtskottets Utlåtande, i anledning af de mot förslaget till en förnyad Chartæ Sigillatæ Förordning gjorde anmärkningar.

Herr *Cederschöld*, *Pehr Gustaf*, anhöll att berörde ProtocollsUtdrag måtte få hvila på bordet till nästa Plenum.

Och som flere Herrar Ledamöter häruti instämde, fann Ridderskapet och Adeln för godt, att dertill lemna bifall.

Företogs till pröfning Borgare-Ståndets den 11 dennes aflåtne ProtocollsUtdrag, inne-

hållande, att sedan Ståndet, i anseende till de 750,000 Riksdaler Banco, hvilka StatsVerket årligen skulle till Banken inbetala, funnit ej mera än 500,000 R:dr böra infordras om året från och med 1819 till och med det år, då nästa Riksdag inträffar, utan skillnaden emellan dessé summor eller 250,000 Riksdaler om året användes till förekommande af Bevillningens ökande, och att de föreslagne öfverflöds-afgifterne dymedelst må komma att försvinna, BorgareStåndet tillika funnit anledning, att härmed beledsaga det förklarande, att de 166,000 Riksdaler, som vid 1815 års Bevillnings utgörande befunnits vara en brist, skulle genom en tillökning i fyllnadsafgiften ersättas; uti hvilket beslut de öfrige Riks-Stånden blifvit inbjudne, att sig med Borgare-Ståndet förena.

Herr *af Brinckman, Gustaf*: Det är väl af Förstärkta StatsUtskottet bestämt, att en öfverflöds-artikel borde inrättas, och den har äfven i BevillningsUtskottets förslag blifvit uppförd till ett belopp af 416,000 Riksdaler. Men sedan omständigheterne i den betydliga mon förändrat sig, att den i förstone antagne Bevillningssumma blifvit med 250,000 Riksdaler förminskad, under uttryckligt vilkor af tvänne Stånd, att denna förminskning, endast i afseende på öfverflöds-artikeln, borde äga rum; återstå endast 166,000 Riksdaler, hvilkas fördelning på alla de förbrukningar, som i öfverflöds-artikeln äro innefattade, medför samma vidlyftighet och besvär för uppbörden,

utan att bereda någon synnerlig nytta. Jag skulle derföre tro, att i stället för de många obetydliga afgifter, som i nuvarande förhållande uppkomma, endast fyllnadsafgiften kunde bibehållas, i hvilken händelse den efter uträkning uppgick till 10 skillingar i ett för allt af hvarje Riksdaler efter Andra Artikeln; och jag tror att hvar och en vore dermed mera belåten, än med de många särskilta uppgifter, som öfverflöds-artikeln skall medföra, i synnerhet som den fattige derigenom befriades från en skatt å sådane varor, hvilka vanan för honom gjordt oumbärlige; hvarföre jag vågar vördsammeligen hemställa Välloflige BorgareStåndets inbjudning till Höglofliga Ridderskapets och Adelns bifall.

Friherre *Cederström*, *Jacob*: För min del inser jag icke, huru ett genom Nämnd vid denna Riksdag fattadt beslut nu kan undergå förändring. Sådant strider åtmindstone mot gällande former. Fråga kan nu ej vara om annat, än hvilka artiklar skola undergå nedsättning, sedan 250,000 Riksdaler komma att afgå på de förut gällande afgifterne, och öfver denna fråga skall BevillningsUtskottet afgifva Utlåtande; men Nämndens beslut, att afgift för öfverflöd skall äga rum, kan icke af nu varande Riksens Ständer återkallas.

Herr *Mannerstam*, *Johan*: Jag är förekommen af Friherre Cederström; men begagnar tillfället för att hemställa, om icke, då Riksens Ständer beslutat minska den föreslagna

Bevillningen med 250,000 Riksdaler, men derjemte genom deras Nämnd stadgat, att en öfverflöds-afgift skulle utgå till fyllande af den brist, som vid Bevillningens utgörande efter 1815 års Författning yppats, denna öfverflödsafgift, utan att läggas på inhemska så kallade öfverflödsvaror, endast borde falla på det verkliga öfverflödet, eller *utländska luxe-artiklar*. Jag hämtar så mycket mera stöd för denna hemställan, som fyllnads-afgiften är högst olämpelig, faller Landet till last, och redan blifvit med mycket skäl af Riksens Ständer vid denna Riksdag afskaffad. Jag anhåller för öfrigt, att BevillningsUtskottet må anmodas, att föreslå de öfverflöds-artiklar, hvilka, vid det numera ändrade förhållandet, med afgift böra beläggas.

Herr *af Brinckman*: Jag delar visserligen de tvenne sist talande Ledamöternes öfvertygelse, att Riksens Ständers beslut böra stå fast, och gå i verkställighet, men härvid möter, att då två Stånd, nemligen Preste- och Borgare-Stånden bestämdt förklarat, att genom de 250,000 Riksdaler, hvilka å Bevillningssumman komma att afgå, de föreslagne öfverflödsafgifterne skulle försvinna, så måste målet, i fall de andra Stånden ej i enahanda beslut instämma, återgå till Nämnd, och BevillningsUtskottet först derefter komma i tillfälle, att afgifva dess slutliga project. Men då allt detta skulle borttaga en stor del af den återstående dyrbara tiden, hemställer jag, om det icke vore bättre, att till dess vinnande, förena sig i Bor-

gareStåndets beslut, helst ingen lärer vara, som ej heldre underkastar sig att betala 6 sk. tillökning i förra fyllnads-afgiften, än en mängd obetydlige afgifter för ett och samma ändamål.

Friherre *Cederström*: Det är ofta möjligt, att, sedan ett beslut blifvit fattadt, finna jemkningar deruti nyttiga och behöfliga, men formerne medgifva ej, att vid detta tillfälle göra en sådan förändring, och jag tror, att det är långt nyttigare och nödvändigare, att iakttaga dem, än att ingå i ett olagligt förslag till rättelse uti ett beslut, om ock det enskilta interesset vid en slik noggrannhet skulle befinnas lidande.

Att den fråga Preste- och BorgareStånden väckt, skulle gå till Nämnd, vore rakt stridande mot Grundlagen; och att Preste- och BorgareStånden velat ändra Nämndens förut fattade beslut bevisar blott, det de dervid åsidosatt formerne. Om Riksens Ständer derifrån afvika, måste den Styrande Magten slutligen återföra dem till Grundlagens iakttagande, ty i annan händelse kan hvarje beslut i ett påföljande Plenum genom ett motsatt upphäfvas eller förändras. Frågan är helt enkel den, hvilken eller hvilka BevillningsArtiklar skola undergå nedsättning, sedan 250,000 Riksdaler komma att afgå från Bevillningssummans belopp, men icke ett helt uteslutande af någon redan fastställd artikel. Jag tror således att Ridderskapet och Adeln icke kan göra an-

nat, än förblifva vid dess i detta ämne en gång fattade beslut.

Grefve *von Lantingshausen*, *Albrect*, samt Herr *Mannerstam*, *Johan*, förenade sig med Friherre Cederström.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken hemställde, om icke, enär Ridderskapet och Adeln redan den 9 dennes funnit godt anmoda BevillningsUtskottet, att föreslå de BevillningsArtiklar, å hvilka, i följd af den utaf Ridderskapet och Adeln likaledes beslutade minskning i Bevillningen, nedsättning kunde äga rum, samt det Förstärkta StatsUtskottet den 9 sistlidne April genom anställd votering stadgadt, det en öfverflöds-afgift skulle utgå genom taxering af vissa öfverflöds-artiklar, och derest den erforderliga summan icke kunde på annat sätt erhållas, en fyllnads-afgift utgöras, för LandtTulls ersättningen, Ridderskapet och Adeln behagade anse, att det vid Förstärkta StatsUtskottets i denna fråga, enligt 71 §. Regerings-Formen, sålunda fattade beslut, borde förblifva.

Ropades *Ja*.

Anmältes och emottogs *Hans Excellence Hof-Cancelleren Herr Friherre af Wetterstedt*, hvilken å Kgl. Maj:ts höga vägnar aflemnade Dess Nådiga Proposition till Riksens Ständer, rörande be-

hofvet af särskilta penninge-tillgångar, till upphandling af Spannmål. Gifven Stockholms Slott den 12 Junii 1818.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken anmodade Hans Excellence Herr HofCancelleren, att till Kongl. Maj:t framföra Ridderskapets och Adelns underdåniga vördnad, jemte försäkran, att Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition skulle med första till handläggning företagas.

Sedan Hans Excellence Herr HofCancelleren blifvit på vanligt vis utbeledsagad, upplästes och remitterades till Stats- samt Banco-Utskotten Kongl. Maj:ts Högstberörde Nådiga proposition.

Vid förnyad föredragning af Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskottets den 8 dennes afgifne, samt den 11 derpå följde på bordet lagde Utlåtande, öfver gjorde anmärkningar vid Utskottets förut meddeldte Betänkande, angående föreslagne ändringar uti Författningarne rörande Skogarne i Riket; fann Ridderskapet och Adeln, att, enär sistnämnde Betänkande redan blifvit den 2 dennes af Ridderskapet och Adeln bifallit, Utskottets ifrågavarande Utlåtande borde läggas till Handlingarne.

Föredrogos å nyo och gillades följande från nedannämnde Utskott inkomne, samt den 9 och 11 dennes på bordet lagde, Utlåtanden:

Från StatsUtskottet:

Af den 4 dennes, i anledning af Riksens Ständers Revisorers Berättelse om Riksgälds-Verket i den del, som angår det under sistnämnde Verk lydande GeneralAssistanceContoir, samt öfver de hos RiksStånden väckte motioner i samma ämne.

Från Stats- samt Allmänna Besvärs- och Economie-Utskotten:

Af den 8 dennes, öfver gjorde anmärkningar vid Utskottets den 16 sistlidne April meddeldte Betänkande, om inrättande af Allmänna Arbets- och Correctionshus på Borgholm och i Wadstena.

Från BancoUtskottet:

Af den 10 dennes, angående prägling af en medalj till åminnelse af vigtiga händelser under närvarande Riksmöte.

Från Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskotten:

Af den 3 dennes:

1) Rörande väckt motion om öfverseende

och granskning af hvad Allmänna Lagen och SkogsOrdningen innehålla, i afseende å Skogshushållning och åverkan.

2) Angående gjorde anmärkningar vid Utskottens den 16 sistlidne Mars meddeldte Betänkande, i frågan om förändringar uti de rörande Enskiftes delningar utfärdade Författningar.

Från Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskottet:

1) *Af den 18 sistlidne Februarii*, i anledning af väckte frågor så väl om upphörande af frikallelsen för Ridderskapet och Adeln från deltagande med Borgerskapet uti kostnaderne för deras Hus och Tomter i Städerne till Kyrko- Prest- Skole- och RectorsBoställs-byggnader, samt öfrige StadsEgendomar ålagde skyldigheter, som ock derom, att de onera, hvilka tillhöra Gårdsägare bland Städernes Borgerskap, måtte utsträckas till alla Fastighetsägare i Städerne utan undantag.

2) *Af den 8 dennes*, öfver det af Kongl. TabellCommissionen aflemnade sammandrag af TabellVerket för sednast förflutne qvinquennium, jemte förslag till ändringar och förbättringar uti Tabellernes framtida inrättning.

3) *Af samma dag*, innefattande förslag till jemkning emellan RiksStånden i deras fattade

beslut, rörande frågan om skyldigheten att afskala barken å utsynte Ekar.

Då nu å nyo föredrogs Stats- samt Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskottens den 8 dennes afgifne, samt den 11 derpå följde på bordet lagde, Utlåtande i anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottens den 26 sistlidne April meddeldte Betänkande öfver Kongl. Maj:ts Nådiga proposition, angående särskilte anstalters vidtagande, till förekommande af stegring i priset på det grofva brödet i Hufvudstaden; fann Ridderskapet och Adeln, att, enär sistnämnde Betänkande redan blifvit den 4 sistlidne Maj af Ridderskapet och Adeln bifallit, Utskottens ifrågavarande Utlåtande borde läggas till Handlingarne.

Vid förnyad föredragning af Stats- och LagUtskottens den 4 dennes afgifne, och den 11 derpå följde på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottens den 17 sistlidne April meddeldte Betänkande öfver väckte motioner, om nödvändigheten att förekomma afgörande emellan Riksdagarne utaf sådane mål, hvilka tillhöra Riksens Ständers pröfning, samt om förbuds utfärdande, att, utan Riksens Ständers föregångne beslut, proponera någon allmänhet utgifter;

fann

fann Ridderskapet och Adeln för godt, att enär sistnämnde Betänkande redan blifvit af de öfrige trenne Respective RiksStånden bifallit, för sin del dervid nu mera låtit bero.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken tillkännagaf, att Kongl. Maj:t behagat genom anslag i Nåder kalla Riksens Stånder, att kl. 1 i dag sig å RiksSalen infinna; och som tiden dertill nu vore inne, samt underrättelse ankommit, att de öfrige RiksStånden redan till Rikssalen sig begifvit, hemställde *Hans Excellence*, om ej Ridderskapet och Adeln nu behagade dit afgå, samt sedermera vid nedgången derifrån åtskiljas.

Bifölls.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken afgick derefter med Ridderskapet och Adeln till RiksSalen, hvarest Hans Excellence, StatsMinistern för Utrikes Ärenderne Herr Grefve von Engeström på Kongl. Maj:ts Nådigste befallning meddelade Kongl. Maj:ts Nådiga svar på åtskillige af Riksens Stånder i underdånighet framställde så väl Grundlags ändringsförslag, som Lagfrågor.

Höglofliga Ridderskapet och Adeln åtskiljdes vid nedgången från Rikssalen kl. tre qvart till 2 eftermiddagen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Tisdagen den 16 Junii.

Plenum kl. 9 förmiddagen.

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet, hållet hos Höglofliga Ridderskapet och Adeln, vid Urtima Riksdagen i Stockholm, den 15 Junii 1818.

S. D. Remitterades till Stats- och Banco-Utskotten Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Riksens Ständer, rörande behofvet af särskilta penninge-tillgångar till upphandling af spannmål. Ut supra.

S. D. Då nu föredrogos följande från de

andre Respective RiksStånden ankomne ProtocollsUtdrag, nemligen:

Från PresteStåndet:

Af den 5 dennes, innefattande åtskillige af Preste-Ståndet beslutade rättelser uti LagUtskottets förnyade Utlåtande, rörande det af Kongl. Maj:t till Riksens Ständers antagande i Nåder framställde Förslag till en ny ConcursLag.

Från BorgareStåndet:

Af den 9 dennes, innehållande de af Ståndet vid LagUtskottets förnyade Utlåtande, rörande Förslag till en ny ConcursLag, gjorde rättelser.

Från BondeStåndet:

1) *Af den 29 sistlidne Maji*, innefattande ett tillägg uti ExpeditionsUtskottets förslag till Riksens Ständers underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t, angående Båtsmanslndelningen i Blekinge.

2) *Af den 8 dennes*, innehållande ett tillägg till StatsUtskottets förnyade Betänkande, angående Skånska Roteringen; uti hvilka rättelser och tillägg Ridderskapet och Adeln blifvit inbjudit, att sig med de öfrige RiksStånden förena; fann Ridderskapet och Adeln för godt, att vid sine i berörde frågor redan fat-

tade beslut, utan all förändring förblifva. Ut supra.

S. D. Då nu å nyo föredrogs den i ConstitutionsUtskottets den 15 sistl. Maj meddeldte, samt den 23 i samma månad på bordet lagde, Utlåtande, gjorde hemställan, att under erkännande af BondeStåndets uti 24 §. RiksdagsOrdningen förvarade rätt, att, med undantag af Secreteraren, hvilken af Konungen utnämnes, efter eget val tillsätta sin CancellieBetjening vid Riksdagarne, BondeStåndet måtte, genom Riksens Ständers samfälta bemedling till denna rätts obehindrade utöfvande i framtiden förhjelpas; äfvensom BondeStåndets uti ProtocollsUtdrag af den 27 sistlidne Maji till berörde hemställan lemnade bifall, ansågs detta ämne icke erfordra någon åtgärd af Ridderskapet och Adeln. Ut supra.

S. D. Föredrogs Borgare-Ståndets den 11 dennes aflåtne Protocolls-Utdrag, innehållande, att sedan Ståndet, i anseende till de 750,000 Riksdaler Banco, hvilka StatsVerket årligen skulle till Banken inbetala, funnit ej mera än 500,000 R:dr böra infordras om året från och med 1819 till och med det år, då nästa Riksdag inträffar, utan skillnaden emellan desse summor eller 250,000 Riksdaler om året användas till förekommande af Bevillningens ökande, och att de föreslagne öfverflöds-afgifterne dymedelst må komma att försvinna, BorgareStåndet tillika funnit anledning, att härmed beledsaga det förklarande,

att de 166,000 Riksdaler, som vid 1815 års Bevillnings utgörande befunnits vara en brist, skulle genom en tillökning i fyllnadsafgiften ersättas; uti hvilket beslut de öfrige Riks-Ståndden blifvit inbjudne, att sig med Borgare-Ståndet förena; men som Ridderskapet och Adeln redan den 9 dennes funnit godt anmoda Bevillnings-Utskottet, att föreslå de BevillningsArtiklar, å hvilka, i följd af den utaf Ridderskapet och Adeln likaledes beslutade minskning i Bevillningen, nedsättning kunde äga rum, samt det Förstärkta StatsUtskottet den 9 sistlidne April genom anställd votering stadgat, det en öfverflöds-afgift skulle utgå genom taxering af vissa öfverflöds-artiklar, och, derest den erforderliga summan icke kunde på annat sätt erhållas, en fyllnads-afgift utgöras, för LandtTulls ersättningen, ty ansåg Ridderskapet och Adeln det böra vid det Förstärkta StatsUtskottets i denna fråga, enligt 71 § Regerings-Formen, sålunda fattade beslut förblifva. Ut supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af Allmänna Besvärs och EkonomieUtskottets den 8 dennes afgifne, samt den 11 i samma månad på bordet lagde Utlåtande, öfver gjorde anmärkningar vid Utskottets förut meddeldte Betänkande, angående föreslagne ändringar uti Författningarne rörande Skogarne i Riket; fann Ridderskapet och Adeln, att, enär sistnämnde Betänkande redan blifvit den 2 dennes af Ridderskapet och Adeln bifallit, Utskottets ifrågava-

rande Utlåtande borde läggas till Handlingarne. Ut supra.

S. D. Föredrogos å nyo och gillades följande från nedannämnde Utskott inkomne, samt den 9 och 11 dennes på bordet lagde, Utlåtanden:

Från StatsUtskottet:

Af den 4 dennes, i anledning af Riksens Ständers Revisorers Berättelse om Riksgälds-Verket i den del, som angår det under sistnämnde Verk lydande GeneralAssistanceContoir, samt öfver de hos RiksStånden väckte motioner i samma ämne.

Från Stats- samt Allmänna Besvärs- och Economie-Utskotten:

Af den 8 dennes, öfver gjorde anmärkningar vid Utskottets den 16 sistlidne April meddeldte Betänkande, om inrättande af Allmänna Arbets- och Correctionshus på Borgholm och i Wadstena.

Från BancoUtskottet:

Af den 10 dennes, angående prägling af en medalj till åminnelse af vigtiga händelser under närvarande Riksmöte.

Från Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskotten:

Af den 3 dennes:

1) Rörande väckt motion om öfverseende och granskning af hvad Allmänna Lagen och SkogsOrdningen innehålla, i afseende å Skogshushållning och åverkan.

2) Angående gjorde anmärkningar vid Utskottens den 16 sistlidne Mars meddeldte Betänkande, i frågan om förändringar uti de, rörande Enskiftes delningar, utfärdade Författningar.

Från Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskottet:

1) *Af den 18 sistlidne Februarii*, i anledning af väckte frågor så väl om upphörande af frikallelsen för Ridderskapet och Adeln från deltagande med Borgerskapet uti kostnaderne för deras Hus och Tomter i Städerne till Kyrko- Prest- Skole- och RectorsBoställs-byggnader, samt öfrige StadsEgendomar ålagde skyldigheter, som ock derom, att de onera, hvilka tillhöra Gårdsägare bland Städernes Borgerskap, måtte utsträckas till alla Fastighetsägare i Städerne utan undantag.

2) *Af den 8 dennes*, öfver det af Kongl. TabellCommissionen aflemnade sammandrag af TabellVerket för sednast förflutne qvinquen-

nium, jemte förslag till ändringar och förbättringar uti Tabellernes framtida inrättning.

3) *Af samma dag*, innefattande förslag till jemkning emellan RiksStånden i deras fattade beslut, rörande frågan om skyldigheten att afskala barken å utsynte Ekar. Ut supra.

S. D. Då nu å nyo föredrogs Stats- samt Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskottens den 8 dennes afgifne, samt den 11 i samma månad på bordet lagde, Utlåtande i anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottens den 26 sistlidne April meddeldte Betänkande öfver Kongl. Maj:ts Nådiga proposition, angående särskilte anstalters vidtagande, till förekommande af stegring i priset å det grofva brödet i Hufvudstaden; fann Ridderskapet och Adeln, att, enär sistnämnde Betänkande redan blifvit den 4 sistlidne Maji af Ridderskapet och Adeln bifallit, Utskottens ifrågavarande Utlåtande borde läggas till Handlingarne. Ut supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af Stats- och LagUtskottens den 4 dennes afgifne, samt den 11 i samma månad på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottens den 17 sistlidne April meddeldte Betänkande öfver väckte motioner, om nödvändigheten att förekomma afgörande emellan Riksdagarne utaf sådane mål, hvilka tillhöra Rik-

sens Ständers pröfning, samt om förbuds utfärdande, att, utan Riksens Ständers föregängne beslut, proponera någon allmänhet utgifter; fann Ridderskapet och Adeln för godt, att, enär sistnämnde Betänkande redan blifvit af de trenne öfrige Respective RiksStånden bifallit, för sin del dervid nu mera låta bero. Ut supra.

Upplästes och lades på bordet följande från nedannämnde Utskott inkomne Memorial och Utlåtanden:

Från StatsUtskottet:

Af den 10 *dennes*:

1) Öfver gjorde anmärkningar vid Utskottets Betänkande angående Recognitionsskogarne.

2) Öfver gjorde anmärkningar vid Utskottets Betänkande, angående Krono-skogarnes användande.

3) Öfver gjorde anmärkningar i fråga om en förbättrad hushållning med Ekeskogarne.

Från Stats- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomie-Utskotten:

1) *Af den* 8 *dennes*, I anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottens Betänkande, an-

gående väckt fråga om inrättande af en Berg-verks Skola.

Af den 10 dennes:

2) I anledning af väckt motion om förändring i Indelta Regementernas beklädnadsätt.

3) Öfver gjorde anmärkningar vid Utskottens Betänkande, rörande Afrads- och Kronotionde Spannmålens utgörande m. m.

4) I anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottens Utlåtande öfver Herr Munck af Rosenschölds Anförande, angående vidtagande af sådane medel, hvilka återföra välmåga inom Landet.

5) Öfver gjorde anmärkningar vid Utkottens Betänkande, angående Höganäs Stenkols Verks öfvertagande af Staten.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken tillkännagaf, att till Hans Maj:t blifvit öfverlemnade Kongl. Maj:ts sistlidne gårdag å Riks Salen uppläste Nådiga Tal till Riksens Ständer, angående sanction å Grundlags-frågor och Lagfrågor, samt hemställde, om icke Högstberörde Nådiga Tal nu kunde inför Ridderskapet och Adeln uppläsas, för att uti dagens Protocoll intagas.

Bifölls.

Härefter upplästes följande:

Välborne, Ädle och Välbördige, Ärevördige, Vördige, Vällärde, Äreborne, Förståndige, Välaktade, Hedervärde och Redelige, Gode Herrar och Svenske Män!

Sedan J, Gode Herrar och Svenske Män, under den 11 sistlidne April, till vinnande af Mitt Nådiga bifall, öfverlemnat de lagligen beredda, från 1815 års Riksdag hvilande, samt vid innevarande af Eder gillade och antagne förslag till ändring i Rikets Grundlagar; har Jag, efter att hafva inhämtat Mitt Stats-Råds underdåniga tankar, stannat i följande beslut:

Till hvad J, angående 41 och 81 §. §. af RegeringsFormen, samt 3 §. 9 mom., 5 §., 1, 4, 6, 7, 8 momenterne af TryckfrihetsFörordningen i underdånighet föreslagit, har Jag härmed velat lemna Mitt Nådiga bifall.

Deremot har Jag icke funnit skäl att gilla och antaga de af Eder föreslagne förändringar uti 29 och 37 § §. af RegeringsFormen, 68 §. af RiksdagsOrdningen, samt uti 1, §., 5, 6, 7 och 8 momenterne, och 4 §. 7 momentet af TryckfrihetsFörordningen.

Jag förblifver Eder, Gode Herrar och

Svenske Män, med all Kongl. Nåd och Ynnest, städse väl bevågen.

CARL JOHAN.

Enligheten med Höga Originalet, intygar

G. af Wetterstedt.

Kongl. Maj:ts Tal till Rikets Ständer, rörande Sanction å Lagfrågor, uppläst på Riks-salen, i Stockholm, den 15 Junii 1818.

Välborne, Ädle och Välbördige, Ärevördige, Vördige, Vällärde, Äreborne, Förståndige, Välaktade, Hedervärde och Redelige, Gode Herrar och Svenske Män!

Uti underdånig skrifvelse af den 2 sistlidne Mars hafven J, Gode Herrar och Svenske Män, hos Mig i underdånighet anmält, hurusom, enär uti mål, som å lif och ära gå, de beslut, hvilka fattas af KämnersRätterne uti Stockholm och RådstuguRätterne i de Städer, der KämnersRätt endast ransakar, alltid skola underställas HofRättens pröfning, och hvad lifssaker angår, HofRättens Domar än vidare till Kongl. Maj:ts skärskådande öfverlemnas, J ansett de skäl, hvilka föranledt till den, genom Kongl. Förordningen den 19 Julii 1815 stadgade förändring i domfört antal Ledamöter i HofRätterne, vara ännu mera gällande, att i enahanda

mon förminska antalet af de Ledamöter, hvilka i Kämners- eller RådstuguRätterne böra öfvervara dylika måls afgörande, äfvensom J, beträffande andra mål, som i RådstuguRätt förekomma, ansett det innefatta en stridighet i Lagskipningen, att då i ÖfverRätt alla mål, utom de, hvilka å lif och ära gå, kunna prôfvas och afgöras af fyra Ledamöter, så vida de äro om slutet ense, likväl uti RådstuguRätt, ehuru UnderDomstol, fem Ledamöter erfordras, för att utgöra domfört antal; och hafven J, på dessa skäl, för Eder del beslutit den förändring i 23 Cap. 1 §. RättegångsBalken, att KämnersRätterne i Stockholm uti de brottmål, som å lif och ära gå, samt RådstuguRätterne i allmänhet uti dessa och alla andra mål, må anses Domföre, då tre Ledamöter deruti såsom Domare deltaga.

Efter det Jag häröfver inhämtat Mitt Statsråds och Högsta Domstolens underdåniga utlåtande, har Jag, till hvad J, Gode Herrar och Svenske Män, sålunda hemställt, i Nåder velat lemna bifall; hvarom Jag i behörig ordning vill låta Kungörelse utgå.

J hafven äfven, Gode Herrar och Svenske Män, uti underdånig skrifvelse af den 31 nästl. Mars förmält, att då fråga hos Eder blifvit väckt, huru 12 Cap. GiftermålsBalken bör förstås, i afseende på beskaffenheten af de betyg, hvarmed för Presten må styrkas, att afvittring är lagligen skedd, när Enkling eller Enka skall träda i annat gifte, J väl å ena si-

dan funnit nödvändigheten af de stadganden 1 §. innehåller, att Enkling eller Enka ej får ingå nytt Giftermål, förrän den aflidne Makans Arfvingar blifvit afvittrade, och att, till förekommande af denna Lags öfverträdelse, vigsel ej må tillåtas, innan afvittringen kan bevisas, men ock, å den andra, antagit, att det af Lagstiftaren nyttjade ordalag: det afvittringen skall vara lagliga skedd, så mycket mindre kunde åsyfta, att den Prest, hvilken viger Enkling eller Enka till nytt giftermål, dessförinnan bör pröfva afvittringens laglighet, som en sådan pröfning och utredning både öfverskrider hans Embetsbefattning, och jemväl ofta blefve för honom omöjlig; i sammanhang hvarmed J, Gode Herrar och Svenske Män, troft Lagens kraf och ändamål i förberörde föreskrift fullkomnadt och vunnet, då Enkling eller Enka för Presten, som förrättar vigseln, med behöriga handlingar visar, att qvarlåtenskapen efter den aflidne Maken är upptecknad, och boet emellan den efterlefvande och den dödes arfvingar deladt, utan att Presten behöfver ingå i forskning om upptecknningens och delningens laglighet, eller huruvida, på grund af den sistnämnde, hvarje arfvinge utfått hvad honom dervid blifvit tillagdt; och i händelse om delningen uppstått tvist, som ej kunnat genom förening biläggas, borde Giftermålet och vigseln derigenom icke uppehållas och hindras, enär Enkling eller Enka hos Domaren eller Konungens Befallningshafvande ställer godkänd borgen för hvad som omtvistas; utaf hvilka skäl, och emedan Lagen icke så full-

komligen bestämmer, hvad Prest vid ifrågavarande tillfälle bör iakttaga, att ju ovisshet hos honom kunde uppstå, huruvidt hans plikt må sträcka sig, J föreslagit en dermed enlig Förklaring öfver 12 Cap. 1 och 2 §. §. GiftermålsBalken.

Efter mitt StatsRåds och Högsta Domstolens hörande, har jag i nåder samtyckt till berörde eder underdåniga hemställan, samt förordnat, att till förtydligande af hvad som bör förstås med de deri förekommande orden: "behörige handlingar", skall i den förklaring, som derom kommer att utfärdas, närmare bestämmas, att hvad afvittring beträffar, Präst äger förrätta vigsel, då för honom uppvises Bouppteckning efter den afledne makan, samt antingen ett af behörig person hållet arfskifte, underskrifvet af samtelige Sterbhusdelägare, och om någon af dem omyndig är, af tillförordnad Förmyndare, eller och vederbörande Arfvingars, samt Förmyndares bevis och erkännande, att delningen af den afledne Makans qvarlåtenskap skedd är.

Jemväl hafven J, gode Herrar och Svenske Män, medelst underdånig skrifvelse af den 1 sistl. April, anmält Eder finna Lagen i 17 Cap. GiftermålsBalken om mannens och hustruns fördel af bo oskifto icke så bestämd, att ju hos Domare kunde derom uppstå olika begrepp, ledande till vidlyftiga och kostsamma Rättegångar, samt derföre i underdånighet hemställt om en sådan förklaring: "Att efter-

lefvande Makes fördel, till det i Lagen utsatte belopp, icke må af andre det oskiftade boets tillgångar, än den i boet befintliga lösa egendom, beräknas och utgå".

Sedan mitt StatsRåd och Högsta Domstolen häröfver blifvit hörde, har Jag tagit detta ärende i öfvervägande, och ehuru Jag anser hvad Lagen derom stadgar, icke annorlunda kunna förstås, än att den efterlefvande make tillkommande fördel bör endast af boets lösören beräknas, vill Jag dock, då olika meningar derom uppkommit, och J gode Herrar och Svenske Män, begärt en närmare förklaring öfver Lagens berörde föreskrift, dertill lemna mitt nådiga bifall.

Enligt i underdånighet aflåten ytterligare skrifvelse under den 1 sistl. April, hafven J funnit, att sedan Allmänna Brandförsäkrings-Verket blifvit inrättadt, kan det icke förvägras den, som antingen, efter 24 Cap. 5 §. ByggningaBalken, är skyldig att gifva Brandstad, eller uti särskildt inom Häradet eller Socknen afslutad Brandstadsförening ingått, att, om han för sig ansåg förmonligare, uti nämnde Allmänna Verk försäkra större eller mindre del af den vid Hemmanet eller egendomen varande åbyggnad, hvaraf blefve en följd, att Hemmans- eller Egendomsinnehafvare, när han begagnat denna anstalt, och tagit försäkring å hela åbyggnaden eller någon del deraf, icke vidare är pligtig, att fullgöra hvad be-

rör-

förde § föreskrifver, men deremot icke eller berättigad till den ersättning för afbrände hus, som nästföregående 4 § utstakar, och att han äfven äger för sig öppet, att frånträda den brandstodsförening, hvari han förut kan vara delägare; dock som i Allmänna BrandförsäkringsVerket icke lemnas försäkring å lös egendom, men sistnämnde 4 §. förmår, att Hemmans-åbo, vid timande eldskada, skall njuta ersättning för bortmistad säd, föder och den boskap, som till gårdens bruk tarfvas, hvarom ofta i Brandstodsföreningarne öfverenskommes, borde denna rättighet för ifrågavarande Hemmans- och Egendoms-innehafvare, likasom hans motsvarande skyldighet, att, i jemlikhet dermed, deltaga uti gäldandet af en sådan lösöre-ersättning till andre brandskadade, oförändradt bibehållas, så vida sådant icke vore stridande emot träffade och stadfästade brandstodsföreningar; äfvensom något hinder derigenom icke uppstod för de öfverenskommelser till dylik förening, som hädanefter kunde ingås, dervid vederbörande ägde tillgodonjuta den frihet och den oberoende rätt, som i Kongl. Resolutionen på Allmogens besvär den 9 December 1766. §. 43, samt Kongl. Förklaringen den 1 Augusti 1770 blifvit brandstodsskyldige i allmänhet förunnad; och ålåg, efter eder tanka, den, som i Allmänna Brandförsäkrings-Verket sökt och vunnit försäkring på Åbyggnad vid egendom å landet, att genast derefter å nästa Lagtima Ting i Häradet, sådant till öfrige, Brandstodslaget varande delägares ef-

terrättelse tillkännagifva och behörigen styrka; hvarjemte, och om denne försäkringstagare sedermera, genom underlåtenhet att uppfylla sine hos Allmänna BrandförsäkringsVerket ingångne förbindelser, gör sig förlustig utaf sin der vundne rätt, kunde han ej för samma åbyggnad i det förra Brandstodslaget, eller den derom upprättade förening, åter ingå annorledes, än efter delägarnes hörande och med deras bifall; varandes utaf Eder föreslagit, att en författning måtte utfärdas, med den ändring och förklaring öfver 24 Cap. 4 och 5 §§. ByggningaBalken, som J. Gode Herrar och Svenske Män, för Eder del sålunda beslutit.

Till denna af Eder gjorde underdåniga hemställan, har Jag, efter mitt StatsRåds och Högste Domstolens hörande, jemväl i Nåder samtyckt.

Jag har vidare låtit Mig föredragas dels Eder underdåniga skrifvelse af den 14 Mars innev. år, hvarmedelst J. Gode Herrar och Svenske Män, anmält Eder hafva antagit den ändring uti 2 Cap. 5 §. Kyrkolagen: att med undantag af sådane kungöranden, som hafva en bestämd Gudelig syftning, och med hvilkas uppläsande i Kyrkorne må hädanefter, på lika sätt som hittills, förfaras, alla öfriga till Kyrkorna ankommande Författningar, beslut och underrättelser skola, när Gudstjensten är fulländad, af Prästen från Predikstolen afkunnas, dock att efter Predikan, och sedan bönerne äro läste, Prästen lemnar menigheten kännedom,

att den till berörde handlingars åhörande bör vid Gudstjenstens slut i Kyrkan qvarstanna; dels ock en af BondeStåndet genom dess Taleman särskilt afgifven underdånig ansökning, att allmänna eller sådana ämnen, som böra menigheten kungöras, måtte hädanefter som hittills, ifrån Predikstolarne uti Landsförsamlingarne straxt efter Predikans slut af Prästen uppläsas.

Den af Eder, Gode Herrar och Svenske Män, gemensamt föreslagne utväg att lemna Allmänheten kunskap om Författningar och Påbud, medelst uppläsande deraf från Predikstolen efter Gudstjenstens slut, synes väl lämpelig; men de nyttiga följder, som kunde vara att förvänta af omsorgen, att från offentliga Gudstjensten aflägsna allt, som ofördelaktigt verkar på sinnet, bör dock icke utesluta afseenden på Borgerliga Lagar och förpligtelsen till deras efterlefnad. När ämnen, som dermed äga sammanhang, förkunnas på en för andagtsöfning bestämd stund, eller liksom i förening med det andeliga, ger sådant otvifvelagtigt en kraftigare erinran om undergifvenhet för Öfverhetens bud, samt lemnar djupare intryck och lifligare åhåga till åtlydnad. Ändamålet med Författningars kungörande i Kyrkor å Sabbat skulle äfven möjligen förfelas, om det skedde efter Gudstjenstens slut, helst af den frihet, som Kyrkofolket i allmänhet anser sig då äga, att åtskiljas, och skynda till sina hem, kan förväntas, att de flesto ej gifva sig tid att qvarstanna, utan bortgå,

hvarunder den tystnad, ordning och stillhet, som vid en fortfarande Gudstjenst råder, afbröts till hinder för öfrige qvarblifvande, att höra och fatta hvad för menigheten uppläses. Väsendtligt och magtpåliggande är derföre, att kungörandet sker högtidligen, och vid de tillfällen, då Allmänheten har förbindelse, att vara samlad, och uppmärksamheten lemnas ostörd, ett iagttagande, nödvändigt förnämligast i afseende på Allmogen, som saknar den lättare utväg andre kunna äga, att underrätta sig om utkommande stadganden, och hvilket, under de århundraden det i Sverige varit följdt, icke haft på Religionen någon menlig verkan.

Sedan Jag, angående detta ärende inhämtat Mitt StatsRåds och Högste Domstolens tankar, har jag af anförde skäl, ansett Mig icke böra samtycka till Edert sistnämnde underdåniga förslag.

Jag förblifver Eder, Gode Herrar och Svenske Män, med all Kongl. Nåd och Ynnest, städse välbevågne

CARL JOHAN.

Enligheten med Höga Originalet, intygar

G. af Wetterstedt.

Friherre *Palmqvist*, *Magnus*, uppläste följande:

Då, efter behörig motion, Banco-Utskottets Betänkanden under den 10 Mars och 15 Maji, rörande befordringsgrunderne till Banco-Commissarie-tjensterne, blifvit afgifne, enligt hvilka, jemlikt hittills gällande, uppå formlige öfverenskommelser RiksStånden emellan grundade Författningar, tredjedelen af desse syslor böra tillfalla Adeliga personer, som sig uti Bankens tjenst uppehållit, nu mera, jemlikt ProtocollsUtdrag ifrån Rikets Ständer, med afslag från Ridderskapet och Adeln under den 25 Maji, och med bifall ifrån Högv. Präste-Ståndet af den 29, ifrån Vällofl. BorgareStåndet af den 29, och ifrån Hedervärda Bonde-Ståndet af den 19 Maji, blifvit af BancoUtskottets pluralitet ansedd vara en med trenne Stånds beslut till verkställighet vidtagande Författning om förändrade befordringsgrunder; har så väl jag, som öfrige med Ridderskapets och Adelns förtroende uti BancoUtskottet röstägande Ledamöter ifrån ett sådant beslut oss reserveradt; icke derföre att ju principen af ett förändradt befordrings-sätt varit sann, med Bankens nytta mest förenlig, samt, efter vårt begrepp, gagneligare än den hittills gällande, äfven för dem som komma i fråga till befordran vid yppade ledigheter; men hufvudsakligen, emedan det varit en Ridderskapet och Adeln ifrån Bankens äldsta tider förbehållen rättighet och förmon, den der icke, enligt vår öfvertygelse, kan Ståndet frånkännas, utan dess medgifvande beslut; hvilken reservation

till BancoUtskottets Protocoller, jag ansett mig böra, inför Eders Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken samt Höglofl. Ridderskapet och Adeln vördsammast anmäla till den åtgärd, hvartill Grundlagarne föranleda.

Friherre *Cederström*, *Jacob*: Friherre Palmqvist har tillkännagifvit, huru frågan blifvit af de öfrige Stånden afgjord, samt att samtelige Banco-Utskottets Ledamöter varit af den tanka, att den föreslagne förändringen uti befordringsgrunderne inom Banken vore ganska nyttig, men att Ridderskapets och Adelns Herrar Ledamöter, i anseende dertill, att Adelsmäns rätt till vissa Commissarie-beställningar ansågs vara en ifrån långliga tider Ridderskapet och Adeln tillkommande förmon, emot pluralitetens beslut sig reserverat. Det är högst vigtigt, att blott det, som verkligen är ett Stånds privilegium, såsom sådant betraktas. Ty i annat fall, och om man ville gifva denna benämning åt alla enskildta corporationers förmåner, skulle många mindre nyttiga Författningar aldrig kunna upphäfvas. Det är klart, att, enligt Grundlagen, icke några andra privilegier finnas, än de, hvilka uttryckligen äro med detta namn utmärkta. Annars skulle Skrå-Ordningen med flere dylika kunna upphöjas till privilegii-rang, och lika ifrigt blifva försvarade. Huru långt Preste- och BorgareStåndens privilegier i sådant fall skulle utsträckas, tror jag mig ej behöfva visa. Det är otvifvelagtigt för Bankens väl nyttigast, att den skickligaste antages till Verkets vigtigaste tjenst,

och ehuru fråga är om en på öfverenskommelse grundad rättighet, kan Ridderskapet och Adeln likväl *icke* lagligen anse den såsom en privilegii sak, utan synes mig böra låta all ytterligare åtgärd i ämnet förfalla.

Herr *Påhlman, Otto Fredric*: I afseende på frågan om Commissarie-beställningarne i Banken, har Ridderskapet och Adeln redan fattat dess beslut, och det kan ej nu förändras. Hvad åter det beträffar, att blott verkliga Privilegier voro de, som enligt Grundlagen icke kunde ett Stånd frånkännas, torde jag få erinra, att nämnde Grundlag i 114 §. upptager tvänne andra ord som ej böra förbigås, nemligen *förmåner* och *rättigheter*, och ibland dessa lärer den, hvarom vi nu egentligen tala, jemväl få ett rum. Vi sakna ej exempel, huruledes tre Stånds beslut i dess verkan blifvit genom ett Stånds protest förhindradt. 1810 protesterade PresteStåndet mot expeditionen af ett dylikt beslut. Ridderskapet och Adeln instämde med det Högvördige PresteStåndet, ehuru Ridderskapet och Adeln i sjelfva saken var af en motsatt tanka, och ExpeditionsUtskottet underrättades, att all påföljd af det bestridda beslutet skulle förfalla. För min del anser jag det ej lämpeligt, att Ridderskapet och Adeln af något Stånd låter föreskrifva sig lagar, och jag yrkar således, att Ridderskapet och Adeln, under förblifvande vid Dess en gång fattade beslut, genom ProtocollsUtdrag derom kungör BancoUtskottet. Ty annars kunde, såsom en gång förut skett, och på samma skäl, i hän-

delse Ridderskapet och Adeln, Preste- och BorgareStånden så funno för godt, BondeStåndet uteslutas från deltagande i Bankens öfverstyrelse. Skillnaden är alldeles ingen. I öfrigt är det upplyst, att, när BondeStåndet år 1800 ingick i garantie af Banken, skedde sådant med det uttryckliga förbehåll, att hvarken då eller framdeles yrka någon förändring uti de för samma Verk gällande ordningar, stadganden och öfverenskommelser. Det måste bero af BancoStyrelsen att tillse det skicklige Ynglingar i Bankens tjenst antagas, och att dugliga personer komma till Commissarie-befattningen, hvilken jag dock icke tror vara en så högst vigtig och kinkig post, att den ju icke af hvar och en med någorlunda kunskaper och erfarenhet kan förvaltas. Jag hemställer alltså, att Ridderskapet och Adeln, genom ett ProtocollsUtdrag till BancoUtskottet, bestrider all kraft af ett beslut, hvaruti Ridderskapet och Adeln icke deltagit, och öfver ett ämne, hvaruti Ridderskapet och Adeln ensam äger förordna.

Friherre *Cederström*: Jag skulle ogerna se, att Ridderskapet och Adeln till de öfrige Stånden affärdade ett ProtocollsUtdrag, med anledning af ett beslut, hvartill Ståndet ej ägde laglig rätt; ty om Ridderskapet och Adeln nu fann godt förordna, att tre Stånds beslut skulle vara utan kraft och verkan, vore sådant rakt stridande emot Grundlagen. Det igenfinnes ej i något Privilegium, ej i Grundlagen, att en tredjedel af Bankens Commissarie-beställningar

med Adelsmän skall besättas. Denna förmon grundar sig endast på gammal praxis. Tre Stånd kunna väl ej utesluta det fjerde från BancoStyrelsen, men ganska väl kunde hela organisationen af Banken, genom Tre Stånds beslut, förändras, helst det icke utgör något Grundlagsämne. Då Riksens Ständer bestå af Fyra Stånd, hvilka alla garanterat Banken, måtte alla hafva lika rätt, att om dess förvaltning förordna. BondeStåndet afsade sig väl 1668 garantien af den då inrättade Bank, emedan det befarade, att dermed skulle gå lika olyckligt, som med den Palmstruckska, men sedan Ståndet efter den tiden flere gångor begärt, att i garantien få deltaga, och genom ensidighet derifrån blifvit afhållet ända till 1800, då det, i anledning af Herr von Schultzenheims förslag, i Bankens öfverstyrelse fick sitt rum, hvarest dess röst sedan 1809 varit lika gällande som hvarje af de öfrige Ståndens, måtte ock BondeStåndet med de öfrige Stånden äga lika rätt, att besitta de tjenster, å hvilka Förvaltningen af Bankens angelägenheter mäst beror. Likväl är här ej fråga om, huru många af hvart Stånd skulle i denna förvaltning deltaga, utan blott att *skicklighet utan afseende på Stånd* måtte bestämmas, såsom måttstäck för befordringar till ifrågavarande Commissarietjenster; och att detta skulle medföra väsendtlig nytta för Banken, derom är jag fullkomligen öfvertygad, och många, jag hoppas det, med mig. I öfrigt och hvad den föreslagne Expeditionen beträffar, skall jag ej söka hindra densamma, emedan jag i alla fall

förmodar, att Ridderskapets och Adelns protest blir utan verkan.

Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf*: Den siste värde Talaren har förment: "Att det gamla stadgandet, enligt hvilket en tredjedel af BancoCommissariernes antal skulle utgöras af Ridderskap och Adel, så mycket mindre kan anses vara något af Grundlagen skyddadt privilegium, som denna sak, alldeles icke der omnämnes; och anser derföre de 3 öfrige Stånden kunna i detta mål besluta med Riksens Ständers rätt; samt följaktligen Ridderskapet och Adeln alldeles icke vara i stånd, att hindra ExpeditionsUtskottet, att till vederbörlig handläggning upptaga Riksens Ständers, genom 3 Stånds pluralitet uttryckta beslut." — I anledning häraf får jag blott erinra, att i 72 §. RegeringsFormen står: "Riksens Ständers Bank förblifver hädanefter, som den hittills varit, under Riksens Ständers egen garantie och vård, så att den ostörd må förvaltas - - - *efter de Ordningar, Stadgar och Reglementen*, hvilka redan gjorde äro — &c." — När således BancoOrdningarne äro garanterade af Grundlagen; och BancoOrdningarne åter innehålla, att en tredjedel af BancoCommissarierne skall utgöras af Adelsmän; så synes sistnämnde sak, på visst sätt, verkeligen vara i Grundlagen upptagen, och af densamma garanterad.

Friherre *Cederström*: Jag ber om ursägt, att jag ytterligare uppehåller. Det är otvifvelagtigt, att Banken skall förvaltas i enlighet

med föreskriften uti 72 §. RegeringsFormen; men man bör tillika erinra sig, att samma Grundlag jemväl bestämdt utsätter de ärenden, hvartill 4 Stånds sammanstämmande beslut ovilkorligen fordras. Sådane äro Bevillningsfrågor, sådane äro Grundlagsfrågor; men i alla öfriga är 3 Stånds beslut fullkomligt gällande.

Herr *Påhlman*: Jag anhåller, att RiddarhusSecreteraren må uppläsa den §. i RegeringsFormen, som handlar om RiksStåndens Privilegier, rättigheter och förmåner. Det måtte ej kunna bestridas, att vissa Commissariesysslors besättande endast med Adelsmän äro *en förmån* för Ridderskapet och Adeln, och hvilken, så liten den än må vara, de öfriga Stånden dock ej kunna Ridderskapet och Adeln beröfva.

Sedan, i anledning af Herr Påhlmans begäran, 114 §. i RegeringsFormen blifvit upplästa, fortfor Herr *Påhlman* vidare:

Jag underställer nu, i följd af den upplästa §:n, huruvida det ej fordras först alla 4 Ståndens sammanstämmande beslut, och sedan Kongl. Majits sanction, för att kunna upphäfva något Stånds privilegier, rättigheter eller förmåner. Och då de 3 Stånden, oagtadt Ridderskapets och Adelns dem kungjorda beslut, fortfara att yrka eftergift af ifrågavarande förmån, öfverlemnar jag till bedömmande, om Ridderskapet och Adeln icke har skäl att visa,

det Adeln ej låter någon efter godtycko föreskrifva sig lagar, eller tvinga sig till ett beslut.

Åtskillige yttrade härtill deras bifall.

Friherre *Boije, Ludvig*: Om man antager, att en liten förmon kan ett Stånd af de andra fråntagas; så kunna också alla större få samma öde; och då äro både privilegier och Grundlagar snart rubbade.

Herr *Cederschjöld*: Då jag sist begärde ordet, var det egentligen för att uppläsa 114 §. af RegeringsFormen; och har jag således härutinnan redan blifvit förekommen af Herr Påhlman. När Grundlagen i denna §. betryggar Ståndden ej allenast vid deras privilegier och friheter, utan äfven vid deras *förmoner* och *rättigheter*; och der tydligen stadgas *att dessa ej kunna ändras, utan genom alla 4 Ståndens sammanstämmande beslut, och Konungens bifall*; synes Ridderskapets och Adelns rätt, att utgöra en tredjedel af BancoCommissariernas antal, *så vida Ridderskapet och Adeln eljest anser detta såsom en förmån och rättighet*," omöjligen kunna, genom de 3 öfrige Ståndens beslut, Ridderskapet och Adeln utan dess eget begifvande, fråntagas.

Friherre *Cederström*: Med samma skäl som jag skulle gilla, att man icke ansåg 3 Stånds beslut gällande, angående bestämmandet af Embetsmännens antal och beskaffenhet i ett

Riksens Ständers Verk, för det att fjerde Ståndets Ledamöter hittills utgjordt en del af desse Embetsmän, med samma skäl skulle jag kunna påstå, att BorgareStåndet hade rätt att bibehålla SkråOrdningarne, och öfrige Författningar, derigenom det, på öfrige Medborgares bekostnad, njuter förmåner. Ridderskapet och Adeln har förut flere gångor förklarat, att frågan om SkråOrdningarne ej vore annat, än ett Ekonomiskt ärende, som således af 3 Stånd kunde afgöras, och att med Stånds privilegier blott förstodes sådane rättigheter, som i Grundlagen finnas nämnde, och i sjelfva Privilegii-patentet tryckta. Finnas de ej der, så äro de blott förmoner, förunnade vissa enskilda Corporationer, och hvilka, när som hälst, kunna dem af Högsta Magten betagas. Jag kan ej föreställa mig, att Ridderskapet och Adeln, genom det steg man nu påyrkar, skulle vinna annat, än att visa sig vilja troget följa Borgare- och PresteStåndens exempel att vara liberala. För min del, och då Ridderskapet och Adeln alltid drifvit den satsen: *för allmän nytta må enskild vika*, ber jag Ridderskapet och Adeln vakta sig, att nu inträda uti en så uppenbar contradiction, att Ståndet skulle förklara sig vara af samma tanka, som Preste- och BorgareStånden i de af dem förut afgjorde, med denna likartade, frågor.

Herr *Munck af Rosensköld*, *Eberhard*: Jag vill ej yttra mig om frågan rörande CommissarieBeställningarne, eller huruvida 3 Stånds beslut i afseende på densamma kan anses ver-

kande, utan jag vill blott anföra några ord om sjelfva saken, om principen. Jag var närvarande vid 1800 års Riksdag, då BondeStåndet inträdde i garantien af Banken, men blott till en del i administrationen deraf. Ifrån 1809 åter har BondeStåndet lika med de andre Stånden deltagit i denna administration. Häraf måste naturligtvis uppstå en förändring i Ridderskapets och Adelns uteslutande rätt till en tredjedel af Commissarie-tjensterne. Då Konungen, enligt RegeringsFormen, ej får vid befordringar göra afseende på börd eller Stånd, så tyckes det, att samma princip borde gälla vid sysslors besättande i Riksens Ständers Verk. Man talar om förluster af privilegier, men jag tror, att vårt Stånd, lika med Engelska Adeln, bör anse representations rätten såsom det dyrbaraste af alla privilegier. Då man considererar de förluster Ridderskapet och Adeln gjort, genom dess concessioner vid 1809 års Riksdag, kommer man ej ihåg, huru mycket Ridderskapet och Adeln härigenom i Allmänna opinionen vunnit.

Herr *Påhlman*: Om sjelfva saken kan ej vidare fråga uppstå, ty den är redan en gång afgjord. Men då man nu å nyo ingått i pröfning, huruvida den föreslagne förändringen vore nyttig eller icke, får jag upprepa, att jag ej har så klen tanka om Sveriges Adel, eller kan hysa den nedslående förmodan, att detta Stånd skulle så förfalla, att af flere tusende Adelsmän, det ej funnes 6, dugliga till BancoCommissarier. Jag kan aldrig föreställa

mig, att ju icke Banken är och blir lika väl styrd med närvarande Författning, som om Commissariernes antal utgjordes till en tredjedel eller en fjerdedel af Preste- Borgare- och BondeSöner. Hvad den jemförelse beträffar, som en värd Ledamot uppställt emellan denna fråga, och den om Skråordningarne, torde jag blott behöfva påminna om den märkvärdiga skillnad, som företer sig emellan dessa båda ämnen. *Städernes* privilegier, hvartill man äfven sökt hänföra Skrå Författningar, hafva blifvit meddelade under det uttryckliga förbehåll, att Kongl. Majt, efter eget godtfinnande, kunde desamma förändra och jämka. Här åter talas om en förmon, hörande till *Ständernes* privilegier, och de äro icke Konungens discretion underkastade. Jag inser icke, huru man kan vilja försöka, att så sammanblanda, eller snarare bortblanda frågor, som ej med hvarandra hafva någon gemenskap. Hvad åter vidkommer den värde Talarens yttrande om olämpligheten, att följa Preste- och BorgareStåndens exempel i illiberalitet, tror jag, att Ridderskapet och Adeln, genom dess förut gjorda uppoffringar, undanröjt all farhåga, att förtjena namn af illiberalt, och jag önskar heldre, att Ståndet erhåller denna benämning, än att det oupphörligt gifver efter för de andras fordringar, till dess intet återstår att gifva, för att slutligen, utan att med all sin liberalitet hafva bevekt någon till samma tänkesätt, endast blifva belönt med åtlöje för sin svaghet. För öfrigt och då det knappast behöfver bevisas, att ingen har vägen till utkomst så stängd, som en

obemedlad Adelsman; då det är lika obestridligt, att de fleste Adelsmän nödgas gå Embetsmanna-banan, samt då den lilla förmon, hvarom nu är fråga, ej är för Staten af den betydenhet, att ett RiksStånd, som redan lemnat ifrån sig så många fördelar, äfven skulle cedera denna, derföre att de andre Respective RiksStånden sådant behagat besluta, förnyar jag vördsamt på alla dessa skäl min anhållan, att Ridderskapet och Adeln måtte emot de öfrige Ståndens beslut anföra dess protest.

Flere yttrade härtill deras bifall.

Friherre *Boije*: Man har åberopat liberalitetens fordringar; och hvarje sådant åberopande har rätt till afseende. Vi böra likväl erinra, att, genom alldeles sådane åberopanden, förmådde man oss år 1809 att eftergifva nästan allt af våra privilegier, hvarmed vi dock förenade uttryckeligt vilkor, att de andre Stånden skulle, på samma sätt göra åt allmänna saken uppoffring af deras privilegier; men, så snart vi följt det der ropet på liberalitet, så begagnade man sig deraf, man tog oss på orden; men intet af de andre Stånden gaf ett hårsmon med sig af sina rättigheter. Jag tror således att klokheten, som också bör af liberaliteten rådfrågas, ålägger oss att behålla det lilla vi ha qvar, för att äga något att qvitta med framdeles. Gerna skulle jag uppoffra alla enskilta rättigheter af Adelskapet, om

jag

jag dermed gagnade det Allmänna; men äfven liberaliteten har sin gräns.

Friherre *Wirsén, Gustaf Fredric*: Jag vördar Ridderskapet och Adelns beslut, och det är ej min mening, att tala derom; men det är i sjelfva formen af ämnets behandling jag har några ord att anföra.

Då jag, såsom Ledamot af BancoUtskottet, deltagit uti målets beredning, har jag likväl icke kunnat inleda 114 §. af RegeringsFormen till något sammanhang dermed. Med Adelns Stånds privilegier förstår jag helt andra och vigtigare ämnen, än detta. Adelns Söner inträda i Bankens tjenst: njuta ej i de lägre graderne någon företrädes-rätt framför de öfrige, utan avancera i deras tour; först när fråga blir om Commissarie-ledighet, gäller bördskillnaden. Om endast få Adelsmän då finnas vara i Bankens tjenst, så avancerar en ContoirsSkrifvare förbi alla mellangraderne till Commissarie, derföre att han är Frälseman. Skulle åter den händelse inträffa, att personalen af Adelsmän vore talrikare, så förlorade han i sin tour, i anseende till sin börd. Nu måste man väl medge, att detta är en obehaglig och olämpelig inrättning: att tjensten skall lida deraf. Men omöjligt kan jag kalla det för privilegium, att arbeta för lön, och mig har det städse förekommit nog motbjudande, att classificera denna befordringsgrund bland

Adelns rättigheter såsom Stånd. Deremot har jag aldrig medgifvit, att befordringssättet i detta fall kunde utan Ridderskapets och Adelns eget bifall rubbas, i följd af Contractet om Bankens inrättning; men detta bifall skulle jag städse såsom billigt yrka, derest icke Ridderskapets och Adelns redan fattade beslut låge derföre i vägen.

Nu åter tror jag, att ConstitutionsUtskottet borde få sig i målet utlåta: ty om de öfrige tre Stånden förblifva vid deras förra beslut, återstår ingen annan följd än densamma, som redan ägt rum, att nemligen BancoUtskottets pluralitet rättar sig efter de 3 Ståndens beslut: att Ledamöterne af Ridderskapet och Adeln deremot göra protest, och anmälan i Ståndet, samt att vi sålunda komma på alldeles samma punkt vi nu äro.

Friherre *Boije:* Emot ConstitutionsUtskottets hörande har jag visserligen ingen ting att erinra.

Herr *Påhlman*: Jag skulle ej bestrida Friherre Wirséns förslag, att remittera målet till ConstitutionsUtskottet, om icke, jemte det att den ifrågasatte rättigheten är grundad på ett contract, upprättadt vid BancoInrättningens stiftande, jag äfven funne densamma i 114 §. tydligen vara intagen, der den nödvändigt måste inbegripas under de orden *förmoner* och *rättigheter*. Om jag föreställer mig sakernas

vanliga marche, så tviflar jag ej, det ju äfven tre Stånd inom ConstitutionsUtskottet skulle vilja utesluta Adeln från oftanämnde förmån. Men jag anser saken så klar, att Ridderskapet och Adeln ej behöfver ConstitutionsUtskottets ledning, utan blott genom ett ProtocollsUtdrag bör gifva BancoUtskottet tillkänna sin Protest mot de öfrige tre Ståndens beslut, och bestrida all expedition deraf.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, om icke Ridderskapet och Adeln skulle anse lämpeligt, att, under förblifvande vid dess den 25 sistlidne Maj, i denna fråga yttrade mening, bestrida all påföljd och verkställighet af de öfrige RiksStåndens fattade beslut, deruti Ridderskapet och Adeln icke deltagit, och hvilket således, emot 114 §. RegeringsFormen icke borde till någon expedition föranleda.

Bifölls.

Friherre *Cederström*: Med den rättighet, som RiksdagsOrdningens 57 §. lemnar en Ledamot, hvilken i Ståndets beslut ej instämt, att få sin särskilta tanka reserverad, samt till vederbörande med Ståndets beslut följaktig, anhåller jag, att till Protocollet få anmäla min enskilta protest emot det uti Ridderskapets och Adelns nu fattade beslut influtne tillägg, *att Ridderskapet och Adeln under åberopande af 114 §. RegeringsFormen bestrider Expeditionen af*

hvad de öfrige Stånden härutinnan förordnat, och förklarar jag, att jag ingalunda ansett eller anser Riksens Ständers Privilegier vara andra, än de, som i utgifna acter högtidligen, såsom sådane, blifvit erkände, likasom jag på denna grund icke finner Ridderskapets och Adelns protest i förevarande fråga äga någon bindande kraft.

Herr *Silfverstolpe*, *Gustaf Abraham* och Herr *Munck af Rosensköld*, *Eberhard*, förenade sig med Friherre Cederström.

Herr *Påhlman*: Sedan en Ledamot förbehållit sig att få dess särskilta mening med BancoUtskottet communicerad, så utber jag mig ock, att Ridderskapets och Adelns beslut i ämnet må få beledsagas af min enskilda tanka, nemligen att så snart de tre öfrige Respective Riksstånden funnit för godt, att till Rikets eller det Allmännas förmon göra sådane concessioner af rättigheter och Ståndsprivilegier, som kunna anses motsvarande hvad Ridderskapet och Adeln redan i denna del gjort, skall jag ej vara emot, att jemväl vårt Stånd tager i öfvervägande, hvad det ytterligare af dess återstående prærogativer kan eftergifva.

Friherrarne *Boije*, *Ludvig*; *Lieven*, *Berndt*; *Pheiff*, *Adolph* och *Hjerta*, *Lars*, samt Herrarne *Anckarsvärd*, *Gustaf*; *Grundelstjerna*, *Julius*; *Rothlieb*, *Carl Fredric*; *Dalman*, *Lars Johan*; *Zenger-*

lein Jacob, *Wejdenhjelm*, *Eric Wilhelm* och *Ankarsparre*, *Ingemar August*, förenade sig med Herr Påhlman.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken hemställde, om icke jemte Ridderskapets och Adelns nyss fattade beslut, Friherre Cederströms och Herr Påhlmans särskildta tankar äfven finge de öfrige Respective Riks-Stånden samt BancoUtskottet meddelas.

Bifölls.

Föredrogs å nyo Högvördige PrästeStåndets den 8 dennes aflåtne, och sistlidne gårdag på bordet lagde ProtocollsUtdrag, innefattande åtskillige af PrästeStåndet beslutade rättelser uti BevillningsUtskottets Utlåtande i anledning af de mot förslaget till en förnyad Chartæ Sigillatæ Förordning gjorde anmärkningar.

Herr *Cederschjöld*, *Pehr Gustaf*: Jag har jemfört PrästeStåndets Protocolls-Utdrag med BevillningsUtskottets Betänkande, och tyckt mig finna de af PrästeStåndet gjorde ändringar så rigtiga, att jag vågar vördsammast hemställa, om ej Höglofliga Ridderskapet och Adeln skulle finna skäligt, att sig med nämnde Stånd härutinnan förena. BevillningsUtskottet föreslår i 15 puncten: "Arrendatorer af Kungsgårdar, Boställen eller LandtEgendomar, hvilka ej hafva tjenst eller caracter, hälften mot

ägaren, dock ej under 24 skillingar." Enligt denna redaction skulle en Arrendator, i händelse Egendomsherren vore rik, och rådde om många andra Egendomar, kunna blifva nödsakad att nyttja en mycket större Charta, än om han sjelf hade ägt den jord han arrenderar. PresteStåndet har derföre ganska riktigt uttryckt Utskottets omisskänneliga mening, på följande sätt: "Arrendatorer — — — hälften mot hvad de, såsom ägare af lägenheten skulle betala." Likaledes stadgar Utskottet i 17:de punkten: "Ofvannämnde vite af 6 R:dr 32 sk. äge ock rum för den Embets- och Tjensteman, hvilken antingen utlemnar en handling ocharterad, som charteras bör, eller charterad, som icke charteras bör, eller den med för ringa eller för hög Charta förser, och ersätte han dessutom beloppet af den felande eller för höga Chartan." Detta synes i flere afseenden vara alldeles olämpeligt, hvilket ock PresteStåndet anmärkt. Det kan till exempel hända, att man ej säkert vet, om en handling bör charteras eller ej, eller huru stor charta, som erfordras; eller att man ej kan erhålla precist så stor Charta, som vederbör, och för att vara så mycket säkrare, hellre vill göra för mycket, än för litet; i alla dessa fall skulle det vara högst obilligt, att med vite belägga en handling, hvarigenom den enskilte frivilligt gåfve Staten mer, än den hade rätt att fordra.

Grefve *von Lantingshausen*, *Albrect*, förenade sig med Herr Cederschjöld.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken hemställde, om icke Ridderskapet och Adeln behagade äfven för sin del uti PresteStåndets ifrågavarande beslut instämma.

Bifölls.

Föredrogs å nyo och gillades Stats-Utskottets den 22 sistlidne April afgifne, samt den 25 i samma månad förmiddagen, på bordet lagde Utlåtande, öfver Herr Prosten Eks Memorial om en del af Wadstena fordna Klosterbyggnaders upplåtande för HospitalsInrättningen derstädes.

Vid förnyad föredragning af Stats- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomie-Utskottens så väl den 1 sistlidne Maj afgifne Betänkande, i anledning af gjorde motioner angående TullVerket, och dermed gemenskap ägande ämnen, som ock den 8 dennes meddeldte, samt den 11 derpå följde, förmiddagen, på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottens nyssnämnde Betänkande, blefvo berörde tvenne Utlåtanden till alla delar af Ridderskapet och Adeln gillade.

Företogs till pröfning Stats- och Banco-Utskottens den 23 sistlidne Maj afgifne, samt den 27 i samma månad förmiddagen på bordet lagde, Utlåtande, öfver gjorde anmärkningar vid Utskottens den 3 sistlidne April meddeldte Betänkande, angående Götha Canalarbetets fortgång och befrämjande.

Grefve *Löwenhjelm, Gustaf*: Om Canalens nytta i mercantilt och economiskt afseende, kan jag ej med säkerhet tala, ehuru jag dock tror mig kunna påstå, att den är *någon*. Men att canalen i militairiskt hänseende, derom jag har något vidsträcktare åsigter, är högst vigtig, vågar jag bestämdt yttra. I ett Land sådant som vårt kunna ej fiendtliga inbrott förekommas. Det är således nödigt, att hafva en centralpunkt, hvarifrån försvaret kan utgå. Det är ofelbart en förmon, att förbinda den med Rikets hufvudsakligaste vattencommunication, och på canal-linien finnas flera lägenheter, som äro ganska tjenlige för anläggandet af en sådan Centralfästning. Jag har beständigt hört talas om — och hört klandras, att troppar användas till arbetet. Angelägen att skaffa mig underrättelse, om man hade skäl till detta klander, har jag rådfrågat flere högre och lägre Officerare af KrigsBefälet, rådfrågat Regements-Chefer, som äro utmärkte för deras omsorg för sin trupp, och de hafva alla försäkrat mig, att vistandet vid Canalen var högst nyttigt både för truppens moral och fysik, och långt nyttigare än de vanliga mötena. Att olyckor inträffa, är ej möjligt att undvika vid ett ar-

bete sådant som det ifrågavarande. Dock hafva de kanske varit mera sällsynta här, än vid hvad annat dylikt arbete som helst. Tillfället för Officerarne, att hafva Soldaterne ständigt under ögonen, skall narurligtvis vara af högsta vigt och verka förmonligt på disciplinen. Ofta har jag hört önskas, att vi måtte följa Romarnes exempel, att använda Trupperne i fredstid till stora riksgagneliga arbeten. Nu åter hör jag många yttra alldeles motsatsen. En betydlig förmon af Canalen blir ock den, att i hast kunna midt igenom Riket flytta SkärdgårdsFlottan ifrån Nordsjön till Östersjön. Det är redan en stor opinionsstyrka, om man igenom Canalen kan transportera kanonbåtar ifrån det ena hafvet till det andra. Jag har hört Canalföretaget omtalas, såsom skadligt för financerna. Men jag gör skillnad emellan en tillfällig tunga, och ett blifvande finance-ondt. Här förbjuder väl min ringa kunskap att söka göra min öfvertygelse gällande; men i min tanka kan det aldrig vara skadligt, att den summa, som användes till Canalarbetet, den må vara så stor som helst, utsprides i Landet, fördelt på flere håll — aldrig skadligt, säger jag — då det ej är i Tyskland vid grafva denna Canal. För öfrigt, och då jag hört, huruledes man nu ångrar sig hafva påbörjat Canalen, kan jag ej underlåta, att påminna mig den tidpunkt, då de stora vatten-communicationerne i norra delen af Riket möttes af så mycket missnöje — då opinionen stridde emot detta företag — hvilket man nu välsignar. Och då Götha Canal-arbetet är så nära färdigt,

tror jag ej, att vi på en gång böra öfvergifva det, för att åt efterverlden lemna ett bedröfligt exempel på vår hastighet att besluta, vår hastighet att åter nedrifva, och vår oförmåga, att utföra hvad vi en gång påbegynt.

Friherre *Pheiff*, *Adolph*, anförde skriftligen:

Redan tvenne gångor har jag i frågan om Götha Canal-arbetets fortgång i hela dess vidd, yttrat mig till Protocollet, och vill derföre nu icke länge upptaga en för Höglofligе Ridderskapet och Adeln dyrbar tid. Med åberopande af dessa mina anföranden, får jag nu förnya, att jag för ingen del medgifver dess utförande efter den uppgifna plan. Jag förmodar, att det skapande snille, som uttänkt denna vidsträckta plan, äfven har förmåga att nu, när Rikets väl det fordrar, utan för stora förluster inskränka den samma, och inträffa de lyckliga tider, då jag finner, att mitt Fädernesland utan för känbara uppoffringar kan genom detta företags fullbordande befordra framtida nytta, och förtjena efterkommandes beundran, skall jag vara den förste, som yrkar verkställandet deraf, likasom jag nu, med den aktning jag bör, anser andras mening härom, ehuru den är olik med min; men hvad jag på det högsta bestrider, är den här nog ofta yttrade framställning, att 1818 års Ständer ej skulle kunna ändra, hvad 1815 års Ständer beslutit. Jag hade trott, att de Riksmöten, Grundlagarne föreskrifva, hållas derföre, att Nationen

må äga rättighet bedöma och vidtaga de åtgärder, som förändrade tider och omständigheter kunna kräfva, men ej för att gilla fortfarandet af skadliga och af hvarjehanda skäl föranledde beslut. Likaså litet som jag tror, att resultaten af nu varande Ständers öfverläggningar, ehuru vise de än må blifva, till alla delar uppfylla kommande dagars fordringar, likaså litet hafva vi skäl, att vara nöjde med allt hvad föregående Ständer stadgat åt oss, åtmindstone få vi medgifva, att de fördelar, de i flere fall ämnat oss, nalkas med omärkbara steg. Jag erkänner, såsom fri Representant, endast de band på min öfvertygelse och mina yttranden, som mitt samvete, den aktning jag är mine medborgare och mig sjelf skyldig, samt Grundlagarnes föreskrift pålägga mig, men aldrig maktspråkets; och jag önskar, att hvar och en måtte känna samma lugna metvetande som jag, att tillgifvenheten för min Konung, nit för Folkets väl och Fäderneslandets ära, leda mina afsigter och mina handlingar.

Grefve *von Lantingshausen, Albrecht*: Åtskillige Ledamöter hafva väl tid efter annan under loppet af detta Riksmöte framställt särskilta anmärkningar mot anläggningen och utförandet af Götha Canal, men alla dessa anmärkningar hafva af flere andre värde Talare, och i synnerhet af Herr Grefve von Platen blifvit fullständigt vederlagde. Den sistnämnde har visat, att Canalarbetet borde på hela linien fortsättas, för att ju förr dess hellre kunna

bringas till slut. Jag kan omöjligen tro, att Ridderskapet och Adeln skulle vilja öfvergifva detta National-företag, hvarigenom man offentligen skulle erkänna, att man i början förhastat sig. Äfven de Ledamöter, hvilka mindre gynnat företaget, och ej velat medgifva det vara riksgagneligt, hafva dock ansett detsamma böra understödjas och fullländas. För min del får jag tillstyrka fortsättningen af Götha Canalarbete med det biträde af Staten 1815 års Ständer beviljat, och detta intill år 1823. Jag förbehåller mig, att framdeles få afgifva yttrande rörande den ersättning, som bör tillkomma Bolaget, i anseende till dess förlorade Disconträttighet.

Herr *Hjärne, Carl Jacob,* hade inlemnat ett så lydande:

Vördsamt Memorial!

Då frågan om Götha Canals fortsättning nu till slutligt afgörande förekommer, begagnar jag min Riksdagsmanna-rätt, att äfven i detta vigtiga ämne yttra mina tankar, utan anspråk, blott önskan att kunna lemna min skärf, till beredande af den allmänna opinionen. Öppet och uppriktigt förklarar jag min öfvertygelse vara, att det hade varit bättre, om denna Canalbyggnad aldrig kommit i fråga, vore det än endast af det skäl, att all den tvedrägt, som i detta ämne vid sednare Riksdagar förefallit, uteblifvit. Nationen hade då kan hända saknat den beundran af andra Na-

tioner, som åtfölja stora företag af allmän nytta, och hvilken ökas i mon af de svårigheter man har att besegra; men Nationen hade ock saknat alla de obehagligheter som tid efter annan uppkommit genom detta företag: och må hända skall den vördnadsvärde man, som föreslagit det, som ensam ägt nog ståndaktighet att trotsa alla dessa obehagligheter, åtmindstone i sitt innersta, lemna ett tyst bifall till detta mitt påstående. Men då Nationen en gång bifallit ett sådant företag vare sig af hvad skäl som helst, skall och bör, med skyldig vördnad för Konungs och Ständers förenade beslut, efter min tanka, saken blott ifrån en sida kunna betraktas.

Man har sökt bevisa, att företaget saknar allt värde, saknar allmän nytta; samt (ehuru ännu icke lagligen) att det är utfört på ett, icke mindre misshushållande, än egenmäktigt sätt, för att derifrån hämta anledning till det påstående, att så väl arbetet bör upphöra, som det hittills beviljade bidraget indragas.

Bifallet af alla föregående Ständer sedan 1809, torde väl det påstående, att företaget saknar allt värde och nytta, synas något obilligt, då det tillerkänner ensamt 1817 års Ständer omdömes-förmåga häruti. Detta inkast synes mig af den ostridiga vigt, att vidare skäl äro öfverflödiga att anföra, emot detta påstående; dock kan jag ej neka mig, att anföra min öfvertygelse om Canalens ostridiga nytta i militairiskt afseende. Att genom en

sådan communication i en hast, ifrån ena ändan af Riket till den andra, utan möjeliga hinder af fienden, kunna förstärka en svagare men hårdt ansatt punkt, måtte vid Rikets försvar, emot en anfallande fiende, vara af så mycket väsendtligare nytta, som Sveriges vidsträckta kuster vid ett sådant tillfälle fordra mera Sjöförsvar och en talrikare Flotta, än våra knappa tillgångar medgifva; och kan det då anses vara af ingen nytta, att kunna employera våra små försvarstillgångar på ett sätt, som fordrar en mångdubblad öfverlägsenhet hos fienden. Den nytta man vill bestrida företaget i merkantilt och economiskt afseende, synes mig lika obestridelig. För min åsigt ligger det tydeligt, att de Provinser, genom hvilka Canalen går, och de som derintill gränsar, måtte hafva en i flera afseenden betydande fördel af den. Skall ej genom den afsättningen lättas för productionen? och genom denna lättning sjelfva productionen förökas. Skall ej genom den tillförseln främjas för saknade behof? Skall ej genom den landets plågande skjuts- och forsel-skyldighet minskas, och hvem delar ej fördelen deraf, då under ett krig dessa onera äro så högst tryckande, helst vid krig med Sjömakter, då all annan sjötransport är så lätt hämmad och afskuren. Svårligen lärer dessa fördelar kunna förintas, om det än skulle lyckas en öfverlägsen framställningsgåfva, att förminska dem i deras omdömen, som blott följa ögonblickets intryck.

Man har påstått och sökt bevisa (ehuru icke lagligen), att arbetet är utfört på ett med hushållning mindre förenligt, och på ett egenmägtigt sätt. Man vill grunda det förra i synnerhet på öfverbeting, som skall medtagit stora summor. Med kännedom af arbetsmethod vid större arbeten, och flerårig erfarenhet dervid, vågar jag yrka den satts, att öfverbeting äga ostridigt företräde, så väl i afseende på hushållningen, som i alla andra afseenden, och det till sådan erkänd grad, att det för Kongl. Arméens Flotta nådigst utfärdade FörvaltningsReglemente, som allt ifrån sin tillvarelse ansetts som ett mästerstycke, ovilkorligt föreskrifver beting der de kunna äga rum: de göra en ögonblicklig ökad utgift, det kan icke nekas; men den som vid större arbeten ej ser längre, än det närvarande, misshushållar, och är oduglig att utföra dem: klart synes det mig, att den fördelen, vid större arbeten, att vinna tiden, (hvilket öfverbeting isynnerhet främjar) är ostridig, och hushållningen skall nödvändigt vinna så mycket mera derpå, som hvad öfverarbetas, och hvaruti egentligen öfverbeting bestå, alltid betalas i ett minskadt förhållande till den vanliga dagspenningen. Ibland de många fördelar, som vinnes genom öfverbeting, räknar jag i främsta rummet den hushållning och besparing på Uppsyningsmän vid arbetet, som härigenom vinnes; ty då vid alla betingsarbeten, den arbetandes egen fördel består i arbetets fortgång, så blifva Uppsyningsmän, hvars egentliga åliggande är tillsyn, att den arbetande gör

nytta för sin dagspenning, till en stor del öfverflödige.

Hvad åter det påstådde egenmägtige förfarandet beträffar, så frågar jag med skäl, kan en Instruction möjligen innehålla, och förutse alla vid ett så stort arbete inträffande casus; och skall ej ett sådant arbete förlora dervid, att händerne bindas på den, som dirigerar det. Kan nödig hushållning, kan tidens vinnande, kan arbetets fortgång förenas dermed, och kan en behandling, som en gifven Instruction i sådant fall icke förbjuder, få benämning af egenmäktigt förfarande. Först då, om Instructionen vore öfverskriden, skulle man kunna äga något skäl dertill, fastän en sådan öfverträdelse vid många tillfällen ändock kunde vara förlåtelig; då till exempel, när Casus inträffa, som en Instruction icke kunnat förutse, är det efter min öfvertygelse en sådan Styrandes skyldighet, att, med endast afseende på hufvudsaken, frångå en föreskrifven formalitet, då hufvudsaken skulle förlora vid dess noggranna iakttagande.

Öfvertygad om den lika åsigt Verkets Styresman i detta fall hyser, är jag ock lika öfvertygad, att han ej tillåtit sig andra afvikelser ifrån sin erhållne Nådiga Instruction. Nationens förtroende ålade honom, att verkställa detta stora arbete, som han föreslagit. Hans nit för saken och hans allt omfattande

verk-

verksamhet hafva justifierat detta förtroende, och berättiga honom till Nationens bifall.

Då jag nu trott mig hafva vederlagt de skäl, hvarpå man velat grunda påståendet, att indraga de hittills beviljade bidrag till arbetets fortsättning, och som en följd deraf sjelfva arbetet, går jag att framställa min åsigt i hufvudsaken.

Den stora vigt jag fäster vid ett Konungs och Ständers förenade Beslut, öfvertygar mig, att i sådant fall som detta endast Contractsbrott, å ContractsInnehafvarens sida, kan verka förändring: sådant inträffar icke nu; ty om än vid laglig undersökning skulle finnas, att DiscontDirectionen, såsom enskilte medlemmar af Bolaget, öfverskridit sin Instruction, hvad kan det läggas Bolaget till last? och hvad har det med Canalarbetet att göra? med skäl kan det icke lida derföre. Bolaget har sig genom förenämnde Höga beslut tillslagit Discontvinsten till arbetets bedrifvande, och sedan 1815 300,000 Riksdaler årligt bidrag af Staten i vissa år till samma ändamål. Kunna dessa anslag, då ej Contractet är förverkadt, indragas? frågan angår ingenting mindre än om *Konungs och Ständers förenade Beslut* skall äga det förtroende eller ej, hvarpå efter min tanka Samhällets bestånd eller upplösning beror. Svaret anser jag öfverflödigt, och önskar aldrig upp-

lefva den dag, då sådane frågor med framgång kunna framställas. Jag anser derföre Canal-arbetet böra fortsättas med de beviljade tillgångarne af Staten, och innestående tillgångar på Actierne, men ej sträckas derutöfver, och hvarföre arbetets fortgång derefter bör regleras.

Då Banken ansett sig böra tillkomma den förenämnde Discontvinsten, till ersättning för gifvande förskotter vid Discontens utredning, så anser jag Banken äfven kunna, utan förlust, och böra till CanalBolaget utbetala, såsom ränte-ersättning 120,000 Riksdaler Banco årligen till 1835: med så mycket mera billighet, som Banken har i sina händer, att kunna begagna Discont-rätten för CanalDisconten till nämnde tid, och hvilken Disconträtt jag så mycket hellre önskar mätte begagnas, ehvad man än må säga om Discontens skadlighet, som jag anser det långt skadligare, att, sedan desse tillgångar nu en lång tid existerat, på en gång inom så kort tid indraga dem, och sätta en så stor massa af Nationen i banquerouts nödvändighet genom saknade tillgångar.

C. J. Hjärne.

Grefve *Anckarsvärd, Michael*, anförde skrifteligen:

Om Götha Canal är både vid denna och föregående Riksdagar så mycket taladt, skrifvit och tryckt, att hvar och en, som utan för-

dom, passion, eget interesse, eller andra egennyttiga afsigter, velat göra sig den mödan, att med uppmärksamhet granska hvad som blifvit yttradt både för och emot, säkert redan stadgat dess omdöme om detta i alla afseenden djerfva, och jag vågar säga, förhastade företag, så att allt vidare ordande derom föga lärer tjena till annat, än att spilla den allt mer och mer dyrbara tiden; men jag utbeder mig vördsammast, att ännu en gång få uti våra Protocoller till en kommande tids bedömmande framställa mitt sätt att se denna sak.

Jag åberopar mitt yttrande för flere Plenidagar sedan, hvaruti jag tror mig tydeligen hafva bevist, att Canalbyggnaden icke annat är, än ett speculations-företag af ett enskilt Bolag; ty mig vetterligt hafva icke ännu denna stund Rikets Ständer fattat något beslut, att för Staten eller allmänna medel företaga, fortsätta eller fullborda Canalbyggnaden; vid Riksdagen 1809, beviljades Bolaget ett Creditiv på Banken å 800,000 Riksdaler emot säkerhet, till en DiscontInrättning, och ehuru CanalStyrelsen redan, vid 1815 års Riksdag, i så måtto afvikit ifrån de den gifne föreskrifter, att den hos dess Discont satt sig uti en betydlig skuld, hade likväl Rikets då församlade Ständer den välvilja för Bolaget, att icke allenast låta den gjorde afvikelsen opåtalt passera, utan fördubblade Discont-creditivet, samt biföllo ett lånebiträde ur Banken å 300,000 Riksdaler årligen, emot säkerhet, och med iakttagande af de föreskrifter, uti Rikets Stän-

ders underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t den 8 Augusti 1814 framställdes. Hvad säkerhet Banken fått, känner jag ej; är det uti Canalen, så är det ingen, och hvad har då Actieägarne; ty jag kan aldrig få i min tro, att denna Canal skall, äfven färdig, kunna gifva någon afkastning: att Bolaget ej uppfyllt de dem gifne föreskrifter, då det af Discontcreditivet, som, utom vinsten, ej var till Canalbyggnaden anslagit, tillgripit ej mindre än 1,100.000 Riksdaler, och redan vid September månads utgång förlidet år gjorde banqueroute, det är allmänt bekant. Jag har visst hört det försvaras, men Herr Påhlman har uti ett föregående Plenum så tydligt, så klart och så starkt vederlagt detta försvar, att jag deruti mig med honom förenar, och behöfver, hvad det angår, ingenting tillägga.

Men att, utom alla de stora bidrag till Staten som fordras, och redan äro bifallne, att utur Banken utgå, man ännu kan göra så stora fordringar, till detta olyckliga och detta fattiga Rikets förmåga öfverstigande, och så illa calculerade, företaget af Götha Canal, det bedröfvar mig, och måtte bedröfva hvar redligt tänkande Svensk, synnerligast uti en tid, då med så mycket skäl alla klaga öfver förlägenhet, öfver penningebrist, öfver dyrhet och vådeliga utsigter, och hvadan kommer allt detta? Jo, från Discont-bedrägerier, och Götha Canals först så falskt uppgifne kostnadsförslag, och sedan gjorde afvikelser från Reglementen och föreskrifter, och så vidt, öfver dess till-

gångar, utsträckte arbetsplaner och operationer; tydligt synes, att då Bolaget, ehuru det tecknade dubbla summan af förslagets innehåll, omöjligen kan fullborda hvad det sig åtagit, skall största kostnaden tungt hvälfvas på det fattiga Allmänna. Jag har med mycken tillfredsställelse läst den interessanta afhandlingen om Canaler i Sverige, Grefve von Platen 1806 utgifvit, och Konungen tillägnat; måtte mig tillåtas att derutur anföra några korta utdrag. Sidan 21 säges: *Hvad nytta skulle 2 och en half millioner contribuenter draga af Trollhätte Canalen, som af deras till StatsCassan sammanskjutne medel anlades, till nytta blott för dem som bebodde Wenerns stränder och för några Handlande....* Må man nu ej göra samma fråga? Hvad nytta kunna 2 millioner fattiga Contribuenter draga af den så ofantligt kostsamma Götha Canal, som föga lärer komma att gagna de Provinser den genomskär. Sidan 26 & 27 säger Grefve von Platen: De hamnar i Östersjön, utom de Svenska, som hafva någon rörelse med ofvannämnde vara, salt och timmer, och skulle kunna sätta i fråga att begagna sig af vår Canal, äro ganska få. Chartan öfver Östersjön öfvertygar oss snart, att hvarken Curländska, Preussiska eller Polska hamnars fartyg kunna finna skäl, att söka Söderköpings eller Norrköpings Skärgård, och Svenska Canalen i stället för Öresund; knappast lärer, utom vid ovanliga tillfällen, Riga komma i fråga, och således måste speculation stadna vid Hamnarne i Finska Viken. Kan man vänta, att Petersburgs, Nar-

vas, Wiborgs och Revals salt- och timmerfartyg som af så mångfaldiga anledningar eller händelser kunna för lång tid aflägsnas från våra kuster, och dem sjelfva Tull-administrationen kunde finna betänkligt, att släppa tvärt igenom landet, att dessa, säger jag, skulle kunna betala en betydlig tillökning i Slussarnes dimensioner, om denne ock icke mötte hinder hvarken i våra insjöar eller i Götha Elf, hvilket dock inträffar till den grad, att denna tillökning är nära till, om icke fullkomligt, omöjlig. Dessutom är det en följd af fartygs beskaffenhet, hvilket åtmindstone ingen Sjöman bestrider, att de små söka trängsel, de stora rymd. Jag väntar mig här ett inkast af Kielercanalen, som är betydligt både bredare och djupare, än alla hittills åberopade, ty Slussarne äro 27 Hollsteinska fot breda, 10 och en half djupa och 117 långa, och som mycket begagnas af Östersjöfarare. Härtill svarar jag, först är Hollsteinska Canalens belägenhet helt olika alla andras, han går öfver en icke bred, och temmeligen låg landtunga; alla som komma utur Östersjön måste nästan passera förbi dess inlopp, och då vindarne falla mycket nordligt, äro de ett oöfvervinnerligt hinder för resans fortsättande genom Öresund, då de deremot, medelst denna canalfart, med samma vindar kunna fullborda sin resa, helst åt Tysklands norra kust, och Holland, som är så betydligt i Östersjöhandeln, och hvars sjöfart i så många år varit prässad af Engelska capererna. Samma förhållande är med dem som komma från nämnde orter och ämna sig till

Östersjön. Emedlertid brukas denna väg litet eller intet af Engelska fartyg, som gå till och ifrån England, hvarom Öresundska listan vittnar. För det andra önskade jag se bevist, att denna Canal är anlagd mera på grundelig calcul, än på en förhastad speculation, och kanske önskan att lysa med ett National-företag.

Men en Canal som icke åtminstone indirect betalar sin kostnad och underhåll, liknar alltid en Egendom, hvars präktiga byggnaders och vägars underhåll bringar sjelfva värdet till intet.... Månne allt detta ej kan lämpas till Götha Canal, ty nog blir den både präktig och kostsam, det kan visserligen ej nekas, men gifva någon afkastning kan den omöjligt, då Herr Grefve von Platen sjelf synes medgifva, att den af utländska fartyg föga lärer komma att begagnas. Jag styrkes deruti af Grefve von Platens eget yttrande, sidan 39: *Att i stöd af hvad som ofta händt i England, vilja räkna på en hastigt förökad varu-transport, emot hvad nu är, torde vara en felaktig calcul, och för denna gång vill jag sjelf råda ifrån, att taga andra Länder till efterdöme. Vår rörelse och industri, kan på intet sätt jemföras med Englands, och dessutom böra vi ej glömma, att vårt climat stänger Canalerna i flere månader, de Engelska ofta icke ens några dagar....* Kan man ej då med skäl påstå, att detta företag var förhastadt, och illa betänkt, uti en dertill så illa passande tid, ja, jag är öfvertygad, att om Grefve von Platen

1809 kunnat föreställa sig, att kostnaden skulle stiga till hälften af hvad den nu är, och möjligen komma att belasta Staten, så hade dess förslag säkert uteblifvit; och jag stärkes i denna tro af Grefve von Platens egna ord i nedan nämnde afhandling, sidan 39: *Det ser således ut, som hela mitt project här skulle stanna, efter jag ej medgifvit, att sådane arbeten böra af StatsCassan bestridas, om ock den vore i författning att göra det.* .. Att vår StatsCassa 1809 ej var i författning dertill, gaf oss Konungen nådigst och bestämdt tillkänna, och föga anledning är, att den sedan förkofrat sig. Härvid bör noga märkas, att fråga då endast var om Wenerns förenande med Wettern, som synes af yttrandet sid. 45: *Man ser att min calcul grundar sig blott på det förutsättande, att endast fråga är om fartens fortsättande till Wettern.* ... och vidare styrkes af Grefve von Platens yttrande sidan 50: *Med allt detta, kan det dock ej nekas, att denna del af Sveriges genomskärning från Wettern till Östersjön, blir den dyraste och svåraste, dels i anseende till större längd, dels i anseende till icke alldeles så gynnande belägenhet, som i Westergöthland; hvartill kommer att denna Canal nästan öfverallt går öfver odlad mark och inägor, hvars ägare naturligtvis komma att göra betydliga invändningar*... och vidare sidan 54: *Af Tabellen synes, att då gräfningen i Westergöthland utgör* 56,000 *alnar, hvartill* 14 *à* 15 *Slussar göra tillfyllest, så blir gräfningen i Östergöthland,* 75,000 *alnar, hvartill behöfvas* 25

Slussar, och är alltså vidare betydligare; men skulle vi en dag hinna så långt, att endast denna del återstod, är jag temmeligen säker, att den ej länge blef ogjord.... Gifve Gud, att Grefve von Platen blifvit vid de grundsatser, han i nämnde afhandling yttrat; så hade möjligen något kunnat vara färdigt, och resten kunnat få hvila, till något behof och bättre tider påkallat och medgifvit fortsättningen, som nu omöjligen kan ske, utan att ruinera både Actieägare och det allmänna. Jag har mera än en gång hört, att Rikets ära och sjelfständighet beror af Götha Canal; Gud nåde oss, mine Herrar, om vår ära ej har fastare grunder. Man har äfven sagt, att Canalen är, eller blir, Scandinaviens grundval, om så är, hvarföre deltager ej då, den med oss förenade delen deraf, uti byggnadskostnaden; jag tycker det vore lika så billigt som rättvist.

Märkeligt är Grefve von Platens yttrande i den oftanämnde afhandlingen sidan 43: *Kostnadsförslaget fordrar 333,333 Riksdaler 16 skillingar, ränta för arbetsåren oberäknad, och inom 4 år från företagets början, bör det kunna vara färdigt.* Välförståendes Westgötha Canalen.

Deremot upptager Directeur Bagge, i sitt förslag, Vestgötha Canalens kostnad till 669,987 R:dr Banco, och Östgötha Canalen till 927,504 R:dr, summa för begge Canalerne 1,597,481 R:dr Banco, och redan kostar hela Canalsträc-

kan, ehuru ej halffärdig, öfver 6,000,000 R:dr Banco, oberäknad all den jords ersättning, som till Canalen blifvit bortgräfven, och efter Bagges förslag, gör för Vestgötha Canalen 835 tunnland, och för Götha Canalen 1105 tunnland 10 kappland bördig jord af mäst åker och äng, och något skog; hvad förtroende kan man då äga till alla Götha Canalbyggnads förslager, och när skall, genom Götha Canal, den production återvinnas, som genom denna fruktbärande jord nu blifvit bortgräfven.

Jag yrkade vid 1815 års Riksdag, att hela Canalarbetet måtte inställas, och jag äger ännu den öfvertygelsen, att derigenom både Staten och Bolaget, skulle säkert vinna; ty ännu kan ingen beräkna kostnaden till Canalens fullbordande; men sedan så mycket blifvit gjordt, och påkostadt, vill jag ej längre motsäga arbetets fortsättande, men önskar nu, som förr, att det kunde inskränkas först till Vestgötha Canalens fullbordan, och att arbetet kunde blifva med mera sparsamhet bedrifvit, än hittills; ty jag finner ingen nödvändighet, att Canalen skall äga en Direction, och andre Embetsmän, som fordra omkring 70,000 Riksdaler om året. Med sådane inskränkningar vill jag likväl tillstyrka bifall å Utskottens Betänkande, med iakttagande af Banco-Styrelsens noga tillsyn, på sätt Utskotten föreslagit, att hvad nu beslutas måtte noga efterföljas; men emot allt öfvertagande af Canalen för Statens räkning, så

väl som emot all ersättning till Bolaget, och all garantie för Actieägarnes ränta i framtiden, protesterar jag på det högsta.

Grefve *von Platen, Baltzar Bogislaus*: Med den siste värde Talaren instämmer jag visserligen deri, att detta ämne redan så mångfaldigt blifvit omtaladt, att svårligen mera derom kan sägas något nytt. I denna vigtiga tidpunkt synes det således en betydlig tidspillan, att uppehålla Ridderskapet och Adeln onödigtvis, då af de nu framställde inkast, jag ej funnit ett enda som ej förut blifvit skrifvet, tryckt och vederlagdt. Men då den värde Talaren, liksom under en recension framdragit stropher ur en afhandling af mig för många år tillbaka utgifven, så får jag påminna om sakens rätta förhållande, utan att jag påstår mig hvarken då eller nu haft eller äga så fullkomligt vitsord, som man kunde önska i en så invecklad sak af betydlig vigt, der mera fosterlandskänsla, än någon annan driffjäder, bragt mig att använda min möda. Då, lifvad utaf åtankan af ett ämne, som i århundraden varit föremål för Sveriges Lagstiftning, Regenter och upplystaste Män, och ingalunda som man behagat kalla det, min plan, jag började med allvar utreda ämnet, gjorde jag de undersökningar och upptäckter, hvarefter jag 1806 utgaf den Afhandling, der de citerade ställen finnas, men jag hemställer, hvilken bok man vill framtaga, hvarutur ej stropher kunna dragas, som kunna vändas till rakt motsatta mål och meningar, emot hvad de varit

ämnade. Vi veta att den ädlaste och äldsta bok vi äga i årtusenden haft detta öde.

Då jag före 1806 af vettgirighet sökte upplysningar i ett ämne af sådan omfattning, och af trycket utgaf mina tankar, skedde sådant, utan att vilja sätta mig i bredd med en Thunberg, en Polheim och flere lärde samt erfarne män. Jag har aldrig skrutit af mina kunskaper, såsom afgörande; också i denna afhandling har jag gifvit min okunnighet tillkänna uti ett så okändt ämne. Visserligen synes den på flere ställen, men just de citerade meningarne visa, att jag varit oväldig, framställt saken från begge sidor, så att det rätta skulle finnas. Sådant oagtadt synas skälen för utförandet hafva varit de öfvervägande; då jag derefter påkallades af Regeringen, att fortsätta undersökningen, och det å hela linien. Den gjordes under min ledning af en Utländning, hvars vittnesbörd är ojäfaktigt, och synes af den berättelse, som af trycket utgafs. Så kom 1809 års Revolution; min skyldighet var att framlägga resultaterne af min förrättning för Konungen och Allmänheten; detta skedde; så stod saken, då flere RiksStånd påkallade utförandet. Hvad i allt detta är annat, än den vanliga marchen? Man fann då, att ett kostnadsförslag erfordrades; ett sådant var lofvadt af en enda man, som med pålitlighet kunde uppgöra det: Herr Telford; men jag visade, att vägen var stängd härföre genom kriget; då rådfrågades den skickligaste, som man näst honom kände: ett

kostnadsförslag upprättades af Major Bagge; och om hans uppgifter ej till en del inträffade, så kunde man ej vänta det under sådana omständigheter, och af skäl som förut blifvit vidlyftigt utredde. Hvem är nu den felagtige uti allt detta? Åtminstone kan det ej vara Bolaget, som ej existerade, förrän långt efter kostnadsförslaget upprättades. Den värde Talaren har åberopat hvad jag sagt 1806, och vill, att det nu uti allt skall inträffa: måhända kunde jag åberopa på samma sätt, hvad den värde Talaren sade 1809, men då jag, mer än någon annan, finner mig vinna daglig upplysning uti ett så invecklad ämne, må jag ej ställa andra till redo för hvad de sagt för 10 à 12 år sedan om okända föremål.

Detta vare nog yttradt om denna afhandling; för min del tror jag dock, att hvem som opartiskt läser den ostyckad, skall finna att mera derutaf inträffat, än man kunnat förmoda af en okunnig mans framställning, åtminstone tror jag den skall bära märke af ospard flit, och oväldighet till utredande af sanningen.

Man har vidare sagt, att man borde endast tänka på utförandet af Vestgötha Canalen, samt öfvergifva den östra delen, och att en bättre hushållning borde iagttagas. Med tillfredsställelse ser jag den man vara närvarande, som å Bankens vägnar haft sig uppdragit, att undersöka på stället rätta förhållandet, såsom enda säkra utvägen, att känna sannin-

gen; allt hvad jag kunnat säga om både arbetet, dess fortsättande och hushållningen, har han bättre utredt i den tryckta berättelse, som jag önskar, att man granskat, då den redan är utdelad i Ståndenn; med lugn åberopar jag dess vittnesbörd, så mycket hellre, då han bevisat sin oväldighet, med att upprigtigt framställa de fel han trott vara begångne. Aldrig blir det sårande för mig, att höra, det misstag ägt rum, ofta har jag sjelf uppgifvit dem, efter jag anser företaget för vidsträckt, ämnet för vigtigt, för att ej skiljaktige meningar om utförandet, äfvensom olika omdömen deröfver måste uppstå. Men då man oväldigt vill granska saken, hoppas jag hvarje rättsint ser, att stora svårigheter mött, och att man gjordt efter bästa förmåga.

Jag har i denna afgörande stund velat efter förmåga bidraga, att fästa uppmärksamheten på ett föremål af yttersta vigt, en skyldighet jag ej velat underlåta, då upplysningar af mig kunna fordras, men jag vill ej längre trötta med ett ämne, hvarom en hvar förmodligen stadgat sin öfvertygelse; jag anhåller alltså, att Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken behagade punktvis framställa Betänkandet.

Grefve *Ankarsvärd*: I början af mitt anförande yttrade jag, att min afsigt med detsamma icke var någon annan än den, att få i Protocollet förvaradt mitt sätt att se denna sak. Jag har med nöje genomläst den afhand-

ling utaf Grefve von Platen, hvarom jag talat i mitt nyss uppläste skriftliga dictamen, och jag erkänner med agtning de tänkesätt och de kunskaper jag alltid funnit hos Herr Grefven. Men just denna afhandling har grundat min öfvertygelse, att Götha Canal-anläggning fordrar så stora summor, utom hvad den redan kostat, att jag tror, att det öfverstiger Rikets förmåga att fullborda densamma. Hvad beträffar Herr Grefve von Platens yttrande, i afseende på de utlåtelser jag skulle hafva haft år 1809 rörande Götha Canal; får jag förklara, att jag nu ej kan så noga påminna mig dem; men det mins jag, att den då framställde proposition om Statens medverkan till berörde Canal, uppväckte ledanad hos mig, ehuru på den plats jag då genom Kongl. Majts Nåd innehade, det icke var mig tillständigt, att yttra mig mot eller med. Jag var då i egenskap af LandtMarskalk en helt annan person, och hade helt andra pligter att uppfylla, än då jag såsom blott medlem af detta Stånd yttrar mig. För öfrigt vill jag ej ingå i någon vidare discussion om Götha Canals förmon eller skadlighet, utan öfverlemnar till Ridderskapet och Adeln, att derom fatta hvad beslut som lämpeligast synes, nöjd att endast hafva i Protocollet förvarat min enskildta öfvertygelse i ämnet.

Herr *Flach, Carl Fredric*: Jag borde ej förlänga den redan vidlyftiga discussionen, och jag skulle sannerligen göra mig samvete deraf, om jag icke trodde detta ordslöseri vara just

på dess rätta ställe. Då ingen gitter neka, att ärendet ju är af ett stort nationalinteresse, då man vet, att meningarne derom äro på ett ganska uppstämdt sätt delade; hemställer jag, om icke tiden är inne, att i erfarenhetens grund söka upplösning på den gåtan: *huruvida det är rättvist, att först fullborda Vestgötha Canalen.* Sedan kunde man allt få se, om det lönade kostnaden och mödan, att fullfölja den öfriga Canalbyggnaden. Jag har hört en värd Ledamot säga, att Canalen på flere ställen af dess bräddar skulle gifva tillfälle, att anlägga en *Centralpunkt*; men det förundrar mig, att man vill etablera en centralpunkt, som ej har communication med — som ej ger skydd åt — sjelfva centrum, nemligen Hufvudstaden. För öfrigt protesterar jag mot all fortsättning af Canalen, utom hvad anbelangar den delen deraf, som stryker genom Vestergöthland.

Friherre *Cederström, Ulric*: Om kostnaden för den återstående Canalgräfningen kunde precist utrönas, skulle jag vara den förste att bifalla arbetets fullföljande. Men då sådant är omöjligt, helst långa sträckor af Berg kunna möta, der man minst väntar det, och dessa impedimenta svårligen genom de långt från hvarandra upptagne *brunnarne* kunna öfverallt upptäckas, en olä enhet, hvilken dock i min tanka till en del kunde afhjelpas, om man begagnade jordborrar, anser jag, att, på det man ej må exponera sig för kostnader, hvilka öfverstiga Landets förmåga, Canalsträckan emellan

Wenern

Wenern och Wettern först bör fullbordas, och härom utber jag mig Eders Excellences proposition.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken hemställde, om icke, enär Utskottens Betänkande innefattade flere punkter, Ridderskapet och Adeln behagade tillåta, att hvarje punkt finge särskildt för sig företagas och pröfvas.

Bifölls.

Friherre *Cederström, Ulric:* Jag tror att, innan Betänkandet punktevis förekommer, det är nödigt, att frågan om det af mig föreslagna vilkor först blir afgjord.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken yttrade, att som Ridderskapet och Adeln redan beslutat, att Betänkandet borde punktevis företagas, ägde hvarje Ledamot, att, emot de punkter i Betänkandet, han behagade, särskildt framställa sina anmärkningar; hvarefter Hans Excellence hemställde, att det vid 1815 års Riksdag beviljade byggnads lånebiträde må, jemlikt Riksens Ständers då fattade beslut, fortfara, att från Banken utgå med 300,000 Rdr årligen ifrån och med innev. år 1818 till och med år 1820, eller om Riksdag då ej inträffar, till och med det år, då nästa Riksdag infaller.

Bifölls.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken föreslog vidare, att någon annan inskränkning uti arbetsplanen icke måtte äga rum än den Kongl. Maj:t i Nåder kunde godtfinna, att, efter Canal-Directionens hörande, stadga, och som af förändrade förhållandet med tillgångarne blir en följd.

Ropades *Ja* och *Nej*.

Hvarjemte Friherre *Cederström*, *Ulric*, begärde votering.

Herr *Påhlman*, *Otto Fredric*: Som jag haft den äran deltaga uti sammansatta Utskottens öfverläggningar rörande förevarande förslag, får jag tillkännagifva, att jag med flere inom Utskotten delat den öfvertygelse, att arbetsplanen måste förändras efter den förändrade tillgången, samt att lämpeligast vore, om Canalen först fullbordades emellan Wenern och Wettern; men att jag icke kunnat neka vigten af det motskäl man anfört, att nemligen arbetet emellan Roxen och Wettern äfven vore långt avanceradt. Jag trodde då, att arbetet åtminstone sålunda borde inskränkas, att med den tredje delen af Canalen eller sträckan emellan Roxen och Östersjön borde helt och hållet uppskjutas, tills de öfrige delarne blifvit fullbordade; men inom Utskotten har äfven denna min tanka blifvit minoritetens. De flesta hafva ansett, att då till Kongl.

Maj:t öfverlemnades, att efter omständigheterne arbetsplanen jemka och ändra, ändamålet närmare och bättre skulle uppfyllas; och jag medgifver visserligen också, att ändamålet att förekomma, det ej arbetet utsträckes öfver tillgångarne, äfven på sådant sätt kan vinnas; hvarföre jag för min del instämmer i det förslag, att till Kongl. Maj:t öfverlemna bedömmandet af den blifvande arbetsplanen; och tillika vördsamt tillstyrker Ridderskapet och Adeln att till samma förslag, såsom af inga vådeliga följder, lemna bifall. Jag föranleddes begära ordet deraf, att jag hörde en Ledamot yrka votering, hvilken jag äfven skulle begärt, i fall ej pröfningen af den tillkommande planen, enligt Utskottens hemställan, kommer att af Kongl. Maj:t bero; och denna plan bör icke kunna öfverskridas, så snart det uttryckliga vilkor blir uti Canalstyrelsens Instruction intagit, att densamma aldrig får skuldsätta sig, eller under något sken emot gällande föreskrifter anticipera å de beviljade anslagen.

Friherre *Cederström, Ulric*: Så vida ej någon af Ridderskapet och Adeln med mig instämmer uti förslaget, att inskränka Canal-arbetet emellan Wenern och Wettern, afstår jag från den begärda voteringen, och reserverar mig endast till Protocollet.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marſkalken förnyade derefter den af Hans Ex-

cellence, angående arbetsplanen, nyss gjorde proposition, hvilken bifölls

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken tillkännagaf, att tredje punkten uti Utskottens Betänkande innefattade 2:ne alternativer, hvaraf det första innehöll, att Canal-ArbetsCassans skuld till Disconten borde ovilkorligen afskrifvas, samt det sednare, att berörde skuld borde afskrifvas, emot det någon skyldighet å Statens sida icke erkändes, att ersätta Actieägarne ränta efter byggnadsåren.

Grefve *von Platen, Baltzar Bogislaus*: Vid den fråga, som nu kommer under öfverläggning, fäster sig till en högst betydlig del, den om utförandet af det hela, nemligen huruvida Actieägarne skola i en framtid vinna en laglig inkomst för sina bidrag, för att deraf förmås till fortsättning. Ridderskapet och Adeln har förut uti ett annat ämne fastställdt den grundsatts, att den Discont, som härtill bidragit, och förut varit Actieägarne tillhörig i stöd af dem förundte privilegier, skulle, emot ersättning af Staten, öfvertagas. I detta beslut ser jag tryggghet för Actieägarne, att blifva rättvist behandlade. Jag hoppas, att Ridderskapet och Adeln i dag, vid bestämmandet af Propositionen öfver detta ämne, behagar ihågkomma, att här icke blott kan blifva fråga om ränta, under Byggnadsåren, utan ock om en nödvändig ersättning för Disconten, intill den tid, då Disconträttigheten upphöra skulle, det vill säga till slutet af år 1835. Jag vågar alltså hos

Hans Excellence anhålla om den proposition: att den ersättning Ridderskapet och Adeln redan beslutadt böra lemnas åt Bolaget för dess Disconträtt, må komma att, i öfverensstämmelse med hvad Rikets Ständer vid 1815 års Riksdag antagit såsom Discontens afkastning, utgå med 120,000 Riksdaler årligen till och med 1835, under vilkor, att det skall åligga Bolaget, att ansvara för återbetalningen af Canalarbets-Cassans skuld till Disconten Riksdaler 1,083,877? Jag tror genom ett sådant beslut förra stadganden vara bevarade, och tar mig friheten påminna, huru vigtigt det är för oss alla, att bibehålla tredje mans rätt i helgd, då lagligen tillvunnen Egendom är i fråga. Härom är så mycket sagt, och det är så väl bekant, hvarpå Bolagets privilegier grunda sig, att jag blott får hemställa, om antagande af den af mig föreslagne proposition.

Friherre *Cederström*, *Jacob*. Uti det hufvudsakligaste instämmer jag med den siste värde Talaren, men anhåller derjemte, att till styrka för hans förslag få tillägga några ord. För CanalBolaget är det likgiltigt, om de 1,100,000 Riksdalerne få afskrifvas, eller om Actieägarne under byggnadsåren erhålla 120,000 Riksdaler årligen i ränta, mot vilkor, att Canal-Cassans skuld återgäldas. Men i afseende på rättsgrunden tror jag icke, att det är af föga interesse, hvilketdera beslutet vidtages. Om Riksens Ständer använda de 1,100,000 Riksdaler till ersättning för Canalens förlorade Dis-

conträtt, hafva de tagit denna summa af fordringsägarne. Ty Riksens Ständer hafva beslutit, att om vid utredningen något öfverskott skulle uppkomma, det borde användas att betala fordringsägarnes innestående ränta, och hvad som dessutom kunde återstå, öfverlemnas till Bolaget. Men om nu de 1,100,000 Riksdalerne afskrifvas, lärer åtmindstone i CanalDisconten ingen ränta vara att förvänta. Ridderskapet och Adeln har redan förut afgjordt, att CanalBolaget skulle framdeles njuta ersättning för den detsamma frånkände DiscontOctroijen, och då fråga nu endast kan vara om beloppet af denna ersättning, samt Ridderskapet och Adeln är i tillfälle att bifalla, antingen att CanalCassans skuld i Disconten 1,100,000 Riksdaler afskrifvas, eller att 120,000 Riksdaler årligen under byggnadsåren till Acticägarne i ränta af Banken utbetalas, skulle jag för min del tillstyrka den sednare utvägen. Skillnaden blir ganska obetydlig. Bolaget får derigenom några tusende Riksdaler mera; men om man genom afskrifningen träder medborgares rätt för nära, bidrager man, att omintetgöra förtroendet medborgare emellan, då deremot genom denna sednare messure rättsgrunden åtmindstone i ett fall blifver bevarad.

Herr *Mannerstam*, *Johan:* Den nu ifrågaställde ränta till Actieägarne i Götha Canal är egentligen detsamma, som den förut yrkade ersättningen för Bolagets upplöste Discont. Ridderskapet och Adeln har i frågan om den

sednare för någon tid sedan, i sammanhang med DiscontRegleringen, beslutat, att ersättning skulle Bolaget beviljas; men de trenne öfrige RiksStånden hafva deremot bifallit Utskottens Betänkande i denna punkt, som innehöll, att Disconten skulle utan ersättning upphöra. Således är denna fråga genom Riksens Ständers beslut redan afgjord. Om Ridderskapet och Adeln det oaktadt vill ingå i pröfning af Bolagets rättighet till ränta på Actierne, torde det tillåtas mig, att göra några erinringar vid åtskillige värde Talares yttranden. De hafva yrkat ifrågavarande ränta eller ersättning, såsom en rättighet, grundad på Bolagets privilegier och på Riksens Ständers beslut, hvilken de således ansett icke utan orättvisa kunna dem fråntagas, och Utskottens tillstyrkande har derföre, såsom stridande mot rättsgrunder, blifvit klandradt. För att vederlägga denna tanke behöfves blott, att åberopa de för Götha Canal Bolag år 1810 utfärdade Bolags Reglor, hvilka uti 23 §. uttryckligen innehålla, att *under byggnads-åren 5 procents ränta skulle*, som orden lyda, *af Bolagets medel till Actieägarne erläggas;* äfvensom på ett annat ställe stadgas, att Disconten skulle efter Reglementet förvaltas. Vid granskningen af desse och öfrige föreskrifter, som innefattas uti Bolagets privilegier, BolagsReglor och Discont-Reglementet, samt uti Riksens Ständers vid sednare Riksdagar fattade beslut, och hvilka i det hufvudsakligaste äro så allmänt kända, att jag icke bör upptaga tiden med deras upprepande, skall efter min öfvertygelse en alldeles

motsatt slutsats hämtas emot den ofvannämnde värde Talare derifrån velat leda. Man finner nemligen dervid uppenbart, att Staten eller Riksens Ständer icke allenast uppfyllt alla vid Bolagets upprättande emot detsamma ingångna förbindelser, bestående hufvudsakligen deruti, att Bolaget fått tillgodonjuta sin Disconträttighet, samt Creditiv i Banken på 800,000 Riksdaler, utan ock derutöfver vid 1815 års Riksdag nära fördubblat Creditivet, samt anslagit 300 000 Riksdaler årligen räntefritt lån, hvilket redan för 4 år utgått, och nu ytterligare blifvit till nästa Riksdag utlofvadt.

Då nu slutligen blifvit tillstyrkt, att de af Discontens tillgångar på Canalarbetet obehörigt använde nära 1,100,000 Riksdaler skola afskrifvas, så bör det med skäl väcka Riksens Ständers förtrytelse, att å Bolagets sida höra framställas det påstående, att Staten brustit i sina förbindelser emot Bolaget, och att deras på privilegier och Riksens Ständers beslut grundade rättigheter skulle, om Utskottens förslag antages, rubbas, då likväl verkliga förhållandet, på sätt nyss blifvit nämnt, är, att Staten dels utlämnat, dels utfäst flere millioner utöfver de bidrag, som 1810 voro bestämde. Att Bolagets Discont upphört att fullgöra sina förbindelser, är icke en följd af några å Statens sida vidtagne åtgärder. Denna Discont har tvärtom, genom det af Riksens Ständer år 1815 förökade Creditiv, och genom de af Regeringen sedermera deruti insatte penningar, blifvit upprätthållen i flere år längre, än

den, sig sjelf lemnad, kunnat bestå. Om således rättigheter och förbindelser skulle efter rättsgrunder, och efter de för Bolaget gällande föreskrifter, pröfvas, så är det otvifvelaktigt, att Bolaget eller dess Directioner, men icke Staten brustit i uppfyllande af de å ömse sidor utfäste vilkor, samt att icke den minsta anledning till laglig rättighet finnes för Bolaget, att af Staten ytterligare fordra hvarken Discont-ersättning eller ränta, utöfver den, som för dem dels blifvit af Riksens Ständer bifallen, dels nu är af Utskotten tillstyrkt.

Utskotten hade snarare väntat sig den mera grundade anmärkningen öfver tillstyrkandet, att de ofta nämnde 1,100,000 Riksdaler skola afskrifvas, ty då Staten öfvertagit Disconten, och betalar dess skulder, hade den tilligång, som finnes till gäldande af denna CanalCassans skuld till Disconten, bordt Staten tillfalla, eller åtmindstone frågan derom stå öppen intill nästa Riksdag, då blifvande Riksens Ständer kunnat derom förordna. Jag bestrider på dessa grunder den af Herr Grefve von Platen yrkade proposition, och så framt Ridderskapet och Adeln skulle vilja antaga Betänkandet, tillstyrker jag bifall till andra alternativet deruti, på sätt BorgareStåndet i detta fall redan beslutat.

Friherre *Boije*, *Ludvig*: I hvarje fråga, der rätts-begreppet skall utgöra grunden för beslutet, är det angeläget, att detta begrepp

riktigt uppfattas. Må den värda sista Talaren tillåta mig att, till rättelse i hans, eller mitt rättsbegrepp, få förklara, att jag åter tror mig, just på hans skäl, framkomma till ett motsatt omdöme. Det är sant, att Bolagets rätt var, att af egna medel erhålla ränta å Actierne; men hörde icke Discontvinsten till Bolagets egna medel; och då nu Staten borttager Disconten, som gaf en vinst, deraf räntan till Actieägarne betaltes; så frågar jag: ligger icke i denna handling en moralisk förbindelse på Staten, att sjelf betala räntorne, eller gifva annor ersättning i stället?

Herr *Påhlman*: Flere värde Talare hafva framställt, att för CanalBolaget företedde sig en grundad anledning, att yrka ersättning för den förlorade Disconträtten. För mig åter visar det sig som ersättnings-skyldigheten ej kunde sträckas till andre än dem, hvilke vållat förlusten. Jag kan aldrig medgifva, att Riksens Ständer varit orsak dertill; och om de som verkligen vållat skadan, skola godtgöra den, lärer sådant tillkomma Directionen sjelf, som beredt densamma genom öfverträdelser af gällande Reglementen. Ehuru, såsom förut anmärkt är, Ridderskapet och Adeln beslutat, att framdeles gifva Bolaget ersättning, finnes det likväl ej på något sätt bestämdt, huru och af hvem den skall utgå. Men då jag ej kan frånskilja den tankan, att den, som ådragit förlusten, bör den samma gälda, lärer i min öfvertygelse Bolaget få hålla sig till Directionen. Hvad åter afskrifningen af de

1,100,000 Riksdaler beträffar, och det *förnärmande* fordringsägarne derigenom skulle lida, så är jag af den tanka, att de, som tillstyrkt de mesurer man nu klandrar, ej på oriktiga calculer bygdt det påstående, att Borgenärerne blifvit vida bättre lottade genom det Staten öfvertager utredningen, än om den i laglig väg skall verkställas; då deras förlust otvifvelaktigt blifvit mycket större. Jag kan således ej annat än tillstyrka, det Ridderskapet och Adeln bifaller afskrifningen af Canalens åsamkade skuld, med det tillägg, som Vällofflige Borgare-Ståndet dervid fogat, att nemligen hädanefter slippa höra talas om en förlust, som man ej vållat; och härom utber jag mig Eders Excellences proposition.

Åtskillige yttrade härtill deras bifall.

Grefve *von Platen*: Då, uti frågan om min proposition, man yttrat, att egentligen blifvit åberopadt, som motiv för ersättning till Bolaget, att Riksens Ständer vållat förlusten af Discontvinsten; så får jag förklara, att jag ej nämnt sådant hvarken i min proposition eller annars, men om ock så skulle hafva händt, erkänner jag, att jag haft orätt häruti, men jag har vid ett annat tillfälle brukat en liknelse, i anseende till förlusten, hvari man bäst torde igenkänna min tanka, då jag liknat Bolaget vid en Åkerman, som ser sina skördar genom hagelskurar förstöras. Hvad en värd Talare yttrat om Directionens felsteg, bör ej uppehålla Ridderskapets och Adelns beslut.

Om fel äro af administrationen begångne, så äro dess medlemmar i ett fritt land ansvarige, der vägen till undersökning af deras åtgärd och till Lagen är öppen för alla; och att Bolaget ej kan lida för Directionens felsteg, om ock sådane finnas, behöfs ej bevisas. Men jag får blott påminna, att när Ridderskapet och Adeln beslutat, att fortsätta hvad under århundraden blifvit påyrkadt, hvad under denna tid alla Sveriges stora Konungar och Män gilladt; när, med två tredjedelar utförde, man är på punkten, att utföra den sista tredjedelen, när så betydliga medel dertill äro beviljade, då hemställer jag, om icke äfven under denna synpunkt, det är förenligt med allmänna klokhetens föreskrifter att bibehålla den uppställde byggnaden vid den säkerhet af rättigheter, som endast kan hindra, att den ej vacklar. Jag hemställer, om då vi redan gjort så stora uppoffringar för saken, vi för en ojemförligt mindre skola stadna på halfva vägen, om vid den punkt, då vi äro vissa uppå att hinna målet, detta Verk åter skall gå tillbaka.

Friherre *Boije*: Aldrig skall passionen förvilla mig ända till att först straffa, och sedan undersöka, huruvida förbrytelsen ägt rum eller ej; ty det är att handla i omvänd ordning. Den värde Ledamot, som vill, att vi nu skola förklara DiscontDirectionen brottslig, och derföre döma Directionen, att gifva ersättning, torde likväl ej vara okunnig derom, att vi just nu hafva på bordet det Betänkande, som handlar om frågan, huruvida remiss till

undersökning vid Domstol emot DiscontDirectionen må äga rum eller ej; men han vill dock, att innan vi pröfvat detta Betänkande, innan det ännu är afgjordt, om skäl till laglig undersökning finnes, och således långt innan Domstol hinner undersöka, skole vi redan dömma till ersättning; eller, som är detsamma, på grund af en sådan ersättningspligt hos andra, taga oss sjelfva fria för den; då det likväl är vi, som borttagit Disconten.

Herr *Påhlman*: Hvad det beträffar, att yttra sig med passion, så vill jag gerna medgifva, att det händer mig likasom andra, att af densamma understundom öfverväldigas. Dock känner jag mig nu nog kall, för att ej tillstyrka *våld* och *olagligheter*. Men på samma skäl, som en värd Ledamot nyss åberopat, nemligen att man ej borde straffa innan man undersökt, på samma skäl förnyar jag mitt påstående, att Svenska Nationen, hvilken aldrig vållat förlusten af Octroijen, ej eller bör åläggas, att den ersätta. Hvad frågan om laga undersökning af Directionens förhållande vidkommer, så känner jag alltför väl, att Betänkandet derom nu ligger på bordet, så mycket mera, som jag i särskilt yttrande tillstyrkt denna undersökning. Jag tror derigenom kunna afgöras, om Directionen handlat rätt eller icke, och om BancoUtskottet samt trenne RiksStånd ägt skäl, att *ogilla* dess förfarande. Den frågan hör emellertid ej hit. Men i anledning af den liknelsen en annan Ledamot nyss framställt, då han jemförde Canalen med en skördeman,

torde det tillåtas att, till svar på hans påstående, det man, ssdan redan så betydliga uppoffringar blifvit gjorda, ej nu borde tröttna, yttra, att, om jag får nyttja en så vulgaire liknelse: det förefaller mig som, att för det jag gifvit bort råcken, jag äfven borde gifva bort västen.

Herr *Stråle, Nils Wilhelm*: Om här endast vore fråga om medlidsamhet mot Actieägarne, och att såsom en ädelmodig välgörare bispringa Bolaget, skulle jag för min del ej vara emot, att man lemnade någon ersättning för den förlorade DiscontOctroijen; men då man velat bygga Bolagets påstående om ersättning på rättsgrunder, måste man först undersöka, om någon vinst genom Discont-rörelsens fortsättande för Bolaget skulle hafva uppkommit. Enligt uppgjorde calculer utgöra Discontens tillgångar omkring 3 millioner, och dess skulder 2 och en half. Om det vore möjligt att nu realisera och indrifva alla fordringarne, skulle således en tillgång uppkomma af 500,000 Riksdaler, hvarmed Discontrörelsen kunde drifvas; men deremot vore då Disconten skyldig till Banken hela Creditivet af en och en half million; och då behållningen af Discontrörelsen med en half million icke kunde öfverstiga 30,000 R:dr; men räntan till Banken utgjorde 45,000 R:dr, är det klart att snarare förlust än vinst genom Discontens fortsättande skulle uppkomma. Kunde man påräkna, att enskilte fortforo att insätta penningar à 3 procent, blefve väl vinsten större; men detta synes alldeles otroligt, sedan

Discontens credit nu mera fullkomligen är förstörd. Dertill äro hvarken Rikssens Ständer eller Nationen orsaken och huru kan man då emot dem göra rättsanspråk, att erhålla ersättning för en förlust, som icke finnes? — Är åter frågan om att af medlidande göra en skänk åt Bolaget, så saknas dertill alla andra tillgångar, än att lägga ytterligare skatt och tunga på Rikets öfrige innevånare, och dertill kan jag för min del icke bifalla.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken tillkännagaf, att Plenum komme kl. 5 i eftermiddag att fortsättas.

Hans Excellence frågade derefter, om Ridderskapet och Adeln ansåg öfverläggningen rörande denna punkt fulländad.

Ropades *Ja.*

Grefvarne *von Platen* och *von Lantingshausen* yrkade, att Hans Excellence måtte framställa den af Grefve von Platen föreslagne proposition; men *Hans Excellence* yttrade, det han, i anledning af discussionen, ansåg sig böra hemställa, om Ridderskapet och Adeln behagade gilla andra alternativet, eller att Canal ArbetsCassans skuld till Disconten af 1,083,877 Riksdaler finge afskrifvas, emot det någon skyldighet å Statens sida icke erkändes, att ersätta Actieägarne ränta efter byggnadsåren.

Ropades *Ja* och *Nej*, samt *votering*.

Grefve *von Platen*: Ehuru ogerna jag uppehåller Ridderskapet och Adeln under en så dyrbar tidpunkt, som den närvarande, nödgas jag dock för denna gång uti en så vigtig fråga, hvarpå denna sak helt och hållet hvilar, hvarpå Canalens fortgång eller fall beror, förena mig med de Herrar, som begärt votering och anhåller, att som contra proposition få föreslå den af mig förut framställde proposition.

Derefter upplästes till justering, godkändes och anslogs följande Voterings-proposition:

Den som bifaller att CanalArbetsCassans skuld till Disconten af 1,083,877 Riksdaler må afskrifvas, emot det att någon skyldighet å Statens sida icke erkännes, att ersätta Actieägarne ränta efter byggnadsåren, skrifver

Ja;

Den det ej vill, skrifver

Nej;

Vinner *Nej*, kommer den ersättning Ridderskapet och Adeln redan beslutat böra lemnas åt Bolaget för dess Discont-rätt, att, i öfverensstämmelse med hvad Riksens Ständer vid 1815 års Riksdag antagit, såsom Discontens afkastning, utgå med 120,000 Riksdaler

årligen

årligen till och med år 1835, under vilkor, att det skall åligga Bolaget, att ansvara för återbetalningen af CanalArbetsCassans skuld till Disconten af 1,083,877 Riksdaler.

Sedan 53 §. i RiksdagsOrdningen och 43 §. i RiddarhusOrdningen blifvit uppläste, började voteringen kl. half till 2 eftermiddagen, hvarvid *Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken* öfverlemnade klubban till Grefve *Levenhaupt, Gustaf*, samt bortgick.

Voteringen fortsattes derefter, och slutades kl. 3 eftermiddagen, då VoteringsProtocollet blef förseglad, för att i nästa Pleno uppbrytas och kungöras.

Höglofliga Ridderskapet och Adeln åtskiljdes kl. 3 e. m.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Tisdagen den 16 Junii.

Plenum kl. 5 eftermiddagen.

Uppbröts Protocollet öfver den i förmiddags Pleno verkställde votering, samt upplästes, hvaraf inhämtades, att rösterne så utfallit:

Ja — 119.

Nej — 100.

I följd hvaraf *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* förklarade, att Ridderskapet och Adeln bifallit första alternativet af tredje punkten, eller att CanalArbetsCassans skuld till Disconten af 1,083,877 Riksdaler finge afskrifvas, emot det att någon skyldighet å Statens sida icke erkändes, att ersätta Actie-ägarne ränta efter Byggnadsåren.

Grefve *von Platen, Baltzar Bogislaus:* Det nu kungjorde, genom votering, utaf Höglofliga Ridderskapet och Adeln fattade beslut står ej allenast i fullkomlig strid med hvad Ridderskapet och Adeln förut beslutit om ersättning för Disconten, utan är ock, efter min öfvertygelse, rakt stridande så väl mot Grundlagen, som Sveriges nu gällande allmänna Lag, hvilkas hägn och beskydd, lika för alla medlem-

mar i Samhället, jag härmedelst uttryckeligen förbehåller. Detta Beslut skall ock, med en fullkomlig ovisshet och vankelmodighet i åtgärder, stämpla Svenska Nationen inför hela Europas ögon, enär, sedan två tredjedelar af detta National-företag vunnit sin fullbordan utan missöden, och med mer än vanlig framgång, oaktadt alla svårigheter, man häldre än att fullborda den sista tredjedelen, lemnar det att förfalla, hvilket blir en gifven följd af detta beslut. Jag emotser dock framtidens och efterverldens dom med lugn, samt anser minnet af mina 40-åriga mödor, som den bästa belöning för min omtanka, att tjena Staten efter bästa öfvertygelse, och för de uppoffringar jag gjort; men då jag med tystnad i mitt lugn afbidar mina återstående dagar, får jag likväl härmedelst till Protocollet anmäla min högtidliga reservation mot detta beslut, och är dermed färdig lemna min befattning åt andra skickligare personer.

Friherre *Wrangel*, *Henning:* Jag har ej förr i ämnet rörande Götha Canal yttrat mig, emedan flere upplysta Ledamöter talat deremot, hvilkas antal synes mig hafva varit tillräckligen stort, och jag ej haft nog sakkännedom, för att kunna tala för densamma. Men vi hafve i andra länder sett de personer, hvilka klandrats, då de företagit stora arbeten, och hvilka man velat krossa, sedermera hedras med ärestoder.

Det är alltid lättare, att klandsa än för-

svara hvad sak som helst, men efter de discussioner jag här afhört, finner jag enligt min öfvertygelse, att Grefve von Platen i allt haft rätt, och jag värderar på det högsta hans patriotiska nit, ihärdighet och entusiasm. Då ifrågavarande beslut rakt strider mot det, som för några dagar sedan här fattades, anmäler jag till Protocollet min reservation deremot.

Herr *Påhlman, Otto Fredric:* Ehuru hvarje Ledamot äger att anmäla sin reservation emot ett fattadt beslut, tror jag likväl att denna rättighet ej får utsträckas derhän, att säga, det pluraliteten handlat emot Grundlagarne. Jag har väl deltagit i majoritetens mening; men jag kan ändock icke erkänna, att jag handlat hvarken emot Grundlagarne, eller andra Rikets gällande Lagar.

I afseende å den anmärkte stridigheten emellan Ridderskapets och Adelns nu fattade, och Dess förra Beslut; så får jag endast åberopa mitt yttrande vid samma tillfälle, samt erinra, att Ridderskapet och Adeln förra gången ej bestämde, hvilken som skulle utgifva ersättningen; min mening är visst icke, att Bolaget skall gå i mistning deraf, men jag anser dess rättighet vara gifven, att hålla sig till Directionen för en förlust, som genom dess förfarande blifvit Bolaget tillskyndad.

Grefve *Ankarsvärd, Michael*, förenade sig med Herr Påhlman.

Friherre *Wrangel:* Öfvertygelserne, när man handlar i allmänna affairer, äro merändels olika. Men mina tänkesätt tror jag mig kunna bedömma, likaså väl som Herr Påhlman; och är färdig att både inom och utom detta Riddarhus svara honom på hvad sätt han behagar.

Friherre *Boije*, *Ludvig*: Allmänna ordningen fordrar, att pluraliteten respecteras såsom magt; men som all magt icke är rätt, så tillåter Lagen också, att hysa denna tanka. Det är med sådan anledning jag anhåller, att få reservera mig emot pluralitetens beslut, såsom, efter min öfvertygelse, stridande emot princip af både rätt och lag.

Herr *Silfverstolpe*, *Gustaf Abraham:* Oaktadt Herr Påhlmans anmärkning emot Grefve von Platens reservation, anhåller jag att få till Protocollet anmäla, det äfven jag reserverar mig emot Ridderskapets och Adelns nyss fattade beslut, samt instämmer fullkomligen uti de af Grefve Platen nyttjade ordalag.

Herr *Strussenfelt*, *Michael:* Jag tillstår uppriktigt, att jag varit af minoritetens mening, och anhåller, att få utveckla mina tänkesätt. Jag vill ej bestrida någon dess öfvertygelse; men jag förblifver lika säkert vid min tanka, äfven om ej någon af hela Riddarhuset instämde deruti; och skall jag aldrig frukta yttra, hvad jag anser rätt och sannt vara.

Om man skall följa den princip, att den, som varit orsaken till Discontens störtande, äfven är skyldig att lemna ersättning, så äro Riksens Ständer påtageligen dertill pliktige, då de måste ansvara för hvad deras egne Fullmägtige tillgjort. Den som är orsaken till verkningarne, anser jag äfven vara orsaken till följden. Om Riksens Ständers Revisorer ej om Hösten 1817 yppat Malmö Disconts ställning, hade hvarken samma Discont ramlat, eller Götha Canal DiscontVerks fall deraf varit en följd. Jemte det jag således bestämdt förklarar, att i min tanka Riksens Ständers Revisorer varit de, hvilka vållat Götha Canal Disconts ramlande, får jag anmäla min reservation, i likhet med Grefve von Platen, emot det beslut Ridderskapet och Adeln fattat.

Herr *Påhlman*: Den aktning jag hyser för detta RiksStånd, och hvilken jag äfven är skyldig mig sjelf både som Medlem deraf, och Militaire, olägger mig, att i följd af hvad en värd Talare för en kort stund sedan yttrat, hafva äran högtidligen försäkra, att den, som personligen vill afgöra något med mig, icke behöfver derom här göra anmälan, emedan jag både vet och skall iakttaga hvad hederns lagar bjuda.

Friherre *Wrangel:* Med Herr Påhlman förenar jag mig till alla delar.

Friherre *Cederström, Jacob:* Jag instämmer uti Grefve von Platens reservation, och anser

det fattade Beslutet vara stridande emot gäl-lande Lag, samt icke kunna äga bestånd vid Domstolars pröfning af ämnet.

Grefve *von Rosen*, *Axel*, samt Herrarne *Flach*, *Eric*, *Silfverstolpe*, *Johan David*, och *von Kock*, *Nils*, förenade sig med Friherre Cederström.

Friherre *Åkerhjelm*, *Gustaf Fredric*, anmälde äfven till Protocollet sin reservation emot Ridderskapets och Adelns beslut.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken föreslog, att Ridderskapet och Adeln måtte gilla, hvad Utskotten hemställt, rörande utbetalning förskottsvis för det löpande året af högst en tredjedel utaf årsanslaget, eller 100,000 Riksdaler, oagtadt revisionen för nästförutgående året ännu icke blifvit förrättad, jemte de af Utskotten dervid framstäldte vilkor och förbehåll, äfvensom rörande terminerne, då ifrågavarande anticipationer å ej mindre 1819 än 1820, och de följande årens byggnadsbiträden finge uttagas och begagnas.

Bifölls.

Vid förnyad föredragning af Allmänna Besvärs och EkonomieUtskottets den 16 sistledne

April afgifne, samt den 4 derpå följde Maji förmiddagen, på bordet lagde Betänkande, i anledning af väckt motion om Götha Canalarbetets inskränkning tills vidare inom linien emellan Wenern och Wettern, fann Ridderskapet och Adeln, att, sedan Stats och Banco-Utskottens Utlåtande, angående Götha Canalarbetets fortgång och befrämjande blifvit nyss förut afgjordt, EkonomieUtskottets ofvannämnde Betänkande borde förfalla, samt läggas till Handlingarne.

Upplästes och lades på bordet följande från nedannämnde Utskott inkomne Memorial och Utlåtanden:

Från StatsUtskottet:

Af den 10 *dennes:*

1) I anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottets den 12 sistl. Maji afgifne Utlåtande, i fråga om medels anslående till Theaterns underhållande;

2) Öfver anmärkningar vid Utskottets yttrande, angående Öfverstelndelningens vid f. d. Östgötha CavalleriRegemente upplåtande till Kongl. Maj:ts nådiga disposition.

Från Stats-, Banco- och LagUtskotten:

Af den 10 *dennes*, öfver väckt förslag om

utfärdande af ett allmänt så kalladt Moratorium eller Jernbref.

Från BancoUtskottet:

Af den 15 dennes;

1) I anledning af StatsUtskottets förslag, rörande förskott från Banken till inlösen af KrigsCommittéens Invisningar;

2) Angående jemkning af RiksStåndens beslut, i fråga om regleringen rörande de från Banken utgående odlingslån;

3) Öfver den, i följd af Kongl. Majts Nådiga proposition, till förnyad handläggning remitterade fråga, om beviljande af ett lånbiträde från Banken till Götheborgs Stad;

4) Öfver StatsUtskottets förslag, angående fond i Banken till inlösande af de så kallade Schlegelska godsen i Hallands Län.

Från LagUtskottet:

Af den 12 dennes, öfver den af Herr Pehr Gustaf Cederschöld väckte motion, angående upprättande och allmänt kungörande af ett formulair, huru skuldsedlar böra skrifvas, för att sätta Lagen i tillfälle, att betrygga Långifvare derom, att ränta och capital ovägerligen skola med silfver liqvideras, eller med gångbara myntrepresentativer efter cours.

Från Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomie Utskotten:

Af den 9 dennes, angående obehindrad rättighet för Skattehemmansägare till svedjande å deras skog.

Föredrogs å nyo och bifölls Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskottets den 4 sistlidne Mars afgifne, samt den 4 derpå följde April på bordet lagde Betänkande, angående väckt fråga om fortfarande af det emot Utländska Öfverflödsvaror utfärdade förbud, och den till verkställighet deraf, förordnade kustbevakning.

Företogs till pröfning Stats- och Banco-Utskottens den 10 dennes afgifne, samt den 13 i samma månad på bordet lagde Utlåtande, angående yrkad undersökning, om Götha CanalDiscontDirections förhållande, i afseende på den till Canalarbetets fortsättande gjorde försträckning af 1,083,877 R:dr.

Grefve *von Platen, Baltzar Bogislaus*: Sedan jag redan en gång förut har sökt, så mycket möjligt, utveckla förevarande ämne, vill jag ej vidare trötta Ridderskapet och Adeln härmed, utan får blott, utom hvad jag förut yttrat, åberopa Professor Agardhs nu upläste särskilta yttrande i allt, hvad angår sjelfva

saken. Endast en omständighet återstår. Jag kan, ehuru ogerna, ej undgå nämna, att Herr ÖfverstelLieutenant Påhlman, i sitt nu upplästa särskildta yttrande, lånat mig uttryck, som jag aldrig fällt, hvarom Ridderskapets och Adelns Protocoll bäst kan vittna. I öfrigt trygg vid Lagen, som under ett fritt Regeringssätt är lika för alla, öfverlemnar jag gerna målet till denna upplysta Samling, då jag, efter hvad jag tror enligt med Grundlagen, nu aflägsnar mig.

Friherre *Cederström*, *Jacob*. Hindrad att i Utskottet öfvervara justeringen af detta Betänkande, vet jag ej, hvarföre icke min särskildta mening fått tillika åtfölja. Jag får således anföra, att jag anser det icke vara ovanligt, att personer af stor förtjenst, och med en ovanlig integrité, skola uppväcka afund hos en mängd menniskor som sakna dessa egenskaper; och Grefve von Platen har således bordt förutse, att han af många skulle klandras. Då han ej kunnat tillvitas egennytta på ett runstycke, vid förvaltning af millioner, och då Riksens Ständer dels gillat, och dels förbigått utan anmärkning CanalDirectionens åtgärder; så skulle Directionens befordrande till åtal nu endast väcka åtlöje öfver Riksens Ständers beslut. Detta har varit egentliga anledningen, hvarföre jag opponerat mig emot Betänkandet, men jag finner det äfven oformligt deruti, att Utskotten tillstyrkt Riksens Ständer, att besluta, det en undersökning skall äga rum, ehuru Riksens Ständer

dertill icke äga någon rätt, utan endast kunna begära hos Kongl. Maj:t, att undersökning må varda förordnad, hvilket uttryck Herr Påhlman äfven nyttjat uti sitt anförande i Utskotten, fastän samma ord icke blifvit uti Betänkandet begagnade. På dessa skäl anhåller jag om proposition till afslag å ifrågavarande Betänkande.

Grefve *von Rosen*, *Axel Pontus:* Ehuru jag alldes instämmer med Friherre Cederström, skulle jag för egen del väl önska, att en undersökning skedde angående Grefve von Platens och Directionens förhållande, på det att deras oskuld må fullkomligen uppdagas; men jag hemställer, om det borde vara vårt Stånd, som skulle begära anställande af åtal emot en så agtningsvärd medlem af detta Stånd; och om än hans ära genom denna undersökning skulle ökas, är jag öfvertygad, att han med ledsnad skulle se sig ryckt från det förnämsta föremålet för sina önskningar, efter att åt detta ändamål hafva helgat sin tid, krafter och förmögenhet. Jag bör slutligen ej neka mig tillfredsställelsen yttra min enskilda öfvertygelse, att detta företag, nu ett mål för så stridiga omdömmen, skall hos en efterverld förskaffa Herr Grefve von Platen samma äreminne, som Sveaborgs odödliga grundläggare uppbar, nemligen, att storheten af hans verk ej kunde förliknas med annat, än nyttan det medfört, samt de otaliga motgångar och svårigheter han haft vid dess verkställande att öfvervinna.

Åtskillige yttrade härtill deras bifall.

Herr *Påhlman, Otto Fredric*: Då, enligt mitt i Utskotten afgifne särskildta yttrande, som vid Betänkandet finnes bifogadt, jag varit af skiljaktig tanka med de värde Talare här yttrat sig, utbeder jag mig, att närmare få utveckla mina skäl. Härvid får jag högtidligen förklara, att mitt tillstyrkande ingalunda grundar sig på afund, helst jag icke anser det vara afundsvärdt att vara orsaken till Götha Canal. För min del tror jag det vara för tidigt att bestämma, huru ärestoden skall komma att se ut; må vi öfverlåta denna omsorg åt efterverlden, som i synnerhet lärer få röna frukten af detta storverk, hvilket i min tanka redan varit alltför kännbart för det allmänna, och hitintills orsakat mer skada, än som kan ersättas, om än alla de prisvärda fördelar, som af detta företag blifvit lofvade, äfven skulle inträffa. Utskottens Betänkande innehåller alldeles icke, att frågan skulle af Riksens Ständer remitteras till laga undersökning, men orsaken hvarföre ej i Betänkandet blef intaget, att underdånig anhållan derom hos Kongl. Maj:t måtte göras, var den, att då voteringspropositionen skulle uppsättas, samma tillägg blef bestridt af några Ledamöter inom Utskotten, hvilka der likasom här vilja bestämma både Ja och contrapropositionens innehåll. För öfrigt kan jag ej finna detta tillägg så ovillkorligen nödvändigt, enär i alla fall det Riks-Stånd, som förordnar undersökningen, känner, i hvad ordning sådant bör ske. En värd Le-

damot har anfört, att jag citerat orätt, samt öfverlemnat till Ridderskapet och Adeln, att afgöra huru hans ord fallit. Jag gör det äfven, samt hemställer, om han ej påstått, att Riksens Ständer ägde rätt att ogilla Discont-Directionens förhållande i afseende på det till ArbetsCassan lemnade lån, med förklarande, att om han kommer i samma ställning, så ämnar han handla på samma sätt. Att 1815 års Ständer gillat CanalDirectionens förhållande, nödgas jag bestrida. Jag vet ej, om det kan kallas gillande, att gifva föreskrifter, huru de skedde afvikelserne ifrån Reglementet borde afhjelpas, nemligen genom årlig afbetalning till Disconten af hvad till arbetet blifvit förskjutit, och huru mycket af arbetet årligen borde verkställas, samt att äfven år 1815, Två Stånd stannat emot Två, i frågan om undersöknings anställande, rörande Directionens förhållande. I min tanka hade väl ej eller något varit naturligare, än att sedan Directionen sedt, till hvad grad den misstagit sig, Directionen bordt hos Kongl. Maj:t i underdånighet hemställa, huruvida arbetet borde lika vidsträckt fortsättas, sedan arbetskostnaden så betydligt öfverstigit tillgångarne. Hade det skedt, skulle hvarken 1815 års Ständer, eller de nu varande kommit i förlägenhet, i afseende å arbetets fortsättande, eller ej. På sätt jag nyss yttrat har jag ej kunnat finna, att 1815 års Ständer meddelt något godkännande af Directionens förhållande, utan endast låtit frågan om laga undersökning och deraf följande ansvar förfalla; men lika fullt upphöjer

man dess förtjenster till skyarne. Jag beklagar den Medborgare, som med lugnadt sinne icke oroar sig deröfver, att hafva skadat sitt Fädernesland, och jag tror, att då känslorna vakna och enthousiasmen hunnit slockna, det blifver mera anledning att beklaga, än att afundas. Jag har i dag åter hördt yttras att Nationens ära och anseende hos Utlänningen fordrade, att icke göra afseende på skedda afvikelser från föreskrifter, då jag vågade opponera mig deremot. Men jag får förklara, att om än det missöde skulle drabba mig, att jag skulle komma i personlig ovänskap med en och annan, skall det icke återhålla mig att yttra min öfvertygelse; äfvensom att inga hotelser, inga maktspråk, utan blott öfvertygande bevis förmå att rubba den. När nu det påstås, att inga afvikelser ägt rum, samt den ena utaf de af Utskotten framställde tvenne meningar icke innehåller annat, än att frågan om Directionens förhållande borde till undersökning befordras, och Grefve von Platen jemväl sjelf yrkat en sådan undersöknings anställande, får jag ödmjukligen anhålla om proposition på bifall till det alternativ af Utskottens Betänkande, som tillstyrker, att undersökning angående DiscontDirectionens förhållande må ske.

Åtskillige yttrade härtill deras bifall.

Friherre *Wrangel, Henning:* Utan allt afseende å hvad Herr Påhlman anfört, får jag för min del högtidligen förklara, det jag för-

enar mig med Grefve von Rosen och Friherre Cederström.

Friherre *Cederström*: Jag har blott sagt, att en Embetsman, som uppoffrade sina förmögenheter på ett företag, hvilket icke alla ägde skicklighet att utföra, ej bör förundra sig deröfver, att han träffas af afunden. Jag får äfven erinra, att då Grefve von Platen, i frågan om det af DiscontDirectionen Arbets-Cassan meddeldte lån yttrade, att om han befinner sig i samma ställning, skulle han förhålla sig på lika sätt, tillade han: så framt samma Lagar och Författningar äro gällande, som då existerade. För öfrigt är det föga svårt, att verka genom declamationer, och att derigenom i en folkförsamling vinna bifall. I min tanka är första frågan den, om Ståndet anser sig värdigt att besluta en undersökning, då den möjligen kunde utfalla till de anklagades fördel, och Ståndet således blottställas för den tillvitelse, att hafva förföljt oskyldige enskilde medborgare. Med Herr Påhlman instämmer jag likväl deruti, att en undersökning ej kan äga rum, utan att derom hos Kongl. Maj:t göra underdånig anhållan; men Betänkandet innehåller ej något derom, och jag anser ej Betänkandet, såsom nu första gången till RiksStånden inkommit, kunna antagas med sådant tillägg, utan bör Betänkandet i min tanka återremitteras, med anmodan till Utskotten, att uppställa sitt Utlåtande i den form, att Riksens Ständer, genom antagande deraf,

icke

icke utsträcka sin åtgärd, utöfver hvad dem i frågavarande fall tillkommer.

Grefve *Mörner*, *Adolph Göran:* Jag kan ej finna, att fråga är, om Götha Canal skall anses såsom riksförderflig eller gagnelig. Då allmänna opinionen 1809 förklarade detta företag för riksgagneligt, förutsåg man ej den särskilta händelse, som sedermera inträffat. Då var ej ännu detta vidriga intryck gjordt, som nu påkallar en undersökning om den personens förhållande, som ledt företaget. Jag tror dessutom, att det ej är efter synpunkten, om företaget är nyttigt, eller ej, utan huruvida den, som åtagit sig utförandet deraf, gjort det med nit och skicklighet, som hans förhållande bör bedömmas. Såsom Ombud för de personer, hvilka förenat sig att bidraga till detta företag, var det hans åliggande att befordra detsamma, så fort som möjligt. Nu är frågan, har han gjordt det, eller ej? Alla granskningar, som blifvit anställde, visa, att icke något blifvit åsidosatt. Hvad är det då man klandrar? Jo, en öfverdrift af nit, icke något missbruk af allmänna medel. CanalDirectionen trodde sig kunna i framtiden påräkna samma tillgångar, som i början, och ansåg derföre för en besparing, att begagna medel för 3, i stället för 5 procent. För denna öfverdrift af nit skulle jag för min del ej vilja påkalla laglig undersökning. Jag är icke eller af den tankan, att företaget är skadligt, utan

jag tror att, om arbetet fortgår, den som sagt, att han både förr och hädanefter skall finna det skadligt, kunde få skäl att erkänna sitt misstag. Man har äfven yttradt, att DiscontDirectionen öfverskridit Reglementen; men utom det att desse icke äro nog bestämde, voro jemväl de Directionen meddelde föreskrifter utsatte för collisioner. Då, å ena sidan, var föreskrifvit, huru mycket arbete årligen skulle verkställas, och å den andra, att byggnadsbiträdet icke erhölls, om icke det påräknade arbetet blef verkställdt, tror jag, att Directionens förfarande ej kan anses såsom uppsåtligt felsteg eller öfverlagd afvikelse ifrån Reglementet, då Directionen af DiscontCassan tog ett förskott för att fortsätta arbetet och sämedelst undgick att blifva blottställd för saknad af tillgångar för det följande året. För min del skulle jag anse, att endast uppsåtliga felsteg, egennytta och ett ovärdigt sätt i förhållandet borde föranleda ett RiksStånd, att påkalla en undersökning; och man bör äfven ihågkomma, att blotta påkallandet af en undersökning är en föregående pröfning, smärtande för den person, som derföre är föremål, och smärtande jemväl för Ståndet, om undersökningen utföll till den anklagades fördel. Jag kan således ej annat, än på det högsta yrka, att frågan om en undersöknings anställande angående Canal-Directionens förhållande må förfalla.

Slutligen får jag göra Grefve von Platen den rättvisa, att i frågan om det ifrån Dis-

contFonden ArbetsCassan lemnade lån, hans ord så föllo, att han skulle hädanefter handla på samma sätt som förut, så vida samma collision uti föreskrifter existerade; och jag tror ej, att ett dylikt yttrande bör läggas honom till last, utan snarare anses såsom ett bevis på den ärlighet, som utgör hufvuddraget i hans lynne.

Friherre *Boije*, *Ludvig*: Om jag, såsom FolkRepresentant, finge följa min personliga böjelse, mitt enskilta deltagande för den aktningsvärda man, hvars öde i dag är så orättvist, och så tillräckligen bevisar, huru litet man får räkna på Allmänhetens tacksamhet, då man uppoffrar sina krafter för allmänt väl; Om, säger jag, det vore mig tillåtit att följa min enskilta känsla, så skulle jag säga: Gif undersökningen; och den rättvisa man här vägrar, skall der erhållas; men då jag endast får följa allmänna åsigter, måste mitt tillstyrkande blifva helt annat. Hvarje remiss till Fiscalisk Action förutsätter hos den Auctoritet, som meddelar remissen, en öfvertygelse om möjligheten af ett lagligt ansvar; ty annars vore remissen en ändamålslös handling; men nu ser jag icke denna möjlighet; och jag kan alltså icke bifalla remissen. Efter att hafva i mera än 33 år lemnat åt Lagskipningsyrket mina bemödanden, kanhända icke lika tåfänge för mine kunskaper, som för mitt öde, har jag likväl ännu icke kommit till kännedom om någon enda §. i Lagen, eller någon Författning, som ger Domaren rätt, att döma

något patriotiskt företag, någon Ombudsmanna handling efter utgången, och aldraminst efter den utgång, som åstadkommes af Riksdags-opinionen; och till hvars tillvägabringande ofta icke mera behöfves, än den usla förmåga att skickligt smickra partisinnet, en förmåga som fritt må äga andras beundran, men af mig aldrig får annat än medömkan. När Lagen åter icke tillåter, att här döma efter den utgång, som dagens rådande opinion befaller, så gifves också ingen enda laglig grund för något ansvar, att af Domaren åläggas: och jag afstyrker följaktligen på goda skäl all remiss till Action. Sedan jag nu yttrat mig i frågan, utber jag mig att få till Protocollet fritaga mig från deltagande i den exageration af partieropet, som nu kallar Riksförderfligt det National-företag, hvilket föregående Ständer befordrat, såsom en National ära, och som, man må nu säga hvad man vill, likväl gått för långt för att öfvergifvas, utan att också blifva en Nationalskam. Slutligen är det mig en tillfredsställelse mera, att få vid detta tillfälle offentligen betyga Herr Grefve von Platen min högaktning för den patriotism och den kraftfullhet, som, om den också i dag misskännes, skall af en framtid rättvisare bedömmas.

Herr *Påhlman*: Jag är visserligen af samma tanka som Grefve Mörner, att fråga nu egentligen icke är om Götha Canals riksgagneligheet, men hvad jag derom yttrat, har varit föranledt af det loftal öfver samma Canal, som

jag här i dag afhört. Hufvudfrågan är nu, om CanalDirectionens förfarande skall till ansvar befordras, och denna fråga är icke någon följd af partisinne eller förföljelse, huru mycket man än må söka insinuera denna sats, men då man ständigt åberopar dessa skäl, torde jag böra erinra, att om någonsin ett företag hade att tacka ett parti för dess upprinnelse, var det visst Götha Canal. Man behöfver blott ihågkomma, huru det ansågs 1809, huru de stämplades och beskylldes för bristande Fosterlandskänsla, som vågade framställa en tanka stridande mot det då rådande allsmägtiga partiets. Flere värde Ledamöter hafva påstått, att man ej borde dömma efter följderne. Men då det ej är möjligt, att den sak, som efter gifven Lag undersökes, skulle efter utgången kunna bedömmas, tror jag mig icke behöfva frukta den tillvitelse, att hafva yrkat användandet af en sådan slutkonst, då jag endast begärt undersökning, huruvida Götha Canal Bolags DiscontDirection varit berättigad, eller icke, till afsteg ifrån ett gällande Reglemente. Det tillägg, som, efter en värd Ledamots yttrande, skulle så mycket förändra Grefve von Platens uttryck, *att i framtiden handla på lika sätt, med det, som nu utgör föremål för anmärkningen*, ändrar hvarken min öfvertygelse, eller mitt anförande; ty Författningarne gåfvo ingen anledning till ett sådant förhållande, och att Riksens Ständer 1815 icke gillat det, ligger i klar dag. Det måtte hafva återstått för Directionen, i händelse collision emellan Författningarne yppats, att under-

ställa frågan Kongl. Majt:s Nådiga decision. Den föreskrift Riksens Ständer vid bidragets beviljande till CanalArbetet meddelade, innefattar dessutom det förbehåll, att arbetet skulle efter af Kongl. Maj:t *årligen* fast-tälld arbetsplan bedrifvas. Då här endast talas om uppsåtet, nödgas jag bekänna, att endast det Högsta väsendet derom lärer kunna dömma. Men hvarken *kan* en sådan domsrätt af menniskor utöfvas, eller *har* fråga här uppstått, att af följderne stämpla någon handling, utan blott och allenast, huruvida DiscontDirectionen handlat rätt, då den afvikit ifrån ett gifvit Reglemente. Ehuruväl jag visserligen tror, att en Talare, som nyligen yttrat sig, äger mycken kännedom af Lagen, torde han dock förlåta mig, att jag ej anser hans föredragning deraf här vara så tillförlitlig, att man borde draga den slutsats, att någon §. i vår lag icke till ifrågavarande fall vore tillämplig. Det blir i alla fall Domarens, icke vår sak, att tillämpa lagen. Här har blifvit yttradt, att en action innehöll något högst sårande för den, emot hvilken den anställdes, och att det skulle för Riksens Ständer medföra ett menligt omdömme, om den tilltalade af Domstolen blefve frikänd. Jag kan alldeles icke dela denna tanka, tvärtom tror jag, att det skulle vara tillfredsställande för Riksens Ständer, om DiscontDirectionen kunde vid Domstolen förete sådana skäl, att lagen frikände den; och jag tror ock, att DiscontDirectionen hellre borde välja en sådan utväg att rättfärdiga sig, än att af Riksens Ständer emottaga nåd; lyckades

det förra, är jag öfvertygad, att det skulle glädja hvar och en, som har högre känsla för rätt, än för grace. Man har vidare talt om *medömkan*; och jag bekänner upprigtigt, att, om jag vore så hjertnjupen, att jag kunde hysa en sådan känsla, det visserligen finnes den, som jag tror vara i ganska stort behof deraf. Det är mig för öfrigt fullkomligt likgiltigt, huru jag bedömmes af den, som yttrade medömkan öfver mitt sätt att se. Om det ådrager sig hans hat eller förakt, prefererar jag likväl sådant vida mera, än att det skulle tillvinna sig hans lof, emedan jag då först borde tro, att jag misstagit mig.

Friherre *Boije:* Jag instämmer alldeles i Herr Påhlmans yttrande, att Ridderskapet och Adeln visserligen ej är skyldig, att förlita sig på min föredragning; och det fastän jag likväl kunde erinra, att jag här ingenting föredragit. Att fordra en sådan skyldighet af Ståndet, vore att hågfällas rollen af Dictator på Svenska Riddarhuset, som åter jag aldrig eftersträfvat; ehuru jag nog förstår, huruledes den kunde göra sin man gagnelig och användbar, samt följaktligen bereda tillfälle att skörda frukter, ofta från tvänne håll. Då jag yttrade min medömkan öfver hvar och en, som smickrar partisinnet, var likväl min mening icke att såra någon; men om jag, utan att veta det, kommit att träffa någon, som vill finna sig träffad, kan jag ej hjelpa det. Jag kan ej annat än förblifva vid min öfvertygelse.

Herr *Påhlman:* Äfven jag förblifver vid min.

Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf:* Jag hemställer, att all fråga om undersökning må förfalla, och vågar såsom skäl dertil anföra ej blott den djupa aktning jag hyser för Herr Grefve von Platens snille, hans vidtomfattande arbetsförmåga och outtröttliga nit för Landets väl, utan förnämligast, att då Riksens Ständer, i fråga om Disconternes utredning gått Lagen förbi, det ingalunda synes lämpeligt, att i nu förevarande ämne påkalla laglig undersökning, hvilken, när den kommer till Domstols handläggning, skulle tilläfventyrs kunna föranleda till undersökning, huruvida Riksens Ständer sjelfve handlat rätt eller icke. Genom en slik undersökning, skulle för öfrigt det gamla ordspråket lätteligen kunna inträffa, att högsta rätt blifver högsta orätt. Jag tillstyrker således, att det alternativ i Utskottens Betänkande, hvarigenom all undersökning anses böra förfalla, må af Höglofligе Ridderskapet och Adeln antagas.

Friherre *Boije:* I propositionen borde kan hända det Lagrum upptagas, efter hvilket man vill, att Grefve Platen skall dömas. För Domaren vore det instructift, och för Allmänheten ändå rätt artigt, att veta. Jag tar mig den friheten härom erinra de Herrar, som visserligen äga rätt, att uppställa voterings-propositionen.

Grefve *von Lantingshausen, Albrecht:* Utom det, att jag till alla delar instämmer i hvad Grefve Mörner och Herr Cederschjöld anfört

till försvar för Götha Canal DiscontDirection, hvilken jag i mitt sinne fullkomligt ursägtar, får jag tillika yttra det skäl, hvarpå jag tillstyrker, att all fråga om lagligt ansvar må förfalla. Jag bygger nemligen mitt omdöme icke på följderne af oförutsedde händelser, utan på Directionens intension, som verkligen varit god. Och jag anhåller om Hans Excellences Herr Grefvens och Landt-Marskalkens proposition, att saken må alldeles förfalla.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken frågade om Ridderskapet och Adeln ansåg öfverläggningen fulländad.

Ropades *Ja*.

Hans Excellence tillkännagaf derefter, att Utskottens Betänkande innefattade tvänne alternativer, det ena, att Götha Canal Discont-Directions ifrågavarande förhållande borde öfverlemnas till laglig undersökning, samt det andra, att någon laglig undersökning icke måtte anses böra äga rum; och som Hans Excellence tyckt sig under öfverläggningen finna, att de fleste Herrar Ledamöter tillstyrkt, det frågan om undersökning måtte förfalla, ansåg Hans Excellences sig böra hemställa, om icke Ridderskapet och Adeln behagade bifalla det af Utskotten föreslagne andra alternativ.

Ropades *Ja* och *Nej*.

Herr *Berghman*, *Ambrosius Magnus*: Det lärer vara mera öfverensstämmande med ordningen, att första alternativet först framställes till bifall eller afslag.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken yttrade, att då det icke vore någorstädes föreskrifvit, antingen första eller senare alternativet först borde till Ridderskapets och Adelns bifall framställas, hade Hans Excellence trott propositionen böra i öfverensstämmelse med den förutgående discussionen inrättas.

Herr *Berghman*: De äro ganska få, hvilka hafva yttrat sig, och det är således mycket möjligt, att pluraliteten vill hafva första alternativet framställt i den första propositionen.

Ropades *Nej*.

Friherre *Cederström*, *Jacob*: Om det första alternativet i Betänkandet uppläses, så finnes deraf, att Utskotten tillstyrkt, det målet hänskjutes till laga undersökning, men detta är oformligt; ty Riksens Ständer kunna aldrig lemna en sådan åtgärd, utan den tillkommer endast ConstitutionsUtskottet, enligt 107 §. RegeringsFormen, i afseende på StatsRådets Ledamöter, och vederbörande StatsSecreterare. Proposition kan således ej göras till bifall, utan blott till återremiss.

Herr *Påhlman*: Redan förut har jag haft

äran framställa orsaken, hvarföre alternativerne ej äro närmare utvecklade, utan endast hufvudsaken, nemligen huruvida Ridderskapet och Adeln önskar laglig undersökning, eller vill låta målet förfalla, blifvit till ompröfvande framställd. Men för att skilja frågorne, anhåller jag om proposition på dem båda, och begär att pluralitetens tanka må genom votering utrönas.

Friherre *Cederström*: Då anhåller jag likväl, i stöd af 56 §. RegeringsFormen; att det första alternativet icke må framställas till bifall, utan till återremiss.

Herr *Påhlman*: Jag har ingenting emot, att återremissen innefattas i den ena propositionen; men antingen den bifalles eller icke, lärer hufvudfrågan nu endast vara, om Ridderskapet och Adeln vill, att undersökning skall äga rum, eller icke. I förra fallet blifver ganska lätt, att sedermera få sättet utredt. Men i anseende till de olika meningar om sjelfva hufvudfrågan, som jag här hört yttras, anhåller jag än en gång om votering.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken förklarade, att som Betänkandet nu första gången vore under pröfning, och anmärkningar dervid blifvit framställde, torde voterings-propositionen böra blifva följande: Den som bifaller, att frågan om undersökning af Canal DiscontDirectionens ifrågavarande för-

hållande må förfalla skrifver *Ja*; den det ej vill, skrifver *Nej*. Vinner Nej, kommer första alternativet, att, i anledning af de dervid gjorde anmärkningar, till Utskotten återremitteras.

Herr *Påhlman*: I det fallet deciderar ej Nej-propositionen något. Jag tror, att om också jag blott ensam äskade det, hade jag rätt, att få proposition till bifall eller afslag, och det är på denna grund jag yrkar, att nej-propositionen må innefatta andra alternativet i Utskottens Betänkande.

Friherre *Cederström*: På det att all tvekan om en så högst besynnerlig begäran måtte förfalla, anhåller jag, att alternativerne, jemte 56 §. i RegeringsFormen, måtte uppläsas. Denna § innehåller, att ett Betänkande första gången ej får med förändringar antagas, och sådane torde icke i första alternativet, efter hvad jag nyss haft äran anföra, kunna undvikas.

Herr *Påhlman*: På sätt den sist talande Ledamoten för en stund sedan yttrade, hafva Utskotten i första alternativet tillstyrkt laga undersökning. Bifalles detta, lärer sättet följa nästan af sig sjelf. Åtmindstone torde det ej vara nödigt, att det nu intages i första alternativet, så framt man ej vill lägga alla möjliga hinder i vägen för den föreslagne undersökningen. Blir den beslutad, torde verkställigheten ganska väl kunna befordras, genom

en af ExpeditionsUtskottet uppsättande underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marſkalken hemställde i följd deraf, att *Ja*-propositionen måtte innefatta, att till Kongl. Maj:t skulle i underdånighet öfverlemnas, att till verkställighet befordra laglig undersökning, angående Götha Canal DiscontDirections ifrågavarande förhållande, samt *Nej* propositionen, att frågan om undersökning kunde förfalla.

Ropades *Ja* och *Nej*.

Friherre *Cederström*: Jag förnyar min anhållan, att alternativerne i Betänkandet, samt 56 §. måga uppläsas, öfvertygad att de ord, som Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken tillagt i dess sednaste proposition, att nemligen *till Kongl Maj:t skulle öfverlemnas, att undersökningen till verkställighet beſordra*, icke äro annat än ett tillägg, hvadan de ej, utan föregången återremiss, i Betänkandet kunna få ett rum.

Herr *Påhlman*: Det torde väl icke gerna undfalla någon, att tvenne alternativer icke kunna vara ett Utskotts Betänkande. När 2 Stånd stadnat emot 2 i olika meningar, kan icke någondera utgöra Utskottets tanka, utan de framställas båda till Ständernes bedömmande. Jag vågar således påstå, att propositionen icke på något sätt är stridande emot

RegeringsFormens 56 §; ty der talas om ett Utskotts Betänkande, men halfva Utskottets mening blir aldrig något Betänkande.

Uppå Friherre Cederströms förnyade begäran, blefvo de i Utskottens Betänkande framställte båda alternativ, jemte 56 §. i RegeringsFormen härefter uppläste.

Många yrkade på proposition.

Friherre *Wirsén*, *Gustaf Fredric*: I sjelfva hufvudsaken har jag redan förut yttrat mig. Det är blott i afseende på formen, jag utber mig att få tillägga några ord. I första alternativet af sammansatte Utskottens Betänkande står, *att målet skulle öfverlemnas till undersökning*, och jag hemställer till den värde Ledamoten, som yrkat, att sådant vore oformligt, om han ej ville afstå ifrån sitt påstående, helst, ehuru förenämnde alternativ icke föreskrifver sättet för undersökningen, det dock är en gifven följd, att, om alternativet bifalles, undersökningen skall i laglig ordning, företagas och fortgå, samt att det sålunda hörer till Formen, att Ständernes beslut expedieras genom underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan om verkställighet: och föreställer jag mig, att det af Herr Grefven och LandtMarskalken föreslagne tillägg kan undvikas, samt proposition göras på alternativen efter deras ordalydelse, hvarmedelst ordningen är bibehållen, men målet dock kan få sitt slut.

Friherre *Cederström*: Om Hans Excellence framställer de båda alternativerna utan något tillägg, såsom propositioner, vill jag icke deremot något ytterligare invända.

Härefter uppläste till justering, samt godkändes och anslogs följande Voterings-proposition:

Den som bifaller, att Götha Canal Discont-Directions ifrågavarande förhållande må öfverlemnas till laglig undersökning, skrifver

Ja;

Den det ej vill, skrifver

Nej;

Vinner Nej kommer någon undersökning icke att äga rum.

Sedan 53 § uti RiksdagsOrdningen och 43 §. i RiddarhusOrdningen blifvit uppläste, började voteringen kl tre qvart till 8 eftermiddagen; och befunnos, efter voteringens slut, sedan en voteringssedel blifvit undantagen och förseglad, rösterne hafva utfallit, som följer:

Ja — 77.

Nej — 83.

I följd hvaraf *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* förklarade, det Ridderskapet och Adeln således ansett någon undersökning angående DiscontDirectionens ifrågavarande förhållande icke böra äga rum.

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet, hållet hos Höglofliga Ridderskapet och Adeln, vid Urtima Riksdagen i Stockholm, förmiddagen den 16 Junii 1818.

S. D. Sedan Ordföranden i BancoUtskottet, Friherre Palmqvist, Magnus, hos Ridderskapet och Adeln anmält, att den i BondeStåndet väckte motion om förändring i nu varande befordringsgrunder till BancoCommissarie-tjensterne blifvit, ehuru af Ridderskapet och Adeln afslagen, likväl såsom af de öfrige trenne RiksStånden bifallen, af BancoUtskottet ansedd böra verka upphäfvande af den Författning, hvarigenom en tredjedel af Bankens Commissarier, vid inträffande ledigheter, tillsättes endast af Frälsemän; så beslöt Ridderskapet och Adeln, att, under förblifvande vid dess den 25 sistlidne Maj i denna fråga yttrade mening, bestrida all påföljd och verkställighet af de öfrige Respective RiksStåndens fattade beslut, deruti Ridderskapet och Adeln icke deltagit, och hvilket således, emot 114 §. i Regerings-

Formen

Formen, icke borde till någon expedition föranleda; om hvilket allt, jemte Friherre Cederströms, Jacob, och Herr Påhlmans, Otto Fredric, särskilta tankar, de öfrige Respective RiksStånden samt BancoUtskottet skulle vänligen underrättas. Ut supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af Högvördige PrästeStåndets den 8 dennes aflåtne, samt den 15 i samma månad på bordet lagde Protocolls-Utdrag, innefattande åtskillige af Präste-Ståndet beslutade rättelser uti BevillningsUtskottets Utlåtande i anledning af de mot förslaget till en förnyad Chartæ Sigillatæ Förordning gjorde anmärkningar; fann Ridderskapet och Adeln för godt äfven för sin del uti PrästeStåndets beslut instämma. Ut supra.

S. D. Föredrogs å nyo och gillades Stats-Utskottets den 22 sistlidne April afgifne, samt den 25 i samma månad efter middagen på bordet lagde, Utlåtande öfver Herr Prosten Eks Memorial om en del af Wadstena fordna Klosterbyggnaders upplåtande för HospitalsInrättningen derstädes. Ut supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af Stats- samt Allmänna Besvärs och Ekonomie-Utskottens så väl den 1 sistlidne Maj afgifne Betänkande, i anledning af gjorde motioner angående TullVerket, och dermed gemenskap ägande

ämnen, som ock den 8 dennes meddeldte, samt d. 11 i samma månad förmiddagen, på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottens nyssnämnde Betänkande, blefvo berörde tvenne Utlåtanden till alla delar af Ridderskapet och Adeln gillade. Ut supra.

Utdrag af Protocollet hållet hos Högloflige Ridderskapet och Adeln, vid Ultima Riksdagen i Stockholm, eftermiddagen den 16 Junii 1818.

S. D. Då nu å nyo föredrogs Stats- och BancoUtskottens den 23 sistlidne Maj afgifne, samt den 27 i samma månad förmiddagen på bordet lagde, Utlåtande, öfver gjorde anmärkningar vid Utskottens den 3 sistlidne April meddeldte Betänkande, angående Götha Canalarbetets forgång och befrämjande, stannade Ridderskapet och Adeln i följande beslut:

1) Att det vid 1815 års Riksdag beviljade byggnads låne-biträde må, jemlikt Riksens Ständers då fattade beslut, fortfara, att ifrån Banken utgå med 300,000 R:dr årligen, ifrån och med år 1818 till och med 1820, eller, om Riksdag då ej inträffar, till och med det år, då nästa Riksdag infaller.

2) Att någon annan inskränkning i arbetsplanen icke må äga rum, än den Kongl. Maj:t i Nåder kan godtfinna, att, efter Canal-

Directionens hörande, stadga, och som af förändrade förhållandet med tillgångarne blir en följd.

3) Att Canal ArbetsCassans skuld till Disconten af 1,083,877 Riksdaler må afskrifvas, emot det någon skyldighet å Statens sida icke erkännes, att ersätta Actieägarne ränta efter byggnadsåren.

4) Att Ridderskapet och Adeln gillade hvad Utskotten hemställt, rörande utbetalning förskottsvis för det löpande året, af högst en tredjedel utaf årsanslaget, eller 100,000 Riksdaler, oaktadt revisionen för nästförutgångne året ännu icke blifvit förrättad, jemte de af Utskotten härvid föreslagne vilkor och förbehåll, äfvensom rörande terminerne, då ifrågavarande anticipationer å ej mindre 1819 än 1820, och de följande årens byggnadsbiträden må uttagas och begagnas.

Om hvilket allt de öfrige Respective RiksStånden skulle vänligen underrättas. Ut supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af Allmänna Besvärs och EkonomieUtskottets den 16 sistl. April afgifne, samt den 4 derpå följde Maji förmiddagen, på bordet lagde Betänkande, i anledning af väckt motion om Götha Canalarbetets inskränkning tills vidare inom linien emellan Wenern och Wettern, fann Ridderskapet och Adeln, att, sedan Stats- och Bancos

Utskottens Utlåtande, angående Götha Canal-arbetets fortgångoch befrämjande blifvit denna dag afgjordt, EkonomieUtskottets ofvannämnde Betänkande borde förfalla, samt läggas till Handlingarne. Ut supra.

S. D. Föredrogs å nyo och bifölls Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskottets den 4 sistl. Mars afgifne, samt den 4 derpå följde April på bordet lagde Betänkande, angående väckt fråga om fortfarande af det emot Utländska Öfverflödsvaror utfärdade förbud, och den till verkställighet deraf, förordnade kustbevakning. Ut supra.

Höglofliga Ridderskapet och Adeln åtskiljdes kl. half till 10 om aftonen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Thorsdagen den 18 Junii.

Plenum kl. half till 10 förmiddagen.

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet, hållet hos Höglofliga Ridderskapet och Adeln, vid Urtima Riksdagen i Stockholm, eftermiddagen den 16 Junii 1818.

S. D. Vid förnyad föredragning af Stats- och BancoUtskottens den 10 dennes afgifne, samt den 13 i samma månad på bordet lagde, Utlåtande, angående yrkad undersökning, om Götha Canal DiscontDirections förhållande, i afseende på den till Canalarbetets fortsättande gjorde försträckning af 1,100,000 R:dr, ansåg Ridderskapet och Adeln någon undersökning härom icke böra äga rum. Ut supra.

Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf*, hemställde om icke ProtocollsUtdraget kunde erhålla den lydelse, att Ridderskapet och Adeln fann för godt tillåta, det frågan om undersökning rörande Götha Canal DiscontDirections förhållande finge förfalla; men

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken erinrade, att de i ProtocollsUtdraget nyttjade ord voro alldeles lika med det af Rid-

derskapet och Adeln genom votering i detta ämne fattade beslut; hvarefter

ProtocollsUtdraget blef uppå derom gjord proposition af Ridderskapet och Adeln godkändt.

Upplästes och lades på bordet följande från Bevillnings-Utskottet inkomne Memorial och Utlåtanden;

Af den 17 dennes:

1) Rörande öfverflöds- och fyllnads-afgifterne.

2) I anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottets den 22 sistlidne Maji meddeldte Betänkande, i afseende på flere till Utskottet remitterade, och allmänna Bevillningen rörande Memorial.

3) Öfver gjorde anmärkningar emot det af Utskottet författade project till en blifvande BevillningsFörordning.

Sedan Banco-Utskottets den 28 sistlidne Maji afgifne, samt den 30 i samma månad på bordet lagde, Utlåtande öfver gjorde anmärkningar vid Utskottets den 6 sistlidne April

meddelte Betänkande, så väl i anledning af Riksens Ständers Revisorers Berättelse, som den af Utskottet verkställde granskning rörande BancoVerkets Styrelse och Förvaltning efter sednaste Riksdag, blifvit den 2 dennes af Ridderskapet och Adeln gilladt, med undantag af de mot Götha Canal DiscontDirection framställde trenne anmärkningar, hvaröfver Ridderskapet och Adeln ville, i sammanhang med den på Stats- och BancoUtskottens handläggning då beroende fråga angående behörig undersökning af DiscontDirectionens förhållande, sig utlåta; så företog Ridderskapet och Adeln nu berörde trenne anmärkningar till pröfning.

Hans Excellence Herr Friherre af Wetterstedt, Gustaf, anförde skrifteligen:

Jag ägde ej tillfälle öfvervara öfverläggningen i sista Plenum, om den påstådde ansvarigheten för Götha CanalDirection; jag fick endast med min voteringssedel yttra mig deremot. Jag begagnar således närvarande tillfälle, då ett dermed gemenskap ägande ämne å nyo bringas å bane, att högt yttra min mening i hufvudsaken, och att derigenom nu uppfylla hvad jag vid sista plenum, om jag hade varit närvarande, ej hade underlåtit att göra. Ingen mera än jag vördar den grundsats, att, då bidrag af allmänna medel, under vissa vilkor, öfverlemnas, böra dessa vilkor ordagrannt och obrottsligen efterföljas, och all afvikelse derifrån således förtjena varning och

rättelse. Men då böra äfven föreskrifterne vara tydliga, och ej på tvägghanda sätt kunna tillämpas, ty då förlorar afvikelsen, äfven om den i sträng bemärkelse ägt rum, en stor grad af sin vigt, genom den möjliga anledningen dertill, i föreskriftens mindre klart uttryckta förbud deremot. Om sedermera någon slags häfd blifvit beredd åt den förmenta afvikelsen, genom maktägande principalers antingen stillatigande bifall eller icke uttryckta ogillande, så torde en fortsättning af lika handlingssätt vara förlåtelig. Då jag tillämpar dessa grundsatser på det fall, hvarom nu är fråga, och, oaktadt allt hvad emot dessa åsigter blifvit anfördt, tror jag likväl tillämpningen vara riktig, så stadgas hos mig en annan öfvertygelse än den, att med stränghet anse och bedömma Götha CanalDirections förfarande, i afseende på det af DiscontFonden förskjutne bidraget till ArbetsCassan. Jag ser i denna åtgärd inga enskilta afsigters befrämjande, ingen den ringaste anledning att misstänka Directionens ändamål med detta tillskott, för annat än hvad det verkeligen var, nemligen Canalarbetets verksamma befrämjande; och, vid ett sådant sakens förhållande, ser jag hellre på afsigtens obrottslighet, än på formens noggranna uppfyllande, och om föreskriften är tvetydig, om jag nödgas tolka, så lägger jag snarare vigt på den urskuldande, än på den strängt dömmande meningen, så snart ändamålet för afvikelsen var ädelt och godt. Ännu mera stadgas jag i denna åsigt af ämnet, då jag ser den person, hvarom nu fråga

är, blottställd för en del af Nationens och dess Representanters ovilja; kan jag ej lyckas att tjena honom genom mina bemödanden, så skall jag åtmindstone icke öka bördan af hans bekymmer. Äfven jag känner dessa stora ord af oblidkelig rättvisa, af Nationlig stränghet, af personliga considerationers otillbörlighet i tillämpning på allmänna ärender, ord, som gny i mängdens öron, och lätt uppröra redan af passioner eller stadgad öfvertygelse hänförda sinnen; men under högtidligt erkännande af min aktning för andras meningar, tvekar jag ej att förklara, att mitt förnuft och mitt hjerta gemensamt mana mig, att ej frånvika min deremot skiljaktiga tanka. — Lord Chatam sade i Engelska Parlamentet, i en af Amerikanska beskattningsfrågorne, före kriget mellan England och dess Colonier: "Jag hade icke kunnat sofva lugn i min säng, ej sofva lugn i min graf, om jag ej sagt det mest bestämda Nej emot den fråga, som nu är å bane." Jag säger detsamma, i afseende på Götha Canal Directionens befordrande till laga ansvar; ty utom det overkställbara i beslutet, hade det, i min tanka, varit hårdt och orättvist. Då nu, genom votering Ridderskapet och Adeln fattat sitt beslut om detta ansvar, hvarföre å nyo inträda på samma område, genom bifall till Banco Utskottets Betänkande, hvaruti yrkas ett ogillande af Directionens redan här omtvistade åtgärder. Om tre Stånd bifallit Betänkandet, hvarföre böra vi, endast af denna orsak, bifalla det, och icke, som ofta brukeligt varit, låta vid dessa tre Ståndens beslut bero? —

Jag gör mig en heder af att erkänna den enskildta vänskap, som förenar, och, i ffera år, förenat mig med Herr Grefve Platen. Om den gjort mig partisk vid detta tillfälle, så är åtmindstone motivet förlåtligt. Jag har sett denne man uppoffra sitt lugn, sin husliga sällhet, vården om sina egna angelägenheter, för att med den drift och den ihärdighet, som är honom egen, åtaga sig utförandet af ett stort allmänt Verk. Länge uppmuntrad och följd af Allmänhetens bifall, förbyttes det i ovilja, förtydningar och ogillande. Öfvergifven nästan af alla, utom af sig sjelf, står han som ett enstaka träd i öknen, mål för alla stormar, och ställer sitt eget oförfärade och lugna bröst emot smädelsens och missnöjets pilar. Jag vill icke slita en gren af detta träd. Jag vill hellre, om jag kan, understödja dess skakade, men ej svigtande stam; och den dag torde komma, då dess rötter slagit så djupt i jorden, att endast bladen af dess krona förmå röras för de fiendtliga vindarne. Grefve von Platen äger, mot sin samtids otacksamhet, förtjenstens vanliga lott att åberopa, och han vädjar med glad tillförsigt, för sitt verk, till efterverldens lugnare dom; han är icke, och skall icke blifva den siste, som af framtiden får dess, under lifvet och mödorna oafslutade, räkning uppgjord. Samtida ögon se dunkelt och ogerna samtida förtjenster. De äro, som Leopold säger:

Ljus på en rymd, dit ingens blickar nå,
Som pryda hvalfvet öfver vandrarns hjessa,
Och han förgäter, eller finner, små.

Många yttrade härtill deras bifall.

Herr *Mannerſtam, Johan*: Vid bedömmandet af Götha Canal Directions ifrågaställde förhållande, ber jag att få förklara, det Stats- och BancoUtskotten utgått från samma grundsats, som Hans Excellence Herr Friherre af Wetterstedt nyss yttrat nemligen, att den som förvaltar allmänna medel, bör noga efterfölja de för dess befattning stadgade föreskrifter, under vilkor, att desse äro tydliga. Då man granskar de föreskrifter, som Directionen haft, så är det utan all tvifvel, att full anledning är, icke allenast att ogilla dess afvikelser ifrån tydliga stadganden, utan ock, att yrka laglig undersökning eller åtal. Det var också på denna grund, som jag instämt uti det tillstyrkande af sammansatte Stats- och Banco-Utskotten, hvarom öfverläggning uti sista Pleno förevar. Denna undersökning kan likväl numera anses nästan likgiltig, eftersom den hvarken kan förekomma eller ersätta de förluster och öfrige skadlige följder, hvartill Directionens misstag och afvikelser föranledt, och det dessutom i ett så sort fall som detta knappt lönar mödan, att efteråt hålla undersökning om de personers förhållande, hvilka vållat oredan, samt någon uppmärksamhet må hända äfven bör fästas på den ehuru skenbara anledning till afvikelse från föreskrifter, som Directionen till sin ursäkt anfört. Af dessa orsaker har jag väl funnit Utskotten böra tillstyrka undersökning, men icke härstädes ifrat för densammas befordrande till verkställighet,

Då nu åter fråga är om gillande eller ogillande af Directionens förhållande, hvilken fråga rätteligen bordt pröfvas före den om undersökningen, och man äfven bestrider bifall till BancoUtskottets tillstyrkande, att Directionens oftanämnde åtgärd bör ogillas; så anser jag mig efter de mångt öfverläggningar, som hos Ridderskapet och Adeln i detta ämne förevarit, nu endast behöfva fästa uppmärksamheten på vådan deraf, att Riksens Ständer skulle godkänna ett utvändande af allmänna och enskilta medel, på ett emot gifne föreskrifter stridande sätt; dessa föreskrifter äro alldeles icke så obestämda, som man föregifver eller tror. De innehålla bland annat på flera ställen uttryckligen att det var *vinsten* af Disconten, som skulle till Bolagets nytta eller till Canalbyggnaden användas. Det är således tydeligt, att icke Discontens af lån uti Banken, eller af enskiltas insatte medel, bestående Rörelse-capital borde till nämnde ändamål begagnas. Men om ock Reglementet icke innehållit någon föreskrift hirom, kunde likväl Directionen icke rimligen anse sig berättigad till en sådan disposition af Bankens och enskiltas penningar.

Sedan Ridderskapet och Adeln med ett öfverseende, som jag icke bör klandra, och som till en betydlig del torde vara grundadt på afseende för den mannens kraftfulla ihärdighet som styrer företaget, icke velat besluta, att lagligt åtal emot Directionen borde anställas, torde den medelväg, som BancoUtskots

tet föreslagit, nemligen att Directionens afvikelser och förhållanden, utan vidare åtal, endast borde ogillas, vinna Ridderskapets och Adelns bifall, såsom den lindrigaste påföljd, som Directionen bör vidkännas. Jag tillstyrker derföre bifall till BancoUtskottets Betänkande.

Grefve *Mörner*, *Adolph Göran:* Då jag redan haft tillfälle yttra mina tankar i detta ämne, och då Hans Excellence Herr Friherre af Wetterstedt nu, på det honom egna lyckliga och öfvertygande sätt, närmare utvecklat de skäl, hvilka efter mitt begrepp böra bestämma Ridderskapets och Adelns beslut i dessa frågor, anser jag mig endast behöfva förklara, det jag till alla delar instämmer uti hvad Hans Excellence yttrat. Jag tror, att man ej nog kan fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet på vigten deraf, att vid dess beslut alltid visa sig consequent. Då Ridderskapet och Adeln förliden gårdag genom votering afgjorde, att någon undersökning rörande Götha CanalBolags DiscontDirections förhållande, i afseende på det till Canalarbetet lemnade penningebidrag, icke borde äga rum, så skulle jag anse det bära stämpel af inconsequens, att i dag förklara, att Ridderskapet och Adeln ogillade Directionens förfarande. Jag hemställer derföre, om icke Ridderskapet och Adeln, sedan de trenne öfrige Stånden redan tagit ett beslut, som utmärker ogillande, skulle behaga åtnöja sig med, och anse tillräckligt att förklara, det Ståndet låter vid

BancoUtskottets Betänkande bero, och hvarigenom Ridderskapet och Adeln undviker, att fatta ett beslut, som strider emot ett föregående. Dessutom får jag äran erinra, att något annat, än ett ogillande af DiscontDirectionens förhållande, nu mera icke kan äga rum, utan är det högsta, hvartill Riksens Ständer i denna sak genom ett beslut kunna komma, sedan någon undersökning om Directionens förhållande ansetts icke böra ske.

Herr *Mannerstam*: Jag kan icke medgifva den af sista talaren yttrade tanka, att det å Ridderskapets och Adelns sida skulle innefatta någon inconsequens, att nu bifalla BancoUtskottets Betänkande, och såmedelst ogilla CanalDirectionens ifrågavarande åtgärd, sedan man förut afgjort, att lagligt åtal icke borde derom begäras. Det är endast till BancoUtskottets omdömme i denna fråga, som jag yrkat bifall, och Ridderskapet och Adeln lärer finna, att det i denna fråga likasom vid många andra tillfällen ganska väl står tillsammans, att man på fulla skäl ogillar ett förhållande eller en handling, utan att man finner sig föranlåten att anställa lagligt åtal emot den person, hvars åtgärder man ogillat.

Friherre *Boije*, *Ludvig*: Med all den agtning jag gerna ger åt andras meningar, kan jag likväl ej undgå, att åt min egen bevaka den rätt, att förklara, det jag anser en verklig inconsequens ligga uti, att sedan Ståndet redan förut, genom formligt beslut, uppå då

gjord begäran om laglig undersökning, ansedt anledning dertill icke förefinnas, Ståndet dock nu skulle ogilla samma förfarande, hvaröfver ett annat omdömme således redan en gång är lemnadt. Detta sätt att handla synes mig innebära ett indirect ogillande af Ståndets förra beslut; och bryter, i min tanka, alla begrepp om consequens. Jag instämmer alltså med de 2:ne Ledamöter, hvilka tillstyrkt, att ej gilla Betänkandet.

Grefve *Mörner*, *Carl Stellan*: Om Götha Canal och dess Direction m. m. är redan så mycket skrifvet och talat, att det ej särdeles lönar mödan, att vidare derom orda. De förut fattade opinionerne låta ej förändra sig. Men då fråga nu är, att bifalla BancoUtskottets Betänkande, så, enär Ridderskapet och Adeln förledne Plenidag beslutat, att undersökning om DiscontDirectionens förhållande icke skulle äga rum, kan jag ej dölja min öfvertygelse att det ingalunda vore rätt, att i dag ogilla samma förhållande. Jag vill ej yttra mig, om det vore consequent eller icke, men jag instämmer med Hans Excellence Herr Friherre af Wetterstedt deruti, att det är Ridderskapet och Adeln värdigt, att alltid följa enahanda princip. Och det skulle naturligtvis vara mycket obehagligt för Grefve von Platen, om vi nu fattade ett motsatt beslut mot förledne Plenidagens.

Herr *Cederschjöld*, *Pehr Gustaf*: Oagtadt allt hvad Friherre Bojie nyss anfört om inconse-

quensen deraf att nu gilla BancoUtskottens Betänkande sedan laglig undersökning blifvit afslagen, kan jag likväl ej underlåta att till Protocollet anmäla, att, ehuru jag i förra Plenum yttrade mig emot undersökningens anställande, jag likväl högeligen hade önskat, att den handling aldrig existerat, som nu är föremål för Ridderskapets och Adelns bedömmande, och jag förklarar det jag, förblifvande vid min förr yttrade tanka, alldeles ogillar det DiscontDirectionens förfarande, hvarigenom 1,083,000 R:dr blifvit dragne utur Discontrörelsen, och nedlagde på Canalarbetet, hvarifrån de aldrig kunna till Disconten återgå; samt öfverlemnar i öfrigt till Ridderskapet och Adeln, att i denna fråga taga det beslut, som lämpeligast synes. Jag kan för min del alldeles icke finna någon inconsequens deri, att ogilla en handling, utan att låta inför laglig Domstol för handlingens upphof och följder tilltala de personer, hvilka vållat densamma.

Herr *Mannerstam*: Under åberopande af hvad jag förut anfört, får jag endast vördsamt tillägga den hemställan till Ridderskapet och Adeln om en åtgärd, som hufvudsakligen bidragit till Götha CanalDisconts fall, och sämedelst äfven i sin mon till den oreda och förlägenhet i allmänna rörelsen, som landet nu måste vidkännas, bör af Riksens Ständer gillas.

Friherre *Boije*: Jag utber mig, att blott

få anmäla, att, om jag ansåg den sista värda talarens framställning enlig med sakförhållandet; om jag ansåg CanalDiscontDirectionen ens hafva någon den ringaste del i den allmänna oreda, hvari man säger, att vårt penningeverk kommit, och hvarmed man torde mena penningebristen; så skulle jag, då frågan om Directionens förhållande förra gången förevar, hafva ställdt Directionen under tilltal, och skulle nu också hafva lemnat det fullkomligaste ogillande; men då med min öfvertygelse icke instämmer, att tillägga Directionen något sådant fel, så ligger just deri orsaken, hvarföre jag icke eller kan nu gifva ett annat omdömme, än det, som en gång redan blifvit lemnadt.

Herr *Mannerstam*: Jag anser mig icke behöfva svara på Friherre Boijes yttrande annorlunda, än att till Ridderskapets och Adelns pröfning öfverlemna, huruvida det af mig fäldte omdömme är mera enligt med förhållandet, eller det, som samme talare i anledning deraf anfört.

Grefve *Mörner*, *Adolph Göran*: Jag anhåller att få fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet derpå, att om Ridderskapet och Adeln behagar med sitt beslut stanna dervid, att låta vid anmärkningarne bero, så innefattade detta icke något gillande af den handling, som föranledt anmärkningarne, utan man visade endast derigenom ett menagement emot

den kraftfulla man, under hvars styrelse CanalDisconten egentligen varit ställd, och en aktning för Ridderskapets och Adelns förut i ämnet tagne beslut.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken yttrade, att, då de öfrige trenne RiksStånden redan afgjort förevarande emot Götha CanalDiscontDirection gjorde anmärkningar, och frågan nu endast vore om en mindre betydlig ordform; så ansåge Hans Excellence sig äga anledning hemställa, om icke Ridderskapet och Adeln behagade äfven för sin del dervid låta bero.

Ropades starka *Ja* jemte några *Nej*.

Herr *Mannerstam:* Jag har besvarat med Nej den af Eders Excellence gjorde proposition, derföre att jag anser propositionen hafva bordt framställas till bifall på Betänkandet; hvilket i allmänhet är vanligt, och med ordningen mäst öfverensstämmande. Men då Ridderskapet och Adeln blifvit så ofta besvärad med långvariga öfverläggningar i detta obehagliga ämne, vill jag icke uppehålla med votering, som icke medför något hufvudsakligt resultat, helst jag dessutom anser någon annan mening icke kunna dragas af den gjorde propositionen, än att Ridderskapet och Adeln instämmer i de andra Ståndens beslut: och desse hafva alla bifallit Betänkandet.

Föredrogs å nyo ConstitutionsUtskottets den 10 dennes afgifne, samt den 15 derpå följde på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af de hos Ridderskapet och Adeln samt BorgareStåndet gjorde anmärkningar vid Utskottets den 12 sistlidne Maji meddeldte Förslag till en förbättrad Nationalrepresentation.

Herr *Cederschjöld*, *Pehr Gustaf*: Om jag rigtigt fattat meningen af ConstitutionsUtskottes nu uppläste Betänkande, så förblifver Utskottet vid den öfvertygelse, som det i förra Betänkandet yttrat, om flere åtgärders vidtagande till minskning af Ridderskapets och Adelns representanters antal. Jag kan ej erkänna, det ConstitutionsUtskottet äger någon rätt att förblifva vid sin öfvertygelse, i frågor af den beskaffenhet som den nu ifrågavarande, då dess öfvertygelse en gång blifvit af Ridderskapet och Adeln förkastad, helst Grundlagen blott lemnar Utskottet rättighet, att jemka tillsammans de beslut, som Riks Ståndden fatta, och finnas vara sins emellan af någon skiljaktighet, men ej att ogilla hvad ett Stånd godkändt. Jag tror således att ConstitutionsUtskottet måste antaga, hvad Ståndet förklarat utgöra dess gemensamma tanka.

Friherre *Boije*, *Ludvig*: Jag bekänner, att då min anmärkning om afskaffande af rättigheten, att genom Fullmagt transportera Representationsrättigheten på man af annor ätt, förra gången blef af Ståndet antagen för dess enhälliga tanka, så ansåg jag frågan också

vara afgjord; och jag skulle nu tro, att ConstitutionsUtskottet ej bordt vidare framställa samma ämne till ny öfverläggning. Jag kan möjligen misstaga mig i detta omdömme; och i alla fall synes mig, att denna scrupel lätt afhjelpes blott derigenom, att vi förblifva vid vår förut fattade mening. All fråga om förbättring i Representationssättet är högst vigtig; och den sanning bör härvid ej undfalla oss, att all förändring är icke förbättring. I den mon det lyckas oss att aflägsna ofullkomligheter som vi kunna, böra vi hoppas, att närma oss till en större fullkomlighet; men dertill fordras likväl också, att vi akta oss för nya ofullkomligheter, hittills okända, men, kan hända, derföre icke mindre skadliga. I pröfningen härom böra vi icke rädas, att påminna oss de brister, som åtfölja sjelfva naturen af vårt Stånds representationssätt. Jag har förut haft den äran erinra, huruledes tilläfventyrs $\frac{5}{6}$:delar af Adeln tvingas af meddellöshet, att på tjenstebanan söka bergningen och förhoppningarne; och vi kunna ej dölja för oss den ofullkomlighet, som derifrån uppkommer för vårt Stånds representation; men deremot måste det vara oss högst angeläget, att icke göra denna ofullkomlighet skadligare, än den hitintills varit. Sådan skulle likväl följden blifva, om vi antogo det Förslag till val inom Familleme, som detta Betänkande å nyo framställer. Vilja vi ett Riddarhus, som skall icke blindt säga ja till all ting, utan skall manligt och värdigt föra Nationens talan, och således, på hennes vägnar, pröfva hvarje ämne, till

ett med Nationens interesse sannskyldigt öfverensstämmande slut, så blir det angeläget, att Riddarhuset icke ensamt, eller till fem sjettedelar, består af lyckans gunstlingar, de der möjligen mera sysselsatte sig med lyckans qvarhållande för sig sjelfva, än med Nationens stora interessen. Det är likväl sannolikt, att resultatet blef sådant, då fem sjettedelar af Adeln, i valen, sökte enskilte befordrare, och följaktligen gaf Representationsrätten åt de Adelsmän, hvilkas ställning lofvade största inflytande till lycka och befordran. När, genom förminskning i personalen, ett större anseende också tillföll egenskapen af Representant, och när detta anseende bestämdes af valen, dervid företrädet naturligtvis skulle mera hågfällas de förut mägtige och rike; så frågar jag: huru ofta skulle väl den undangömde Possessionaten, eller den af lyckan missgynnade Adelsmannen, ihågkommas? och skulle väl patriotismen, upplysningen och oberoendet bli de egenskaper, som mest söktes af de väljandes pluralitet, nej, visserligen icke; och det skulle icke dröja länge, innan man skulle finna, att, genom antagande af val, hade man försämrat Ståndets representationssätt, i stället för att förbättra det. Verkställigheten vore dessutom, om icke omöjlig, åtmindstone ganska svår, så vida afseende skulle göras på den likhet i rätt, som familjerne tillkommer, och hvartill hitintills hört, att en familj af 20 Ledamöter icke haft mera rätt, än en familj af en enda. Jag vill minnas, att förra Betänkandet föreslog nedsättning af

Riddarhusets personal till 200; men jag tror ej heller, att det var rätt. En personal af 1200 vore visserligen felaktig, såsom för stor; men en af 100 vore lika felaktig, såsom för liten. Det är en sanning, att ofullkomligheter gifvas, hvilkas correctiv just ligger i sjelfva talrikheten; och jag åberopar derföre gerna det yttrande, jag hört en aktningsvärd Ledamot af ConstitutionsUtskottet gifva, att personalen aldrig borde vara mindre än 300 à 350. Innan jag lemnar detta ämne, ville jag framställa en erinran, som jag tror vara angelägen, oth som jag hoppas icke förnärma någons tänkesätt. Då man lemnat någon uppmärksamhet åt vissa så kallade Litterateurers bemödande, att gifva riktning åt vår tids anda, så kan man ej hafva undgått att märka, huruledes detta bemödande synnerligen går ut på, att sätta tidsandan i rak stridighet emot andan af vår Constitution.

Med en förtrytelse, som jag tror borde hafva varit hvarje Svensk mans, läste jag för någon tid sedan, i ett af våra mest allmänna Dagblad en Artikel, deri man midt under påstående Riksdag temmeligen tydligt fordrade, att hvarje Riksdagsman, som tillika var Embetsman, borde först taga afsked från Embetet, innan han tillät sig att, i någon fråga, tillhöra oppositionen inom sitt Stånd; emedan ärligheten af Embetsmanna-kallet icke borde tillåta annat, än medhåll åt Ministèren. Denna djerfva Sophisme, som skapade en ärlighet till Ministèren, i strid mot ärligheten till Natio-

nen, och mera värd än den; hvad innebar den väl annat, än en underrättelse för PresteStåndet, hvars alla Ledamöter äro Embetsmän, att de, såsom Stånd, endast äro till, för att, utan pröfning, säga ja till allt, som kan föreslås, eller också upphöra att vara Stånd? hvad annat än en underrättelse till den stora pluraliteten af Ridderskapet och Adeln, att valet endast medgafs emellan att antingen, utan pröfning, säga ja till allt, eller också lefva utan bröd, utan Embetet, som ger brödet? och hvad annat än samma förklaring åt en stor del af BorgareStåndet, som äro Borgmästare eller Magistratspersoner. Det är för Lagstiftningen ganska nyttigt, att Embetsmän finnas bland Representanterne, emedan de äga, till stor del, en kännedom om allmänna ärender, som oftast behöfs för upplysningen; och i Sverige kunna icke, hvarken Civila eller Militaira, eller Eclesiastika Embetsmän uteslutas från Representationen. Vid denna beskaffenhet, och i en tid då fordringarne på Embetsmännernas böjlighet och lydnad går ända till denna grad af oförsynthet, är det också dubbelt vår pligt att mota den; men vi göre det illa om, genom antagande af val, och genom alltför stor inskränkning i personalen, vi skapa ett Riddarhus, som skulle bestå endast af höga Embetsmän, Chefer och Kammarfavoriter, om sådane funnos; och af en för liten personal. Det är med nöje, som jag härvid förklarar, det jag alldeles tror, att ett sådant Riddarhus skulle icke ens öfverensstämma med vår Regerings esprit, om hvilken jag visserli-

gen hyser bättre tankar, än man torde tilltro mig; men Constitutioner göras icke blott för denna generation, utan för alla kommande: och vi äro derföre skyldige, att i klokhet och försigtighet icke blott rådfråga vårt eget behof, utan äfven möjligheten af kommande generationers. På alla dessa skäl tillstyrker jag ödmjukast, att Utskottets förslag om val måtte afslås.

Grefve *Mörner*, *Adolph Göran:* Jag har mycket litet att tillägga till hvad en värd Talare nu anfört. Jag utbeder mig blott att få anmärka, i anledning af Utskottets förslag om val inom familjerne, att ett sådant förslag är alldeles stridande mot det begrepp man hittills haft om Adelns Representation i alla Monarkiska Stater. Adeln har derstädes alltid ansetts såsom ett Stånd, inom hvilket Representations-rätten vid Allmänna National-förs samlingar borde vara ärftlig, för att derigenom bereda en motvigt mot de Stånd, hvilkas medlemmar väljas. Redan 1809 afsade sig Ridderskapet och Adeln nästan alla de uteslutande rättigheter, hvilka blifvit dem framför sina andre Medborgare tillagde. Den enda rättighet, ostridigt den vigtigaste, som Ridderskapet och Adeln efter så många concessioner ännu har qvar, är den, att vid Riksdagar för sina Ätters nummer intaga Säte å Riddarhuset. Om denna rättighet äfven nu skulle bortskänkas, skulle sådant medföra ett så fullkomligt annihilerande af den Adeliga värdigheten inom Sverige, att blott det förebrående

minnet, af hvad detta Stånd fordom varit, sedermera återstode. Jag kan således för min del alldeles icke bifalla Utskottets förslag i denna del.

Friherre *Åkerhjelm, Gustaf Fredric*: Jag anhåller att först få upplysa Friherre Boije om det misstag han gjort, då Friherren påstått, att ConstitutionsUtskottet föreslagit nedsättning af Riddarhusets personal till 200 Representanter. Utskottet har i dess sednare Betänkande icke omnämnt något visst antal, hvartill Medlemmarne af Ridderskapet och Adeln å Riddarhuset kunde förminskas, utan öfverlemnat blott till Ridderskapet och Adeln, att sjelfve, antingen genom val inom familjerne, eller på hvad annat sätt som kunde synas lämpeligt, minska antalet. Hvad åter angår de emot förevarande Betänkande gjorde anmärkningar, så har Utskottet fullkomligen upptagit de meningar, som inom Ridderskapet och Adeln blifvit yttrade, och för sin del instämt i Ståndets tanka, att det icke borde vara en Adelsman tillåtit, att medelst fullmagt öfverlåta sin representationsrätt vid Riksdagar åt någon annan. Utskottet har blott i sammanhang dermed gjort den hemställan, om icke val-rättigheten inom Adeliga Familjer tillika kunde antagas. En värd Ledamot har yttrat, att valrättigheten skulle tillskapa en representativ Corps, hvars medlemmar till största delen endast skulle komma att bestå af lyckans gunstlingar, hvilka vid de allmänna öfverläggningarne skulle mera afse deras personliga fördel;

än det allmännas bästa, samt att det större anseende, som, genom ett förminskadt antal af Representanter, tillföll den utsedde, skulle verka derhän, att vid valen företräde lemnades åt de förut mägtiga och rike; men jag tror att afhjelpandet af dessa befarade följder bör bland annat vara föremål för de Reglementariska föreskrifter, hvilka för verkställigheten af dessa val, derest de antagas, måste meddelas. Om valen i Landsorterne till exempel verkställdes, genom Electorer inom någon viss krets, eller ock om Ridderskapets och Adelns Medlemmar vid början af hvarje Riksdag församlade sig å Riksdagsorten, och der inför RiddarhusDirectionen förrättade val af sine Representanter, så skulle, efter min tanka, icke någon anledning till missbruk dervid kunna äga rum. Tvärtom är jag öfvertygad att valen, sålunda verkställde, skulle må hända blifva bland de frivilligaste och mest oberoende, som man kan tänka sig.

ConstitutionsUtskottet har ej föreslagit, att Ridderskapet och Adeln skulle afsäga sig sina ärftliga rättigheter, utan endast hemställt, om ej hvar hufvudman inom sin Ätt, eller ock hela Ätten gemensamt, kunde välja Representant å Riddarhuset, hvaraf följden ej blefve annan än den, att en sålunda utsedd Adelsman, på en gång både såsom vald, och berättigad genom födseln, intoge Säte å Riddarhuset. Hvad beträffar att nu taga ett sådant beslut, att deraf kan följa verkställighet, så vågar jag tro, att då de trenne öfrige Riks-

Ständen hvar för sig redan godkänt ConstitutionsUtskottets förslag till förändrad Representation, i hvad dessa Stånd enskilt rörer, Ridderskapet och Adeln icke lärer tveka, att äfven för sin del erkänna de grunder Utskottet i afseende på berörde Stånd föreslagit, helst frågan om Ridderskapets och Adelns egen representation är redan öfverlemnad till RiddarhusUtskottet, för att uppgöra förslag till förändringar deruti, och jag tror således, att öfverläggningen om den princip, som, vid en sådan förändring bör följas, att minska Representanternes antal, antingen genom val eller på hvad annat sätt som helst, kan skiljas från den öfriga delen af ämnet, och uppskjutas, intill dess RiddarhusUtskottet med sitt Betänkande hunnit inkomma. Uti detta behandlingssätt af frågorne kan jag icke finna ligger något lagstridigt, då RiksdagsOrdningen berättigar Ridderskapet och Adeln, att i afseende på grunderne för dess representation, och den ordning, som Ståndet inom sig vid öfverläggningarne vill fastställa, besluta, utan communication med de andre Ståndden. Jag hemställer derföre, att Ridderskapet och Adeln nu täcktes godkänna Utskottets förslag till ändringar i de öfriga Ståndens representationssätt, helst Ridderskapet och Adeln har i alla fall fria händer, att framdeles besluta om Formen för dess egen.

Friherre *Wrangel*, *Henning*, förenade sig med Friherre Åkerhjelm.

Friherre *Boije:* Emot Ärendets uppskjutande har jag ingenting att påminna; men då lärer icke heller någon dertill hörande princip böra i förhand antagas. Visserligen kan mitt minne fela, men det tyckes mig, att förra Betänkandet föreslog personalens nedsättande till 200. Är förra Betänkandet till hands, så upplyses det lätt. I frågan om Ofrälse Ståndspersoners Representationsrätt, är det lika alla Ståndens pligt, att deras rätt bevaka: och jag tror mig derföre böra anmärka emot detta Betänkande tvänne omständigheter, som jag tror tåla någon förbättring. Att Bergsmän och BruksPatroner skulle välja inför BergsCollegium synes mig felaktigt; och jag vet icke, hvarföre ej de, som BondeStåndet, kunde få välja inför HäradsRätten Bestämmandet af 2300 skeppund smide, såsom gifvande rätt att tillsätta en Riksdagsman, är, om jag annars fattat det rätt, också felaktigt, derföre att det synes vara för litet. BruksPatroner gifvas, som hafva dubbelt, och kan hända tredubbelt, så stort smide; och då voro de ju ensamt två till trednbbla Riksdagsmän, utan annat val, än eget.

Friherre *Cederström, Jacob:* Då förevarande förslag lärer vara af trenne RiksStånd antagit, för att enligt 56 §. hvila, vill jag icke dervid nu göra några anmärkningar, emedan det alltid är öppet, att vid nästa Riksdag afslå detsamma; men i afseende på principen ber jag att få yttra, att det synes mig lika orätt som omöjligt, att genom ziffror bestämma Re-

presentationen. Det är blott duglighet, som bör tagas till måttstock; och så länge den ej tages till grund, kan man aldrig bestämma representationens godhet. Att förbjuda Adelns Ledamöter, att sitta för Fullmagt, finner jag så mycket mera olämpligt, som, då Svenska Medborgare lagligen äga välja Fullmägtige i alla andra fall, de äfven i detta borde njuta samma rättighet, helst närvarande Representationssätt ingenting derpå lider.

Herr *Munck af Rosensköld, Eberhard:* Så väl i ConstitutionsUtskottet, som här å Riddarhuset, då Representations-frågan förra gången förevar, har jag förklarat mig emot, att Ridderskapet och Adeln skulle genom val utse sina Deputerade vid Riksdagar. Och jag förenar mig alltså nu med hvad Grefve Mörner i detta ämne yttrat. Må det tillåtas mig få upplysa, att om man i England har exempel på sådane valsätt, som blifvit för Ridderskapet och Adeln föreslagne, i afseende på Ledamöterne i Öfverhuset, så har detta varit en följd deraf, att sedan Skottland och Irland förenades med England under en Spira och en StyrelseForm, Adelsmännens antal i de bägge förstnämnde Rikena är så betydligt större än i England, att om man tillåtit hvarje Adelig Ätt, att genom sin hufvudman intaga säte i Parlamentet, hade antalet af de Engelska Pairerne betydligt understigit de andra Rikenas. Också är jag öfvertygad, att de Skottska och Irländska Adelsmännen ej hafva frivilligt eftergifvit deras ursprungliga representations-

rätt, utan att ett sådant begifvande varit lika tvunget, som sjelfva Rikenas förening. Det var alltså för jemvigtens bibehållande mellan Pairerne, som detta valsätt måste i England antagas, men sådant är icke fallet här. Ridderskapet och Adeln är på intet sätt genom förändrade förhållanden tvunget, att företaga någon ändring af dess representation, och då man, såsom Friherre Cederström nyss yttrat, endast bör fästa afseende på dugligheten hos de representerande, hemställer jag, att Ridderskapet och Adeln må förblifva vid de grunder, som nu äro för dess representation gällande. Jag får jemväl bekänna, att jag i de vigtigaste frågor ofta funnit antalet af medlemmar å Riddarhuset snarare för litet än för stort. Jag instämmer med Friherre Boije deruti, att faran af inflytelse är ock mindre, ju flere Ridderskapets och Adelns Ledamöter äro. Beträffande frågan om rättighet, att utgifva Fullmagt till Säte å Riddarhuset, förenar jag mig med Utskottets tillstyrkan i denna del, nemligen, att sådant må afskaffas. Jag anser det skulle vara nyttigt, om icke någon Adelsman finge sitta för Fullmagt, och jag vet ej eller, att i någon annan Monarkie det finnes Adelsmän tillåtit, att representera genom Fullmagt.

Friherre *Åkerhjelm*: Det är i anledning af de flere anmärkningar, hvilka här blifvit gjorde mot ConstitutionsUtskottets förevarande Betänkande, som jag utbeder mig att ännu få yttra några ord. Friherre Boije har ej rätt fattat

Utskottets mening, rörande organisationen af BorgareStåndet, då han trott, att Bergsmän och BruksPatroner, borde resa till Stockholm, för att inför BergsCollegium välja sina Representanter. Redactionen af Betänkandet innehåller, att de kunna äfven genom Ombud afgifva sina röster. I afseende på den princip Utskottet framlagt till förminskning af Ridderskapets och Adelns Representanter, har jag endast yttrat mig om de fördelar tillämpningen af en sådan princip skulle medföra, utan att ingå uti något försvar af det Förslag, som blifvit uppgifvit för att närma sig till detta mål, nemligen att anställa val inom familjerna. Det är ock med erkännande af principen, som jag förenat mig med Friherre Boije om nyttan af det förslag, hvilket äfven föranledt Betänkandets återremitterande, att icke någon Adelsman finge i grund af Fullmagt intaga Säte å Riddarhuset, emedan detta ostridigt skulle hafva den följd, att Ridderskapet och Adeln icke blefve så talrika. Jag instämmer jemväl uti den af Friherre Cederström yttrade tanka, att det ej är antalet af Ridderskapets och Adelns Ledamöter, som afgör representationens godhet, utan den intellectuella dugligheten hos hvar och en Representant, och jag har ock alldeles icke på sådan grund yrkat förminskningen, utan har det egentliga skälet derföre varit att, genom antalets nedsättande, ärenderne kunde vinna en mera skyndsam behandling. För öfrigt anhåller jag, att den delen af ConstitutionsUtskottets Betänkande, som angår Ridderskapets och Adelns representation, mätte

varda uppläst, för att rätta de irriga begrepp, som om meningen deraf synes hafva uppstått.

Härefter upplästes den del af ConstitutionsUtskottets den 12 sistlidne Maj aflåtne Memorial, rörande förslag till en förbättrad National-representation, som angick Ridderskapets och Adelns Representationssätt.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken tillkännagaf, att, då Constitutions-Utskottets den 12 sistlidne Maj afgifne förra Memorial i detta ämne den 27 i samma månad af Ridderskapet och Adeln till Utskottet återremitterades, beslöt Ridderskapet och Adeln tillika anmoda RiddarhusUtskottet, att med första inkomma med Reglementariskt förslag till ett förbättradt Representations-sätt; men som RiddarhusUtskottet något yttrande i anledning deraf till Ridderskapet och Adeln ännu icke afgifvit, hemställde *Hans Excellence*, om icke öfverläggningen i detta mål kunde uppskjutas, samt Constitutions-Utskottets ifrågavarande Memorial i hela dess vidd hvila, intill dess RiddarhusUtskottets berörde Förslag inkomme.

Ropades *Ja* och *Nej*.

Grefve *von Lantingshausen*, *Albrecht*: Jemte det att jag fullkomligen instämmer i de yttranden Grefve Mörner, Friherre Boije och äfven

Herr

Herr Munck af Rosenschöld afgifvit, utbeder jag mig att få göra en erinran vid hvad en värd Talare nyss behagat anföra. Jag tror nemligen icke, att ändamålet att få dugliga Representanter å Riddarhuset skulle vinnas, om deras utseende skall verkställas genom val. Om man antager, att flere af Ridderskapets och Adelns Medlemmar icke äro tjenlige till Representanter för sitt Stånd å en Riksdag, så tror jag ock, att samma Medlemmar icke äga nog duglighet, för att vid ett val jugera om en annan Adelsmans värde eller skicklighet såsom Representant. Jag anser mig derföre böra tillstyrka, att den ifrågaställde valrättigheten måtte förkastas; och jag tror att, om Ridderskapet och Adeln behagar fatta det beslut, att icke någon Adelsman får sitta å Riddarhuset, i grund af Fullmagt, denna mesure skall vara tillräcklig, att uppfylla det dermed åsyftade ändamål, att icke Ridderskapets och Adelns medlemmar vid Riksdagar må blifva för talrike.

Friherre *Boije:* Jag skyndar mig att medgifva, det jag felat i minnet om personalen. Jag bör i öfrigt påminna, att Svenska Lagen ingalunda tillåter, det alla personliga rättigheter kunna, genom Fullmagt, öfverlåtas. Bördsrätt, Målsmansskap och Förmynderskap kunna ej transporteras: Och Lagen tillåter icke ens, att Fullmägtigskap får transporteras annorledes, än med vilkor af principalens särskilta

lof. Något förmynderskap lärer icke gifvas dyrbarare, än det för Nationen; och jag vet då icke, hvarföre detta skulle anses mindre heligt, än annat vanligt Förmynderskap, som endast får utöfvas af Förmyndaren sjelf, icke af hans Fullmägtig. Att jemföra Svenska Adeln med den Engelska, är ett misstag; ty i oberoendet är en stor skillnad. Den egentliga duglighet som bör sökas, den, att redligt och frimodigt försvara Nationens rätt, fordrar icke, som jag tror, en öfverdrifvit stor personal. Jag öfverlemnar deremot, om icke just ett skäligt lagom i alla fall är det rätta att söka.

Grefve *Spens, Carl Gustaf:* Jag borde här kanske ej yttra mig, enär, för ett halft dygn sedan kommen till Staden, jag icke haft tillfälle att rätt bereda mig på denna discussion, men då jag hör högst särskilta meningar i denna vigtiga sak framställas, torde det tillåtas mig, att jag äfven ber att få säga mina tankar. I anledning af Hans Excellences proposition, att Betänkandet må hvila, för att helt och hållet, i sammanhang med det inväntade RiddarhusUtskottets yttrande, pröfvas, underställer jag, huruvida detta RiddarhusUtskottets Betänkande kan förblifva på lika sätt, som med ConstitutionsUtskottets måste ske, hvilande till nästa Riksdag; i sådant fall tillstyrker jag bifall å Hans Excellences proposition. ConstitutionsUtskottet har föreslagit hufvudgrunderne, men RiddarhusUtskottet skall utveckla detaillerne; det vore inconsequent,

att utsträcka RiddarhusUtskottets pröfningsrätt i Ståndets economiska mål så långt, att det skulle äga föreslå detaillerne till ett beslut, hvars hufvudgrunder här ännu ej äro afgjorde, eller på denna Riksdagen ens kunna afgöras. Likaså kan RiddarhusUtskottets Betänkande icke bestämma vårt beslut om de andra Ståndens rätta representation. Hvad hufvudsaken angår, har en princip blifvit fastställd, som jag på ingalunda sätt kan gilla, nemligen att antalet af Ridderskapets och Adelns Representanter är för stort. Jag anser ingen ziffra vara af väsendtligt värde; det vigtiga är, att Allmänna rösten oberoende må kunna låta höra sig; innan denna rösts oberoende blifvit fullkomnadt, fins ingen enda säker borgen för sann liberal anda. Dessförinnan tjenar hvar förändring blott till rubbning af en gammal form, som ägde åtmindstone den förtjensten att respecteras. Jag instämmer således med Herr Munck af Rosenschöld deruti, att det vore bäst låta vårt nuvarande representations-sätt förblifva oförändradt, ej för det jag icke inser de ganska betydliga felen i det närvarande, utan derföre, att jag anser den gamla, af tiden så väl helgade, som afnötta formen, för vigtig för att öfvergifvas, innan alldeles nya former kunna ersätta den, och utan flickning, utan halfhet i roten borttaga det onda. På denna grund reserverar jag mig på förhand emot alla beslut, att ändra ett Stånds Representation innan det hela ändras. Hvad angår de väckta frågorne om Fullmagter och val, förenar jag

mig med de flere Talare, som framställt svårigheterne af val; jag anser dem väl ej oöfvervinnerliga, men tror att betydliga förändringar böra föregå, innan något sådant förslag kan antagas. Jag vågar hemställa, om ej frågan om Fullmagtsrättens borttagande är en fullkomlig Constitutions-fråga, och således ej hör till oss. Sedan ett sådant beslut vore fattadt, borde man, för att handla consequent, taga bort allt Adelskap från dem, som ej voro Capita. De ägde i sjelfva verket af sina privilegier endast tolfringningen qvar. Man skulle åstadkomma på en gång det, som 1809 års Ständer ärnade låta tiden verkställa, nemligen, att blott *en* Adelsman af hvar familj funnes, och alla de öfriga skulle tillhöra de andra Stånden; att detta vore det rättaste, deri instämmer jag af allt hjerta, men hemställer, om det icke är en Constitutions-fråga. Borttages dessutom Fullmagtsrätten, så har man afhjelpt den öfverklagade bristen af jemn fördelning på Nationen af representationsrätten, genom ett ökande af ojemnheten; man har gifvit en yngre Ledamot af en talrik familj af Adelsmän ingen sannolikhet till representations-rätt, i jemförelse med en Ledamot af en mindre talrik; man har rätteligen ökat antalet af de orepresenterade i Staten.

Friherre *Åkerhjelm:* Jag önskar endast att få i Protocollet anmärkt min åsigt rörande utseende af Ridderskapets och Adelns Representanter genom val. Jag anser visserligen det vara en oskattbar ära för mig, att äga rätt,

att såsom Representant få deltaga i detta aktningsvärda Stånds öfverläggningar, och jag anser det för en lycka, att till en sådan förmon vara född; men jag kan likväl ej neka, att om denna representationsrätt af mig utöfvades, i grund af ett föregånget val, och jag således dertill kallades genom mina Ståndsbröders förtroende, skulle jag finna denna ära vara ännu större. I öfrigt tror jag, att detta mål redan är, på Hans Excellences Herr Grefvens och Landt-Marskalkens framställde proposition, af Ridderskapet och Adeln afgjordt.

Friherre *Boije:* Sedan jag nu mera erhållit den upplysning, att Ridderskapet och Adeln förra gången, då detta ämne här afhandlades, antagit för sin enhälliga tanka, att rättigheten att sitta på Fullmagt skulle försvinna, tror jag ej, att ny discussion derom lagligen kan äga rum. Jag protesterar åtminstone mot allt upprifvande af beslutet.

Herr *Munck af Rosenschöld, Eberhard:* Jag anhåller att, i anledning af hvad Friherre Boije nyss yttrat, få förklara, det jag icke gjort någon jemförelse emellan den Engelska och Svenska Adeln. Jag har blott yttrat mig om valsättet, hvilket den Irländska och Skottska Adeln måst emot deras vilja antaga, men som jag för min del icke ansett nyttigt att här i Sverige, hvarest icke inträffar enahanda förhållande, införa. Jag bestrider för öfrigt den mening, att Ridderskapet och Adeln en-

sam skulle äga rätt bestämma en förändring i dess representations-sätt, och tror att denna fråga äfven tillhör de andra Ståndens handläggning; på lika sätt som frågan om en förändring i de andra Ståndens organisation äfven tillhör Ridderskapets och Adelns pröfning. Jag kan ej inse, att den förevarande frågan om Ridderskapets och Adelns representationssätt behöfver uppskjutas, utan yrkar, att den nu må slutligen afgöras. Sedan principen blifvit fastställd, kan RiddarhusUtskottet, i öfverensstämmelse dermed sedermera, om så skulle behöfvas, lätteligen uppgöra det Reglementariska. Skulle emot min förmodan Ridderskapet och Adeln redan hafva beslutat uppskjuta frågan, får jag deremot anmäla min reservation.

Friherre *Cederström, Jacob:* Det är ej möjligt, att Ridderskapet och Adeln kunnat fatta ett kraftägande beslut, att Fullmagter hädanefter ej få äga rum, då Ridderskapet och Adeln förra gången detta ämne här förevar, till ConstitutionsUtskottet återremitterade frågan, och tillika anmodade RiddarhusUtskottet att deröfver afgifva yttrande, ty en del af ett Betänkande kan ej, enligt Grundlagen, afgöras, enär Betänkandet till Utskottet återförvises.

Grefve *Spens, Carl Gustaf:* Friherre Cederström har förekommit mig i framställningen deraf, att Ridderskapets och Adelns i detta ämne förra gången fattade beslut, hvarom nu

är fråga, blott utgjorde en Ridderskapets och Adelns tanka, som borde bestämmas, på det den återremiss, som beslöts, måtte bli af betydenhet. Denna då yttrade tanka binder nu ingalunda Ridderskapet och Adeln. Vid frågan för någon tid sedan om en ändring i 107 §. RegeringsFormen, angafs ju Herr Cederskjölds förslag, vid återremissen, såsom Ridderskapets och Adelns gemensamma tanka, men ConstitutionsUtskottet ogillade den, och dess nya Betänkande blef af Ståndet gilladt. Det är således icke något skäl att stödja sig på, hvad som vid återremissen förklarades för Ridderskapets och Adelns tanka.

Grefve *Mörner, Adolph Göran:* Jag anhåller blott, att få erinra om innehållet af 56 §. i RegeringsFormen, som stadgar, att enär emot ett ConstitutionsUtskottets Betänkande, rörande Grundlags-förändringar, anmärkningar i RiksStåndens Plena göras, böra de, hvilka hvarje RiksStånd särskilt förklarar utgöra dess gemensamma tankar, till Utskottet hänvisas. Utskottet åligge då att samtelige RiksStåndens tankar till ett helt Utlåtande sammanjemka, hvarefter RiksStånden böra om ett enahanda Utlåtande sig förena. Häraf synes tydligt, att den anmärkning Ridderskapet och Adeln förra gången detta ämne här förevar, förklarade för dess gemensamma tanka, icke kan anses innefatta något Ståndets beslut, utan endast var en anmärkning, som till ConstitutionsUtskottets vidare behandling remitterades. — Om för öfrigt rättigheten, att efter Full-

magt representera å Riddarhuset någon gång åstadkommit olägenheter, har den deremot också vid andra tillfällen medfört förmåner. Skulle nu mera blott Capita äga att representera, kunde de öfrige Ledamöternes af Ridderskapet och Adeln rättigheter skäligen betraktas såsom noll. Jag anser således för min del, att upphäfvandet af representationsrätten efter Fullmagt skulle på det högsta förnärma Ridderskapets och Adelns fri- och rättigheter.

Friherre *Boije:* I anledning af hvad en värd Ledamot sig yttrat, får jag erinra, att borttagandet af all rätt att gifva eller taga Fullmagt, verkade på intet sätt till inskränkning i den rätt hvarje Adelsman har, att då ej Caput, eller någon honom närmare Ledamot af Familjen, sig infinner, taga Säte för Familjen. Adelns representations-rätt har, i sin ursprungliga grund, aldrig varit annan, än den, att af hvarje Familj skulle samma rätt blott af en enda utöfvas, icke af flere; och vi veta ganska väl, att då man först företog sig att antaga representationsrätt på Fullmagt, så var detta ett missbruk, som härrörde från partietidernes olyckliga täflan, af det ena partiet, att vinna pluralitet på det andra. I sednare tider har icke en sådan orsak existerat; men så tror jag just icke heller, att Fäderneslandet haft någon fördel deraf. Med trygghet öfverlemnar jag, om det just var så rätt, då, till exempel vid 1809 års Riksdag, nio Ledamöter af en familj voro Representanter. Mig synes att det vore en orimlighet att, då vi tala om

att förbättra vårt representationssätt, likväl behålla så uppenbara brister.

Grefve *Posse, Claës Fredric:* Jemte det jag förenar mig med Grefve Mörner deruti, att den anmärkning Ridderskapet och Adeln, förra gången detta ämne discuterades, förklarade för dess gemensamma tanka, ingalunda kan anses såsom något Ståndets i sjelfva saken bindande beslut, ber jag att få upplysa det Ridderskapets och Adelns representationssätt, enligt 12 §. i RiksdagsOrdningen, icke tillhör de andra Ståndens handläggning. Fråga om förändring deruti skall till RiddarhusUtskottet remitteras, samt derefter bero på Ridderskapets och Adelns enskilta beslut och Konungens Sanction. ConstitutionsUtskottet har äfven iakttagit detta förhållande, enär Utskottet icke stadgat några grunder för förändringen af Ridderskapets och Adelns representations-rätt, utan endast i allmänhet yttrat den önskan, att antalet af Ridderskapets och Adelns Representanter måtte varda minskadt. RiddarhusUtskottet har, till följd af Höglofliga Ridderskapets och Adelns aflåtne Remiss, redan uppgjort grunderne för ett förändradt representations-sätt, men ännu icke hunnit få dess förslag färdigt. Jag hemställer således, om icke Ridderskapet och Adeln skulle behaga gifva ConstitutionsUtskottet det svar att Ridderskapet och Adeln vill vara betänkt på, att sjelf vidtaga de förändringar i dess representations-sätt, hvilka Ståndet kan finna lämplige.

Härefter upplästes, i anledning af flere Ledamöters derom yttrade åstundan Ridderskapets och Adelns ProtocollsUtdrag af den 27 sistlidne Maj, hvaraf inhämtades, att vid föredragning af ConstitutionsUtskottets jemte Memorial af den 12 i samma månad, aflåtne förslag till en förbättrad NationalRepresentation Ridderskapet och Adeln funnit för godt, att till ConstitutionsUtskottet återförvisa berörde förslag, i anledning af Friherre Boijes dervid gjorde anmärkning, att, i stället för det af Utskottet föreslagne sätt, att genom val minska Ridderskapets och Adelns vid Riksdagar representerande Ledamöter, den nu befintlige rättighet, att genom Fullmagt öfverlåta representationsrätten på en annan, måtte upphäfvas, hvilken anmärkning Ridderskapet och Adeln förklarat utgöra dess gemensamma tanka.

Friherre *Cederström, Jacob:* så framt Ledamöterne af detta Stånd blott voro Representanter för sina Familjer, skulle jag ej hafva något hufvudsakligt att mot detta beslut invända, men då de, enligt 1 §. RiksdagsOrdningen, representera Svenska Folket, kan jag alldeles icke deruti instämma.

Herr *Cederskjöld, Pehr Gustaf:* Den anmärkning Ridderskapet och Adeln förra gången förklarade för dess gemensamma tanka, kan så mycket mindre anses innefatta ett beslut, som något beslut i ämnet icke ens förr än nästa Riksdag får af Ståndet fattas. Hvad

ConstitutionsUtskottet åter angår, äger detsamma blott att jemka sitt Utlåtande efter RiksStåndens särskilta tankar, men ingalunda, att, såsom andre Utskott är tillåtit recencera RiksStåndens tankar, och förblifva vid sin mening.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken frågade om Ridderskapet och Adeln ansåg öfverläggningen fulländad.

Ropades *Ja.*

Hvarefter *Hans Excellence*, under tillkännagifvande, att de öfrige RiksStånden redan till alla delar bifallit ConstitutionsUtskottets ifrågavarande förslag, hemställde, om icke Ridderskapet och Adeln behagade, till den behandling 56 §. Regeringsformen stadgade, godkänna berörde Förslag, i hvad detsamma angick de trenne Ofrälse Stånden, samt uppskjuta pröfningen af frågan om förändring uti Ridderskapets och Adelns representationssätt, intill dess RiddarhusUtskottets i detta ämne infordrade Utlåtande inkommit.

Bifölls.

Herr *Rothlieb, Carl Fredric*, uppläste följande:

Vördsamt Memorial!

Inför Höglofliga Ridderskapet och Adeln får jag i ödmjukhet framställa ett ämne, som, i fall det deruti innefattade förslag skulle få den lyckan, att af Ridderskapet och Adeln anses för antagligt och godkännas, enligt min öfvertygelse lemnar Ridderskapet och Adeln tillfälle, att gifva Nationen ett förnyadt prof af de upphöjda och liberala principer, hvilka, under serskilta perioder, alltid tjent till ledning för Ridderskapets och Adelns åtgärder och beslut. Jag har med visshet hört sägas, att under denna Riksdag fråga blifvit väckt uti Riksens Ständers ConstitutionsUtskott derom att Riksens Ständer måtte hålla sina öfverläggningar för öppna dörrar; att Constitutions-Utskottet godkänt och antagit principen, men att i frågan om sättet för verkställigheten, och huruvidt eller till hvilka publiciteten skulle utsträckas, två Stånd stannat emot två, hvarföre något bestämdt resultat i hufvudsaken icke uppkommit. Jag vågar derföre underställa Ridderskapets och Adelns upplysta pröfning, om icke Ridderskapet och Adeln vill, för sin del enskilt, förklara, att dess sammanträden och öfverläggningar, likasom det är brukligt i de båda Parlamentshusen i England, och i de Deputerades Kammare i Frankrike, hädanefter skola hållas för öppna dörrar, det vill säga, att Åhörare, med biljetter, vid vissa tillfällen erhålla inträde uti Ridderskapets och Adelns samlingsrum; Ståndet dock obetaget, att, när så nödigt pröfvas, förklara

sina öfverläggningar slutna. Ridderskapets och Adelns samlingsrum är af den beskaffenhet, att detta genast kunde verkställas, då i Riddarhussalen redan finnes en Läktare, och om så skulle behöfvas, ännu tvenne Läktare der kunna anbringas.

När Konungen sammankallar Riksens Ständer, blifva de vigtigaste Allmänna ärender, som skola förekomma, snart af Folket kända, och af sättet, äfvensom när dessa Ärender afgöras, bero Fäderneslandets väl och sjelfbestånd. Det är ju då naturligt, att Folket med uppmärksamma blickar följer sina Representanter; att det är nyfiket och otåligt få kunskap om desse Representanters åtgärder och beslut? men huru länge måste icke nu Allmänheten vänta på de underrättelser, hvilka den har så mycken rätt att fordra? huru många förvrängda, ja falska, berättelser utspridas icke, helst i Landsorterne om Riksens Ständers göromål i allmänhet, och om Riksdagsmäns förhållande enskilt? och hvaraf kommer den alltid under Riksdagarne förde klagan och yttrade missnöje deröfver, att Riksens Ständer ingenting uträtta, om icke deraf, att resultaterne af Riksens Ständers mödosamma arbete icke blifva allmänt kända, förr än efter Riksdagens slut, och hvarigenom Folket under tiden är stadt uti en oroande ovisshet. RiksStåndens Protocoller utgifvas väl af trycket, men, i anseende till deras vidlyftighet, hinna de ej på flera veckor att justeras, och innan de hunnit att af trycket utgifvas, hafva månader

förflutit; och sedan de ändtligen utkommit, huru många af Allmänheten hafva väl tillfälle, eller bry sig om, att sysselsätta sig med en för dess vidlyftighet tröttande lectur. Om Allmänheten deremot ägde tillträde till Riksens Ständers öfverläggningar, så blef en af dess billigaste fordringar uppfylld, dels derigenom, att på stället upplysning kunde erhållas om öfverläggningarne och besluten, dels derigenom, att TidningsUtgifvare kunde i allmänna Blad genast införa de mest vigtiga och interessanta discussioner, och deraf härflytande resultater, hvilka på detta sätt blefvo innan kort bekanta öfver hela Riket. Det kan väl anmärkas, att Ridderskapet och Adeln blott utgör en fjerdedel af Representationen, och att den snara publiciteten af Ridderskapets och Adelns öfverläggningar således ej skall svara emot det åsyftade ändamålet; men som alla allmänna ärender, hvilka kunna komma under Riksens Ständers pröfning, utan undantag hos Ridderskapet och Adeln discuteras och afgöras, blef Allmänheten dock till det mesta tillfredsställd, och genom Ridderskapets och Adelns beslut i detta afseende blef vägen öppnad till vidtagande framdeles af en lika beskaffad Författning hos de öfrige RiksStånden.

Inom detta Samfund, sammansatt af Statens mest upplyste, kunnige och erfarne Män, hvarken kan eller bör man tillåta mig den förmodan, att icke betänksamhet vid yttranderättens utöfning, varsamhet i uttryck och delicatesse i alla afseenden skola iakttagas; men månne icke, om man kände, att några hun-

drade upplyste och kunnige personer af andra Medborgare-classer afhörde och ägde förmåga att bedömma, våra discussioner, samt genast allmängöra dem, den grundlighet, den varsamhet, som bör utmärka ett Folks Representanter vid behandlingen af Fäderneslandets angelägenheter, kanske skulle extenderas; och Talaren alltid moget öfverväga, väl betänka sig, innan han beträdde Talareplatsen, samt öfverläggningarne derigenom förenklas och betydligen förkortas? Jag vågar tro det, och äfven detta torde kunna anses såsom ett ej ringa skäl för min framställning. Dessutom skulle genom denna publicitet tillfälle uppkomma för de yngre bland Ridderskapet och Adeln eller så kallade extra Capita, hvilka ännu icke hunnit till de år, att de kunna erhålla inträde såsom Representanter, att på förhand inhämta upplysning och kunskap om Allmänna Ärender och deras behandling, och då de uppnådde den i Lagarne stadgade ålder för utöfningen af Representations-rättigheten, skulle de redan äga en erfarenhet, till hvars förvärfvande, om detta vigtiga kall, att vara FolkRepresentant, med besked skall utöfvas, fordras bevistandet af flere Riksdagar. Men ännu ett annat talande skäl. Ridderskapet och Adeln fick tillfälle, att hos Arfvingen till Thronen, Hans Kongl. Höghet KronPrinsen, i underdånighet anhålla, att Hans Kongl. Höghet ville med sin höga närvaro hedra våra Sammankomster, och då denne ädle och upplyste Furste, med den honom egna uppmärksamhet, redbarhet och oväld, afhörde våra

öfverläggningar, så skulle det för Ridderskapet och Adeln blifva en stor tillfredsställelse, att vinna Hans bifall, att få höra, det Han kunnat genast inför Sin Store Fader förklara: Jag har bivistat Ridderskapets och Adelns rådslag. Jag har inhämtat en tillfredsställande upplysning, om och huru Rikets angelägenheter behandlas. Jag har funnit Ridderskapet och Adeln värdige, att vara ett fritt Folks Representanter; värdige de Riddersmanna-namn de ärft eller förvärfvat.

Hvad jag nu tagit mig den friheten, att inför Ridderskapet och Adeln framställa, är visserligen till sina följder af en större och allmännare syftning; men likväl af den natur, att frågan för det närvarande blott enskilt rörer Ridderskapet och Adeln, och är således helt enkelt att anse såsom ett Ståndets œconomicum. Jag anhåller derföre ödmjukast om remiss af detta mitt Anförande till Riddarhus-Utskottet, med anmodan, att Utskottet i sammanhang med de tillägg och ändringar i RiddarhusOrdningen, hvilka Utskottet lärer vara betänkt att föreslå, ville deröfver sig yttra; och, om förslaget finnes antagligt, projectera en särskilt §. derföre i RiddarhusOrdningen, jemte de ändringar, som i öfrigt deraf skulle blifva en följd; hvarefter Ridderskapet och Adeln redan vid denna Riksdag kunde fatta sitt beslut, hvilket om det, som jag hoppas, vinner Konungens och Nationens bifall, skulle höja den sköna opinion, som Ridderskapet

och

och Adeln, genom bemödandet att uppfylla sin stora och ädla bestämmelse, redan äger hos denne Konung och denna Nation, ett bifall, deruti Ridderskapet och Adeln skulle finna den ljufvaste, den ärofullaste belöning.

Begärdes på bordet.

Friherre *Boije, Ludvig:* Jemte det jag anhåller få understödja Herr Rothliebs Motion, tror jag mig böra begära en erinran till RiddarhusUtskottet, att snart afgifva det Betänkande, som redan vid sista Riksdag begärdes öfver Herr Munck af Rosenschölds Motion, om afskaffande af Bänkmännen.

Grefve *Posse, Claës Fredric:* Den af Friherre Boije ifrågaställde påminnelse till RiddarhusUtskottet torde icke behöfvas, emedan Utskottet redan afgjort så väl frågan om Ridderskapets och Adelns Representations-sätt, som den angående Bänkmännens afskaffande, och lära Utskottets Utlåtanden i denna veckan till Höglofliga Ridderskapet och Adeln inkomma.

Herr *Silfverstolpe, Gustaf Abraham:* I anledning af nu förefallne discussioner, anhåller jag att få göra en i sammanhang dermed stående motion, hvilken jag ytterligare begär måtte till RiddarhusUtskottet få remitteras. Här är satt i fråga, att större delen af

Ridderskapets och Adelns Ledamöter skulle betagas sin medfödda representationsrätt, genom det stadgande, att representationen på Riddarhuset genom Fullmagt skulle upphäfvas. Det är underligt, att i den stund man föreslår en allmän förändring af Sveriges representationssätt, på den grund, att åtskillige medlemmar af det Svenska Samhället förut icke äro representerade, ledes man till förslag, i följe hvaraf en representationsrätt, som af andra redan äges, skulle dem afhändas. Denna rätt är numera visserligen den enda af värde, som odelad njutes af Ridderskapets och Adelns alla Ledamöter. Skall den ock afhändas, så anhåller jag, att RiddarhusUtskottet, när det sådant tillstyrker, måtte åläggas, att föreslå ett medel, hvarigenom ersättning kunde vinnas för familjernes yngre ättemän för denna förlorade rätt, hvarföre jag föreslår, att sedan de ej mera äga någon fördel af sitt tillfödda Adelskap, det må stå dem fritt, att detsamma frånträda, och utan hinder af sin födsel få inträda i de andra Stånden, och der kunna, på samma grunder som deras medlemmar, få åtnjuta rättigheten, att deltaga i Statens representation. Öppnas ej en sådan utväg, anser jag förslaget lika obilligt och orättvist, som jag i öfrigt anser detsamma oklokt och stridande mot Ståndets privilegier, samt genom gammal häfd stadgade organisation.

Grefve *Posse:* Jag får den äran tillkännagifva, att, innan Utskottet företagit detaillerne af ett nytt representationssätt till pröf-

ning, Utskottet ansett sig först böra till Ridderskapet och Adeln afgifva ett förslag till grunderne för en förändrad representation.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken yttrade, att då Ordföranden i RiddarhusUtskottet nu anmält, att det af Friherre Boije omnämnde Betänkande i denna veckan från RiddarhusUtskottet inkommer, torde någon erinran derom icke vara af nöden; hvarjemte *Hans Excellence* hemställde, att Herr Silfverstolpes Motion måtte till RiddarhusUtskottet remitteras.

Friherre *Boije:* All ersättning förutsätter förlust af någon laglig rätt; men här har någon sådan icke existerat, ty hvarken ger födseln eller Diplomet representationsrätt för mera, än den familj man tillhör.

Herr *Silfverstolpe* yrkade, att dess motion måtte till RiddarhusUtskottets Utlåtande öfverlemnas.

Uppå derefter af *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* gjord proposition, blefvo Herr Silfverstolpes och Friherre Boijes yttranden till Riddarhus-Utskottet remitterade.

Vid förnyad föredragning af Stats- och Bevillnings-Utskottens den 10 dennes aflåtne, samt den 15 derpå följde på bordet lagde

hemställan om slutlig åtgärd af det Förstärkta Stats-Utskottet vid frågan rörande en stadgad afgift till veneriska smittans hämmande: fann Ridderskapet och Adeln, det berörde fråga borde, på sätt Utskottet föreslagit, till det Förstärkta Stats-Utskottets afgörande öfverlemnas

---

Då nu å nyo föredrogos StatsUtskottets den 10 dennes afgifne, samt den 15 derpå följde på bordet lagde, tvänne Utlåtanden, i anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottets förut meddelte Betänkanden:

1) Angående ersättning åt Deputerade af RiksStånden, som komma att afresa till Norrige, för att bevista Hans Maj:t Konungens Höga Kröning derstädes.

2) Angående RiksHufvudbokslutet; fann Ridderskapet och Adeln, att, enär sistnämnde Betänkanden redan blifvit den 29 sistlidne Maji och den 5 dennes af Ridderskapet och Adeln bifallne, Utskottens ifrågavarande Utlåtanden borde läggas till Handlingarne.

Föredrogs å nyo och gillades Stats-Utskottets den 10 dennes afgifne, samt den 15 derpå följde på bordet lagde, Utlåtande, angående StatsRegleringen i allmänhet, samt

förslag till RiksStat för 1819 och följande åren intill nästa Riksdag.

Hans Excellence Hr Grefven och Landt-Marskalken tillkännagaf, att StatsUtskottet aflemnat RiksStaten för år 1809 och de följande åren intill nästa Riksdag, samt hemställde, om ej Ridderskapet och Adeln behagade tillåta Hans Excellence, att, å Ridderskapets och Adelns vägnar, berörde RiksStat underteckna.

Ropades *Ja.*

Företogs till pröfning StatsUtskottets den 10 dennes afgifne, samt den 15 derpå följde på bordet lagde, Utlåtande öfver väckt motion, angående utväxling i Landsorterne af nya smärre Banco- och Riksgäldssedlar.

Grefve *von Rosen, Axel:* Jag instämmer så mycket hellre uti hvad StatsUtskottet uti förevarande Betänkande anfört, som jag funnit den ifrågaställde utväxlingen af smärre sedlar i Landsorterne nästan omöjligen kunna verkställas, utan att åtskillige olägenheter och missbruk i anledning deraf skola uppkomma. Den person jag utsåg att ombesörja denna växling, ställde väl full säkerhet för sin befattning; men beständiga klagomål öfver honom inkommo, hvaribland, utom hvad Utskottet anfört, äfven var, att han skall tagit särskild betalning af dem, som tillväxlade sig

nya sedlar. Detta förhållande har väl ej kunnat bevisas, men jag anser det ganska troligt, emedan växlings-anstalten icke skäligen kan verkställas för det ringa arfvode, som bestås. Jag tillstyrker således bifall å Betänkandet

Hans Excellence Hr Grefven och Landt-Marskalken gjorde proposition till bifall af StatsUtskottets Utlåtande, hvilken proposition med *Ja* besvarades.

Föredrogos å nyo och gillades följande från Stats- samt Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskotten inkomne, och den 15 dennes på bordet lagde, Utlåtanden:

1) *Af den* 10 *dennes,* I anledning af väckt motion om förändring i Indelta Regementernas beklädnadssätt.

2) *Af den* 8 *dennes,* I anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottens förut meddeldte Utlåtande, angående väckt fråga om inrättande af en BergverksSkola.

Vid förnyad föredragning af Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskottets den 13 dennes afgifne, samt den 15 derpå följde på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af gjorde

anmärkningar vid Utskottets förut meddeldte Betänkande om försuttne BergsmansPrivilegiers ersättning, och inrättande af en ny Bergslag i Norrbottens Län; fann Ridderskapet och Adeln, att, enär sistnämnde Betänkande redan blifvit af Ridderskapet och Adeln gilladt, Utskottets ifrågavarande Utlåtande borde läggas till Handlingarne.

Företogs till pröfning Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskottets den 13 dennes afgifne, samt den 15 derpå följde på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottets förut meddeldte Betänkande, rörande väckte motioner om en friare handel med Svenska Skogsproducter.

Grefve *Frölich, David:* Det torde tillåtas mig upplysa, att förevarande fråga om en friare handel med Svenska Skogsproducter har sammanhang med ett annat redan pröfvadt ämne, som innefattas i BevillningsUtskottets Betänkande, angående grunderne för de blifvande Tullafgifterne. Detta af trenne Riks-Stånd bifallne Betänkande bestämmer Tullafgifterne för Svenska Skogsproducter. Uti EkonomieUtskottets förevarande Utlåtande är åter egentligen blott fråga om export-rättigheten af dylika varor. Sistnämnde Utlåtande lärer vara af tvenne RiksStånd bifallit, hvaremot BondeStåndet skall antagit andra principer. I händelse ProtocollsUtdrag rörande

detta ämne från BondeStåndet ankommit, får jag således anhålla, att detsamma må varda uppläst.

I anledning häraf upplästes BondeStåndets ProtocollsUtdrag af den 16 dennes, innehållande, att BondeStåndet, vid pröfning af EkonomieUtskottets ifrågavarande Betänkande, funnit godt, att, med godkännande af Presidenten Friherre Edelcrantz's till Utskottets Protocoll yttrade särskilta mening, antaga det beslut, att Riksens Ständer må hos Kongl. Maj:t i underdånighet bestämdt tillstyrka följande förändringar uti nu gällande Författningar, angående handeln med Skogs-effecter:

1) Att alla Skogs-effecter, äfven masteträd och gröfre bjelkar, må blifva tillåtne, att både med egne och främmande fartyg utföras, utan inskränkning i dimensioner eller myckenhet.

2) Att utgående tullen för dessa varor med Svenska skepp må bestämmas till närmaste likhet i proportion af värdet med utgående Tullen för andra Svenska Producter; och

3) Att utgående Tullen med främmande skepp, som nu för dessa varor är tredubbel, äfven måtte nedsättas, i jemförelse med hvad Svenska skepp erlägga till närmaste likhet med Svenska Producter, hvilka, efter nu varande Tariff, merendels betala blott dubbelt

i utgående Tull med utländska fartyg. Hvarjemte BondeStåndet, i öfverensstämmelse med dessa grundsatser, bifallit Utskottets förslag, att Riksens Ständer må till Kongl. Maj:t frambära deras underdåniga önskan om rättighet för Gränsorterne intill Norrige, att till detta Rike få exportera deras Skogseffecter.

Grefve *Frölich:* Jag instämmer fullkomligen uti den princip BondeStåndet lagt till grund för dess beslut, men tror kanske, att Ståndet gått något långt, emedan, om alla slags trädvaror utan undantag skulle få exporteras, äfven omogen ung skog kunde komma att fällas, och ved utföras, hvilket åter i en framtid tilläfventyrs skulle blifva skogsödande. Jag vågar derföre i afsigt att förena alla skiljaktiga meningar, och derigenom kunna vinna ett allmänt beslut, hemställa, att Ridderskapet och Adeln i stället för första punkten i BondeStåndets ProtocollsUtdrag, täcktes besluta: att fri utförsel äfven med främmande skepp må tillåtas för alla slags förädlade trädvaror, samt masteträd och bjelkar, de sistnämnde dock icke till mindre dimension, än 12 tums skarp fyrkant, hvarunder allt slags såg- och byggnadstimmer, äfvensom alla bjelkar borde, vid confiscations påföljd, vara till export förbudne. Hvad de andra tvänne punkterne beträffar, så, enär de, på sätt jag förut omnämnt, verkligen redan äro afgjorde, anser jag Ridderskapet och Adeln, i afseende på utgående Tullen för ofvannämnde trädvaror, endast böra åberopa det beslut Ridder-

skapet och Adeln redan fattat, vid antagande af BevillningsUtskottets Betänkande, angående grunderne för de blifvande Tullafgifterne.

Friherre *Boije, Ludvig:* Då frågan sista gången förevar, instämde alla Talare deri, att antaga Friherre Edelcrantz's särskilta mening. Utskottet har förblifvit vid sin tanka; men vi böra derföre också förblifva vid vår. Om, genom ministeriella negociationer, en mildring af Skogsumgälder för Svenska fartyg i Engelska hamnar kan vinnas, så vore det väl; men om det icke kan vinnas, så vore den reciprocitet ganska olycklig, som skulle neka oss fördelar, de der stå i vår egen magt att gifva oss. Vår egen fördel består i stor afsättning, och, då vi hindra den, skada vi oss sjelfva; hvilket aldrig kan vara ändamålet af en reciprocitet, som vi sjelfve skulle söka: Jag tilltror mig ej bestrida Grefve Frölichs motion; men då jag icke eller kan bedömma, huruvida icke han gått för långt uti specialitet, får jag tillstyrka, att Ridderskapet och Adeln täcktes förklara dess underdåniga önskan, att Friherre Edelcrantz's mening må vinna Kongl. Maj:ts Nådiga bifall; hvarvid endast torde böra tilläggas, att något correctiv emot missbruk, genom försäljning af omogen skog, måtte tillika stadgas.

Grefve *Frölich:* Jag glömde nyss, att yttra den tanka, att Ridderskapet och Adeln måtte, likasom BondeStåndet, i allmänhet bestämt tillstyrka utförsel af trädvaror. För öfrigt instämmer jag med Friherre Boije deruti, att

Friherre Edelcrantz's särskilta mening må af Ridderskapet och Adeln antagas; dock så, att till Kongl. Maj:t i underdånighet öfverlemnas, att vidtaga sådane föreskrifter, att ej alltför stort missbruk må komma att äga rum.

Herr *Munck af Rosenschöld:* Lika med Friherre Boije anhåller äfven jag om proposition till bifall af Friherre Edelcrantz's särskilta mening, endast med det tillägg, att Riksens Ständer må hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta vidtaga anstalter till utverkande af motsvarande förmåner för oss hos de utländska Magter, till hvilka vi exportera trädvaror. Jag tror mig känna, att England icke torde vara oberägit att lemna oss reciproqua förmåner. Denna min framställning må dock ingalunda betraktas såsom något vilkor för antagandet af Friherre Edelcrantz's mening, utan blott såsom ett tillägg utöfver hvad Friherre Edelcrantz i detta ämne föreslagit.

Grefve *Spens, Carl Gustaf:* Jag anhåller hos de Herrar Ledamöter, hvilka yrkat bifall å Friherre Edelcranz's mening, jemte de af Grefve Frölich nu föreslagne tillägg, och med hvilka Ledamöter jag i allo förenar mig, att få upplyst, huruvida ej, genom antagande af en annan princip än Utskottets, två Stånd komma att stanna emot två, och frågan såsom Ekonomiefråga således förfaller. I sådant fall föreslår jag i stället den redaction, att Ridderskapet och Adeln må bifalla Utskottets

Betänkande, likväl med tillägg af det beslut, att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om Författningars utfärdande på de af Friherre Edelcrantz framställde grunder. Man vann då, att Preste- och BorgareStånden icke skulle vara i stånd, att bringa saken att förfalla. Detta förfarande är dessutom så mycket mera behörigt, som Utskottet och Friherre Edelcrantz ej äro af motsatt tanka. Angående det af Herr Rosenschöld föreslagne tillägg, underställer jag, om man ej derigenom löper fara att förlora frukten af hela beslutet. I det fall att den sökte reciprociteten ej beviljas af Utländningen, skulle Kongl. Maj:t ej kunna lossa de fjättrar man nu öfverklagat. För öfrigt har Lagman Mannerstam väckt fråga, att ProductPlacatet skulle blifva hvilande till nästa Riksdag, eller ock alldeles upphäfvas; detta tror jag vara ett vigtigt tillägg, och nu böra beslutas, äfven för att derigenom vinna likstämmighet med Ridderskapets och Adelns beslut, vid förra Riksdagen, i samma ämne.

Friherre *Cederström, Jacob:* Jag tror ej, att Reglementariska föreskrifter med fördel kunna lemnas, i afseende på dimensioner, och om varorne få förryttras råa eller förädlade. Den säljande bör sjelf döma, huruvida han kan få mera för sågblocket helt, än om det förvandlas till bräder, och nödgas han afyttra bräderne för mindre värde, än blocket, lider både Staten och han förlust. Samma förhållande är ock emellan balkar och spiror. Alla omständigheter göra det omöjligt, att, utan

både allmän och enskild förlust, i Författningarne föreskrifva, huru en vara skall vara tillverkad. Jag instämmer fullkomligen med Friherre Edelcrantz, och tror att det ingalunda är af nöden, att hos Kongl. Maj:t hemställa om anstalters vidtagande till förskaffande af reciprocitet hos utländska Magter. Jag är öfvertygad, att Kongl. Maj:t visst är så mohn om Landets väl, att Han, utan särskild anhållan förskaffar Sverige alla fördelar, som möjligen kunna erhållas, att Han, utan vår begäran, således derom går i författning. Skulle likväl denna reciprocitet bindas, såsom ett vilkor, vid beslutet rörande Trädvaruhandeln, kan jag ej annat än deremot protestera. I öfrigt och som man äfven talat om suspension af ProductPlacatet, får jag erinra, att detsamma, genom Tre Stånds beslut om afgifter för varor, som exporteras, är hvilande.

Herr *af Wingård, Johan,* förenade sig med Friherre Cederström.

Friherre *Boije:* Jag tilltror mig ej att besvara Grefve Spens's hemställan, angående de andra Ståndens beslut i denna fråga; men då jag påminner mig, att Ständernes pluralitet i frågan om TullTaxan, borttagit den öfverdrifna Tullen på exportation af Trävaror, så anser jag också derigenom förevarande fråga hufvudsakligast afgjord.

Grefve *Frölich:* Jag anhåller blott att få upplysa, att den af Herr Rosenschöld väckte

fråga om reciprociteten redan, då Bevillnings-Utskottets Betänkande om grunderne för Tull-afgifterne härstädes förevar, blifvit afgjord och bifallen. Detta ämne hör således ej hit, och man bör icke vidare dermed befatta sig. I anledning af hvad Friherre Cederström yttrat, får jag hemställa, om icke, enär man tillstyrkte, att alla slags Skogs-producter böra utan undantag få exporteras, man derigenom afskurit all fråga om vidtagande af correctiver mot inträffande missbruk. För min del anser jag det af Friherre Boije föreslagne beslut vara det lämpligaste, och vågar således derå utbedja mig proposition.

Herr *Munck af Rosenschöld:* Jag har tillförene flera gånger yrkat fri export af våra Skogsproducter, äfven utan motsvarande förmoner i detta afseende hos utländningen; men jag tror derföre icke, att man bör alldeles underlåta, att hos utländska Magter söka förskaffa sig enahanda förmåner. Hvad jag i dag rörande reciprociteten ytterligare anfört, har jag uttryckligen förklarat böra betraktas icke såsom ett vilkor för antagningen af en fri Trädvaruhandel, utan blott såsom ett tillägg till de af Friherre Edelcrantz föreslagne grunder, hvarå jag för öfrigt till alla delar tillstyrkt bifall. Om nu, på sätt Grefve Frölich uppgifvit, Ridderskapet och Adeln redan beslutat en underdånig önskan till Kongl. Maj:t, i afseende å reciprociteten, afstår jag från vidare anhållan derom.

Herr *Flach, Carl:* Då, efter min tanka, en fri handel med Svenska Skogsproducter torde för somliga Provincer blifva lika skadlig, som den för andra är nyttig, hemställer jag, att förevarande fråga må helt och hållet öfverlemnas till Kongl. Maj:ts nådiga och visa godtfinnande.

Herr *Mannerstam, Johan:* EconomieUtskottet har förblifvit vid sitt förra beslut, och således icke en gång undanröjt den obestridliga anmärkning, som ägde rum vid förra Betänkandet, nemligen, att Utskottet ej bestämt yttrat sin egen tanka, eller såsom vederbordt, afgifvit något dess tillstyrkande i ämnet. Redan vid 1815 års Riksdag fattade Ridderskapet och Adeln, i anledning af min derom väckte motion, det beslut, att hos Kongl. Maj:t borde i underdånighet anhållas om ProductPlacatets och förklaringens deröfver hvilande intilldess att inhemska productionen kunde föranleda till behof af den Utländska handelns utvidgande. Jag hemställer således, om icke Ridderskapet och Adeln, jemte bifall till Friherre Edelcrantz's särskilta tanka i fråga om Trädvaruhandeln, så mycket hällre behagade nu förnya sitt beslut om ProductPlacatets och förklaringens deröfver upphäfvande eller hvilande, som de orsaker, hvilka 1815 dertill föranledde, snarare blifvit ökade, än minskade; och vår export på allt sätt bör uppmuntras, till fyllande af våra behof och förbättring af vårt mynt.

Det kan icke sättas i fråga, att ju Kongl. Maj:t af vanlig vård och omtanka för Rikets väl, genom underhandling med främmande magter, söker bereda alla de fördelar, som genom reciprocitet stå att vinnas, och det är således öfverflödigt att derom något nämna. Det skulle tvärtom kunna snarare vara hinderligt för ändamålets vinnande, om reciprocitet såsom ett bestämt vilkor utsattes. Derunder kunde innefattas en alltför vidsträckt mening. Exempelvis ber jag få nämna, att, om man, med reciprocitet i handelsförhållandet med England, menar fordran, att deras så kallade Navigationsact skulle upphäfvas, så bör man troligen icke på sekler må hända påtänka någon förändring. Jag tviflar ganska mycket, att vi kunna tillbjuda Engelsmännen några handelsfördelar, som skulle förmå dem att upphäfva sin Navigationsact, så länge de åtminstone icke ändra det system, som de, i afseende på herraväldet öfver hafven, och öfvervigt i verldshandeln, för sin sjömagt och handel sedan längre tider följt.

Jag anhåller derföre om proposition i likhet med Ridderskapets och Adelns, vid 1815 års Riksdag, i denna fråga fattade beslut.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken frågade, om Ridderskapet och Adeln ansåg öfverläggningen fulländad?

Ropades *Ja.*

Hvar-

Hvarefter *Hans Excellence* hemställde, om Ridderskapet och Adeln behagade godkänna de af Herr Presidenten Friherre Edelcrantz, uti dess särskildta yttrande i EkonomiUtskottet, i afseende å berörde ämne, uppgifna grunder, med tillägg, det borde hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhållas om vidtagande af de correctiver, hvilka emot missbruk af en för vidsträckt handel med ifrågavarande producter kunde finnas nödige.

Bifölls.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken tillkännagaf, att Plenum komme kl. 5 i eftermiddag att fortsättas.

Grefve *Spens, Carl Gustaf:* Jag anhåller om upplysning, huruvida en œconomiefråga anses förfalla då två Stånd stanna mot två. I det fallet tror jag vara bäst, att antaga Betänkandet, med tillägg af de särskilta förslag Friherre Edelcrantz gjort. Derigenom blir åtminstone den delen, hvaruti Utskottet och Friherre Edelcrantz sammanstämma, räddad från att förfalla.

Friherre *Boije:* Må den sista värde Talaren tillåta mig erinra, att, genom förändring af orden, förändras likväl icke saken. Då vi, jemte bifall till Betänkandet, göra tillägg af Friherre Edelcrantz's särskilta mening, så hvad

göre vi väl annat, än ogilla Betänkandet, som vägrar den bestämda önskan, hvilken åter bemälte Friherre tillstyrker.

Grefve *Spens:* Jag hemställer till dem, som bättre minnas Utskottets första Betänkande, om icke deruti, utom det obestämda tillstyrkandet till Kongl. Maj:t, äfven förekommo flera andra frågor, till exempel om en friare handel emellan Sverige och Norrige med Trädvaror. Då Ridderskapet och Adeln nu antar Friherre Edelcrantz's mening, i stället för Utskottets, blir Betänkandet i berörde frågor afslagit, och det är, som jag tror, ej Ridderskapets och Adelns mening. Jag menar, att BondeStåndet särskilt iakttagit detta, angående den detaille jag nyss omtalt. Jag kan ej påminna mig om flere detailler finnas; emedlertid fortfar jag att yrka bifall å Betänkandet, med tillägg af Friherre Edelcrantz's förslag; skulle denna proposition innefatta en motsägelse, förstås det af sig sjelf, att den må förfalla.

Friherre *Wrangel, Henning:* Jag är visserligen af samma tanka, som de värde Ledamöter, hvilka yttrat, att man skall få begagna sin Egendom; men jag tror att, i samma mon man borthugger skogen, man ock bör vara betänkt på att genom plantering ersätta förlusten. Och för detta ändamål borde våra skogstrakter, på sätt i Danmark och flere Tyska Länder är brukligt, indelas i vissa hyggen i förhållande till vårt climat och våra skogars vidsträckthet.

Grefve *Frölich:* I anledning af hvad Grefve Spens yttrat, torde jag få upplysa, att Utskottets Betänkande ingalunda vidrör frågan om Trädvaru-handeln emellan Norrige och Wermeland; utan har BondeStåndets beslut i denna fråga tillkommit såsom dess särskilta tanka. För öfrigt är jag öfvertygad, att den af Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken nyss framställde proposition äfven skall vinna pluralitet hos de öfrige RiksStånden, i händelse Ridderskapet och Adeln, hvarom jag nu anhåller, behagar inbjuda dem, att uti enahanda beslut med Ridderskapet och Adeln sig förena.

Herr *Munck af Rosenschöld:* Jag anhåller blott att, i anledning af Friherre Boijes nyss afgifne yttrande, få anmärka, det jag icke finner större skillnad emellan EkonomieUtskottets Betänkande och Friherre Edelcrantz's särskilta mening, än emellan samma mening och Friherre Boijes dervid gjorde tillägg, hvarigenom en inskränkning i de af Friherre Edelcrantz framställde grunder beredes.

Friherre *Boije:* Jag har blifvit missförstådd, och jag begär derföre att få påminna, det jag visserligen icke tillstyrkt inskränkning i Friherre Edelcrantz's motion. Bemälte Friherres mening kan väl aldrig hafva varit, att omogen skog skulle få exporteras; och då jag endast begärt correctiv emot ett sådant missbruk, kan jag icke skäligen sägas hafva talat emot hans motion.

Hans Excellence Hr Grefven och Landt-Marskalken förnyade sin förut gjorde proposition, samt hemställde, om icke, i anledning af hvad Herr Mannerstam föreslagit, Ridderskapet och Adeln tillika skulle anse lämpeligt, att, i enlighet med dess beslut vid 1815 års Riksdag, underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t borde framställas, att ProductPlacatet af den 10 November 1724 och Kongl. Förklaringen deröfver af den 28 Februarii 1726 måtte blifva hvilande, intill dess Landets ökade production kunde medföra en för Riket mera fördelaktig utrikes handel.

Bifölls.

Hvarefter *Hans Excellence* föreslog, att de öfrige RiksStånden måtte inbjudas, att uti Ridderskapets och Adelns nu fattade beslut instämma.

Ropades *Ja.*

Företogs till pröfning Stats- samt Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottens den 10 dennes afgifne, och den 16 derpå följde på bordet lagde, Memorial i anledning af de hos Ridderskapet och Adeln gjorde anmärkningar vid Utskottens den 26 sistlidne Mars meddeldte Utlåtande öfver Herr Munck af Rosenschölds, Eberhard, Anförande, angående

vidtagande af sådane medel, hvilka återföra välmåga inom Landet.

Herr *Munck af Rosenschöld:* Det enda skäl Utskottet för deras ifrågavarande Utlåtande anfört, och jag kan godkänna, är att trenne RiksStånd redan bifallit Utskottets första Memorial i ämnet. Då detta Memorial så sent till RiksStånden inkommit, och frågan nu mera redan är afgjord, vill jag icke vidare i sjelfva saken yttra något, utan endast till protocollet anmärka, att Utskotten, enligt min öfvertygelse, ej fullgjort föreskriften i 44 §. RiksdagsOrdningen, helst den förklaring öfver samma §. Utskotten i deras senare Utlåtande framställt ingalunda af mig gillas.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken hemställde om icke, enär Utskottens först afgifne Utlåtande redan blifvit af de öfrige trenne RiksStånden bifallit, Ridderskapet och Adeln behagade äfven för sin del dervid låta bero.

Bifölls.

Då nu å nyo föredrogs Stats- samt Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskottens den 10 dennes afgifne, samt den 16 derpå följde förmiddagen på bordet lagde, Utlåtande öfver gjorde anmärkningar vid Utskottens den 23 sistledne April meddeldte Betänkande, angå-

ende väckte frågor om ändring i hvad Författningarne rörande Afrads- och Kronotionde-Spannmålens utgörande, forsslande eller lösande nu innehålla; fann Ridderskapet och Adeln, att, enär sistnämnde Betänkande redan blifvit den 13 sistlidne Maji af Ridderskapet och Adeln gilladt Utskottens ifrågavarande Utlåtande borde läggas till Handlingarne.

Vid förnyad föredragning af Stats- samt Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskottens den 10 dennes afgifne, och den 16 derpå följde på bordet lagde Memorial, i anledning af de hos Ridderskapet och Adeln gjorde anmärkningar vid Utskottens den 15 sistlidne Maji meddeldte Utlåtande, angående väckt fråga om det vid Höganäs i Skåne befintliga StenkolsVerks öfvertagande af Staten; fann Ridderskapet och Adeln för godt, att, enär sistnämnde Utlåtande redan blifvit af de öfrige trenne RiksStånden gilladt, äfven för sin del dervid låta bero.

Höglofliga Ridderskapet och Adeln åtskiljdes kl. 2 eftermiddagen.

In fidem Protocolli
O. J. Lagerheim.

Thorsdagen den 18 Junii.

Plenum kl. 5 eftermiddagen.

Upplästes och lades på bordet följande från Stats- och BancoUtskotten inkomne Memorial och Utlåtanden:

Af den 17 dennes:

1) Rörande skyndsam inlösen af Filial-Disconternes assignationer.

2) Angående förslag till jemkningar i vissa delar af RiksStåndens skiljaktiga beslut, rörande utredningen af Götha Canals Bolags-Malmö och Götheborgs Disconter.

3) Angående förslag till sammanjemkning af några skiljaktigheter uti RiksStåndens beslut, angående allmänna penningerörelsen och myntvärdets upprätthållande.

Föredrogs å nyo StatsUtskottets den 10 dennes afgifne, samt den 16 derpå följde förmiddagen på bordet lagde, Utlåtande öfver gjorde anmärkningar vid Utskottets den 20 sistlidne Maj meddeldte Betänkande angående Recognitionsskogarne.

Herr *Reuterschöld Axel*, hade inlemnat följande, som upplästes:

Höglofliga StatsUtskottet har uti dess förnyade Betänkande om Recognitions-skogarne gjort lika så litet afseende på de anmärkningar, som blifvit gjorde emot dess förra; som Utskottet uti det haft på de väckte motionerne Utskottet har uti Betänkandet hvarken upptagit de hufvudsakligaste anmärkningarne, eller besvarat dem; och de förslag som blifvit gjorde, att på ett för Staten fördelaktigare sätt än det, hvartill Kongl. Författningen af den 4 Februari 1811 gifver anledning, hädanefter försälja Recognitions-skogarne, synes alldeles undgått Utskottets uppmärksamhet. Den olikhet, hvarmed Utskottet behandlat detta mål, jemfört med andra, som under loppet af detta Riksmöte förevarit, har väckt min förundran; och utan att misstänka Höglofliga Utskottet för någon partiskhet, har jag likväl funnit, att Bruksägare genom Betänkandet vunnit allt hvad de kunde önska, då Staten deremot kommer att förlora allt hvad den kunnat förlora. Jag kan ej gilla detta, då jag ej anser för rättvist, att bereda enskilte personer fördelar, på hela Nationens bekostnad.

Så väl vid den väckte motionen, som uti anmärkningarne öfver Utskottets förra Betänkande, har jag framställt, och med exempel bevist de förluster, som Staten lidit och fortfarande kommer att lida, om ej Riksens Höglofliga Ständer vid detta Riksmöte vidtaga

andra grundsatser för RecognitionsSkogarnes försäljning, än de som uti Kongl. Förordningen af den 4 Febr. 1811 innefattas; ett upprepande häraf vore att trötta Höglofl. Ridderskapets och Adelns tålamod, jag vågar derföre endast fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet på de felaktiga slutsatser, som grundlagt StatsUtskottets Betänkande.

StatsUtskottet, som fästat en särdeles uppmärksamhet vid de orden af 7:de punkten uti 1809 års RiksdagsBeslut, hvilka förklarat, att rättigheten för Bruksägare till Skatteköps erhållande vore endast till en början inskränkt till en tid af 6 år, synes deraf dragit den slutföljd, att, fastän dessa 6 år redan med den 4 Februari 1817 förflutit, 1809 års Ständers mening varit, det Recognitions-skogarnes slutliga försäljning äfven efter den tiden, på de grunder som Författningen af den 4 Februarii 1811 fastställdt, borde fortfara. Jag hyser derom en annan öfvertygelse, emedan i det fallet det varit onödigt, att utsätta en viss tidpunkt; utan tror, det 1809 års Ständer blott till 6 år inskränkt den Bruksägare medgifne rättigheten, att skattelösa Recognitionsskogar, på det kommande Ständer kunde erfara, hvad fördelar genom dessas försäljningar Staten tillflutit, och för att lemna Ständerne fria händer, att använda denna betydliga del af Statens tillhörigheter, som dem nyttigast synes.

Sjunde punkten uti Kongl. Författningen af den 4 Februari 1811 är i den delen ganska

tydelig, och uti tionde punkten af samma Författning, hvilken innefattar det Reglementariska för Kongl. Kammar- och BergsCollegierne, finnes ordagrannt, "att om Skatteköps ansökningen ej inkommit, och inkommer den ej innan nästa Lagtima Riksdag, så bör emedlertid innehållas med den under Bruket bibehållne andelens indelning till hemmantal och skattläggning, och Bruksägaren fortfara att betala Recognitions-afgift som förut." Kongl. KammarCollegium hade derföre ej bordt meddela några Skattebref längre, än till den tid, som Lagtima Riksdag näst efter 1809 års bordt inträffa, och följaktligen äga Riksens Ständer med undantag för de Recognitions-skogar, å hvilka Skattebref vid Riksdagens början redan voro utfärdade, fullkomlig rättighet att bestämma grunderne för så väl årliga skatten, som Skattelöse-skillingen å alla Recognitionsskogar, antingen Bruksägaren inkommit med ansökning om deras Skattelösen eller icke. Höglofliga StatsUtskottet har, sedan det detaillerat punkterne uti den oftanämnde 1811 års Författning, (likväl med undantag af de tvänne af mig åberopade) trott sig till Riksens Höglofliga Ständers bifall böra föreslå, det Skatteköpen af Recognitions-skogarne äfven hädanefter må ske efter 1811 års Författning; då Utskottet anser Statens största fördel, med den enskilte nyttan, utan Bruksägarens undergång säkrast vinnas. Huru Staten kan anses med den största fördel hafva försålt dess dyrbara jord, då den blott erhållit en köpeskilling af en skilling tunnelandet, och en framtida årlig

skatt af 2 runstycken tunnelandet, kan jag ej fatta. Som försäljning betraktad; anser jag den för den mest ofördelaktiga som kunnat ske. Jag är derföre alldeles ense med den af Utskottet framställde tankan, att enskilt nytta (hvilket ord jag likväl tror böra utbytas mot enskilt fördel) genom den hitintills följde methoden att skatteköpa Recognitions-skogarne, säkrast vinnes; ty ingen kan bestrida, det jord, som man erhåller till så lågt pris, ej är för köparen nyttig och fördelaktig, men jag tror ej att någon skall kunna säga det samma om säljaren. Att dömma efter den ringa penning, som Staten bekommit för hvad redan blifvit försåldt, bör försäljningen snarare betraktas som gåfva; jag kan dock för min del ej tillstyrka en fortfarande gifmildhet, emedan Staten är ty värr för fattig för att bortskänka dess ännu i behåll varande 1,800,000 tunnland Recognitionsskogar, och tror derföre det vara angeläget, att nu bestämma nya försäljningsgrunder, hvilka för Staten blifva fördelaktigare än de hitintills följde, och genom hvilka den inkomst Nationen har rätt att fordra för dess försålde tillhörigheter, efter dessas värde säkrare uppfylles. Jag får derföre hos Eders Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken ödmjukast anhålla om proposition till afslag af StatsUtskottets Betänkande, och derefter proposition på bifall å det förslag till försäljning af Recognitions-skogarne, som jag nu vördsamt inför Eders Excellence samt Höglofliga Ridderskapet och Adeln vågar framställa.

1) Vid RecognitionsSkogarnes försäljning till skatte skall grundräntan, som oafkortad årligen bör utgå, utgöra 3 skillingar för hvarje tunnland skog i Dalarne, samt de Provinser, som ligger norr om Gestrikland; uti alla Rikets öfrige Provinser fastställes den till 5 skillingar tunnlandet.

2) Alla å RecognitionsSkogarne befintlige uppodlingar af Åker och Äng skola skattläggas, och i hemmantal indelas efter den orts method, der de äro belägne; den Skogsmark och Hagar, som till nödig vedbrand, stängsel och bete tilldelas de sålunda tillkomne nya Hemmanen, skall vid skattläggningen till den areal de innehålla, öka hemmantalet och den blifvande skattens storlek, på det sätt: att då i Dalarne och de Provinser, som ligga norr om Gestrikland, 1400 tunland skog af sämsta jordmån och beskaffenhet, och i proportion mindre på bättre mark, anses böra utgöra lika skatt med ett helt hemman, skall i Rikets öfrige Provinser högst 1000 tunnland anses svarande emot ett Hemman. Det antal tunnland skog, som hvarje lägenhet erhållit, beräknas sedan i mindre bråk af helt Hemman, efter den proportion, som ofvanför för hvarje helt Hemman finnes bestämd, hvilken sedan tillägges det Hemmantal, som odlingen förut fått sig åsatt, hvarigenom rätta Hemmantalet uppkommer. Årliga räntan för dessa Hemman utsättes i spannmål, efter den proportion spannmålsräntan har till persedelsräntan, då båda efter

medium af de 10 sist förflutna årens markegång beräknas.

3) Skall löseskillingen erläggas för den delen af RecognitionsSkogen, som ej erhåller Hemmantal med 6 års ränta, så att den uti Dalarne och de Provinser, som ligga norr om Gestrikland, blifver 18 skillingar tunnlandet, och i Rikets öfrige provinser 30 skillingar tunnlandet. För den delen af Recognitions-Skogen, som erhållit Hemmantal, betalas 6 års full ränta, uträknad efter dessa årens markegångar, men ej efter jordeboks värdie.

4) Alla de sålunda tillkomne Hemmanen skola ovilkorligen blifva af Kronoskatte natur; och komma att utgöra alla de onera, som öfrige KronoskatteHemman inom orten åligga, och det genast efter skatteköpet.

5) De delar af RecognitionsSkogarne, som enligt hvad i första punkten anfört är, komma att få en stadgad penningeränta, böra ej utgöra andra onera af hvad namn och beskaffenhet som helst, emedan dessa anses såsom i grundräntan inbegripne.

6) På alla de RecognitionsSkogar, å hvilka ej Kongl. KammarCollegium innan denna Riksdags början utfärdat SkatteBref, skola vid Skattläggningen ofvanstående grunder tillämpas, och från den tiden ej något Skatteköp anses giltigt, hvarvid dessa ej äro följde.

7) För att bereda Bruksägare ett ytterligare tillfälle, att till sine Bruk få inköpa så stor del af RecognitionsSkogarne, som till deras smide är nödigt, lemnas dem en tid af 2:ne år, beräknad från den dag, då Riksdags-Beslutet undertecknas, under hvilken det åligger dem, att fullgöra allt hvad som på dem kan bero till Skatteköps erhållande, så att SkatteBrefven inom den 31 December 1820 kunna vara utfärdade. Då en längre tidsutdrägt sätter Staten i saknad af dess tillbörliga inkomster, lärer blifva nödigt, att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om Dess nådiga befallning till Kammar- och BergsCollegierne samt Konungens Befallningshafvande, att med möjligaste skyndsamhet befordra verkställigheten af det Beslut, som Riksens Höglofl. Ständer fatta.

8) De RecognitionsSkogar, hvilka ej vid 1821 års början äro försålde, skola, i den händelse Bruksägaren ej kan lagligen bevisa, att det ej berodt af honom, att dessförinnan få skatteköpa skogen, å allmän Auction efter samma grunder, som öfrige Kronoskogarne utbjudas och försäljas; enahanda förhållande blefve äfven med öfverloppsmarkerne; om hvilket allt Kongl. KammarCollegium bör draga försorg.

9) De af Bruksägarne förskjutne kostnader till RecognitionsSkogarnes afmätning ersättas dem af allmänna medel.

Då ej någon disposition af de medel, som genom RecognitionsSkogarnes Skattelöse-skillingar till StatsCassan inflyta, af Riksens Höglofliga Ständer blifvit gjord; får jag för Eders Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken samt Höglofliga Ridderskapet och Adeln vördsamt föreslå, då allt hvad som genom RecognitionsSkogarnes försäljning inflyter, måtte i RiksgäldsContoret insättas, och Kongl. Maj:t intill nästa Riksdag tillhandahållas, för att användas till Försvarsverket, samt Armées materiella behof.

Vördsamt underställer jag Höglofl. Ridderskapets och Adelns pröfning, om ej de nu föreslagne grunder äro med Statens fördel mera förenlige än de förre? Att de ej skola förorsaka Bruksägarens undergång vågar jag försäkra: sjelf Bruksägare, tror jag mig kunna bedömma värdet af skog, och skulle skatta mig lycklig, om jag äfven till ett högre pris finge tillhandla mig de för mitt smide behöflige skogstrakter.

Axel Reuterskjöld.

Friherre *Boije, Ludvig*: Brukshandteringens skäliga fordringar hafva visserligen mycken vigt; men mig förefaller Hr Reuterskjölds motion dock vara billig i sin allmänna syftning; i den del åter, som föreslår, att inga andra böra få begagna sig af köperättigheten, än de Brukspatroner, som redan fått köpebref, kan jag icke ingå. Efter min tanka äro alla de, som inom prescriptionstiden an-

mält sig till skatteköp, och fullgjort hvad föreskrifvet var, också berättigade att köpa. Betänkandet åter har en brist, som jag önskar må kunna förklaras. Det säger oss, att tiden af 6 år icke var tillräcklig, men tror dock att en ny tid af 6 månader skulle vara det. Hos mig synes det, att de som ej hafva, inom rätta tiden, bevakat deras rätt, hafva också förlorat den: och jag tar för alldeles gifvet, att om en ny tid lemnas, så blir följden, att derefter har Kronan inga Recognitions-Skogar mera att sälja. Det bör väl icke hafva varit Utskottets afsigt. Jag vågar påminna om det yttrande, som en Bruksägare Herr Presidenten Schulzenheim här afgaf, då frågan förra gången förevar; nemligen att han vore bland dem, som hade försummat sig, men ansåg sig också icke mera äga någon rätt.

Grefve *Mörner, Adolph Göran:* Jag tror att det blir nödigt för att dömma med rigtig urskiljning i förevarande ämne, ej allenast att uträkna hvad som, medelst en efter behag uppgjord calcul, synes vara Statens fördel, men äfven att betänka *hvad som* i detta fall är *enskiltas rätt,* och hvilka äro de fordringar Staten i förening dermed kan göra sig. För att afgöra den frågan, måste man då påminna sig, *RecognitionsSkogarne voro, innan de till Bruksägare upplätos; hvad de sedermera blifvit; under hvad vilkor de af Staten till enskilta blefvo upplåtne; och hvilka modificationer dessa Författningar sedermera undergått?* Jag svarar då, på de tven-

tvenne första af dessa frågor, att Recognitions-Skogarne voro till större delen ödemarker, innan Bruksanläggningarne samlade dit inbyggare, och gåfvo anledning till bosättningar, samt att det är endast genom Brukshandteringen, som skogarne på dessa orter fått ett värde, som odlingar blifvit företagne, folkmängden ökad, och som Staten utaf allt detta hämtat mångdubblade inkomster. Det var med afseende på dessa fördelar, som skogarne blefvo för Brukens behof emot en viss lindring afgift till nyttjande upplåtne, och det är igenom Konungars och Ständers flera gånger förnyade resolutioner och författningar, som denna nyttjande rätt blifvit Bruken försäkrad. En ny form för begagnandet deraf, och ett närmare bestämmande af gränsorne derföre, blef igenom 1811 års författning föreskrifven; men principen blef densamma, att hvad som för Brukens behof erfordrades borde dem tilläggas. När man betänker, huru National-förmögenheten blifvit igenom Bruksanläggningarne på flerfaldigt sätt förökad, att Statens inkomster med detsamma tillväxt, och att de hittills följde grundsatser äro borgen äfven för en framtida förkofran, då tror jag man skall finna, att Statens verkliga fördel är äfven i detta fall förenad med bibehållandet af Statens löften. Hvad nu rätta förståndet af dessa, i afseende på 1809 års beslut, och den sedermera deraf följande Författning angår, så är det väl sant, att 1809 års Ständer utsatte en præscriptionstid af 6 år, hvarefter de förbe-

höllo sig, att besluta om de ytterligare åtgärder, som då skulle vidtagas, i afseende på de innehafvare af RecognitionsSkogar, som inom denna tid ej ingått i skatteköp; men de hafva icke derföre beslutit någon förändring i principen, rörande RecognitionsSkogarnes bibehållande vid Bruken; och uti den Författning, som, i följe af detta Ständernes beslut, år 1811 utkom, är det tydligen sagt, att undersökningen angående huru mycket skog som för Bruken anses behöflig, skall föregå skatteköpet, och dessa undersökningar äro åt vederbörande Embetsmän uppdragne. Det är då på dem, som dessa första åtgärder ankomma, och de hafva måst rättas, efter som tiden och tillfället och andra embetsgöromål kunnat medgifva. Först då, när en RecognitionsSkog är afmätt, när det blifvit utrönt, huru mycket som för Bruksdriften anses oundgängligt, först då är det, som Bruksägaren kan, i afseende på denna del, anmäla sig till skatteköps erhållande. När sådant efter den tiden blifvit försummadt, då må Bruksägaren alltför gerna anses förlustig sin rätt; men när han i behörig tid sig anmält, eller när det icke berott af honom, att få de förutgående åtgärder verkställde, hvarföutan all anmälan blef för tidig, emedan han icke visste hvad han egentligen skulle få behålla, hvem skulle väl då kunna neka en Bruksägare, att få ett skatteköp, i afseende hvarpå han ingenting försummat, men hvilket blifvit uppehållit, derföre att Embetsmän, igenom andra göromål, varit hindrade? StatsUtskottet har efter min tanka ganska väl både

insett, hvad som i detta fall borde vara de rätta grunderne, och utredt sakens förhållande. Jag anhåller derföre på det högsta, att Utskottets Betänkande måtte bifallas.

Hvad angår den Autoritet man velat hämta af en utaf mig, lika som af alla härstädes, mycket högaktad Ledamots yttrande angående RecognitionsSkogarne, så får jag den äran upplysa, att Presidenten von Schultzenheim icke för det närvarande har någon Recognitionsskog, men att han har en i sitt granskap, som han yttrade, att han ganska gerna på de föreslagna vilkoren skulle vilja köpa. Det tror jag mycket väl, men dervid får jag äran erinra, att det är helt annat, att förvärfva en ny tillhörighet till sin egendom, eller att antingen förlora en del af hvad man påräknat, såsom sitt eget, eller nödgas att emot betungande vilkor åter inköpa det.

Då, i följe af hvad jag haft äran nämna, det enligt 1811 års Författning icke berott af Bruksägare ensamt att bestämma tiden, då de kunde anmäla sig till Skatteköps erhållande, så hoppas jag, att Ridderskapet och Adeln äro för rättvisa, för att vilja, att de, som icke sjelfve vållat försummelsen, skulle blifva lidande derföre, och jag anhåller således om bifall på Utskottets Betänkande.

Herr *Reuterskjöld:* Jag vill endast hafva den äran upplysa den värde Ledamoten, som sist yttrade sig, att jag uti mitt Förslag lem-

nat hvarje Bruksägare tvänne år ännu att söka Skatteköp, men jag har derjemte yrkat, att Staten skulle få något nära betalt dess tillhörighet; ty för litet är sannerligen en skillings lösen och två runstyckens skatt för hvarje tunnland skog. Att skogarne för 140 år tillbaka icke gälde synnerligen mycket, och att denna lösen och skatt då möjligen kunnat vara lämpelig, medgifver jag gerna, men då landet sedermera blifvit odladt, och flere Hemman i Skogstrakterne anlagde, måste naturligtvis ock Skogen hafva fått ett förökadt värde.

Friherre *Boije:* Det är möjligt, att mitt minne felar om Presidenten Schultzenheims ord. Deremot har den värde Talare, som ingått i tydning af sjelfve Fatalielagen, visserligen orätt. Tydningen har ingen grund i sjelfva Lagen, som icke säger, hvarifrån de 6 åren skola räknas, och således blott derigenom är tydlig; ty alla Lagar, der undantag ej äro gjorda, gälla ifrån promulgationsdagen. Om meningen hade varit, att tiden skulle räknas från Landtmätare-undersökningens slut, så hade sjelfva ändamålet, att stadga en viss tid lika för alla, varit rent af förfeladt.

Friherre *Cederström, Jacob:* Jag har haft tillfälle, att taga kännedom af detta mål, och utber mig således att derom få yttra några ord. 1809 års Ständer beslöto, att alla RecognitionsSkogar skulle på Auction försäljas.

Då uppstod det förhållande, att Bruksägare, i afseende på dem, ansågos äga vissa rättigheter, och som Riksens Ständer iake kunde ingå i pröfning deraf, eller afgöra, hvad afseende desse förmente rättigheter förtjenade, så förordnade de, att en præscriptionstid af 6 år skulle lemnas åt Rikets samtlige Bruksägare, inom hvilken de i vederbörlig ordning, och sedan uppmätning m. m. föregått, borde anmäla sig till erhållande af Skatteköp å Recognitionsskogarne. Härvid fästades den särskilta ynnest, att Bruksägarne skulle få ersättning för den skog, som på deras bekostnad uppmättes, och sedermera komme att frångå Bruken. I öfrigt förbehöllo sig Riksens Ständer att vid nästa Riksdag, — alldeles icke om 6 år, — besluta öfver alla de Bruksägares Recognitionsskogar, som ej då anmält sig till Skatteköp, och 7 §. i 1811 års Kongl. Kungörelse är ordagrant lika med detta förordnande. Riksens Ständer hade således haft rättighet, att derom stadga deras beslut redan 1810, — äfvensom 1812, och sist vid 1815 års Riksdag, utan att en enda Bruksägare haft skäl påstå, att de trätt hans äganderätt för nära. Nu äro, utom tiden emellan 1809 och 1811, alla 6 åren förflutna efter Författningens utgifvande, och af de 13 eller 15 Bruksägare, som inom denna termin i KammarCollegium anmält sig till Skatteköp, finnes ingen enda, som inom ofvannämnde tid inlemnat värderings- och afmätnings-instrumenter. Man har sagt, att sådant vore Embetsmännens fel, och jag lemnar detta påstående derhän. Emedlertid äro

Riksens Ständer i tillfälle att bedömma den brukliga Skattläggnings-methoden, och pröfva, om det är skäl att upplåta den återstående delen af Recognitionsskogarne för samma pris. Denna rätt kunna de nu obehindradt utöfva. Jag skiljer mig dock i frågan härom ifrån Herr Reutersköld i så måtto, att jag icke tror, att Riksens Ständer böra ingå i Specialiteter om tunnelandtal för Hemman m. m. För min del har jag ansett det vara mycket bättre, att Riksens Ständer låta förfara med Recognitionsskogarne, på samma sätt som med Kronoskogarne, att nemligen de indelades i större eller mindre lotter, som, på allmän Auction, under Skattemannarätt och emot årlig ränta försåldes, hvarvid dock Bruksägarne borde bibehålla optionsrätt, att, emot antagande af högsta anbudet, bibehålla så stor del af dessa skogar, som för Brukens drift pröfvats nödvändig.

Dessutom och som de för Bruksdriften kunde vara nödsakade, att inropa ett större qvantum lotter, borde betalningsvilkoren af Skatteköpeskillingen för dem vara lindrigare, än för andre köpare. Detta skäl gaf mig också i StatsUtskottet anledning att föreslå, det enahanda förhållande borde för Recognitionsskogarne, som för Kronoskogarne, äga rum; men att Bruksägarne skulle få betalningstiden förlängd ända till 16 år. Jag tror detta vara den liberalaste och säkraste grund att bygga på, och äfven medföra den möjligaste hastighet i verkställigheten. När Bruksägar-

ne erhålla för Skattelöseskillingen en betalningstid af 16 år, hafva de, i min tanka, i stället för mindre fått vida mera, än Riksens Ständer år 1809 utlofvat, emedan de då utsatte en tid af 6 år, inom hvilken dessa skogar fingo till Skatte försäljas, under förbehåll, att vid nästa Riksdag besluta om de Recognitionsskogar, om hvilka Skatteköp icke blifvit ingångna, hvarvid intet pris eller betalningsvilkor var fastställdt. Herr Reuterskjöld har föreslagit en ny præscriptionstid, och en annan Skattläggningsmethod, men för min del anser jag den bästa methoden vara den, att emot årlig ränta försälja Recognitions-skogarne på öppen Auction, enligt hvad jag redan nämnt, och att icke ålägga den sålunda försålde jorden några andra onera, än den fastställda räntan, ty om Jordeboksräntor, skjuts med flere onera af de nya Hemmanen skulle utgöras, är jag öfvertygad, att Staten på försäljningen skulle mera förlora än vinna.

Grefve *Mörner:* I anledning af hvad den siste värde Talaren anfört, utbeder jag mig blott få erinra, att det låter visserligen litet, att för ett tunneland skog betala ett öre i grundskatt, men när denna beräknas efter förvandling i persedlar, så kan detta möjligen blifva ganska drygt; ty om ett Hemman på sådant sätt kommer att erlägga 8 à 9 skeppund Tackjern i årlig Jordeboksränta, så utgör detta 60 à 70 Riksdaler Banco för Hemmanet, som visserligen ej är obetydligt, då en Hemmansägare skulle derjemte betala bevill-

ning, och, såsom en värd Ledamot nyss föreslagit, dessutom deltaga i alla med Hemman i allmänhet åtföljande onera, från hvilket allt Recognitionsskogarnes innehafvare hittills varit befriade, och emot blotta Recognitionsafgiften ägt, att för Brukets behof begagna Skogarne. Då, såsom nyligen blifvit anmärkt, det torde vara sannolikt, att, om de nya Hemmanen skola deltaga i alla onera lika med de gamla, man vid försäljningen ej skulle få mycket för dessa nya Hemman, så finner man häruti en ny grund, att ej göra Skattläggningen dryg, då Bruken i och för sjelfva Bergshandteringen af ålder haft särskilta friheter, och då principen synes böra vara att, i stället för att skapa nya olikheter uti jordens natur, man snarare skulle söka undanrödja dem, och genom ett gemensamt deltagande i allmänna onera göra bördan för alla lindrigare.

Hvad åter af en annan Ledamot blifvit erinradt, att jag misstagit mig i begreppet om præscriptionstiden, och att i Riksens Ständers Beslut af 1809 står utsatt en tid af 6 år, hvarefter de ville om Skogarnes vidare disposition besluta, så är det väl sannt, att Riksens Ständer på sådant sätt utsatt præscriptionstid för Skatteköpen, men i samma deras underdåniga skrifvelse hafva de såsom ostridigt erkänt, att Staten ej kunde ovilkorligen disponera om de till Bergverken upplåtne Recognitionsskogar, och uti den Författning, som, i följe af Rikets Ständers beslut, utkommit, har det blifvit närmare bestämdt, när ansökningarne till skatte-

köp kunde ske, och att de skulle föregås af vederbörandes undersökningar, om hvad som för Brukens behof ansågs nödigt, att för dem bibehålla af Recognitionsskogarne. En skillnad är således genom sjelfva Författningen gjord, i afseende på den del af Recognitionsskogarne, som för Bruksdriften är oundgängelig, och den, som Bruken kunna umbära. Principen utaf Brukens upprätthållande är således sanctionerad, men dermed är förenad uppmärksamheten, att icke lemna något öfverflödigt, utan att med helgden af Statens löften, i anseende till Bruks-anläggningarnes bestånd, förena omsorgen att förskaffa Staten den högsta möjliga inkomst af allt, som kunde utan skada och förbehåll disponeras. StatsUtskottet har efter dessa hänseenden ganska rigtigt bedömt Författningens syftning, och jag tror, att det är bättre förlita sig på dem, som sitta i StatsUtskottet, och haft tillgång till alla upplysningar, än på de underrättelser och uppgifter, som här inom några ögonblick erhållas och meddelas. Jag kan således ej annat finna, än att den Bruksägare, hvilken icke lagt hinder i vägen för undersökningens fortgång, icke bör vara sin rätt förlustig derföre, att vederbörande Embetsmän icke medhunnit undersökningarne, eller icke gjort hvad dem ålegat. Jag har ej sagt, att Bruksägare skulle äga rätt att, sedan undersökningen var förrättad, dröja i 6 år, med anmälan till Skatteköp, men att præscriptionstiden i anseende till dem, hos hvilka undersökningarne ej blifvit fulländade, icke kunde beräknas. Ständerne, när de ut-

satte det omnämnde præscriptions-vilkoret, trodde utan tvifvel, att undersökningarne skulle dessförinnan kunna|vara fulländade och Skatteköpen kunna ske; men det är i sakens natur, att man ej kan begära Skatteköp, förrän man vet, hvad som skall köpas, och hvad som utaf skogen blifvit i sådant ändamål afsatt. Sådan är efter min tanka Författningens rätta mening, och då man medger, att den Bruksägare, som anmält sig till Skatteköp, bör få njuta sin rätt till godo, så tror jag att samma förmon äfven bör beviljas dem, hos hvilka undersökningarne utan deras förvållande icke ännu hunnit verkställas. En stor del Bergslagers bestånd hvilar på helgden af Rikets Ständers förut tagne beslut, och Rikets förmögenhet och förkofran beror åter på Bergshandteringens vidmagthållande. Jag tror att det är derföre af vigt, att gå med varsamhet till väga, och att man bör följa Utskottets efterdöme, och blifva vid dess förslag.

Grefve *De la Gardie, Jacob:* Att vidare orda i denna sak torde anses öfverflödigt, i synnerhet då jag nästan fullkomligen instämmer med dem, som önska förkastande af Stats-Utskottets betänkande, och antagande af Herr Reuterskölds Förslag. Dock utbeder jag mig, att få nämna några ord till vederläggning af hvad Grefve Mörner yttrat. Med Friherre Cederström delar jag den öfvertygelsen, att RecognitionsSkogarne böra, fördelte i lotter, på Auction försäljas, samt de nya Hemmanen ifrån alla vanliga onera befrias. Men jag tror

derjemte, att då desse skogar på öppen Auction föryttras, och Bruksägare dervid hafva optionsrätt och fördelaktiga betalningsvilkor sig tillagde, samt således den möjeligast närmaste sammanjemkning af Statens rätt och Bruksägarnes fördel är bragt till väga, någon ytterligare præscriptionstid ej bör tillgodokomma andre Bruksägare än dem, som med lagliga skäl kunna visa, att de haft förfall, eller att de gjort allt hvad möjligt varit, för att erhålla Skatterätten. Hafva de ej i detta ändamål tagit något steg, inser jag ej, att Staten bör för deras försumlighet förlora. Det af Herr Reutersköld anförda exempel, af 90,000 tunnland skog inköpte för lika många skillingar, är så upplysande, att ingen lärer neka vigten af, att för framtiden förekomma alla dylika missbruk. Hvad Grefve Mörner yttrat om RecognitionsSkogarnes forntida tillstånd, att de nemligen voro ödemarker, som först af Bruksägarne odlades, och således ej nu borde med skatt beläggas, kan visserligen vara ganska rätt, men jag torde dervid få erinra, att frihetsåren troligen ersatt rödningskostnaden; och jag förmodar i öfrigt, att en skatt af 3 skeppund Tackjern af ett sådant Skogshemman, som Grefve Mörner nämnt, icke är betydlig, i jemförelse med den andra Hemman i allmänhet utgöra.

Jag talar med fullkomlig oväld, ty jag äger icke något Bruk, icke någon Recognitions-Skog; men jag tror den tid vara försvunnen, då man fick beräkna allt efter egen fördel;

och jag skulle misstänka Ridderskapet och Adeln, att hylla denna bannlysta krämare-anda, om jag ett ögonblick vågade betvifla, att ej den enskilta nyttan skulle vika för det allmännas väl, och om jag icke af Eder mine Herrar! vågade förvänta ett kraftigt bistånd. Det är också i stöd af denna förhoppning, som jag hos Eder mine Herrar anhåller om förkastande af Utskottets, och antagande af Herr Reuterskölds Förslag med Friherre Cederströms tillägg.

Friherre *Boije:* För att icke synas hvarken begära, eller gifva förtroende till annat, än sjelfva lagen, begär jag att få uppläsa 7:de §. Den lemnar ingen tvetydighet i frågan om fatalietiden; och i öfrigt gifves rättigheten åt hvar och en, som *ingått* i köp. Der står icke, att köpet skall vara afslutadt, utan blott ingånget, och detta inträffar hos hvar och en som, inom rätter tid, anmält sig, och fullgjort præstanda. Jag vågar ej med visshet bedömma skillnaden emellan Herr Reuterskölds och Friherre Cederströms Förslag; men mig förefaller, att den sednares skulle gifva Staten mindre, än den förres.

Friherre *Löwensköld, Salomon:* Jag förenar mig med Herr Grefve Mörner uti allt hvad han så grundligen anfördt, och har ingen ting annat att tillägga, än att jag icke anser någon skillnad vara emellan principerne för Statshushållningen och den enskildta.

Till den sednare hörer att bevara sitt capital fruktbärande. Att sälja RecognitionsSkogarne lemnar väl en tillgång för närvarande, men då capitalet är användt, saknar Staten en inkomst, som hon annars alltid kan påräkna, om, på sätt hittills är beslutadt, de sättas i mantal, och såsom sådane skattläggas. Inkomsterne af dessa nya hemman skola följa tiderne, och alltid lemna Staten en tillgång, hvilken genom det sätt, som Herr Reutersköld föreslagit, under loppet af tiden alldeles skall försvinna.

Friherre *Cederström:* Uti StatsUtskottets första Betänkande om Kronoskogarne, hvilket af Riksens Ständer blifvit bifallet, och enligt hvilket bemälde Skogar komma att på öppen Auction försäljas, var icke fråga om någon viss bestämd köpeskilling, utan tvärtom, att inropssumman skulle blifva en perpetuel årlig ränta, som i spannemål borde beräknas. Sex år af denna ränta skulle utgöra skatteköpesumman. Så var det af Utskottet föreslaget, och så antogs det af Riksens Ständer. På enahanda sätt borde jemväl, i min tanka, RecognitionsSkogarne föryttras. StatsUtskottet, åtminstone dess pluralitet, har nogsamt funnit, att detta sätt är det förmånligaste, då deremot föreskriften för hemmans anläggning m. m. medför så många detaillefrågor, att man, i brist af en fullständig local-kännedom, icke kan derom ingå i pröfning.

Herr *Reutersköld:* Jag får upplysa, att,

enligt det förslag till RecognitionsSkogarnes försäljning, jag tagit mig friheten underställa Ridderskapets och Adelns bedömmande, skulle blott uppodlingar läggas i hemmantal, och för de öfrige delarne af RecognitionsSkogarne endast erläggas en årlig grundränta, utan att några andra onera dem åtföljde.

Friherre *Åkerhjelm, Gustaf Fredric:* Jag har nyligen deltagit i ett beslut, der principen var den, att försälja Kronoskogarne till enskilde. Desse begagnas af Svenske Medborgare, i synnerhet af dem, som sakna egen skogstillgång, till vedbrand och byggnad m. m. Nu är åter fråga om Recognitionsskogarne, hvilka, tillhörande Staten, äro blott till nyttjande rätt emot vissa vilkor åt Bruksägarne upplåtne. Det tyckes således, att enahanda princip för dessa sednare Skogar, efter som de också äro en Statens tillhörighet, borde vara gällande, helst 1811 års Författning redan bestämde den, med öfverlemnande till Riksens Ständer, att ifrån den 4 Februari 1817 öfver dessa Skogars afyttring sjelfva besluta, åtminstone är min öfvertygelse sådan. Med Friherre Boije och Grefve de la Gardie förenar jag mig alltså i förevarande ämne, och anser för min del de Bruksägare, som inom den 4 Februari 1817 sig till Skatteköp anmält, och som fullgjort hvad till ett sådant köp erfordrats, deraf böra komma i åtnjutande; men jag kan ingalunda instämma i StatsUtskottets Förslag, så stridande emot det samma Utskott rörande Kronoskogarne, afgifvit. Der-

emot finner jag Herr Reuterskölds project så enligt med billighet, då det blott föreskrifver erläggandet af en viss årlig ränta, utan några fortfarande onera, och i öfrigt en köpesumma, som med Bruksägarens fördel är förenad, och grundad på iakttagande af olika local-förhållanden, att jag detsamma fullkomligen gillar.

Bemälte Herr Reuterskölds förslag att till Kongl. Maj:ts disposition för Försvarsverkets iståndsättande öfverlemna de medel, som genom ifrågavarande Skogars försäljning kunna ingå, förtjenar i min tanka så mycket mera att bifallas, som jag tror, att de årliga medel, hvilka af de, enligt detta förslag skattgifvande skogstrakter, böra erhållas, möjligen skulle kunna åstadkomma en minskning af den årliga Bevillningssumman. Jag anhåller alltså på dessa grunder om proposition till förkastande af StatsUtskottets, och antagande af Herr Reuterskölds förslag.

Grefve *Mörner:* I anledning af hvad som nyss blifvit sagt, kan jag icke underlåta utbedja mig att få upplysa en del af 1811 års Författning om Recognitionsskogarne, för att visa, att hvad jag sagt om nödvändigheten af undersökningar, innan skatteköp kunde äga rum, är uti samma Författning grundadt. Sedan innehållet af Riksens Ständers underdåniga skrifvelse blifvit uti denna Författning anfördt, och Riksens Ständer uti ingressen af denna skrifvelse förklarat sig hafva sökt utreda, "ge-

nom hvilka medel Staten skulle af sin ägande rätt kunna draga den största fördel, samt utan Bruksägarens undergång den för det allmänna mest nyttiga Författning kunna vidtagas," och sedan de vilkor och föreskrifter Riksens Ständer i detta afseende föreslagit, blifvit punktevis uppräknade, förekommer sedermera, att Kongl. Maj:t funnit till verkställigheten af allt detta höra: 1) Skogarnes affattning: 2) undersökning huru mycket af Recognitionsskogarne kunde vara nödigt för Brukens underhållande med kol och andra Skogs-förnödenheter; 3) indelande af denna skog och mark, som för Bruken bibehålles, till hemmantal och dess skattläggande; 4) skatteköp; och 5) disposition af öfverlopps-marken af RecognitionsSkogarne. I följe af denna sakernas naturliga ordning, har Kongl. Maj:t vidare förordnat, att Bruksägaren skulle förskjuta kostnaden vid afmätningen, men få ersättning för hvad som efter skedd delning af Skogen kunde Staten tillfalla; att Konungens Befallningshafvande ålåg att, sedan de ifrån BergsCollegium erhållit uppgift på de ännu oafmätte RecognitionsSkogar, genast förordna Landtmätare till afmätningen, och sedan vederbörande blifvit hörde, densamma utan invändning företaga; att beträffande undersökningen till utrönande af Brukens behof af RecognitionsSkogarne, skulle densamma genast, och så fort som möjligt, företagas, samt förrättas af Bergmästaren och ÖfverJägmästaren inom hvarje ort, med biträde af Ordinarie

Landt-

Landtmätaren med flere; att Landshöfdingarne skulle med sin uppmärksamhet följa, och så vidt deras öfriga embetsgöromål det medgåfvo, sjelfve öfvervara undersökningarne; att, sedan dessa undersökningar för sig gått, skulle Protocollen till Kammar- och BergsCollegierne insändas; att Collegierne skulle deröfver gifva sitt utslag, och att, sedan detta vunnit laga kraft, eller Kongl. Maj:t, i fall målet blifvit dragit under dess pröfning, meddelt sitt beslut om hvad som under Bruket skulle bibehållas, eller ej, då skulle afvittringen ske, och att, *derest Bruksägaren då inkommit med ansökning om skatteköp å den under Bruket bibehållne Skogsmarken, med derå för dess räkning anlagde odlingar, så vidtager då, genom KammarCollegii försorg, anstalten om samma marks indelande till hemmantal och skattläggande.* Det är således tydligt, att det var sedan affattningen och undersökningen om Brukets behof af skogen föregått, som frågan om skatteköpet kunde uppkomma, och ingen Bruksägare kan efter min tanke anses hafva försummat något, då han afbidat desse föregående åtgärders verkställighet, för att med sin ansökning om skatteköp inkomma. Jag kan derföre ej finna annat än att Bruksägare äro genom sjelfva författningen autoriserade, att icke förr anhålla om skatteköp, än de viste hvad de i sådant ändamål kunde få köpa.

Friherre *Boije:* Författningen hade ej allenast att bestämma fatalietiden, utan äfven att stadga prestanda; och författningen har upp-

fyllt båda ändamålen; men derföre att ibland de sednare undersökning är påbuden, har man ingen rätt, att ifrån undersökningens fullbordande räkna de 6 åren. Man får ej sammanblanda afskilda ämnen, för att leta sig vägen till en förklaring, som ingen annan, än Konung och Ständer, förmå gifva. Allmänna säkerheten fordrar ovilkorligen, att alla fataliedagar förstås efter ordalydelsen, och ingen Domare har ännu vågat handla annorledes.

Friherre *Cederström:* Vi hafva kommit in i en ganska vidlyftig discussion just derföre, att 1811 års Författning icke blifvit beräknad i hela dess vidd, eller jemförd med förevarande Betänkande. Det är väl tydligt att, såsom Grefve Mörner yrkar, samma Författning bestämmer, det Bruksägarne först efter behörig undersökning skulle till skatteköps erhållande sig anmäla, men det är också lika tydligt, att Riksens Ständer år 1809 förbehöllo sig, att om alla Recognitionsskogar vid nästa Riksdag besluta. Nu är förhållandet sådant, att af alla de 13 Bruksägare, som inom prescriptionstiden anmält sig till Skatteköp, har ingen enda inom denna prescriptionstid fullgjort alla de vilkor författningen bjuder, att nemligen anskaffa Afmätnings- Värderings- och Skattläggnings-documenter. Deremot hafva några sedermera inkommit med fullständiga handlingar. Fråga kan numera ej uppstå, hvilken eller hvilka hafva rätt till Recognitionsskogarne, då ingen har rätt att tillvälla sig dem, eller att få dem för så godt som intet.

Ständernes beslut 1809 var grundadt på deras önskan att komma i tillfälle, att efter de första Skatteköpen bedömma, hvad Staten möjligen af denna tillhörighet kunde vinna. Närvarande Ständer äro i tillstånd, att se följden af den Skattläggningsmethod, som blef en följd af 1809 års Ständers beslut, och hafva full rätt, att nu vidtaga sådane beslut, hvarigenom ytterligare förluster för StatsVerket kunna förekommas. Jag har noga begrundat detta ämne, och StatsUtskottet har följt, hvad jag om Kronoskogarnes försäljning tagit mig friheten framställa; men deremot, i afseende på Recognitionsskogarne, betydligen afvikit från den stadgade grundsatsen. Jag hemställer till hvar och en, om det finnes någon Bruksägare, som har eller kan yrka annan eller större rättighet, än att genom options-rätt få den andel af Recognitionsskogarne, som han pröfvas behöfva för Brukets drift, för den på Auction bestämda årliga räntan, och om erläggandet af 6 års ränta i Skattelösen på 16 års tid kan falla någon tungt? annat stadgande än detta behöfves icke efter min öfvertygelse. Finner åter Ridderskapet och Adeln lämpligare, att antaga Herr Reuterskölds förslag, har jag ingenting att deremot anmärka, men jag tror icke, att det uppfyller ändamålet så fullkomligt, som det beslut Riksens Ständer angående Kronoskogarne vidtagit. Jag anhåller emellertid att hvilketdera, antingen Herr Reuterskölds, eller mitt, anses vara det rätta, det måtte, utan sammanblandning med det andra, till antagande framställas.

Grefve *Mörner:* Jag bekänner, att jag trodde, det jag kunde läsa en Författning, och, utan att vara Jurist, begripa hvad en prescriptionstermin innebar, och oagtadt hvad jag nyss hört anföras, kan jag ändock ej annat finna, än att 1811 års Författning först innehåller en recit af hvad som Riksens Ständer beslutat, och att derefter komma de nogare bestämmanden och detaillerade föreskrifter, som Kongl. Maj:t vid verkställigheten funnit nödige. Det är denna sednare del af Författningen, som vid verkställigheten måste tjena till efterrättelse, och jag kan således ej annat, än förblifva vid min öfvertygelse, att det är i följd af dessa närmare bestämde och detaillerade föreskrifter, ej efter de punkter, hvilka blott uti reciten äro upptagne, som prescriptionstiden måste räknas. Jag vågar också förmoda, att detta närmast instämmer med den höge Lagstiftarens afsigt, emedan man icke velat att, för en ögonblicklig fördel, som skulle det allmänna tillfalla, enskiltas rätt och deras i loflig väg till det helas båtnad ledande Näringsföretag skulle på en gång, genom ofullkomliga eller illa tillämpade stadganden, rubbas. För min del kan jag ej heller bifalla sådant, utan tror, att helgden af Statens löften, agtningen för ägande-rätten, och Statens sanna och varagtigaste fördelar gemensamt kräfva, att de grunder, som redan blifvit lagde för underhållet af en vigtig gren af Sveriges Export-tillverkningar, blifva bibehållne, och Nationalförmögenheten i denna del således bevarad för vådeliga skakningar. Om, då Sverige först

odlades, man sagt åt de hemmansägare, som då bosatte sig: den jord som du således odlat och gjort fruktbärande, på hvilken du nedlagt möda och kostnader, den skall du sedan en gång nödgas återköpa, liksom hade du icke mer, än någon annan rätt dertill; månne någon på sådana vilkor ingått i dylika företag? säkerligen hade ingen gjort det, utan man hade antingen på annat sätt gjort sin rätt gällande, eller man hade vänt sig till andra länder, der nedlagt arbete, och använde kostnader, som utgöra första grunderne för ägande-rätten, blifvit bättre vårdade, och lemnade i helgd. Om man likaledes, före Bruks-anläggningarne, sagt åt Bruksägaren: "Sedan du ingått i förlag, sedan du samlat biträden och innevånare, sedan du gjort de orter tillgänglige, hvilka förut endast voro kände af odjuren, sedan du, i grund af Statens löften, uppoffrat för kostsamma anläggningar en del af din förmögenhet, sedan du i hopp att dina efterkommande skulle få skörda frukten af din möda och dina kostnader, icke beräknat vinsten i förhållande till det närvande, men, med afseende på framtiden, sedan du således genom egna uppoffringar gifvit den skog ett värde, som förut hade nästan intet, så skall en tid komma, då Samhället skall i hast förändra grundsatser, då man skall påstå, att du skall inköpa den skog, som emot viss afgift, och på bestämda vilkor, blifvit dig för dessa anläggningar upplåten, och som för deras underhåll nu mera utgör ett oundgängeligt behof; om, säger jag, man vid en Bruks-anläggning på sådant sätt

tilltalat den första anläggaren, eller om han trott sig äga något dylikt att befara, säkerligen hade han då sökt ett mera lönande företag, och inga Bruks-anläggningar hade på sådana vilkor kunnat äga rum. Sedan dessa nu, under andra förhållanden och på andra vilkor, blifvit tillvägabragte; så kan jag ej annat än finna det stridande emot all naturlig rättskänsla, att begagna deras närvarande belägenhet, för att på deras bekostnad bereda åt det allmänna en mera skenbar, än verklig, och säkerligen en blott ögonblicklig förmon.

Grefve *von Lantingshausen, Albrect:* Grefve Mörner har så fullständigt utredt förevarande ämne, att jag till alla delar förenar mig med honom.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken frågade, om Ridderskapet och Adeln ansåg öfverläggningen fulländad?

Ropades *Ja.*

Hvarefter Hans Excellence yttrade, det han ansåg sig först böra framställa proposition till bifall af StatsUtskottets Utlåtande.

Ropades starka *Ja* och *Nej*, hvarjemte ordet votering hördes.

I anledning hvaraf *Hans Excellence* hemställde, om icke, med afslag af berörde Utlåtande, Ridderskapet och Adeln behagade gilla

de af Herr Reutersköld till RecognitionsSkogarnes försäljning uppgifne grunder, med den förändring, att alla de, som inom den föreskrifne præscriptionstiden anmält sig till skatteköps erhållande, borde vid rättigheten dertill bibehållas, ehuru köpebrefven ännu icke blifvit för dem af vederbörande utfärdade; äfvensom den af Herr Reutersköld föreslagne disposition utaf de medel, hvilka genom berörde försäljning inflyta.

Herr *Reutersköld, Axel:* Som jag fruktar, att det af Friherre Boije föreslagne, och uti Eders Excellences proposition intagne, tillägg kunde utsträckas alltför långt, får jag ödmjukast anhålla, att Ridderskapet och Adeln täcktes utan all förändring antaga de af mig uppgifne grunder.

Hans Excellence Hr Grefven och Landt-Marskalken yttrade, det han under öfverläggningen tyckt sig finna, att det instämde med många Ledamöters önskan, att alla de, som inom præscriptionstiden anmält sig till erhållande af skatteköp, borde vid rättigheten dertill bibehållas.

Herr *Reutersköld:* Jag har ingalunda betagit Bruksägare att lösa RecognitionsSkogar, endast sådant sker, efter de af mig uppgifne grunder; jag har blott föreslagit en högre ränta, med hvilkens erläggande Bruksägarne dock ganska väl kunna komma ut.

Grefve *Mörner, Adolph Göran:* Jag tror, att då man talar om hvad personer vid sina Näringsföretag kunna komma ut med, bör man ej dömma efter vissa fördelagtigare lägen och förhållanden. Den, som har Dannemora malmer vid sina Jernverk, och som bor i Upland, kan också derföre betala mera, än den som bor på en hård, aflägsen och ofruktbar trakt, der både mera arbete erfordras och vedergällningen blir mindre. Det samma kan vara en förmån för den förre, som den sednare ej kan komma ut med, och det är derföre, som man icke bör rätta sina omdömen, när det är fråga om Allmänna Författningar, efter blott enskilt localkännedom.

Friherre *Boije:* Herr Reuterskölds Förslag att öka köpevilkoren, för de, som ännu ej fått köpebref, är, efter min tanka, ej fullkomligen rättvist. Jag skulle tro, att all billighet är vunnen, om i propositionen får inflyta de orden: *Alla de som, inom rätter tid, fullgjort hvad Författningen, i sådant ändamål, föreskrifver.*

Friherre *Cederström, Jacob:* Om det af Friherre Boije föreslagne tillägg skall äga rum, anhåller jag att bestämt må utsättas, det endast de Bruksägare äga rätt till Skatteköp, hvilka låtit inom den stadgade prescriptionstiden behörigen afmäta och skattlägga sina RecognitionsSkogar, samt i öfrigt fullgjort *allt*, hvad Kongl. Kungörelsen den 4 Febr. 1811 i detta afseende föreskrifver.

Herr *Reutersköld* hemställde, om icke det borde tilläggas, att ifrågavarande Bruksägare borde hafva hos Kongl. KammarCollegium sig anmält till Skatteköp.

Friherre *Cederström:* Då 1811 års Kungörelse uttryckligen stadgar, att Värderings- och Skattläggnings-instrumenterne skola till KammarCollegium inlemnas, för att derstädes granskas, hvarefter fråga om Skatteköp först uppstår, tror jag, för min del, att man blott bör i stället för att nyttja det allmänna ordet Författningen, bestämt åberopa Kongl. Kungörelsen den 4 Febr. 1811.

Herr *Reutersköld:* Jag fruktar, att genom detta tillägg Staten skall komma att förlora allt för mycket.

Friherre *Björnstjerna, Magnus:* Jag skulle icke tala uti förevarande ämne, om det samma icke så nära rörde Rikets Försvarsverk; men då jag, lika med Herr Reutersköld, tror, att, om ifrågavarande tillägg antages, en betydlig inkomst af RecognitionsSkogarnes försäljning derigenom skall frångå Försvarsverket, hvartill köpesumman eljest varit bestämd, så får jag för min del anhålla, att Herr Reuterskölds grunder måtte utan all förändring bifallas.

Friherre *Boije:* Jag skulle anse mig brista i aktning för den sista värda Talaren, om jag trodde, att han ville för Staten erhålla någon ting på bekostnad af den enskilta rätt-

visan och Ständers högtidligt gifna löften. Jag förmodar således, att, med en närmare kännedom om frågan, torde ej yrkas derpå.

Friherre *Cederström:* Då den först framställde propositionen blef besvarad med *Ja* och *Nej*, samt votering äfven begärdes, anser jag all vidare öfverläggning öfverflödig. I min tanka är det föreslagna tillägget, ehuru oskyldigt, likaledes öfverflödigt; har en person laglig rätt, får han den sig tillerkänd vid Domstolen, men tillkommer den honom icke efter lag, bör man ej lemna större rätt, än han har. Jag kan icke heller finna, att Brukspatronerne kunna begära, att Rikets Skogar skola lemnas bort för samma köp, som vid Kollerö och Helleforss.

Friherre *Boije:* I min öfvertygelse är tillägget ganska nödigt, och jag begär derföre dess intagande i propositionen.

Friherre *Björnstjerna, Magnus:* Jag tror ej, att Riksens Ständer kunde anses begå någon orättvisa, eller förnärma någon enskilts rätt, om de vid denna Riksdag funno godt förordna, att några ytterligare så beskaffade fastighetslån, hvilka vid sista Riksdag beslötos, icke nu mera borde från Banken utlemnas.

Grefve *Mörner:* Det som en värd Ledamot nu behagade säga, bevisar just hvad jag nyss yrkat. Jag tror, att fastighetslånen hade bordt inställas, och jag tror, att alla upply-

stare äfven önskat det; men just af aktning för enskilta personers på Statens löften grundade väntan, så, ehuru skadligt, beslöt man, att dessa lån skulle fortfara till 1820. Ingen vågade höja sin röst deremot, ehuru denna mesure är i financielt afseende en af de mest okloka, som kunnat vidtagas.

Friherre *Cederström* yrkade, att i propositionen måtte inflyta, att ifrågavarande Bruksägare borde inom præscriptionstiden hafva hos *vederbörande Collegier* sig till skatteköp anmält.

Friherre *Boije:* Som tvänne meningar hafva varit om fatalietidens beräknande, anhåller jag, att till förekommande af tvetydighet, sjelfva dagen den 4 Februarii 1817 må i propositionen intagas.

Friherre *Cederström:* Jag torde få föreslå den ordformen: att alla de, som inom den 4 Februarii 1817 sig hos vederbörande Collegier anmält till skatteköps erhållande, böra vid rättigheten dertill bibehållas.

Hans Excellence Herr Friherre af Wetterstedt, Gustaf: Jag får hemställa, om icke uttrycket blef alldeles fullständigt, derest man yttrade: att alla de, som, inom den i Kongl. Kungörelsen af den 4 Februarii 1811 föreskrifne præscriptionstid, sig hos vederbörande Collegier anmält &c.

Friherre *Cederström:* Som just den frågan, hvarifrån fatalietiden borde räknas, ansetts tvetydig, och blifvit olika betraktad, tror jag det vara bäst, till undanrödjande af villrådighet hos Domstolarne, på sätt jag föreslagit, bestämdt utsätta præscriptionstiden.

Hans Excellence Herr Friherre af Wetterstedt: Så snart någon tvetydighet anses kunna uppstå af den ordställning jag föreslagit, afstår jag genast derifrån, ehuru jag annars trott det vara temmeligen tydeligt, att 6 år, beräknade från den 4 Februarii 1811, skola slutas den 4 Februarii 1817.

Herr *Reutersköld:* Jag anhåller att till det af Friherre Cederström nyss föreslagne uttryck: "alla de som inom den 4 Februarii 1817 sig hos vederbörande Collegier anmält till Skatteköps erhållande," må tilläggas följande ord: *Och inom berörde tid fullgjort allt, hvad Kongl. Kungörelsen den 4 Februarii 1811, i sådant ändamål, stadgar.*

Hans Excellence Hr Grefven och Landt-Marskalken yttrade, att ehuru, i anledning af Hans Excellences först framställde proposition, votering blifvit begärd, ansåge Hans Excellence sig likväl, i öfverensstämmelse med den sedermera förefallna discussion, samt under förmodan, att votering skulle kunna undvikas, böra framsälla följande proposition:

Bifaller Ridderskapet och Adeln de af

Herr Reutersköld till RecognitionsSkogarnes försäljning uppgifne grunder, med den förändring, att alla de som inom den 4 Februari 1817 sig hos vederbörande Collegier anmält till Skatteköps erhållande, och inom berörde tid fullgjort allt hvad Kongl. Kungörelsen den 4 Februari 1811, i sådant ändamål, stadgar, böra bibehållas vid rättigheten till Skatteköp, ehuru köpebrefven ännu icke blifvit för dem af vederbörande utfärdade; äfvensom den af Herr Reutersköld föreslagne disposition utaf de medel, hvilka genom berörde försäljning inflyta.

Hvilken proposition af Ridderskapet och Adeln med *Ja* besvarades.

Friherre *Löfvenskjöld:* Sedan Ridderskapet och Adeln nu antagit denna proposition, så uppkommer fråga om ersättning för de af Bruksägare nedlagde kostnader å de Recognitionsskogar, hvilka kunna dem frångå.

Herr *Reutersköld:* Jag har uti en punkt af mitt förslag yttrat mig derom.

Friherre *Cederström:* 1811 års Kungörelse stadgar, att Bruksägare böra för deras å Recognitionsskogarne nedlagde kostnader njuta ersättning, i händelse dessa skogar skulle Bruken frångå.

Grefve *Mörner:* Jag vill ej opponera mig emot Ridderskapets och Adelns beslut, eme-

dan jag tror det instämma med pluralitetens önskan; men jag vill endast fråga, huru de, som ej få köpa deras Skog till Skatte, skola för sina vid afvittringen nedlagde kostnader erhålla någon ersättning, och hvem som skall betala värdet af deras förlag och byggnader, i fall anläggningen i brist af skogstillgång måste upphöra. Jag anhåller att man måtte vara betänkt på dessa omständigheter.

Friherre *Cederström:* 1811 års Kungörelse lemnar derom underrättelse.

Friherre *Boije:* Jag anser högst vigtigt, att de, som försummat sig, utan att sjelfve hafva varit vållande, men möjligen genom Landtmätares och Embetsmäns fel, må kunna återfå deras rätt; och skulle derföre önska, att anledning gafs dem att söka och få resning.

Friherre *Cederström:* Enär sjette punkten i 1811 års Kungörelse innehåller, "att anstalt bör fogas, att ännu oafmätte och ej på charta lagde RecognitionsSkogar må så fort som möjligt blifva det, och att för den del, som Bruksägaren tillfaller, han må bestrida kostnaden, men för det öfriga Staten, efter skedd delning, ansvara," så följer häraf tydeligt, att Bruksägarne måste få ersättning för alla de kostnader de nedlagt å sådane Recognitions-Skogar, hvilka komma att Bruken frångå.

Grefve *Mörner:* Här är nu fråga om en

helt annan sak, den nemligen, huru skall förhållas med dem, som, i anseende till uppkomna Rågångstvister och Processer, icke kunnat få deras Skog afmätt eller erhålla något Skatteköp. Jag skulle tro, att de i Allmänna Lagen gällande stadganden äfven i detta fall måtte vara tillräckliga, för att i vanlig väg genom resnings-ansökningar hos Kongl. Maj:t bereda dem ersättning; men jag vill likväl fästa Höglofliga Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet på denna fråga, huru den må anses.

Grefve *Löwenhjelm, Gustaf:* Sedan Ridderskepet och Adeln redan afgjort förevarande mål, får jag underställa, om icke Allmänna Lagen lemnar tillräcklig upplysning i afseende på sättet, att hos Kongl. Maj:t i underdånighet söka resning.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken hemställde, om icke Ridderskapet och Adeln behagade tillåta föredragning af ett annat mål; hvilket bifölls.

Vid förnyad föredragning af Stats-Utskottets den 10 dennes afgifne, samt den 16 derpå följde föremiddagen på bordet lagde, tvänne Utlåtanden i anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottets den 20 sistlidne Maji meddeldte Betänkanden:

1) Angående Krono-skogarnes användande; och

2) Angående en förbättrad hushållning med Ekeskogarne;

fann Ridderskapet och Adeln, att, enär sistnämnde Betänkanden redan blifvit den 29 sistlidne Maji af Ridderskapet och Adeln gillade, Utskottens ifrågavarande Utlåtande borde läggas till handlingarne.

Föredrogos å nyo och gillades följande från nedannämnde Utskott inkomne, samt den 16 dennes på bordet lagde, Betänkanden:

Från BancoUtskottet:

Af den 15 dennes:

1) I anledning af StatsUtskottets förslag, rörande förskott från Banken till inlösen af KrigsCommittéens invisningar.

2) Angående jemkning af RiksStåndens beslut, i fråga om regleringen, rörande de från Banken utgående Odlingslån.

Från LagUtskottet:

Af den 12 dennes, öfver väckt motion, angående

gående upprättande och allmänt kungörande af ett formulair, huru skuldsedlar böra skrifvas, för att sätta Lagen i tillfälle, att betrygga Långifvare derom, att ränta och capital ovägerligen skola med Silfver, eller med gångbara mynt-representativer efter cours, liqvideras.

Från Lag- samt Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskotten:

Af den 9 dennes, angående obehindrad rättighet för Skattehemmansägare, till svedjande å deras skog, samt öfver väckt motion, att Krono- och JägeriBetjeningens tillsyn å svedjande på Skattehemmans skog måtte upphöra.

Företogs till pröfning Stats-, Banco- och LagUtskottens den 10 dennes afgifne, samt den 16 derpå följde förmiddagen på bordet lagde, Betänkande öfver väckt förslag om utfärdande af ett allmänt så kalladt Moratorium eller Jernbref.

Herr *Munck af Rosenschöld, Eberhard*: De förenade Utskotten hafva i sitt afgifne Betänkande icke upptagit datum på Grefve Schwerins Motion i detta ämne. Jag vill likväl erinra mig, att den för 3 à 4 månader tillbaka blef till Utskotten remitterad, och får till Protocollet anmäla min förvåning, att Utskotten

icke förr än nu afgifvit deras Betänkande uti en fråga, som var af större vigt. Framtida Historie-skrifvare skola ock få svårt att förklara, att icke den föreslagne åtgärden blef genast vidtagen, då Moratorium blifvit Disconterne beviljadt. Jag för min del åtmindstone anser det vara en stor motsägelse att tillåta, det Disconterne icke honorera sina sedlar, men låta dem med stränghet förfara emot sina Gäldenärer. Jag skulle anse ett moratorium nu mera vara mindre nödigt, och att det således icke är skäl att bifalla Betänkandet, utan får jag hemställa, om icke det må få läggas till Handlingarne.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken: Då det icke torde vara lämpeligt, att lägga till Handlingarne ett Betänkande, som till Ridderskapets och Adelns pröfning inkommit, får jag, enär någon anmärkning mot Betänkandet i öfrigt icke blifvit framställd, hemställa, om icke Ridderskapet och Adeln behagade detsamma gilla.

Ropades *Ja.*

Herr *Munck af Rosenschöld* anmälte till Protocollet sin reservation emot Ridderskapets och Adelns beslut.

Föredrogs å nyo StatsUtskottets den 10 dennes afgifne, samt den 16 derpå följde f. m.

på bordet lagde, Utlåtande, öfver gjorde anmärkningar vid Utskottets den 12 sistlidne Maji meddelte Betänkande, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse, rörande ÖfversteIndelningens vid f. d. Östgötha CavalleriRegemente upplåtande till Kongl. Maj:ts disposition, för att användas till lön åt någon FältMarskalk eller General.

Grefve *Löwenhjelm, Gustaf:* Jag vågar tillräkna mig ett blygsamt anspråk på rättigheten, att yttra mig i förevarande sak, emedan det var jag, som vid 1812 års Riksdag gjorde den motion, till följe af hvilken Staten kom i tillfälle, att indraga Adelsfanans och f. d. Östgötha Cavalleriets Boställen. Det var ej min mening då, ej heller Riksens Ständers, att dessa indelningar skulle frångå Försvarsverket. Det är långt ifrån mig, att af partiskhet för den gren af Rikets tjenst, dit jag hör, vilja draga dit allt hvad af Rikets tillgångar åstadkommas kan. Men jag vill, att hvarje gren behåller sitt. Ofta har jag hört åkallas det hägn Grundlagen åt IndelningsVerket förvarat, och ifrar mot rubbning deri. Men jag ser ej en rubbning i en indelnings användande till en Tjensteman af annor grad än den, till hvilken Indelningen af ålder varit anslagen. Verkelig rubbning af IndelningsVerket ser jag deremot i en Indelnings totala afskiljande från FörsvarsVerket. Det förljudes ju längesedan, att, vid närvarande Contracters utlöpande om 10 år, skall Östgötha Cavalleri åter uppsitta, och om detta Regemente då skulle sakna sin

ÖfverstelIndelning vore IndelningsVerket verkeligen rubbadt. Jag slutar med att anmärka, att Stora Tuna lärer vara ämnadt åt en Fältherre, som jemte sin bror (att nyttja vår största Skalds uttryck) gjort sitt namn till en del af sitt Fäderneslands ära.

Grefve *von Rosen, Axel,* förenade sig med Grefve Löwenhjelm.

Friherre *Cederström, Jacob:* Ehuru Ledamot af StatsUtskottet kan jag icke medgifva, att anslaget å tredje hufvudtiteln är så betydligt, att icke afseende borde göras å ifrågavarande framställning. Nu då vi äro så lycklige, att hafva en Konung, som sjelf förer Arméen, kunde det väl vara likgiltigt, om vi hafve någon FältMarskalk; men den tid kan komma, då Arméen kunde behöfva att delas i tvänne, och då tvänne Anförare äfven erfordras. Ifrågavarande Indelning har, ifrån IndelningsVerkets uppkomst, alltid tillhört Arméen: den har varit ärnad till en Inrättning, men, sedan Invalid-Försörjnings-anstalterne blifvit på annat sätt reglerade, synes ingenting hindra dess användande till ett för Arméen nyttigt ändamål.

Herr *af Tibell, Gustaf Wilhelm:* Jag anhåller, att till alla delar få förena mig med Grefve Löwenhjelm.

Grefve *Löwenhjelm:* Jag glömde nyss att nämna ett skäl till bifall af Kongl. Maj:ts nå-

diga proposition, det nemligen, att, om den militaireperson, åt hvilken ifrågavarande Indelning lärer vara ämnad, den samma bekommer, återgår derigenom hans lön, som för närvarande befinnes på IndragningsStaten, till StatsVerket, hvarigenom Statens förlust, i afseende å ifrågavarande Indelning, blifver ganska ringa.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken gjorde Proposition till bifall af StatsUtskottets Utlåtande.

Ropades *Nej*.

Hvarefter *Hans Excellence* hemställde, om icke, med afslag å Utskottets Utlåtande, Ridderskapet och Adeln behagade bifalla hvad Kongl. Maj:t uti Dess Högstberörde Nådiga skrifvelse uti detta ämne föreslagit.

Bifölls.

Hvarjemte *Hans Excellence* föreslog, att de öfrige Respective RiksStånden måtte inbjudas, att uti detta beslut med Ridderskapet och Adeln sig förena; hvilket bifölls.

Föredrogs å nyo StatsUtskottets den 10 dennes afgifne, samt den 16 derpå följde på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottets den 12 sistlidne

Maji meddeldte Betänkande, angående medel till Svenska Theaterns underhållande.

Herr *Cederskjöld, Pehr Gustaf:* Jag får förnya min tillförene gjorde anmärkning, att bevillning för rättigheten att besöka Theatern skulle i så måtto vara orättvis, att priset på Theaternöjet blefve derigenom olika, och dyrare ju mindre ofta man njöt det. Jag kan således ej frångå den tanka, att det skulle vara rättare, att öka priset på EntréeBilletterna. Man torde invända: "att Billetteprisens förhöjning skulle afskräcka ifrån Spectaclernes besökande." Jag tror det icke: helst de förmögnare Theaterälskarne, och ännu mindre de, som blott vilja synas vara det, helt visst icke skulle låta det förhöjda priset afhålla sig, och för dem, som endast sällan hafva råd att bevista Spectaklerne, blef det i alla fall mycket mindre kostsamt, än om de skulle erlägga en lika stor årlig afgift, som de, hvilka infinna sig der dagligen. Om också de dagliga Spectakelkunderna någon gång uteblefvo, skulle deras platser, till större nytta och nöje för Publiken, säkert fyllas af sådana, som hittills varit utestängda, så ofta goda pjeser blifvit gifna. Under protest mot den föreslagna Theater-bevillningen, får jag derföre föreslå, att med ogillande af Betänkandet, TheaterDirectionen må berättigas, att efter behof höja priset på Entrée-billetterne.

Grefve *Löwenhjelm, Gustaf:* Lika med Herr Cederskjöld måste jag verbotim upprepa,

hvad jag sednast härom anförde. Att öka entrée-priserne är onekligen mera mathematiskt rätt, men denna utväg är ej användbar. Den alstrar ej en gifven bestämd inkomst, och utan att äga bestämdhet åtminstone för en del af sina inkomster, kan en stor Theater ej förvaltas, med behörig solidité. Dessutom om man hos Direction blott förutsätter en ringa del af det nit den verkeligen ådagalagt, bör man väl ock förutsätta, att den längesedan sjelfmant funnit på den enkla utvägen att höja entrée-priset. Vill man dertill förutsätta, att jag härstädes nödvändigt måste vara den, som i saken äger mästa erfarenhet, bör man ock tro mig på mitt ord, då jag försäkrar, att entrée-prisernes förhöjning skulle skada, icke gagna, Theater-cassan. Den mindre deraf uppkommande trängsel vid Försäljningsluckorna, som Herr Cederskjöld anser så förmonlig, kan vara det för de köpande, icke för Cassan. För henne är trängsel nyttig, och hennes bestånd är ju det problem vi vilja lösa.

Grefve *De la Gardie, Jacob:* Sedan Grefve Löwenhjelm så fullständigt vederlagt, hvad Herr Cederskjöld anfört, återstår för mig endast att förena mig med Grefve Löwenhjelm, samt anhålla om proposition till bifall af Stats-Utskottets Utlåtande.

Herr *Cederskjöld:* Det har blifvit anmärkt: "att man ej genom ökning af priset på billetterne skulle så väl kunna calculera inkomsten,

som genom den årliga afgiften". — Jag tror åter tvertom. Då man nemligen känner platsernes antal, synes man temligen noga kunna på förhand bestämma, huru många procent priset måste ökas, för att kunna inbringa den erforderliga summan, under förutsättning, att alltid få fullt hus, hvilket åter kommer att bero på pjesernes beskaffenhet: hvaremot man alldeles icke har någon slags grund, hvarefter man kunde förslagsvis beräkna, huru många skulle uppgifva sig till Theaterskatten. Tilläfventyrs skulle ej andra än abonnenter, eller åtminstone troligen ej mer än 2 à 3,000 skattdragande blifva att påräkna: då deremot genom billet-prisens förhöjning troligen minst 20 à 25,000 personer skulle årligen besöka Spektaklerna, och sålunda kunna sammanskjuta till en mångdubbelt större inkomst för Inrättningen. Derigenom att hvar och en bidrager, eller rättare sagt, skattade till Theaterns underhållande, i samma mån han deraf begagnade sig, blefvo tillika billighetens fordringar uppfyllde — och all Controll öfverflödig. Slutligen upprepar jag ännu en gång, att billetprisens förhöjning helt visst ej skulle förordsaka tomhet i Theaterhuset, så länge verkligen goda pjeser gåfvos; och hvarje gammal abonnents plats, som tilläfventyrs blef ledig, skulle för hvarje dag otvifvelagtigt med begärlighet upptagas af nya Theatervänner.

Friherre *Cederström, Jacob:* Jag kan ej instämma med Herr Cederskjöld deruti, att det vore obilligt, att de, som sällan besöka

Spectaklerne, betala en lika stor årlig afgift som de, hvilka oftare äro der. Jag åter tror, att de, som sällan bevista Spectaklerne, finna der ett så mycket större nöje, och således böra så mycket bellre finnas villige att erlägga denna afgift, som de i alla fall betala mindre till SpectakelCassan, än de, som oftare besöka Spectaklerne. Den enda anmärkning jag har att göra vid Betänkandet, är, att resande ej skulle komma att deltaga; och jag föreslog på sådan grund förra gången, att vid Mantalsskrifningarne på landet skulle stå hvar och en öppet, att anteckna sig till Spectakel-afgifts erläggande; och med detta tillägg bifaller jag för min del Utskottets Betänkande.

Herr *von Hauswolff, Carl Gustaf Reinhold:* Då denna fråga förra gången förevar, yttrade jag mina tankar. Jag behöfver således nu icke vara vidlyftig, utan vill blott, i anledning af hvad Herr Cederskjöld anfört, att ändamålet bäst skulle vinnas genom förhöjning af priset på billetterne, erinra, att Herr Cederskjölds tillstyrkande grundar sig på suppositioner, hvilka icke böra antagas, i de fall, der visshet är nödig. Man bör dessutom hafva det förtroende för Directionen, att den nog vet, att begagna sin rättighet att höja priset; så vida det ej skulle leda till mindre frequence. Jag yttrade äfven förra gången, att det vore lämpeligt att en viss afgift för hvar och en till Hufvudstaden ankommande Resande, som ville bevista Spectaklerna, bestämdes, hvilken de Resande säkerligen skulle gerna utgifva. Ehuru

sällan jag frequenterar Spectaklerne, skall jag för min del gerna betala den afgift, som kan varda fastställd; och jag är öfvertygad att controll derpå, att afgiften utgår, nog skall finnas, om bestämmandet deraf till Kongl. Maj:t i underdånighet öfverlemnas.

Grefve *von Rosen, Axel:* Ehuru ingen jemförelse emellan Stockholm och Götheborg kan äga rum, får jag upplysa, att under Götheborgs brillanta tid, hade man der äfven Spectakler, hvilka talrikt bevistades, men priset på entréebilletterne höjdes, och ifrån denna stund minskades frequencen, hvaraf en ganska stor förlust uppkom, och Inrättningen gick till sin upplösning.

Herr *Cederskjöld:* Jag kan för min del omöjligen finna, att de mindre bemedlade skulle, genom billettprisens förhöjning snarare afskräckas från att besöka Spectaklerna, än genom en årlig bevillning: ty i förra fallet skulle inträdet till Spectaklet endast blifva 12 à 15 procent dyrare än nu; men deremot i sednare fallet, eller om bevillning skulle erläggas, komme den mindre förmögne, som blott några gånger om året har råd att besöka Spectaklet, att i sjelfva verket betala billetten kan hända 100 procent dyrare än hittills. Jag vill visst icke bestrida någons erfarenhet: men enligt min slutkonst synes det vara klart, att billettprisens förhöjning, som ej borde kunna afhålla den förmögnare, skulle för den mindre bemedlade vara mindre afskräckande

än en Theater-bevillning: således mindre inskränka Theater-publiken: och följaktligen vara förmonligare för TheaterCassan.

Grefve *Löwenhjelm:* Åter måste jag upprepa hvad jag redan anfört. Tre äre de punkter, som emellan Herr Cederskjöld och mig debatteras: 1) hvilkendera methoden är för TheaterCassan förmonligast? jag upprepar mitt anspråk, att bli trodd på min erfarenhet; 2) hvilkendera methoden medför den högsta mathematiska billighet? detta är ej det som sökes: vi nödgas söka det användbara, och det som gifver mäst; 3) hvilkendera methoden gifver den bestämdaste inkomsten? onekeligen min. — Jag upprepar än en gång, att bestämdhet i inkomster är nödig för den, som har stora bestämda utgifter, och deri har jag ej blifvit vederlagd. Jag förnyar min anhållan om proposition på Betänkandet med Friherre Jacob Cederströms tillägg.

Herr *Cederskjöld:* Jag medger gerna att vid årets början kunde ej någon säker beräkning göras öfver hvad genom billett-prisens ökning kunde inbringas, emedan sådant berodde på åskådarnes talrikhet för dagen: men enligt Bevillningsförslaget skulle man ej eller från det ena året till det andra, ej en gång för det löpande året, kunna uppgöra någon calcul, förr än Skattlängderna blifvit upprättade.

Grefve *Löwenhjelm:* Jag yrkar än ytter-

ligare nödvändigheten af bestämda inkomster. Genom mitt project blifva Theaterns det åtminstone till någon del. — Genom Herr Cederskjölds blifver allt obestämdt. — Jag förnyar min anhållan om Proposition.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken hemställde, om icke Ridderskapet och Adeln behagade bifalla StatsUtskottets Utlåtande med den förändring, att, i stället för att den af Utskottet föreslagne afgift skulle sträcka sig till resande, hvilka ankomma till Hufvudstaden, och åstunda härstädes bevista Spectaklerna, de å landet boende må äga att, om de sådant åstunda, vid Mantalsskrifningarne anteckna sig till deltagande uti ifrågavarande Spectakel-afgifts erläggande.

Ropades starka *Ja* jemte några *Nej*.

Herr *Cederskjöld* begärde votering.

Hans Excellence Hr Grefven och Landt-Marskalken hemställde, om icke, enär den nyss framställde propositionen blifvit med en ganska betydlig pluralitet af *Ja* besvarad, Herr Cederskjöld behagade, till tidens vinnande, afstå ifrån sin begäran om votering.

Herr *Cederskjöld:* Det smärtar mig visserligen att nödgas besvära Höglofl. Ridderskapet och Adeln med en votering; men då jag så ofta förut låtit öfvertala mig att afstå,

får jag denna gången förnya min anhållan derom.

Då många af Ridderskapets och Adelns Ledamöter härefter önskade, att Herr Cederskjöld måtte afstå från sitt yrkande af votering, förklarade Herr Cederskjöld slutligen det han, för att gå Ridderskapets och Adelns önskan till mötes, ville afstå från votering, samt åtnöja sig med en reservation och protest emot Ridderskapets och Adelns beslut; till hvilken Herr Cederskjölds beredvillighet många yttrade deras bifall.

Företogs till pröfning BancoUtskottets den 15 dennes afgifne, samt följande dagen på bordet lagde, Utlåtande öfver den, i följd af Kongl. Maj:ts Nådiga proposition, till förnyad handläggning remitterade fråga, om beviljande af ett lånebiträde från Banken till Götheborgs Stad.

Grefve *von Rosen, Axel:* Med särdeles tillfredsställelse har jag erfarit, att Höglofligе BancoUtskottet beredt en tillgång, i fall Riksens Höglofligе Ständer behaga med beredvillighet gå Kongl. Maj:ts Nådiga afsigter till mötes, i frågan om 200,000 Riksdaler låns beviljande till Götheborg; vilkoren äro väl ej så förmonliga, som jag skulle önska, och Stadens nuvarande omständigheter kunde påkalla, men då den behöfvande hvarken får,

eller bör räkna med den, som räcker en hjelpsam hand, skulle jag med tillfredsställelse å Stadens vägnar förklara mig nöjd med Utskottets förslag, så vida icke stylisationen om den säkerhet, som skall för Bankens räkning tagas, uti tillämpning kunde till intet göra all effect utaf det åsyftade ändamålet; *Det säges nemligen efter ordet fastigheter, än äfven genom Magistratens och Borgerskapets ansvarsskyldighet, en för alla och alla för en, att försträckningen återgälda.* Denna mening förutsätter, att jag nödgas sammankalla Allmän Rådstufva, och då behöfves ej mera, än att en enda ibland circa 15000 personer reserverar sig emot lånets vilkor, för att förhindra utlemnandet af penningarne ifrån Banken; jag vågar således ödmjukeligen föreslå, att Utlåtandet varder återremitteradt, med anhållan, att ofvannämnde mening varder sålunda ändrad, att efter ordet fastigheter följande införes: *än äfven Borgerskapets, genom Magistraten och Stadens Äldste, åtagande skyldighet, att samfällt försträckningen återgälda.* Då detta medförer lika säkerhet för Banken, hoppas jag denna ändring bifalles, helst formlen i detta fall lärer vara lika med den, som Banken förr föreskrifvit, vid låns beviljande till andra Städer.

Herr *af Wingård, Johan,* och Friherre *Hjerta, Fredric,* förenade sig med Grefve Rosen.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken hemställde, om Ridderskapet och

Adeln ansåg de vid BancoUtskottets Betänkande gjorde anmärkningar hindra detsammas antagande, samt på sådan grund behagade Betänkandet jemte anmärkningarne till Utskottet återförvisa.

Ropades *Ja.*

Föredrogs å nyo och gillades StatsUtskottets den 24 sistlidne April afgifne, samt den 2 derpå följde Maji på bordet lagde, Utlåtande, angående medel till den föreslagne inrättningen af en BergverksSkola.

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet, hållet hos Högloflige Ridderskapet och Adeln, vid Urtima Riksdagen i Stockholm, förmiddagen den 18 Junii 1818.

S. D. Sedan BancoUtskottets den 28 sistl. Maji afgifne, samt den 30 i samma månad på bordet lagde, Utlåtande öfver gjorde anmärkningar vid Utskottets den 6 sistlidne April meddelte Betänkande, så väl i anledning af Riksens Ständers Revisorers Berättelse, som den af Utskottet verkställde granskning, rörande BancoVerkets Styrelse och Förvaltning efter sednaste Riksdag, blifvit den 2 dennes af Rid-

derskapet och Adeln gilladt, med undantag af de mot Götha Canal DiscontDirection framställde trenne anmärkningar, hvaröfver Ridderskapet och Adeln ville, i sammanhang med den på Stats- och BancoUtskottens handläggning då beroende fråga angående behörig undersökning af DiscontDirectionens förhållande sig utlåta; så företog Ridderskapet och Adeln nu berörde trenne anmärkningar till pröfning: samt fann för godt, att, enär desamma redan blifvit af de öfrige trenne Respective Riks-Stånden afgjorde, äfven för sin del dervid låta bero. Ut supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af ConstitutionsUtskottets den 10 dennes afgifne, samt den 15 i samma månad på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af de hos Ridderskapet och Adeln samt BorgareStåndet gjorde anmärkningar vid Utskottets den 12 sistlidne Maji meddelte Förslag till en förbättrad Nationalrepresentation: beslöt Ridderskapet och Adeln, att till den behandling 56 §. RegeringsFormen stadgar, godkänna berörde förslag, i hvad det samma angick de trenne Ofrälse Stånden, samt uppskjuta pröfningen af frågan om förändring uti Ridderskapets och Adelns Representationssätt, intill dess RiddarhusUtskottets i detta ämne infordrade Utlåtande inkommit. Ut supra.

S. D. Remitterades till RiddarhusUtskottet Herr Silfverstolpes, Gustaf Abraham, motion,

tion, innefattande hemställan, att, i händelse rättigheten att efter Fullmagt representera skulle blifva upphäfven, någon deremot svarande ersättning för de Frälseman, hvilka icke äro Hufvudmän, måtte af RiddarhusUtskottet utses och föreslås, jemte Friherre Boijes, Ludvig, yttrande i samma ämne. Ut supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af Stats- och BevillningsUtskottens den 10 dennes aflåtne, samt den 15 i samma månad på bordet lagde hemställan om slutlig åtgärd af det Förstärkta StatsUtskottet vid frågan rörande en stadgad afgift till veneriska smittans hämmande, fann Ridderskapet och Adeln, det berörde fråga borde, på sätt Utskottet föreslagit, till det Förstärkta StatsUtskottets afgörande öfverlemnas. Ut supra.

S. D. Då nu å nyo föredrogos StatsUtskotden 10 dennes afgifne, samt den 15 i samma månad på bordet lagde, tvenne Utlåtanden, i anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottets förut meddeldte Betänkanden:

1) Angående ersättning åt Deputerade af RiksStånden, som komma att afresa till Norrige, för att bivista Hans Maj:t Konungens Höga Kröning derstädes;

2) Angående RiksHufvudbokslutet; fann Ridderskapet och Adeln, att, enär sistnämnde Betänkanden redan blifvit den 29 sistlidne Maji

och den 5 dennes af Ridderskapet och Adeln bifallne, Utskottets ifrågavarande Utlåtanden borde läggas till Handlingarne. Ut supra.

S. D. Föredrogos å nyo och gillades följande från nedannämnde Utskott inkomne, samt den 15 dennes på bordet lagde, Betänkanden:

Från Stats-Utskottet:

1) *Af den* 10 *dennes:* Angående StatsRegleringen i allmänhet, samt förslag till Riks-Stat för 1819 och följande åren intill nästa Riksdag.

2) *Af samma dag:* Öfver väckt motion, angående utväxling i Landsorterne af nya smärre Banco- och Riksgäldssedlar.

Från Stats- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomie-Utskotten:

1) *Af den* 10 *dennes:* I anledning af väckt motion om förändring i Indelta Regementernas beklädnadssätt.

2) *Af den* 8 *dennes:* I anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottens förut meddeldte Utlåtande, angående väckt fråga om inrättande af en Bergverksskola. Ut supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskottets den 13 den-

nes afgifne, samt den 15 i samma månad på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottets förut meddeldte Betänkande om försuttne BergsmansPrivilegiers ersättning, och inrättande af en ny Bergslag i Norrbottens Län; fann Ridderskapet och Adeln, att, enär sistnämnde Betänkande redan blifvit af Ridderskapet och Adeln gilladt, Utskottets ifrågavarande Utlåtande borde läggas till Handlingarne. Ut supra.

S. D. Då nu å nyo föredrogs Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskottets den 13 dennes afgifne, samt den 15 i samma månad på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottets förut meddeldte Betänkande, rörande väckte motioner om en friare handel med Svenska Skogsproducter; beslöt Ridderskapet och Adeln att godkänna de af Herr Presidenten Friherre Edelcrantz, uti dess särskildta yttrande i EkonomieUtskottet, i afseende å berörde ämne, uppgifna grunder, med tillägg, det borde hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhållas om vidtagande af de correctiver, hvilka emot missbruk af en för vidsträckt handel med ifrågavarande producter kunde finnas nödige; hvarjemte Ridderskapet och Adeln tillika ansåg lämpeligt, att, i enlighet med dess beslut vid 1815 års Riksdag, underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t borde framställas, att ProductPlacatet af den 10 November 1724 och Kongl. Förklaringen deröfver af den 28 Februarii 1726 måtte blifva hvilande, intill dess Landets ökade production

kunde medföra en för Riket mera fördelaktig utrikes handel; uti hvilket beslut de öfrige RiksStånden skulle vänligen inbjudas, att sig med Ridderskapet och Adeln förena. Ut supra.

S. D. Då nu å nyo föredrogs Stats- samt Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskottens den 10 dennes afgifne, och den 16 i samma månad f. m. på bordet lagde, Utlåtande öfver gjorde anmärkningar vid Utskottens den 23 sistlidne April meddeldte Betänkande, angående väckte frågor om ändring i hvad Författningarne rörande Afrads- och KronotiondeSpannmålens utgörande, forsslande eller lösande nu innehålla; fann Ridderskapet och Adeln, att, enär sistnämnde Betänkande redan blifvit den 13 sistlidne Maji af Ridderskapet och Adeln gilladt, Utskottens ifrågavarande Utlåtande borde läggas till Handlingarne. Ut supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af Stats- samt Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskottens den 10 dennes afgifne, och den 16 i samma månad på bordet lagde, tvenne Memorial, i anledning af de hos Ridderskapet och Adeln gjorde anmärkningar vid Utskottens den 26 sistledne Mars och den 15 derpå följde Maji meddeldte Utlåtanden:

1) Öfver Herr Munck af Rosenschölds, Eberhard, Anförande, angående vidtagande af sådane medel, hvilka återföra välmåga inom Landet.

2) Angående väckt fråga om det vid Höganäs i Skåne befintliga StenkolsVerks öfvertagande af Staten; fann Ridderskapet och Adeln för godt, att, enär sistnämnde Utlåtanden redan blifvit af de öfrige trenne Respective RiksStånden gillade, äfven för sin del dervid låta bero. Ut supra.

Utdrag af Protocollet hållet hos Höglofliga Ridderskapet och Adeln, vid Urtima Riksdagen i Stockholm, eftermiddagen den 18 Junii 1818.

S. D. Då nu å nyo föredrogs StatsUtskottets den 10 dennes afgifne, samt den 16 i samma månad förmiddagen på bordet lagde, Utlåtande öfver gjorde anmärkningar vid Utskottets den 20 sistlidne Maj meddeldte Betänkande angående RecognitionsSkogarne; beslöt Ridderskapet och Adeln, att, med afslag af berörde Utlåtande, gilla icke allenast de af Herr Reutersköld, Axel, till RecognitionsSkogarnes försäljning uppgifne grunder, med den förändring, att alla de som inom den 4 Februarii 1817 sig hos vederbörande Collegier anmält till Skatteköps erhållande, och inom berörde tid fullgjort allt hvad Kongl. Författningen den 4 Februarii 1811, i sådant ändamål, stadgar, böra bibehållas vid rättigheten till Skatteköp, ehuru köpebrefven ännu icke blifvit för dem af vederbörande utfärdade; utan ock den af Herr Reutersköld föreslagne disposition utaf de medel, hvilka genom berörde försäljning inflyta. Ut supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af Stats-Utskottets den 10 dennes afgifne, samt den 16 i samma månad förmiddagen på bordet lagde, tvänne Utlåtanden i anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottets den 20 sistlidne Maj meddeldte Betänkanden:

1) Angående Krono-skogarnes användande; och

2) Angående en förbättrad hushållning med Ekeskogarne; fann Ridderskapet och Adeln, att, enär sistnämnde Betänkanden redan blifvit den 29 sistlidne Maji af Ridderskapet och Adeln gillade, Utskottens ifrågavarande Utlåtanden borde läggas till handlingarne. Ut supra.

S. D. Föredrogos å nyo och gillades följande från nedannämnde Utskott inkomne, samt den 16 dennes på bordet lagde, Betänkanden:

Från BancoUtskottet:

Af den 15 dennes:

1) I anledning af StatsUtskottets förslag, rörande förskott från Banken till inlösen af KrigsCommitteens invisningar.

2) Angående jemnkning af RiksStåndens beslut, i fråga om regleringen, rörande de från Banken utgående Odlingslån.

Från Stats-, Banco- och LagUtskotten:

Af den 10 dennes, öfver väckt förslag om utfärdande af ett allmänt så kalladt Moratorium eller Jernbref.

Från LagUtskottet:

Af den 12 dennes, öfver väckt motion, angående upprättande och allmänt kungörande af ett formulair, huru skuldsedlar böra skrifvas, för att sätta Lagen i tillfälle, att betrygga Långifvare derom, att ränta och capital ovägerligen skola med Silfver, eller med gångbara mynt-representativer efter cours, liquideras.

Från Lag- samt Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskotten:

Af den 9 dennes, angående obehindrad rättighet för Skattehemmansägare till svedjande å deras skog, samt öfver väckt motion, att Krono- och JägeriBetjeningens tillsyn å svedjande på Skattehemmans skog måtte upphöra. Ut supra.

S. D. Då nu å nyo föredrogs StatsUtskottets den 10 dennes afgifne, samt den 16 i samma månad förmiddagen på bordet lagde, Utlåtande, öfver gjorde anmärkningar vid Utskottets den 12 sistlidne Maji meddeldte Betänkande, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse, rörande ÖfversteIndelningens vid f. d. Östgötha CavalleriRegemente upplå-

tande till Kongl. Maj:ts Nådiga disposition, för att användas till lön åt någon Fältmarskalk eller General; fann Ridderskapet och Adeln för godt, att, med afslag å Utskottets ofvannämnde Utlåtande, bifalla hvad Kongl. Maj:t uti Dess högstberörde Nådiga skrifvelse föreslagit; uti hvilket beslut de öfrige Respective RiksStånden skulle vänligen inbjudas, att sig med Ridderskapet och Adeln förena. Ut supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af Stats-Utskottets den 10 dennes afgifne, samt den 16 i samma månad eftermiddagen på bordet lagde, Utlåtande, i anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottets den 12 sistlidne Maji meddeldte Betänkande, angående medel till Svenska Theaterns underhållande; biföll Ridderskapet och Adeln StatsUtskottets Utlåtande med den förändring, att, i stället för att den af Utskottet föreslagne afgift skulle sträcka sig till resande, hvilka ankomma till Hufvudstaden, och åstunda härstädes bevista Spectaklerna, de å landet boende må äga att, om de sådant åstunda, vid Mantalsskrifningarne anteckna sig till deltagande uti ifrågavarande Spectakel-afgifts erläggande. Ut supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af Banco-Utskottets den 15 dennes afgifne, samt den 16 i samma månad på bordet lagde, Utlåtande öfver den, i följd af Kongl. Maj:ts Nådiga proposition, till förnyad handläggning remitterade fråga, om beviljande af ett lånebiträde

från Banken till Götheborgs Stad, blef samma Utlåtande, på grund af dervid gjorde anmärkningar, till BancoUtskottet återförvisadt. Ut supra.

S. D. Föredrogs å nyo och gillades StatsUtskottets den 24 sistlidne April afgifne, samt den 2 derpå följde Maji på bordet lagde, Utlåtande, angående medel till den föreslagne inrättningen af en BergverksSkola. Ut supra.

Höglofliga Ridderskapet och Adeln åtskiljdes kl. tre qvart till 10 om aftonen.

In fidem Protocolli
O. J. Lagerheim.

Lördagen den 20 Junii.

Plenum kl. half till 10 förmiddagen.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf, det Hans Excellence

erhållit den högst beklagliga underrättelse, att Hennes Maj:t EnkeDrottningen på morgonen i dag hastigt insjuknat af gikt, som stigit upp i bröstet samt att, ehuru bad och åtskillige Läkemedel blifvit använde, föga hopp vore om Hennes Maj:ts återställande till hälsan.

Upplästes och lades på bordet följande från nedannämnde Utskott inkomne Memorial och Utlåtanden:

Från StatsUtskottet:

Af den 17 dennes:

1) Öfver gjorde anmärkningar vid Utskottets yttrande öfver Riksens Ständers Revisorers anmärkningar vid StatsVerkets Räkenskaper och Förvaltning åren 1812 till och med 1815.

2) I anledning af gjorde anmärkningar vid Utskottets hemställan om Revision af de under Kongl. KrigsCollegii disposition stående Cassors Förvaltning och Räkenskaper.

3) I anledning af Deputerades af Riks-Stånden Berättelse, rörande Revisionen af Krigs-Räkenskaperne för 1810 och följande åren.

Från BevillningsUtskottet:

1) *Af den 17 dennes,* angående Riksdagsarfvode åt ÖfverCommissarien D. Ek.

2) *Af den 19 dennes,* angående Bränvinsbrännings-afgifternes utgörande.

Från Särskilta Utskottet:

Af den 17 dennes:

1) I anledning af gjorde anmärkningar vid de af Utskottet förut uppgifne allmänna grunder för en ny reglering af Rikets Embeten och Tjenster.

2) Angående arfvode åt en Extra Cancellist, som Utskottet antagit.

Upplästes ett från RiddarhusUtskottet inkommit, så lydande:

Hörsamste Memorial!

Höglofliga Ridderskapet och Adeln har genom ProtocollsUtdrag af den 27 Maj innevarande år, behagat till RiddarhusUtskottet remittera den delen af ConstitutionsUtskottets den 12 Maji afgifne Förslag i frågan om en förbättrad NationalRepresentation, som angick Ridderskapet och Adeln enskilt, jemte åtskil-

lige Ledamöters yttrande deröfver, för att i sammanhang med det Utskottet förut lemnade uppdrag, att afgifva Förslag till en förändrad Redaction af RiddarhusOrdningen, inkomma med project till ett förbättradt Representationssätt.

Utskottet, hvilket tagit detta för Ridderskapet och Adeln vigtiga mål uti ett noggrannt öfvervägande, har trott sig böra till Höglofliga Ridderskapets och Adelns upplystare pröfning och bedömmande först framlägga de allmänna grunder till ett förbättradt Representationssätt inom Riddarhuset, hvilka Utskottet anser för det närvarande uti verkställigheten vara möjliga, innan Utskottet föreslår de i följe deraf nödige förändringar af sjelfva RiddarhusOrdningens Paragrapher.

Ehuru Utskottet fullkomligen gillar och delar ConstitutionsUtskottets framställda princip, att, genom val af hvarje Ätt inom Ståndet, bevara Ridderskapets och Adelns ursprungliga från börden hämtade rättighet, att deltaga i NationalRepresentationen, på samma gång som antalet af Ridderskapets och Adelns Representanter derigenom förminskades, hvilket troligen ej blefve utan inflytande till RiksdagsÄrendernes skyndsammare behandling; anser dock Utskottet verkställigheten af denna princip vara förenad med så många svårigheter, att Utskottet för sin del ej tilltror sig böra för det närvarande tillstyrka antagandet deraf.

Utskottet anser, att en sådan sammansättning af Ridderskapet och Adeln genom val så mycket heldre vid ett annat tillfälle kan komma i fråga, då de öfrige RiksStånden bifallit förändringar i sina organisationer, som Ridderskapet och Adeln, i hvad dess sammansättning rörer, ej lika med de öfrige RiksStånden behöfver afvakta tvänne Riksdagar, innan det fattade Beslutet blir till sin kraft och verkan gällande, utan kan, jemlikt 12 §. RiksdagsOrdningen, jemfört med 52 §. RiddarhusOrdningen till Konungens Sanction vid hvarje Riksdag frambära sine i detta hänseende fattade beslut, för att, efter vunnen Nådig Sanction, vid den derpå följande Riksdagen genast blifva gällande.

Utskottet har deremot erkänt, att någon förändring uti nu gällande Representationsgrunder för Ridderskapet och Adeln borde uppsökas, för att till någon del förekomma de ofullkomligheter man ofta och kanske med skäl hör klandras.

Det som härvid först fäst Utskottets uppmärksamhet är den förnämsta af NationalRepresentationens rättigheter, nemligen den att beskatta sig sjelf och Nationen.

För att utöfva rättigheten att beskatta andra, har Utskottet ansett skyldigheten, att sjelf skatta, vara en ovilkorlig, och på billighet och rättvisa grundad fordran. Hvarföre Utskottet trott sig böra, såsom princip framställa,

att ingen må deltaga i Representationen, som ej äger en måttlig inkomst, vare sig af Egendom, Capitaler, Löner eller Pensioner.

Dernäst i ordningen har rättigheten, att genom Fullmägtig utöfva Representationsrätten varit föremål för Utskottets uppmärksamhet.

Utskottet har erkänt, att om en alltför vidsträckt utöfning deraf på den ena sidan medförde många olägenheter, genom den betydliga förökning af Ridderskapets och Adelns Representerande Ledamöter, som deraf blifvit en följd, så skulle ett absolut förbjudande af Fullmagters utgifvande på den andra sidan medföra många och betydliga olägenheter; hvarföre Utskottet trott sig böra föreslå en medelväg genom stadgandet, att ingen annan än Hufvudman sjelf, då han kommit till myndiga år, må äga rättighet till annan Riddersman öfverlåta sin Representationsrättighet.

Såsom ytterligare medel till vinnande af det åsyftade ändamålet, förminskande af Ridderskapets och Adelns Representanter, har Utskottet ansett, att, utom Hufvudman sjelf, hvilken torde böra bibehålla sin rättighet att representera vid fylda 25 år, borde hvarken Ätteman eller Fullmägtig äga rättighet intaga Säte å Riddarhuset, förr än han fyllt 30 år.

Derjemte har Utskottet ansett, att något närmare stadgande borde vidtagas, för att till-

förbinda de till Riksdagen ankomne Representanter, att derstädes qvarblifva till Riksdagens slut, och ej såsom nu vanligen sker; efter behag resa och återkomma; hvarigenom en betydelig svårighet uti RiksdagsÄrendernes behandling blir en ovilkorlig följd, då de personer, som sjelfve väckt frågorne, och kanske äfven till en del handlagt deras beredning i Utskotten, resa bort, innan afgörandet förekommer.

I sammanhang med grunderne för Ridderskapets och Adelns inre organisation, har Utskottet äfven trott sig böra framställa den vid förra Riksdagen præliminairt gillade, och till Utskottets handläggning vid denna Riksdag remitterade fråga om Bänkmännens afskaffande.

Utskottet, hvilket för sin del anser, att, om Ridderskapet och Adeln gillar de af Utskottet nu framställde grunder, och således, med betydlig minskning i antalet af Ridderskapets och Adelns Representanter, likväl hufvudsakligen bibehåller de hittills gällande Representationsgrunderne, så skulle valet af 25 Electorer och 13 Suppleanter verkställt directe af Ståndet uti början af en Riksdag, alltid medföra betydliga olägenheter och svårigheter, då deremot Bänkmännen äro en efter Utskottets tanka lämpelig åtgärd, helst deras val mindre än något annat är underkastadt inflytelse, och tyckes böra kunna uttrycka Ridderskapets och Adelns gemensamma tanka, då

50 personer utses å hela Riddarhuset, för att sedan sammanträda och välja Electorer, hvaremot man ej lärer kunna bestrida, att Electorsvalet, verkställt directe af Ridderskapet och Adeln, lemnar öppet tillfälle för dem som vill göra sig besväret författa listorne, att snarare, än genom Bänkmännerne, verka på Electorsvalet.

Utskottet har det oaktadt ansett sig, i sammanhang med den nya Redaction af RiddarhusOrdningen, som Utskottet, sin pligt likmätigt, redan utarbetat, och i ett särskilt Betänkande har äran till Ridderskapets och Adelns pröfning vördsamt framlägga, böra iakttaga Ridderskapets och Adelns beslut vid sista Riksdag, rörande bänkmännens afskaffande, men får icke dess mindre tillkännagifva, att, då Utskottet för sin del ej kan instämma i de åsigter, som tala för upphäfvandet af Bänkmansvalet, har Utskottet ansett sig det oaktadt äga rättighet, vid framläggandet af Grunderne för Ridderskapets och Adelns Representation, å nyo föreslå återupplifvandet af ifrågavarande Bänkmän.

Sedan Utskottet sålunda hufvudsakligen framställt sina tankar i detta för Ridderskapet och Adeln vigtiga ämne, får Utskottet till Ridderskapets och Adelns bifall vördsamt framställa:

1) Att ingen Adelsman må äga rättighet intaga

intaga Säte och Stämma på Riddarhuset, hvarken för sig sjelf eller annan Ätt, ej heller Fullmägtig förordna, som ej har en inkomst af 310 Riksdaler Banco, antingen af Egendom, Capitaler, Löner eller Pensioner.

Såsom verification för uppgifter i dessa afseenden föreslås, att det senast förflutne årets Debetsedlar må tjena till grund, ehvad det rörer Egendom, Lön eller Pension, samt att de Capitalister, som hvarken hafva fast Egendom, eller Lön, eller Pension, eller ej tillfyllest deraf, för att få rättighet att Representera, må åligga styrka genom Inteckningars, Skuldsedlars eller andra Hypothekers uppvisande, att de hafva ett Capital af 5,500 R:dr Banco, eller i proportion mindre, till fyllnad i hvad som kan brista i Egendomens afkastning, Löner eller Pensioner till det stadgade beloppet.

2) Att ingen annan må äga rättighet utgifva Fullmagt, än Hufvudmannen sjelf för sin nummer sedan han fyllt 21 år, och i Sverige är boende och Skattskrifven.

3) Att Hufvudmän må intaga Säte och Stämma på Riddarhuset, sedan de fyllt 25 år, men Ättemän och Fullmägtige ej förr än de fyllt 30 år.

4) Att de Hufvudmän, Ättemän eller Fullmägtige, som erhållit Inträdespolletter på

Riddarhuset, böra under hela Riksdagen derstädes förblifva, med de undantag i nästa punkt stadgas, samt att, i fall någon Ledamot med anledning af laga förfall aflägsnar sig från Riksdagen, må han ej utgifva Fullmagt till annan person, om han är Hufvudman, ej heller någon annan Ätteman intaga dess plats å Riddarhuset; att ingen må utan anmälan hos LandtMarskalken, och efter erhållit tillstånd, eller i stöd af laga förfall kunna äga rättighet aflägsna sig från Riksdagen öfver en månad, under hvilken tid dess pollett inlemnas. Då laga förfall eller högst angelägne värf blifvit styrkte, må ej en månads permission kunna vägras.

5) Reser någon annorlunda bort, eller blir öfver permissionstiden, utan styrkt sjukdom, eller annat lika lagligt hinder, förlorar han Representationsrätten för den Riksdagen, äfvensom för den näst derpå följande, hvilket likväl, vid hvarje Riksdags slut, Ståndets pröfning underställes.

6) Föreslås, att Bänkmännen må bibehållas; hvilket allt Ridderskapets och Adelns närmare och upplystare beprövande vördsamt underställes. Stockholm den 20 Junii 1818.

På RiddarhusUtskottets vägnar

C. F. Posse.

C. W. Riben.

Lades på bordet.

Upplästes följande från RiddarhusUtskottet inkomne:

Hörsamste Memorial!

Genom ProtocollsUtdrag den 2 i denna månad, har Höglofliga Ridderskapet och Adeln till RiddarhusUtskottet återremitterat RiddarhusUtskottets den 26 föregående Maji afgifne project till förändrad Instruction för RiddarhusDirection och derunder lydande Embets- och Tjenstemän, i anledning af de dervid gjorde anmärkningar af Friherre Boije, Ludvig, Herr Stråle, Nils Wilhelm, och Herr Rothlieb, Carl Fredric.

Utskottet har i följd häraf målet till ny pröfning förehaft, och dervid funnit åtskillige af de vid Utskottets först afgifne förslag gjorde anmärkningar af den vigt, att Utskottet deraf funnit skäl att uppgöra den förändrade Redaction, som Utskottet nu får äran till Höglofliga Ridderskapets och Adelns bepröfvande vördsammeligen öfverlemna.

Hvad särskilt beträffar den af Hr Stråle mot 3 Art. 18 §. gjorde anmärkning, huruvida under Skuldebref, som skola förnyas, äfven böra förstås de vid Wadstena Stift varande Reverser för inskrifningspenningar, får Utskottet upplysa, att Ridderskapet och Adeln redan, genom bifall till Utskottets Utlåtande öfver StiftDirections RiksdagsBerättelse gjorde hem-

ställan, bestämt, huru med dessa skuldsedlar bör förhållas.

Om den af Utskottet föreslagne Instruction af Höglofliga Ridderskapet och Adeln gillas, så torde Ridderskapet och Adeln finna skäl tillåta, att de deraf följande förändringar i Bokföringar med nästa år taga sin början.

Vidkommande slutligen Herr Rothliebs anmärkning emot RiddarhusSecreterarens skiljande från utöfning af Representations-rätten, så har Utskottet af nämnde anmärkning icke funnit skäl att frångå sin i detta ämne yttrade öfvertygelse. Stockholm d. 19 Junii 1818.

På RiddarhusUtskottets vägnar

C. F. Posse.

C. W. Riben.

Project till Instruction

hvarefter RiddarhusDirection, jemlikt 50 §. i RiddarhusOrdningen, emellan Riksdagarne har sig att hädanefter rätta, och hvaruti äfven de derunder anställde Embets- och Tjenstemäns göromål och skyldigheter äro utstakade; stadfästad af Ridderskapet och Adeln vid Riksdagen i Stockholm den 1818.

I Artikeln.

Om Directionens sammansättning och åligganden.

1 §.

Riddarhus-Direction, hvilken ej allenast bevakar Höglofliga Ridderskapets och Adelns rätt och enskilta fördelar, utan äfven efter föreskrift verkställer Ridderskapets och Adelns fattade beslut, väljes af Ridderskapet och Adeln vid slutet af hvarje Riksmöte, enligt 50 §. i RiddarhusOrdningen af den 13 Oct. 1810, och består af Sju Ledamöter, hvilka uti sina befattningar fortfara intill nästa Riksdag, då det blifvande RiddarhusUtskottet, enligt 49 §. i RiddarhusOrdningen, under påstående Riksdag ej allenast öfvertager göromålen, utan ock granskningen af förra Styrelsens åtgärder sedan sist förflutne Riksdag.

2 §.

Till Ledamot i denna Direction må icke väljas någon af de Embetsmän, hvilka, enligt 41 §. RiksdagsOrdningen af den 10 Februari 1810 med de sedermera af Konungen och Riksens Ständer antagne förändringar, icke äro berättigade, att i Utskott väljas eller i val till Utskotts-Ledamöter deltaga.

Den Directeur, som enligt Matrikeln är den äldste, förer ordet.

3 §.

Äfvenledes väljes af Ridderskapet och Adeln efter samma grunder vid hvarje Riksdag trenne Suppleanter, hvilka, i den ordning de fleste rösterne erhållit, inträda uti Directionen, antingen såsom ständige Ledamöter, då något rum deruti blifvit alldeles ledigt, eller såsom vicarierande i de fall härefter stadgas; hafva alla dessa Suppleanter såsom ständige Ledamöter i Directionen inträdt, må de rum i Directionen, som än ytterligare kunna blifva ledige, fyllas genom val, som inom Directionen med slutna sedlar anställes.

4 §.

Genom val med slutna sedlar uppfyller äfvenledes Directionen de ledigheter, som emellan Riksdagar kunna yppa sig, bland Ridderskapets och Adelns Fullmäktige i Riksens Höglofliga Ständers Bank och RiksgäldsContoir, äfvensom bland Revisorerne af Ridderskapet och Adeln öfver berörde Riksens Ständers Verks samt StatsVerkets Förvaltning och Räkenskaper. Detta senare val sker samfällt med de öfrige Revisorerne, och sedan desse sin Revisions-förrättning slutat, skrider Riddarhus-Directionen samfällt med dem till val af Revisorer till näst inträffande Revision, hvarvid en tredjedel af de afgående Revisorer kunna å nyo inväljas.

Vid alla dessa val, då tvänne få lika många

röster, anställer Directionen genast dem emellan lottning, och om den sålunda genom lottning utsedde befattningen sig afsäger, anställes nytt val. Vid alla andra tillfällen sker omröstningen inom Directionen öppet till Protocollet, och, i händelse af paria vota, blifver den mening gällande, på hvilken den efter Matrikeln äldste närvarande Ledamoten med sin röst faller.

Ej må Ledamot af RiddarhusDirection derjemte kunna vara Fullmäktig i Riksens Ständers Bank, eller i deras RiksgäldsContoir, eller Revisor öfver dessa Verks samt StatsVerkets tillstånd, styrelse och förvaltning, utan att i och med detsamma upphöra vara i RiddarhusDirection.

5 §.

Directeurerne kunna begagna sig af trenne månaders tjenstledighet årligen, i den ordning de anmälan derom göra inför Directionen, dock ej flere än högst tvänne på en gång, emedan fem Directeurer böra minst vara närvarande, då beslut skall fattas eller något val anställas. Anmäler Directeur laga förfall, att vara längre än trenne månader frånvarande, inträde för denna tid Suppleant uti hans ställe i Directionen. Blifver någon Directeur öfver denna tid frånvarande, utan att dessförinnan hafva anmält laga förfall, anses dess plats vacant, och ersättes genom en af Suppleanterna, eller, om alla desse af Ridderskapet och Adeln

valde Suppleanter redan i Directionen ingått, genom val af Directionen, enligt 4 §. Skulle åter så många Directeurer af laga förfall vara hindrade, att sammankomsterne icke blifva fulltalige till besluts fattande, inträde de i tour varande Suppleanter, tills de frånvarande återkommit.

6 §.

Skulle den högst olyckliga händelse af Konungahusets utgång inträffa, hvarom 94 §. af den år 1809 fastställde och antagne RegeringsForm och 10 §. af den 1810 fastställde och antagne RiksdagsOrdning, handlar, ställe Directionen sig till efterlefnad hvad ofvanberörde Grundlagar stadga, rörande RiddarhusDirectionens förhållande vid ett slikt tillfälle.

7 §.

RiddarhusDirectionen öfvertager äfvenledes, enligt Ridderskapets och Adelns beslut år 1810, Styrelsen och Förvaltningen af Wadstena Adeliga JungfruStifts Ärender, enligt de för denna Inrättning särskilt utfärdade föreskrifter, samt hvad framdeles uti denna Instruction derom stadgas.

8 §.

Af de sju Directeurerne komma sex att åtnjuta de vanliga honorarierne. För den tid

som Suppleant inträder i Directeursbefattning, åtnjuter han dess honorarium.

9 §.

Hvarje Directeur vakar hufvudsakligen deröfver, att Riddarhusets och öfrige Cassors, samt dertill hörande TestamentsFonders angelägenheter förvaltas, i enlighet med denna Instruction, och det af Kongl. Maj:t i Nåder fastställde UtlåningsReglementes föreskrift, samt att i allmänhet hvar och en af Riddarhusets Betjening fullgör sina åligganden, enligt denna Instruction.

Hvarje Directeur skall yttra sig öfver alla de mål, som till öfverläggning förekomma, samt anmäla allt hvad han finner böra fästa Directionens uppmärksamhet, i afseende å Stiftelsernas angelägenheter; hans skyldighet är ock att, då Direction vid något tillfälle skulle lemna honom ett särskilt uppdrag, detsamma antaga och efter bästa vett utföra.

10 §.

Vid Introductioners beviljande, iakttager Directionen hvad Kongl. Förordningen af den 8 Maji 1775, jemförd med Kongl. Brefvet af den 11 Februari 1800, stadgar, så att de personer, som till Grefvelig eller Friherrlig värdighet blifva upphöjde, samt med Adelskap benådade, böra inom tvänne år efter utnämnandet hafva sig till Introduction anmält, vid

förlust af all vidare rätt dertill, så framt ej Kongl. Maj:t genom särskild Nådig Resolution täckes den försutne tiden återställa.

Då en slik Introduction begäres, bör in Originali uppvisas Konungens Nådiga Diplome, och åligger Directionen noga tillse, att icke allenast vederbörliga qvittencer öfver de i Författningarne påbudne Introductions-afgifter, utan ock Sköldebrefs-afskrift, Vapenplåt, samt fullständigt upprättad Biographisk Genealogie öfver alla de till Ätten hörande personer, till Directionen varda ingifne, innan Introductionslistan utfärdas.

Efter skedd Riksdagskallelse och under påstående Riksdag må det undantag härifrån äga rum, att Introduction kan beviljas, så snart de påbudne afgifter genom behörige qvittencer styrkes vara erlagde, samt vederbörande StatsSecreterares bevis deröfver företes, att namn och vapen äro fastställde, samt Diplomet under renskrifning; dock bör Introductionens kungörande i Tidningarne ej ske, förr än alla ofvanskrifne præstanda äro fullgjorde.

11 §.

Af Directions Ledamöter utses genom frivilligt val eller lottning inom Direction tvänne, hvaraf den ena skall hafva specielt inseende och ansvar öfver Räkenskaperne och allt hvad som hörer till KamererareContoiret

med der befintlige äldre och senare handlingar, allt det œconomiska, så ock de till Riddarhusets Tomt hörande Byggnader, äfven tillsyn i HyresContracternes uppfyllande; hvarjemte han förvarar den ena och Kamereraren den andra af nycklarne till de med tvänne lås försedde jernbeslagne kistorne, hvari Lånehandlingarne, efter derå ordentligen upprättade förteckningar, äro förvarade, tillika med allt annat, som hörer till säkerhet och rättelse för Redogörelseverket och dess särskilta fonder. Den andra DirectionsLedamoten åligger, att med biträde af RiddarhusSecreteraren och Cancellisterne hålla noggrann tillsyn öfver RiddarhusArchivet, samt de Genealogiska Tabellerne, hvaruti, uppå dess ansvar, genast bör införas alla de underrättelser, så fort de ankomma, hvilka enligt utfärdadt Påbud från vissa Auctoriteter äro att årligen införvänta; så ock hvad genom Allmänna Tidningar i sådan väg kungöres.

12 §.

Sedan Riksdagskallelsen blifvit i Hufvudstadens Kyrkor kungjord, låter Direction i Tidningarne efter vanligheten kungöra och erinra, huru Fullmagterne till den blifvande Riksdagen böra, enligt §. i RiddarhusOrdningen, inrättas, samt hvad eljest bör iakttagas, om inträde å Riddarhuset skall vinnas, samt i öfrigt besörja, att i den uppropslista, som upprättas, varder antecknadt allt, hvad som kan föranleda till hinder för en Ätt, att få utöfva

sin representationsrätt, äfvensom särskildt sammandrag upprättadt och bilagdt öfver de vid Riddarhuset samlade underrättelser, som kunna förhindra särskilta personer, att intaga säte och stämma.

13 §.

Directionen får ej i någor måtto emellan Riksdagarne förhöja eller förbättra de, enligt fastställd Stat för Riddarhusets Embets- och Tjenstemän anslagne löner, arfvoden och hushyror, ej heller någon ny syssla med eller utan lön tillöka, emedan sådant af Höglofliga Ridderskapets och Adelns eget förordnande beror.

14 §.

Om RiddarhusSecreterare-sysslan emellan Riksdagarne blifver ledig, må Direction derom i Allmänna tidningarne kungöra till Sökandes underrättelse, och sedan ibland dem genom omröstning till Protocollet, utvälja den Direction anser vara skickligast, samt honom genom Constitutorial i sysslan insätta till nästinfallande Riksdag, då valet underställes Ridderskapets och Adelns gillande. Den som till Secreterare antages, må äga tillstånd äfven innehafva sådan publik tjenst inom Stockholm, som icke bland förtroende-sysslor räknas, emot förbindelse, att vid hvarje Riksdags början inför RiddarhusDirection visa, att han erhållit behörig permission, för hela den förestående Riksdagen, ifrån den publike tjenstebefattning han

innehafver; uraktlåter han det, äge Direction att affordra honom hans afskeds-ansökning, och derefter förklara sysslan ledig, samt i öfrigt förfara efter ofvananförde föreskrift.

De öfrige Riddarhusets Tjenstemän äger Direction att efter godtfinnande antaga, och genom Fullmagt eller ProtocollsUtdrag i sysslorna stadfästa, hvarvid endast iakttages, att så väl RiddarhusSecreteraren, som alla öfrige Ordinarie och ExtraOrdinarie Tjenstemän böra vara af Adelig börd, samt att RiddarhusKamereraren bör præstera antaglig borgen för Uppbörden, hvarjemte de böra förete sådane Academiska vittnesbörd, som fordras till inträde i Rikets HofRätter och Collegier.

15 §.

Om någon af Tjenstemännen inom Riddarhuset, efter en Tjenstetid af 20 à 30 år, ifrån sysslan begär afsked, eller med döden afgår, och, i händelse han varit gift, efterlemnar Enka eller Barn uti mindre tillräcklige vilkor, samt den afskedstagande eller efterlefvande hos Directionen söker någon årlig pension, äger Directionen rättighet, till följe af Ridderskapets och Adelns beslut af den 23 Jan. 1779, att, i likhet med hvad för afskedstagande Embetsmän på Kronans Stat bestås, samt, med afseende på förekommande omständigheter, sådane pensioner bevilja, som till en tredjedel eller hälften svara mot det belopp den afgåendes lön på Riddarhusets Stat ut-

gjort; dock likväl med iakttagande deraf, att ej större antal än två sådane pensionairer måge under en och samma tid antagas, på det Cassan härigenom ej måtte ådragas alltför känbara utgifter.

16 §.

Ej må någon Ledamot af RiddarhusDirection, eller någon af Riddarhusets Tjenstemän och Betjening lån af RiddarhusCassan, eller dertill hörande Fonder erhålla, eller i egenskap af Ombud eller Fullmägtig dervid biträda andra; ej eller å Låntagares vägnar penningar emottaga och qvittera. Dem dock obetagit, att meddela underrättelser om de vilkor, som för låns erhållande, enligt UtlåningsReglementet, fordras.

II Artikeln.

Directions ArbetsOrdning.

1 §.

Direction sammanträder, så ofta Ordföranden, i anledning af förefallande göromål, det bestämmer. Dessutom bör en eller tvenne gånger i veckan efter Posternes ankomst åtminstone en eller tvenne Directeurer sig infinna, hvarom Ledamöterne sig emellan öfverenskomma, för att, i närvaro af Secreteraren och Kamereraren öppna ankommande Bref, inkomne mål, som fordra skyndsam åtgärd,

till Utlåtande utställa, samt till Kamereraren aflemna, för att i Banken låta insätta de medel som insändas.

2 §.

Vid alla sammanträden föres ordentligt Protocoll öfver de ämnen, som i Directionen förehafvas. Protocollet justeras vid nästa sammanträde. Utgående Expeditioner böra vara i enlighet med Protocollet, och kunna särskilt justeras, om skyndsamheten det fordrar. Dessa Protocoller registreras och inbindas sedan för året.

Vid Utlåtandens afgifvande, så väl till Kongl. Maj:t som Ridderskapet och Adeln, äger den eller de Ledamöter, som ej förenat sig med pluralitetens mening, att låta sin särskilda tanka åtfölja, om han det åstundar, och nämnes derom i sjelfva Utlåtandet.

Ett särskilt Diarium eller Dagbok bör finnas öfver alla mål, som inkomma, och till Expedition befordras, samt af RiddarhusSecreteraren deruti införas, sedan ankomstdagen, samt Actens Ordningsnummer, blifvit å densamma åtecknad.

Sedan målen äro af RiddarhusSecreteraren emottagne att i Diarium införas, bör han dem i nästa sammankomst ovilkorligen föredraga, då de efter sin särskilda beskaffenhet remitteras till vederbörandes åtgärd, för att afgifva

dess Utlåtande till framdeles föredragande, i fall sådant icke genast kunnat verkställas, enligt 1 §. 3 mom.

Till alla Räkningar och Böcker, som skola föras, äfvensom för Capitations-redogörelserne, samt Consistoriernes, Regementernes och Domstolarnes uppgifter, meddelar Directionen de för ändamålet lämpeligaste formulairer.

3 §.

Vid början af hvarje år, låter Directionen, genom vederbörande RiddarhusCantzlie, eller Contor, upprätta förteckningar in dubblo, dels öfver de till Genealogiska samlingarne hörande underrättelser, som, till följe af Kongl. Maj:ts Nådiga förordnande den 31 Aug. 1762, Directionen årligen har att införvänta från Herrar Landshöfdingar, RegementsChefs, och Consistorier, dels öfver de Autoriteter, hvarifrån Capitationsafgifter och medel till Direction böra ingå, och dels öfver de räntor, som på bestämda tider skola för utlånte Capital inflyta; kommandes det ena exemplaret af dessa förteckningar, att alltid qvarligga på Directions Sessionsbord, så att derå må kunna göras anteckningar, i den mån handlingar och medel inkomma, och det andra förvaras hos Secreteraren och Kamererarên, som hvar och en för sin detaille inom årets slut hos Direction anmäler hvad härutinnan kan vara underlåtit, på det Direction må vara i tillfälle utfärda påminnelse om fullgörandet.

4 §.

4 §.

När större eller mindre reparationer å Riddarhuset och dess område skola oumgängeligen företagas, låter Direction genom erfarne Byggmästare och Handtverkare upprätta behörige kostnadsförslag som vid Directions sammanträde granskas; men skulle särdeles betydliga reparationer å Riddarhuset vara nödige, bör arbetet i Tidningarne kungöras, och på Auction vid utsatt tid utbjudas mot borgen för fullgörandet af den, som stannar för minsta budet, varandes Direction skyldig, att undvika alla extra utgifter, som icke äro till Riddarhusets nödtorft oumgänglige, och ej heller ingå i kostnader vid allmänna fröjdebetygelser i Hufvudstaden, efter Riddarhuset är sedan dess uppförande ansett som en locus publicus, och på sådan grund fritagit ifrån utgifter af denna egenskap. Likväl äger Direction att härvid göra undantag, vid de tillfällen, då till firande af märkvärdiga händelser, andra publica Hus och Byggnader i Staden eclaireras, med fästadt noga afseende på all möjlig besparing i kostnaden.

Hvarken RiddarhusSalen eller något inom Riddarhuset varande rum upplåtes hädanefter, till begagnande af något Sällskap eller Comitée, utom för FrimurareBarnhuset, som genom dess Direction erhållit Ridderskapets och Adelns tillåtelse, att årligen å Långfredagarne i RiddarhusSalen låta uppföra Concert, emot

vilkor att ersätta allt, hvad som derigenom kan komma att förfaras. Likväl må det ankomma på Directions pröfning, att vid något särskildt tillfälle göra undantag från detta allmänna stadgande.

5 §.

Då contante penningar till Direction insändas med Reversal in dupplo och sedelförteckning, bör å det qvarblifvande Reversalet ankomstdagen, jemte målets Ordningsnummer, antecknas. Den som insändt medlen, bör i svar undfå från Directionen qvitto derföre å ena Reversalet, underskrifvet af 2:ne Directeurer med Kamererarens contrasignation.

En särskilt medelanteckningsbok bör finnas, hvaruti en af Directeurerne å ena sidan införer alla de medel, som till Directionen inkommit, — och till Kamereraren aflemnar för att i Banken insättas, och å den andra inskrifves Banco-attestens datum och nummer — hvarefter Attesten till Kamereraren återlemnas.

De medel, som till Kamereraren directe inflyta, dels för upplupne räntor, hvilka egentligen, på sätt uti 9 §. i LåneReglementet föreskrifves, böra af Låntagarne sjelfve insättas i Banken; dels för andra uppbörder, äger Kamereraren att derstädes genast insätta för den räkning Cassan der låter föra, samt Banco-attesten inför Direction uppvisa. — Tryckta och

numererade, samt med Riddarhusets sigill försedde, qvittencer för sålunda influtne medel, eller aflemnade Banco-attester äger Kamereraren till vederbörande aflemna. Dessa qvittencer, hvilka numereras i en nummerföljd för hela året, emottagas af Kamereraren 25 stycken i sänder inför Directionen, sedan de derstädes blifvit numererade.

Vid den första Session i hvarje månad, äger Kamereraren redovisa de emottagne och utgifne qvittencerne uti en särskild dertill inrättad bok, hvaruti den äldste närvarande Ledamoten påtecknar o uppvist N:o — datum.

6 §.

Så snart Kamereraren emottagit penningar, och dem i Banken insatt, införas de i den räkning med VexelBanken, som af honom föres, efter meddelat formulair, på det sätt, att RiddarhusCassan bibehåller sin särskildta räkning under namn af Riddarhusets räkning N:o 1.

Adeliga CadettScholæFonden, Wennerstjernska Fonden, samt alla öfriga TestamentsFonder, å en Banco-Räkning under namn af Riddarhusets TestamentsFonder N:o 2, samt Capitationsräkningen under namn af Riddarhusets Räkning N:o 3. Hvarjemte en särskildt räkning föres i Banken gemensamt för Wadstena Adeliga JungfruStiftsCassa och derunder lydande Fonder, utom Grefliga Schefferska

stiftningen, som liksom hittills bibehåller sin egen särskilta Banco-räkning.

Kamereraren förer likväl en med särskilda columner inrättad räkning för de olika Fonderne, och derunder hörande Verk och personer, med hvilka räkning anses nödig.

Å alla utbetalningar, som skola ske, ehvad de grunda sig å de fastställde Staterne, eller beviljade räkningar, bör Kamereraren först uppsätta anordning, som af Directionen underskrifven stannar jemte de qvitterade räkningarne till verification vid hufvudboken. Dessa anordningar få ej upprättas på andra än de i Stat och enligt Contracter utgående poster, så vida ej räkningarne, som skola betalas, äro från Directionens Protocoll påtecknade, att Directionen desamma godkänt till betalning, och till huru stort belopp.

Således skola först alla räkningar uppvisas för Directionen, och böra vara påskrifne af någon Directeur, att arbetet eller betingandet är fullgodt, eller fullgjort, samt nödvändigt, och sluteligen, i händelse upphandlingar äro i fråga, och lefvereringen af vederbörande bestyrkt, hvarefter den tillkomne persedeln bör inför Direction uti Inventarium uppföras.

Sedan dessa anordningar blifvit utfärdade, ske utbetalningarne genom Assignationer på Banken, hvilka af Kamereraren upprättas, och af minst tvänne Directeurer undertecknas,

samt förses med RiddarhusSecreterarens och RiddarhusKamererarens contrasignation.

Dessa Assignationer numereras och antecknas i en dertill inrättad Utgiftsmedelbok, samt af Kamereraren afföras i dess Växel-Bancoräkning, under den dag de emot behörigt qvitto uttagas.

Till förekommande af allt för vidlyftig assignering på Banken, må det vara Direction öppet, att till Kamererarens Cassa, om det så nödigt pröfvas, assignera 2 à 300 R:dr till bestridande af de mindre och dagligen förefallande smärre anordningarne.

Dessa medel redovisas af Kamereraren vid första Sessionen i hvarje månad, äfvensom det åligger Kamereraren, att vid samma tillfälle uppgifva, hvilka af de till honom utlemnade Assignationer kunna vara outtagne, och hos honom qvarligga.

7 §.

Inkommande Redogörelser öfverlemnas till Kamererarens handläggning efter de föreskrifter, som Direction vid hvarje fall pröfvar nödige, samt sedan de uti Protocollet blifvit intagne och Direction föredragne.

8 §.

Utlåtanden å Låne-ansökningar böra inom åtta dagar till föredragning inför Direction

vara till Secreteraren återlemnade; och finner Direction då, att så väl behörig säkerhet enligt LåneReglementet är ställd, som ock att det sökte lånet ej öfverstiger hvad på panten utlånas får, samt att tillgång för lånets utassignerande då är, eller snart kan blifva, så skall det lån, som beviljas, i förra fallet genast anordnas, och i det sednare lemnas Sökanden, i mon af Cassans tillgångar, hvarom allt han erhåller ProtocollsUtdrag, enligt hvad i LåneReglementet stadgas.

Enär tillgången medgifver, att medel kunna mot stadgad ränta utlånas från de under Directionens inseende ställde Cassor och Fonder, bör Directionen iakttaga, att det sker i den ordning, och efter den föreskrift, som stadgadt är i det utfärdade LåneReglementet; ankommandes på Kamererarens ansvar med dess borgen, om nödige uppgifter försummas, och på Fiscalens ansvar, om den lagliga åtgärd uteblifver, honom tillhörer att utföra.

9 §.

Alla Skuldsedlar å hvarje Cassa eller TestamentsFond, skola numereras efter sin ålder. Äro Cassorne i behof af sina penningar, bör af de lån, som anses lika säkra, och för hvilka räntorne blifvit lika ordentligt inbetalte, det äldsta efter nummer, till en del, eller helt och hållet först infordras, efter iakttagen förbehållen uppsägningstid.

10 §.

De yttranden och utlåtanden, hvilka af Tjenstemännen, dels enligt pligt, dels i följd af anfordran inför Directionen afgifvas, skola i Protocollet intagas, om de äro mundtlige, eller åberopade bifogas, om de äro skriftlige.

11 §.

Directionen föranstaltar, det Riddarhus-Cantzliet alla Söcknedagar i veckan, samt KamererareContoret 2:ne à 3:ne dagar i veckan finnas öppne och tillgänglige på viss utsatt och anslagen tid, för att emottaga reqvisitioner om de underrättelser samt upplysningar, som sökes och åstundas, för att med Directionens bifall och tillåtelse meddelas.

12 §.

Direction åligger, sedan Riksdagskallelse är kungjord, ifrån HofRätterne införskaffa vederbörligen styrkte förteckningar på dem af Ridderskapets och Adelns medlemmar, hvilka sedan sista Riksdag blifvit ställda under förmynderskap, eller gjort Concurs, och ej ifrån Creditorers kraf ännu blifvit frikände, eller underrättelse, att någon sådan icke finnes, derest den ej förut till Directionen ingått.

13 §.

Pensioner, Stipendier m. m. böra, på det sätt Testamenten och särskilta Författningar, som för en del stiftningar kunna ligga till

grund, efter ordalydelsen utdelas; samt böra ansökningarne derom af Directionen noga granskas, att de enligt föreskrift äro med nödiga betyg och allegater försedde.

14 §.

Sedan Kamereraren uti Maji månad aflemnat calcul för den Pensions utdelning, som från StiftsCassan kommer att äga rum i Nov. månad, bestämmer Directionen antalet af Pensionairer för löpande året; vid samma tillfälle aflemnar Kamereraren uppgift på alla de Pensionairer, som då ännu ej anmält sig till erhållande af pension för det förflutna året, då Directionen äger, att genom annonce i Tidningarne förelägga de uteblifne, att inom den 1 Maji det påföljande året sig anmäla till utbekommande af pension, vid förlust af all vidare rättighet dertill.

Uti början af December månad aflemnar Kamereraren förteckning på alla de Pensionairer af StiftsCassan, som insändt behörigt Prestebetyg, att de lefva ogifte, då Directionen för dem anordnar Pensionsbeloppet, en dylik förteckning och anordning inlemnas, och verkställes uti slutet af December månad för dem, som sedan första anordningen insändt Prestbetyger; för alla andra anordnas Pensionsutdelningen, i mon af inkomne Prestbetyg, endast i sista qvartalsmånaden. Den 1 i hvarje qvartals sista månad anordnas lönerne, Tjenstemännens pensioner m. m.

15 §.

Direction utser vid slutet af Februari månad en Directeur, som äger att noggrannt revidera de vid denna tid aflemnade hufvudböckerne, samt huruvida:

1) Debitering och Creditering;

2) Verificering enligt Instruction;

3) Räntebetalning;

4) Inteckningsförnyelserne äro rigtige och behörigen fullgjorde; hvarefter Cassorne af honom och dem, som hafva Cassanycklarne, jemte RiddarhusFiscalen, inventeras, då efter slutad revision, skriftlig berättelse aflemnas öfver förhållandet, jemte förslag till förbättringar som kunna finnas nödige, att antingen af Direction genast antagas, eller i blifvande Riksdagsberättelsen intagas.

Efter hvad Revisionens berättelse föranleder, sker remiss till vederbörandes utlåtande, och, sedan detsamma inkommit, besluter Direction, huruvida decharge må meddelas, då den reviderande Directeurn sådant i hufvudböckerne påtecknar, med åberopande af nyssnämnde berättelse.

16 §.

Direction låter årligen den 2 Maji, om ej

helgedag inträffar, öppna StiftsMatrikeln till lottning och inskrifning, enligt särskilt derom utkomne Författningar.

17 §.

De förändringar, tillägg och förbättringar i denna Instruction, som under utöfvandet skulle finnas nödige, böra af Direction i RiksdagsBerättelsen intagas, för att innan slutet af påstående Riksdag blifva deruti iakttagne, och ehuru Ridderskapet och Adeln, i följd af en inhämtad längre erfarenhet, anser här gifne föreskrifter i allo vara lämpelige, skall det dock vara Direction, som äger Ridderskapets och Adelns hela förtroende tillåtit, att vid möjeligen sig företeende särdeles tillfällen, då här antingen ingenting finnes föreskrifvit, eller ock icke lemnas nog tydelig anvisning, efter bästa vett taga sitt beslut, hvilket dock med alla motiver omständligen intages i Directionens Protocoll.

III Artikeln.

Riddarhusets Tjenstemän samt deras skyldigheter.

1 §.

Tjenstemännen och Betjeningen äro: Riddarhus-Secreteraren, Riddarhus-Kamereraren, som äfven är Kamererare för StiftsÄrenderne, RiddarhusFiscalen, som äfven är Ombudsman

för StiftsÄrenderne, Förste Cancellisten och Andre Cancellisten.

Riddarhus-Secreteraren.

2 §.

RiddarhusSecreteraren är, enligt 14 §. af Instruction, förbunden densamma noggrannt uppfylla. Han äger ej under Riksdagarne utöfva sin Representationsrätt på Riddarhuset, honom dock obetagit, att, vid förefallande tillfällen, efter hos LandtMarskalken gjord anmälan, afgifva de upplysningar han kan finna nödige; åliggandes honom tillika, att, då upplysningar af honom äskas, desamma aflemna, sedan han först af LandtMarskalken blifvit uppropad.

3 §.

RiddarhusSecreteraren bibehåller de rum i Riddarhuset, som af ålder varit honom tillslagne, och vid tillträdet honom genom syn tillefvereras, samt, vid afflyttning, lika beskaffade återlemnas.

4 §.

RiddarhusSecreteraren åligger, att, vid Riksdagar föra Protocollet i Höglofliga Ridderskapets och Adelns Plena, och är så väl för detta, som för sine öfrige göromål i tjensten under varande Riksdag Ridderskapet och

Adeln allena ansvarig. Honom tillkommer äfven noga upptaga hvad han hörer under Sammankomsterna talas förelöpa och beslutas, samt att icke låta uti Protocollerne inflyta något, som han icke sett, hört eller annorlunda än han det fattat; ställande sig dervid till efterrättelse, hvad 39 §. RiddarhusOrdningen vidare stadgar.

RiddarhusSecreteraren är ej tillåtit, att för någon visa ett ojusteradt Protocoll, eller muntligt yttrande; likväl åligger honom äfven före justeringen, att hemma hos sig för den Ledamot, som det åstundar, uppläsa dess anförande, och vare en Ledamot obetagit, att vid sättet, huru dess tankar blifvit till Protocollet fattade, meddela RiddarhusSecreteraren sina anmärkningar; denne sistnämnde må dock ej derpå göra något vidare afseende, än som kan stå tillsammans med hvad i 1:sta Mom. stadgas.

Vill någon Ledamot skriftligen inlemna hvad han muntligen anfört, kan det ej vägras; men RiddarhusSecreteraren åligger, i sådant fall, ett slikt anförande sjelfkrafd vid ProtocollsJusteringen anmäla och uppläsa.

5 §.

RiddarhusSecreteraren kan ej vägra någon Ledamot underrättelse ur PleniProtocollerne för de förflutne Riksdagar, äfvensom ur justerade Protocoller för den påstående, ej heller förneka någon Ledamot att taga afskrift deraf.